

T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
DİN EĞİTİMİ BİLİM DALI

**İLKÖĞRETİM OKULLARINDA
DİN KÜLTÜRÜ VE AHLÂK BİLGİSİ
DERSLERİ VE ÖĞRETİMİ**

Yüksek Lisans Tezi

62788

HALİL İBRAHİM KÂHYA

DANIŞMAN
YRD. DOÇ. DR. MUSTAFA ÖCAL

BURSA-1997

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

ÖNSÖZ

Ülkemizde Din Bilgisi derslerinin okullardan kaldırılması, isteğe bağlı olarak okutulması gibi yollar denendikten sonra 1982 yılında kabul edilen bir anayasa değişikliği ile, Din Kültürü ve Ahlâk öğretimi ilk ve orta öğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer almıştır. Bir işi başarmak kadar o işi devam ettirip geliştirmek de önemlidir. Öyle ise bundan sonra üzerinde durulması gereken iş, belirlenen amaçlar doğrultusunda, Din ve Ahlâk bilgilerini çocuklarımıza daha yararlı olabilecek şekilde anlatabilmenin yollarını araştırmak ve öğretime kalite kazandırmaktır. Öğrencilerin gelişim özellikleri, çocukluk ve gençlik psikolojisi göz önünde bulundurularak öğretimin ,öğrencilerin seviyelerine uygun bir şekilde yapılması, hangi konuların, hangi sınıflarda hangi yöntemlerle işlenmesinin daha uygun olacağı, Din ve Ahlâk öğretiminin öğrenciler üzerindeki etkileri, ders araç-gereçlerinin zenginleştirilmesi, öğretmenlerin öğrencilere yaklaşımlarının ne şekilde olması gerektiği gibi konularda yapılacak araştırma ve incelemeler, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin sağlam temellere oturtulmasına yardımcı olacaktır.“İlköğretim Okullarında Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretimi” adlı çalışmamız işte bu amaca yönelik hazırlandı.

Giriş bölümünde Din Eğitimi ve Öğretiminin ülkemizdeki tarihi gelişimi özetlendikten sonra, araştırma konusu genel hatları ile tanıtıldı. Birinci bölümde; anket sorularımızı cevaplandıran ilköğretim öğrencilerinin genel özellikleri ve aile yapıları incelendi. Daha sonra tutum ve davranışlar üzerinde durularak, ilköğretim programında yer alan Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretiminin, öğrenciler üzerindeki etkileri tespiti çalışıldı. İkinci bölümde; İlköğretim çağı çocuğunun gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak, Din Eğitimi ve Öğretiminin amaçları, görevleri, sorumlulukları, yöntem ve teknikleri belirlenmeye çalışıldı. Bu amaçla ayrıca İlköğretim çağındaki çocukların

Din Kùltürü ve Ahlâk Bilgisi derslerine ve öğretmenlerine bakış açıları değerlendirildi. Yorum ve önerilerde bulunuldu.Araştırmamız bir "sonuç "değerlendirmesi ve önerilerle tamamlandı.

Araştırmanın niteliği gereği kendileri ile işbirliğine girilen kişi ve kurumlara maddî ve mânevî yardımlarından dolayı teşekkürü bir borç biliyorum. Özellikle araştırmanın her aşamasında rehberlik ve eleştirileriyle katkıda bulunan Danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÖCAL'a en içten teşekkürlerimi sunarım. Konuya ilgi duyan ve yardımlarını esirgemeyen sayın Doç. Dr. .M. Emin AY'a ve araştırmanın yazımı dizgisi ve basımında yardımlarını esirgemeyen Öğretim Görevlisi İsmail GÜLER'e , anketin uygulanmasında her türlü kolaylığı gösteren Bursa Merkez İlköğretim Okulları yönetici, öğretmen ve öğrencilerine de gönülden teşekkür ediyorum.

Halil İbrahim KÂHYA

Mart 1997- BURSA

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ _____	I
İÇİNDEKİLER _____	III
KISALTMALAR _____	IX
TABLolar LİSTESİ _____	X

GİRİŞ

Problem _____	1
İlkokullara Din Bilgisi Derslerinin Konulması _____	3
Ortaokullara Din Bilgisi Derslerinin Konulması _____	4
Liselere Dinbilgisi Derslerinin Konulması _____	5
Ahlâk Dersleri _____	5
Dinbilgisi ve Ahlâk Derslerinin Birleştirilerek Zorunlu Ders Haline Getirilmesi _____	5
Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretiminin Amaçları _____	6
İlköğretim Okullarında Din ve Ahlâk Öğretiminin Özel Amaçları _____	7
Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersinin Öğretim İlkeleri _____	8
Araştırmanın Amacı ve Önemi _____	11
Araştırmanın Sınırları _____	11
Araştırmada Kullanılan Metot _____	11
Anket Sorularının Hazırlanışı _____	12
Anketin Uygulanması, Cevapların Tespit ve Tasnifi _____	12
Araştırmanın Kaynakları _____	13
Varsayımlar _____	14

BİRİNCİ BÖLÜM

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLÂK BİLGİSİ

ÖĞRETİMİNİN İLKÖĞRETİM OKULU ÖĞRENCİLERİ

ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

İLE İLGİLİ TESPİTLER ve YORUMLAR

A- ARAŞTIRMA ÖRNEKLEMİ İLE İLGİLİ TESPİTLER _____	17
1- Anket Uygulanan Okullar ve Katılan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı _____	17
2- Ankete Katılan Öğrencilerin Yaşlara Göre Dağılımı _____	18
3- Öğrencilerin Anne ve Babalarının Öğrenim Durumu _____	19
4- Öğrenci Ailelerinin İkamet Ettikleri Yerler _____	21
5- Öğrenci Anne ve Babalarının Meslek Durumu _____	22
6- Sosyo-Ekonomik Seviyelerine Göre Öğrenci Ailelerinin Dağılımı _____	23
7- Öğrenci Ailelerinin Dine Karşı İlgileri _____	25
8- Çocukların Dini İnanç ve Tutumlarının Oluşmasında En Çok Etkisi Bulunan Kişiler _____	27
9- Öğrencilerin Ailelerinden Aldıkları Din Eğitimi ve Öğretiminin Yeterliliği _____	32

B- ÖĞRENCİLERİN DİN KÜLTÜRÜ VE AHLÂK BİLGİSİ DERSLERİNE İLİŞKİN TUTUM VE DAVRANIŞLARI İLE İLGİLİ TESPİTLER	35
1- İlköğretim Okulu Öğrencilerinin“Din” Kavramı Hakkındaki Tutumları	37
2a- Dinin Kişiyeye ve Topluma Yararları Konusundaki Öğrencilerin Görüşleri	40
2b- “Din”in Kişiyeye ve Topluma Yararlı Olduğuna İnanan Öğrencilerin Görüşleri	42
3- Öğrencilerin Kelime-i Tevhid ve Kelime-i Şehâdet’i Bilip-Bilmeme Durumları	43
a- Kelime-i Tevhidi Bilip-Bilmeme Durumu	43
b- Kelime-i Şehâdeti Bilip-Bilmeme Durumu	43
4- İlkokul Dördüncü Sınıfa Başlarken Öğrencilerin Namaz Dua ve Sûrelerini Bilip-Bilmeme Durumları	45
a- Namaz Dualarını Bilme Durumu	45
b- Namaz Sûrelerini Bilip-Bilmeme Durumu	48
5- İlköğretim Okulu 8.Sınıfta Öğrencilerin Namaz Sûre ve Dualarını Bilip-Bilmeme Durumları	51
a- Namaz Dualarını Bilme Durumu	51
b- Namaz Sûrelerini Bilme Durumu	53
6- Öğrencilerin Namaz Sûre ve Dualarını Öğrendikleri Yerler	56
7- Öğrencilerin İlkokul 4. Sınıfa Başlarken İslâm’ın Temel İbadet ve Temizlik Konularını Bilme Durumları	57
a- Namaz Abdesti Almayı Bilip-Bilmeme Durumları	57
b- İki Rek’atlık Bir Namazı Kılıp-Kılamama Durumları	58
8- Öğrencilerin, İlköğretim Okulu 8. Sınıfta İslâm’ın Temel İbadet ve Temizlik Konularını Bilip-Bilmeme Durumu	58
a- Öğrencilerin Kendi Kendilerine Abdest Alıp-Alamama Durumları	58
b- Gusül Abdestini Alıp-Alamama Durumları	59
c- Herhangi Bir Namazı Kılıp-Kılamama Durumları	60
d- Cenaze Namazını Kılıp-Kılamama Durumları	61
9a- Öğrencilerin Namazı Kılma ve Orucu Tutmalarına İlişkin Tespitler	62
9b- Öğrencilerin İbâdetleri Yapmak İsteyip te Yapamamalarının Gerekçeleri	63
10- Öğrencilerin İslâm’ın Temel İbadet ve Temizlik Konularını Öğrendikleri Yerler	64
11- Öğrencilerin Peygamberimiz(S.A.V)’in Hayatını Yeterince Bilip-Bilmeme Durumları	65
a- Öğrencilerin Peygamberimiz(S.A.V)’in İsmiini Bilip-Bilmeme Durumları	65
b- Öğrencilerin Hz.Peygamber(S.A.V)’in Doğum ve Ölüm Tarihlerini Bilip-Bilmeme Durumları	66
c- Peygamberimiz(S.A.V)’in Anne-Babasının İsimlerini Bilip-Bilmeme Durumları	66
d- Peygamberimiz(S.A.V)’in Mekke’den-Medine’ye Hicret’ini Doğru Olarak Bilip-Bilmeme Durumu	67

12a-Arkadaşlık İlişkilerinde Din Kùltürü ve Ahlâk Bilgisi Dersinin Etkileri _____	68
12b-Arkadaşlık ilişkilerinde "Din" in Olumlu Etkileri Olduğunu Belirtenlerin Gerekeçleri _____	70
13- Din Kùltürü ve Ahlâk Bilgisi Dersinde Öğrenilenlerin Öğrencilerin Sorumluluk Anlayışına Etkileri _____	71
14a-Öğrencilerin İyi Huylu ve Tutarlı Olmaları _____	73
14b-İyi Huylu ve Tutarlı Olmada Din Kùltürü ve Ahlâk Bilgisi Dersinin Katkısı _____	74
15- Aile Büyüklere Karşı Saygılı Davranmada Din Kùltürü ve Ahlâk Bilgisi Dersinin Etkileri _____	75
16-Öğrencilerin İyilikleri Yapmada ve Kötülüklerden Kaçınmalarında Dinî İnançlarının Etkisi _____	78
17- Çalışma Hayatında ve Başarılı Olmada Dinî İnançın Etkisi _____	79
18a-Din Kùltürü ve Ahlâk Bilgisi Ders Konularının Yeterliliği _____	82
18b-Öğrencilerin Müfredat Programına İlave edilmesini İstedikleri Konular _____	82
18c-Öğrencilerin Din Kùltürü ve Ahlâk Bilgisi Ders Müfredatı İçerisinden Çıkarılmasını İstedikleri Konular _____	83
19a-Öğrencilere Göre Din Kùltürü ve Ahlâk Bilgisi Ders Kitapları _____	84
19b-Din Kùltürü ve Ahlâk Bilgisi Ders Kitaplarını Yeterli Bulmayan Öğrencilerin Gerekeçleri _____	86
20- 1994-95 Öğretim Yılında Kitapları Değişen Öğrencilerin Yeni Kitapları Hakkındaki Görüşleri _____	88
21a-Din Kùltürü ve Ahlâk Bilgisi Ders Saatinin Yeterliliği _____	89
21b-Din Kùltürü ve Ahlâk Bilgisi Ders Saati Hakkındaki Düşünce ve Teklifleri _____	90
22- Din Kùltürü ve Ahlâk Bilgisi Dersinin Diğer Dersler Arasındaki Yeri _____	92
23- Din Kùltürü ve Ahlâk Bilgisi Dersinin Okullarda Öğretmenler Tarafından Nasıl İşlendiği Hakkındaki Öğrenci Görüşleri _____	95
24-Din Kùltürü ve Ahlâk Bilgisi Dersleri Hangi Öğretim Metotları İle İşlenmelidir? _____	96
25a-Öğrencilerin Din Kùltürü ve Ahlâk Bilgisi Derslerini İşlerken Uygulama Yapıp-Yapamadıkları Durumu _____	98
25b-Öğrencilerin Gezi-Gözlem Amacı İle Camilere Götürölüp Götürölmediği _____	98
26- Camiye Götürölmeyen Öğrencilerin Camiye Gitmek İsteyip-İstemedikleri _____	101
27- İlkokul Dördüncü ve Beşinci Sınıflarda Sınıf Öğretmenleri Tarafından Din Kùltürü ve Ahlâk Bilgisi Derslerine Gereken Önemin Verilip-Verilmeme Durumu _____	101
28- Öğrencilerin Din Kùltürü ve Ahlâk Bilgisi Derslerine Karşı İlgisi _____	103
29- Din Kùltürü ve Ahlâk Bilgisi Derslerinin Öğrenciler Üzerinde Bıraktığı Etkiler _____	104
30- Öğrencilerin Cennet ve Cehennem Hakkındaki Tanımlamaları _____	106
a) Öğrencilere Göre Cennetin Tanımı _____	106
b) Öğrencilere Göre Cehennem Tanımı _____	107

C- ÖĞRENCİLERİN İSLÂM DİNİNE İLİŞKİN TUTUMLARI	108
1- Öğrencilerin İslâm'ın İnsanlara Düşünce ve Vicdan Özgürlüğü Sağladığı Konusundaki Tutumlarına İlişkin Tespitler	108
2- İslâm'ın Akıl ve Mantığa Değer Verdiği Konusundaki Öğrencilerin Tutumlarına İlişkin Tespitler	110
3- İslâm'ın ırk ve Sınıf Ayırımı Yapmadığı Konusundaki Öğrenci Tutumlarına İlişkin Tespitler	111
4- İslâm Dininin İlme ve Öğrenmeye Yeterince Değer Verip-Vermediği Konusundaki Öğrenci Tutumlarına İlişkin Tespitler	112
5- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgis Derslerinin Örf ve Âdetlerimizi Tanıtmadaki Rolü	114
6- Geçmişte Müslümanların Pozitif İlimlerin Gelişmesine Katkı Sağladığı Konusundaki Öğrenci Tutumlarına İlişkin Tespitler	115

İKİNCİ BÖLÜM

ÖĞRENCİLERİN DİN KÜLTÜRÜ VE AHLÂK BİLGİSİ ÖĞRETMENLERİNE İLİŞKİN TUTUM VE DAVRANIŞLARI İLE İLGİLİ TESPİTLER VE YORUMLAR

A- ÖĞRENCİLERİN DİN KÜLTÜRÜ VE AHLÂK BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETMENLERİNE İLİŞKİN TUTUM VE DAVRANIŞLARI İLE İLGİLİ TESPİTLER VE YORUMLAR	118
1- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Derslerinin İşlenmesinin Öğrenciler Üzerinde Etkinlik Derecesi	118
2- Öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenleri ile Diyalog Kurma Durumları	120
3- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenlerinin Diğer Öğretmenler Arasındaki Yeri	121
4- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenlerinin Öğrencilerini Kutsal Kavramlarla Korkutup-Korkutmama Durumu	123
5- Öğrencilerin Meslek Olarak Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenliğini İsteyip-İstemedikleri	125
6- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenlerinin Anlattıkları ile Yaşantıları Arasında Çelişki Olup-Olmadıkları Durumu	126
7- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenlerinin Öğrencilerin Seviyesine Göre Ders Anlatıp-Anlatamadıkları Durumu	129

8- Öğrencilerin Öğretmenleri Tarafından Kendilerine İsimleriyle Hitap Edilmesine Karşı Tepkileri	130
9a-Öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Derslerinden Yıllık Ödev Alıp-Almama Durumu	131
9b-Öğrencilerin Aldıkları Yıllık Ödevlerden Faydalanıp-Faydalanamadıkları durumu	133
10-Öğrencilere Göre Öğretmenlerin Soru Yöntem ve Teknikleri	134
11- Öğrencilerin Derse Olan İlgi ve Başarısını Öğretmenlerin Sözlü Notu Olarak Değerlendirip-Değerlendirmedikleri Durumu	135
12- Öğretmenlerin Öğrencilere Sınavlarda Hak Ettiği Notu Verip-Vermediği Durumu	136
13- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenlerinin Derslerde Kur'an-ı Kerim Meâlini Öğrencilere Tanıtıp-Tanıtmadıkları Durumu	138
14- Öğretmenlerin Derslerde Kullandığı Yardımcı Kaynaklar	139
15- Öğretmenlerin Öğrencilere Günlük Ev Ödevi Verip-Vermediği Durumu	140
16a- Öğretmenlerin Öğrencilere Okumaları için Ders Dışı Kitap Tavsiye Edip-Etmedikleri Durumu	141
16b- Öğretmenler Tarafından Tavsiye Edilen Bazı Kitaplar Şunlardır;	142
17- Öğretmenlerin Dersleri Güncel Olaylarla Bağlantı Kurarak Anlatıp-Anlatamadıkları	143
18- Öğrencilere Göre Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlilikleri	144
19a- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Öğretmenlerinin Öğrencilerle Alay Edip-Etmeme Durumu	145
19b-Alay Edildiğini Belirtenlerin Belirttikleri Alay Şekilleri	146
19c- Öğrencilere Yapılan Alayların Etkileri	146
20- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenlerinin Öğrencilerin hataları karşısındaki tutumları	147
21a- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenlerinin Öğrenciler Arasında ayırım yapıp-yapmadıkları durumu	148
21b-Ayırım Yapıldığını Belirten Öğrencilere Göre Ayırım Şekilleri	148
21c-Yapılan Ayırımların Etkileri	149
22- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Öğretmenlerinin Kılık-Kıyâfet Durumları	149
23- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Öğretmenlerinin Sosyal Faaliyetlere Katılıp-Katılmadıkları Durumu	150
24a-Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Öğretmenlerinin Ceza Verip-Vermeme Durumu	151
24b-Öğrencilere Göre En Etkili Ceza Şekli	152
25- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenlerini Öğrencilerin Örnek Alıp Onlar Gibi Yaşamak İsteyip-İstemedikleri Durumu	154

SONUÇ ve ÖNERİLER

A- SONUÇ	157
Varsayımların Değerlendirilmesi	159
B- ÖNERİLER	161
DİN KÜLTÜRÜ VE AHLÂK BİLGİSİ DERSLERİNİN İLKÖĞRETİM PROGRAMLARINDA AMACINA ULAŞABİLMESİ VE ÖĞRENCİLER ÜZERİNDE DAHA ETKİLİ OLABİLMESİ İÇİN ÖNERİLERİMİZ	161
BİBLİYOGRAFYA	164
EKLER	168
Ek1: Anket Formu	168
Ek2: Anket Uygulaması İle İlgili İzin Belgeleri	168

KISALTMALAR

a.g.e	: Adı geçen eser
a.g.m	: Adı geçen makale
a.s	: Aleyhisselâm
a.g.t.d	: Adı geçen tebliğler dergisi
Bkz	: Bakınız
bs	: baskı
c	: Cild
Çev.	: Çeviren
S.A.V	: Sallâllahü Aleyhi ve Sellem
S	: Sayfa
Sy	: Sayı
terc:	: Tercüme
v.b	: Ve benzeri
Y	: Yayınları

BİBLİYOGRAFYA İLE İLGİLİ KISALTMALAR

Ank.	: Ankara
A.Ü.İ.F	:Ankara Üniversitesi İlähiyat Fakültesi
A.Ü.İ.F.V	: Ankara Üniversitesi İlähiyat Fakültesi Vakfı
D.İ.B	: Diyanet İşleri Başkanlığı
İst.	: İstanbul
M.E.B	: Milli Eğitim Bakanlığı
M.Ü.İ.F	: Marmara Üniversitesi İlähiyat Fakültesi
M.Ü.İ.F.V.Y	: Marmara Üniversitesi İlähiyat Fakültesi Vakfı Yayınları
T. 1.D.E.S	: Türkiye Birinci Din Eğitimi Semineri
T.C.K.B.M.K	:Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı Millî Kütüphane
U.Ü.	: Uludağ Üniversitesi
U.Ü.İ.F	: Uludağ Üniversitesi İlähiyat Fakültesi

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 : Okul ve Cinsiyet Durumu	17
Tablo 2 : Öğrenci Yaş Durumu	18
Tablo 3A : Annelerin Öğrenim Durumu	19
Tablo 3B : Babaların Öğrenim Durumu	20
Tablo 4 : Öğrencilerin İkamet Yerleri	21
Tablo 5 : Annelerin Meslek Durumu	22
Tablo 6 : Babaların Meslek Durumu	23
Tablo 7 : Öğrenci Ailelerinin Ekonomik Durumu	24
Tablo 8 : Aile Büyüklerinin Dine Karşı İlgileri	25
Tablo 9 : Dinî İnançların Oluşmasında Etkili Olan Kişiler	28
Tablo 10 : Ailede Verilen Dinî Eğitimin Yeterliliği	32
Tablo 11 : Öğrencilerin Din Kavramı Hakkındaki Tutumları	37
Tablo 12 : Dinin Topluma Yararlı Olup-Olmama Durumu	40
Tablo 13 : Öğrencilerin Kelime-i Tevhidi Bilme Durumu	43
Tablo 14 : Öğrencilerin Kelime-i Şehadeti Bilme Durumu	43
Tablo 15 : İlkokul Dördüncü Sınıfa Başlarken Öğrencilerin Namaz Dualarını Bilme Durumu	45
Tablo 16 : İlkokul Dördüncü Sınıfa Başlarken Öğrencilerin Namaz Sürelerini Bilme Durumu	48
Tablo 17 : Öğrencilerin İlköğretim 8.Sınıfta Namaz Dualarını Bilme Durumu	51
Tablo 18 : Öğrencilerin İlköğretim 8.Sınıfta Namaz Sürelerini Bilme Durumu	53
Tablo 19 : Öğrencilerin Namaz Süre ve Dualarını Öğrendikleri Yerler	56
Tablo 20 : Öğrencilerin İlkokul 4. Sınıfta Namaz Abdesti Almayı Bilme Durumu	57
Tablo 21 : Öğrencilerin İlkokul 4. Sınıfta İki Rekatlık Bir Namazı Kılıp-kılamama Durumu	58
Tablo 22 : Öğrencilerin İlköğretim 8. Sınıfta Namaz Abdestini Alıp-Alamama Durumu	58
Tablo 23 : Öğrencilerin İlköğretim 8. Sınıfta Gusül Abdestini Alıp-Alamama Durumu	59
Tablo 24 : Öğrencilerin İlköğretim 8. Sınıfta Her Hangi Bir Namazı Kılıp-Kılamama Durumu	60
Tablo 25 : Öğrencilerin İlköğretim 8. Sınıfta Cenaze Namazını Kılıp-Kılamama Durumu	61
Tablo 26 : Öğrencilerin Namaz ve Oruç İbadetini Yerine Getirme Durumları	62
Tablo 27 : Öğrencilerin Temizlik ve İbadet Konularını Öğrendikleri Yerler	64
Tablo 28 : Öğrencilerin Peygamberimizin İsmi Bilme Durumu	65
Tablo 29 : Öğrencilerin Peygamberimizin Doğup ve Ölüm Tarihlerini Bilme Durumu	66
Tablo 30 : Öğrencilerin Peygamberimizin Anne ve Babasının İsmi Bilme Durumu	66
Tablo 31 : Öğrencilerin Peygamberimizin Hicretini Bilme Durumu	67
Tablo 32 : Arkadaşlık İlişkilerinde Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersinin Etkisi	68
Tablo 33 : Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersinin Sorumluluk Anlayışına Etkileri	72
Tablo 34 : Öğrencilerin İyi Huylu ve Tutarlı Olma Durumları	73
Tablo 35 : İyi Huylu ve Tutarlı Olmada Dini İnançın Etkisi	74
Tablo 36 : Aile Büyüklerine Saygılı Olmada Dini İnançın Etkisi	75
Tablo 37 : İyilikleri Yapmada ve Kötülüklerden Kaçınmada Dini İnançın Etkisi	78
Tablo 38 : Çalışma Hayatında Dini İnançın Etkisi	79
Tablo 39 : Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersinin Ders Konularının Öğrencilere Göre Yeterli Olma Durumu	82
Tablo 40 : Öğrencilerin Orta 1. Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Kitabı Hakkındaki Görüşleri	84
Tablo 41 : Öğrencilerin Orta 2. Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Kitabı Hakkındaki Görüşleri	85
Tablo 42 : Öğrencilerin Orta 3. Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Kitabı Hakkındaki Görüşleri	85
Tablo 43 : Öğrencilerin 1994-95 Öğretim Yılı Ders Kitapları Hakkındaki Düşünceleri	89
Tablo 44 : Öğrencilerin Ders Saati Hakkındaki Düşünceleri	90
Tablo 45 : Öğrencilerin İstedikleri Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Ders Saatleri	90
Tablo 46 : Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersinin Diğer Dersler Arasındaki Durumu	92
Tablo 47 : Derslerin Öğretmenler Tarafından İşleniş Metotları	95
Tablo 48 : Öğrencilerin İstedikleri Ders İşleme Metotları	96
Tablo 49 : Abdest ve Namaz Konusunda Sınıfta Uygulama Yapılıp-Yapılmama Durumu	98
Tablo 50 : Öğrencilerin Camilere Götürülüp-Götürülmeme Durumu	98

Tablo 51 : Öğrencilerin Camiye Gitmek İsteyip-İstemedikleri Durumu	101
Tablo 52 : İlkokul 4. Ve 5. Sınıflarda Din Kült. Ve A. B. Dersinin İşlenme Durumu	101
Tablo 53 : Öğrencilerin Din Kült. A. B. Derslerine Karşı İlgileri	103
Tablo 54 : Din Kült. Ve A. B. Derslerinin Öğrenciler Üzerinde Bıraktığı Etkiler	104
Tablo 55 : İslâm'ın Düşünce ve Vicdan Özgürlüğü Konusundaki Öğrencilerin Tutumları	108
Tablo 56 : İslâm'ın Akıl ve Mantığa Değer Verdiği Konusundaki Öğrenci Tutumları	110
Tablo 57 : İslâm'ın İrk ve Sınıf Ayırımı Yapıp-Yapmadığı Konusundaki Öğrenci Tutumları	111
Tablo 58 : İslâm'ın İlme ve Öğrenmeye Değer Verip-Vermediği Konusunda Öğrenci Tutumları	112
Tablo 59 : Din Kült. Ve A. B. Dersinin Örf ve Adetleri Tanıtmadaki Rolü	114
Tablo 60 : Müslümanların Pozitif İlimlere Katkı Sağladığı Konusundaki Öğrenci Tutumları	115
Tablo 61 : Öğrencilere Göre Din Kült. Ve A. B. Derslerinin İşlenme Durumu	118
Tablo 62 : Öğrencilerin Din Kült. Ve A. B. Dersi Öğretmenleri İle Diyalog Kurma Durumu	120
Tablo 63 : Din Kült. Ve A. B. Öğretmenlerinin Yeri	121
Tablo 64 : Öğretmenlerin Öğrencileri Kutsal Kavramlarla Korkutup-Korkutmama Durumları	123
Tablo 65 : Öğrenciler Din Kült. Ve A. B. Öğretmeni Olmak İsteyip-İstememe Durumu	125
Tablo 66 : Öğretmenlerin Sözleri İle Davranışları Arasında Tutarlı Olup-Olamadıkları Durumu	127
Tablo 67: Din Kült. Ve A. B. Öğretmenlerinin Öğrencilerin Seviyesine İnip-İnememe Durumu	129
Tablo 68 : Öğretmenlerin Öğrencilere İsmen Hitap Etme Durumu	130
Tablo 69 : Öğrencilerin Yıllık Ödev Alma Durumları	131
Tablo 70: Alınan Ödevlerin Öğrencilere Faydalı Olma Durumu	133
Tablo 71 : Öğretmenlerin Soru Sorma Yöntem ve Teknikleri	134
Tablo 72 : Öğrencilerin Derslere Olan İlgi ve Başarılarının Değerlendirilmesi Durumu	135
Tablo 73 : Öğretmenlerin Sınavlarda Öğrencilere Adâetli Olup-Olmama Durumu	136
Tablo 74 : Öğretmenlerin Derslerde Kur'an-ı Kerim Meâli Tanıtıp-Tanıtımama Durumu	138
Tablo 75 : Öğretmenlerin Kullandığı Yardımcı Ders Kaynakları	139
Tablo 76 : Din Kült. Ve A. B. Öğretmenlerinin Öğrencilere Günlük Ödev Verme Durumu	140
Tablo 77 : Öğretmenlerin Öğrencilere Kitap Tavsiye Etme Durumu	141
Tablo 78 : Öğretmenleri Dersleri Güncel Olaylarla Bağlantılı Anlatma Durumu	143
Tablo 79 : Din Kült. A. B. Öğretmenlerinin Öğrencilere Göre Yeterliliği	144
Tablo 80 : Öğretmenlerin Öğrencilerle Alay Etme Durumu	145
Tablo 81 : Öğretmenlerin Öğrencilerin Hataları Karşısındaki Tutumları	147
Tablo 82 : Öğretmenlerin Öğrenciler Arasında Ayırım Yapma Durumu	148
Tablo 83 : Öğretmenlerin Kılık-Kıyafet Durumları	149
Tablo 84 : Din Kült. Ve A. B. Öğretmenlerinin Sosyal Faaliyetlere Katılma Durumları	150
Tablo 85 : Öğretmenlerin Ceza Verip-Verememe Durumu	151
Tablo 86 : Öğrencilerin Din Kült. Ve A. B. Öğretmenlerini Örnek Alıp-Almama Durumu	154

GİRİŞ

Problem:

Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin ilk ve orta öğretimde zorunlu dersler arasında yer alması, genel amacın gerçekleştirilmesinde ne kadar başarılı olduğu ve öğrenciler üzerinde bıraktığı etkiler hep tartışılmıştır. Bu tartışmalar, dersin amacına ulaşmada ne kadar etkili olduğu üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Ayrıca İlköğretimde Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin öğretimindeki amaç, sadece öğrencileri dini ve ahlâki yönden teorik olarak bilgili kılmak? Yoksa öğrendiklerini yaşam biçimi haline getirerek, İslâm dininin bütün ibadetlerini rahatlıkla yerine getirebilecek şekilde yetiştirmek midir? Şayet bu derslerin öğretilmesinde bir başarısızlık var ise sebebi nedir? İşte bütün bu suallere cevap bulunabilmesi için ciddi araştırmaların yapılması gerektiğine ve bunun bir problem olarak gündemde kaldığına inanıyoruz. Bu sebeptendir ki, arştırmamızda temel problem olarak; Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretiminin ilköğretim öğrencileri üzerinde bıraktığı etkiler esas alınmıştır.

Osmanlı Devletinin son 15-20 yılında, bugünkü ortaokul ve lise karşılığı sayılan modern okullarda da din eğitimi klasik medreselerde olduğu gibi devam ettirilmiştir. Haftada üç saat din ve ahlâk eğitimi veren Rüşdiye ve İdadiler dışında kalan ve özellikle tamamen Avrupa örneği kuruluşa sahip bulunan Sultanilerde, Darülmualiminlerde ve liselerde ise din öğretimine haftada iki saatten fazla yer verilmemiştir. Haftada 1-3 saat arasında değişen din ve ahlâk dersleri, modern eğitim kuruluşlarındaki bu durumunu Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar korumuştur.¹

Cumhuriyet dönemi eğitiminin düzenlenmesinde, 3 Mart 1924'de kabul edilen Tevhid-i Tedrisat (Öğretim Birliği) kanunu önemli bir başlangıç noktasıdır. Tevhid-i Tedrisat kanununun yürürlüğe girmesi ile bu kanunun ilgili maddelerine rağmen medreseler kapatılmış, yerine, din görevlisi yetiştirmek üzere İmam ve Hatip Mektepleri

¹ Kodaman, Bayram, Abdülhamid Devri Eğitim Sistemi, s. 132-142.

ve yüksek din bilgini yetiştirmek amacıyla Darülfünun'da İlähiyat Fakültesi açılmıştır. Fakat bu okulların ömrü uzun olmamış,1929-30 öğretim yılından sonra İmam-Hatip Mektepleri, 1933 yılında ise İlähiyat Fakültesi kapatılmıştır.²

Din Bilgisi dersleri 1924 yılından sonra ; İlkokulların 3,4 ve 5. sınıflarında haftada birer saat olarak okutuluyordu. 1930 yılında ise, yalnız 5. sınıflarda velilerin isteğine bağlı olarak haftada yarım saate düşürülmüştür. Ancak aynı yılın sonunda önce kent ilkokullarından, sonra da köy ilkokullarından tamamen kaldırılmıştır.³

Din Bilgisi dersleri 1924 yılında liselerin programından çıkarılmıştır. Bu dersler 1927 yılında ortaokulların, 1929 ile 1931 yılları arasında ise kademeli olarak Öğretmen Okullarının programından da çıkartılmış ve uzun bir süre bu dersler programlara girememiştir.⁴

Böylelikle din eğitimi ve öğretimi ile dini hayatta büyük bir boşluk başlamış, milletimiz ise, bu boşluğu değişik yollardan doldurma yönüne gitmiştir. Bu boşluk çok partili hayata geçişe kadar sürmüştür. Bu dönemde milletimiz din eğitimi ve öğretimini kendi gayretleriyle ve gelişi güzel yapmaya çalışmıştır. Ancak bu durum bazı olumsuzlukları da beraberinde getirmiştir.

Milletimiz,çocuklarına dini eğitim verecek yetkili bir kaynak bulamadıkları bu yirmi yıllık dönem içerisinde sorumsuz ve denetimsiz kaynaklardan dini eğitimini sağlamaya yönelmiştir.

Din eğitimi köylerde, kasabalarda , şehirlerde genellikle gizlice sürdürülmüş ve bunun sonucu fikri seviye itibariyle çok geri bir din adamı prototipi ortaya çıkmıştır.

Herhangi bir ciddi din eğitiminden geçmeyen bu din görevlilerinin etkisi altındaki halk kitleleri ile, çağdaş eğitimden geçen aydın kitleler arasında istenmeyen ve politik ortamı da etkileyen sürtüşmeler doğmaya başlamıştır. Burada taraflardan biri yobazlıkla, diğeri ise dinsizlikle itham edilmiştir. İşte bu çatışma ve 1946 yılındaki çok

² Ergin, Osman, Türk Maarif Tarihi, c.3, s.1737.

³ Akyüz, Yahya, Türk Eğitim Tarihi, s. 386.

⁴ Yücel, Hasan Ali, Türkiye'de Ortaöğretim, s.166.

partili ortama geçişte kurulan partilerin de dine ve dini konulara sıcak bakmaları, yeniden iktidar olan Cumhuriyet Halk Partisini ,ilkokullara tekrar Din Bilgisi dersi koymaya yöneltmiştir.⁵

İlkokullara Din Bilgisi Derslerinin Konulması:

Öğretim birliği kanununun asıl amacına dönme çalışmalarının 1946 yılında başladığı görülmüştür. Din eğitimi ve öğretimi konusu, bu yıl ilk defa gençliğin ana-babaya saygı beslemediği gibi bir ahlâki endişe ve komünizm tehlikesine karşı bir korunma tedbiri olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne getirilmiştir.⁶ Ahlâki tedbirler, dünya savaşlarından sonra birçok ülkenin ortak endişe ve çabası olmuştur. Komünizm ise, o sırada Avrupa'yı tehdit eden en önemli tehlikedir. Meselenin bu gerekçe ile meclise getirilmesi, konunun saptırılmasına ve iktidar partisinin komünizme karşı din eğitimi, zehiri zehirle tedaviye benzetmesine sebep olmuştur. Daha sonra bu konuların, yurt bilgisi dersi içinde işlenebileceği düşünülerek, okullara ayrıca bir ders konulmasından vazgeçilmiştir.

Cumhuriyetimizin ilk on yılı içerisinde her tür ve dereceli okullardan kaldırılan din öğretiminin, 1948-1949 öğretim yılından itibaren aynı okullara yeniden konulmaya başlandığı görülmektedir. İlk olarak 1 Şubat 1949 tarihinde İlkokullara program dışı olarak Din Bilgisi dersleri konulmuştur. Aynı yıl Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi açılmıştır. Nitelikli din adamlarına görülen ihtiyaç dolayısı ile 1948 yılında İmam Hatip yetiştirme kursları başlatılmıştır.⁷

İlkokullarda okutulması kabul edilen Din Bilgisi dersleri, velilerin yazılı isteği bulunmak, ders zamanlarının dışında uygulanmak şartı ile 4. ve 5. sınıflar içindir.⁸

14 Mayıs 1950 tarihinde yapılan siyasi seçimler sonucunda Cumhuriyet Halk Partisi'nin yıllar süren idaresine son verilmiş ve iktidar el değiştirmiştir. Bu yeni

⁵ Parmaksızoğlu, İsmet, Türkiye'de Din Eğitimi, s.4.

⁶ Bilgin, Beyza, Türkiye'de Din Eğitimi ve Liselerde Din Dersleri, s.56.

⁷ Parmaksızoğlu, a.g.e. s.29.

⁸ Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi , 7 Şubat 1949, sy.524, s.153

hükümet dini alanda ilk icraat olarak, ezanı aslına çevirmiş ve ilkokullara daha önce konulmuş olan Dinbilgisi derslerinin programını ve uygulanış biçimini değiştirmiştir. Bu dersler 4 Kasım 1950 tarihinde program içine alınmıştır. Bu derslere giren değil girmek istemeyen öğrenci, durumu bir dilekçe ile okul idaresine bildirmek durumunda bırakılmıştır.⁹

İlkokullarda Dinbilgisi dersleri, diğer dersler gibi sınıf öğretmenlerince okutulmaktadır. Bu sebeple, İlköğretmen okullarına da bu derslerin konulma zorunluluğu doğdu. İlköğretmen Okullarının 1953 yılı programında 9. ve 10. sınıflara haftada birer saat zorunlu Dinbilgisi dersleri konuldu. Öğretmen okullarındaki bu dersler, adı geçen okul programlarının liseye dönüştürülmesine kadar devam etmiştir. Bu okullar liseye dönüştürüldüğünde ise bütün sınıflarda haftada birer saat ve isteğe bağlı olarak konuldu.¹⁰

Ortaokullara Din Bilgisi Derslerinin Konulması:

29 Mart 1956 tarihinde, Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri, Dinbilgisi derslerinin ortaokullara da konulduğunu açıkladı. “Ancak bu dersler hiç bir şekilde inkılaplar aleyhine bir mana ifade etmeyecektir.” Talim ve Terbiye Dairesinin 19 Eylül 1956 tarihli bir genelgesi ile resmi ortaokullar ve bunlara denk diğer okullarda Türk öğrencilerine verilmek üzere Dinbilgisi dersleri, ortaokulların 1. ve 2. sınıflarına haftada birer saat olarak konulmuştur. Bu derslere, velisinden dilekçe getiren öğrenciler girmeyebileceklerdir.¹¹

23 Eylül 1976 tarihinde dönemin koalisyon hükümeti ve Talim Terbiye Kurulunun bir kararı ile Dinbilgisi dersleri, ortaokul üçüncü sınıflara da yaygınlaştırılmış, bu uygulama 1982 yılına kadar devam etmiştir.

⁹ Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi, 20 Kasım 1950, sy.617, s.116

¹⁰ Parmaksızoğlu, a.g.e.s.31

¹¹ Bilgin, a.g.e. s.62.

Liselere Dinbilgisi Derslerinin Konulması:

1956 yılında, ortaokullara Dinbilgisi dersleri konulması teklifi aynı zamanda liseleri de içine alıyordu. Ancak bu durum 1967 yılına kadar gerçekleşmemiştir. 1967 yılında halktan gelen binlerce dilekçe (özellikle 200 dolayında milletvekilinin imzasını içeren dilekçe) Milli Eğitim Bakanlığınca değerlendirilerek, Talim ve Terbiye kurulunun 21 Eylül 1967 tarihli kararıyla bütün lise ve dengi okullarımızın 1. ve 2. sınıflarına da, birer saat ve isteğe bağlı olarak Dinbilgisi dersi konulmuştur.¹²

Dinbilgisi derslerinin liselere de konulması ile olay bitmemiş, konu ile ilgili tartışmalar kamuoyunda, basında ve çeşitli kurum ve kuruluşlarda yıllarca devam etmiştir. Aradan yaklaşık on yıllık bir zaman geçmiştir. 1976 yılında mevcut olan dördümlü koalisyon hükümeti zamanında, Dinbilgisi dersleri lise ve dengi okulların üçüncü sınıfları dahil bütün sınıflarda haftada birer saat ve isteğe bağlı olarak okutulmak üzere yaygınlaştırılmıştır. Bu uygulama 1982 yılına kadar devam etmiştir.

Ahlâk Dersleri:

1974-75 Öğretim yılında dönemin koalisyon hükümeti tarafından İlokul 4.5.sınıflar ile ortaokul ve liselerin her sınıfına zorunlu olarak Ahlâk dersleri konulmuştur.¹³

Dinbilgisi ve Ahlâk Derslerinin Birleştirilerek Zorunlu Ders Haline Getirilmesi:

Dinbilgisi derslerinin ilköğretim ve ortaöğretimde, uzun yıllar seçmeli olarak öğretilmesi , derslerden beklenen amacı gerçekleştirilememiştir. Okulda derse girenler ve girmeyenler olarak iki kesimin oluşmasına neden olmuş, bu iki kesimin aralarında da zaman zaman olumsuz tartışmaların yapılması kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu durum da ülkenin millî birlik ve beraberliğini olumsuz yönde etkilemeye başlamıştır. Ülkemizde Dinbilgisi derslerinin okullardan kaldırılması, seçmeli olarak okutulması gibi bütün

¹² Bilgin, a.g.e. s.69-70

¹³ Akyüz, a.g.e. s.392.

yollar denenmiştir. Bundan sonra yapılabilecek en güzel yol derslerin belirli plan ve program içerisinde kararlı olarak Türk Milli Eğitim sisteminde yer almasıdır.

Uzun tartışmalar sonucunda Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin bütün ilk ve ortaöğretim kurumlarında zorunlu oluşu, Türkiye Cumhuriyeti 1982 anayasasının 24. maddesi ile garanti altına alındı. Anayasanın Din ve Ahlâk öğretimi ile ilgili 24. maddesi şöyledir:

“Din ve Ahlâk eğitim ve öğretimi, devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretimi, ilk ve ortaöğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. Bunun dışındaki din eğitim ve öğretimi ancak, kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanuni temsilcilerinin talebine bağlıdır.”

Uzun yıllar süren denemelerden sonra, 1982-1983 öğretim yılında din eğitimi ve öğretiminde köklü düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenleme sonunda Dinbilgisi ve Ahlâk Öğretimi birleştirilmiş ve bütün ilk ve orta öğretim kurumlarında zorunlu hale getirilmiştir.

Yeni düzenleme ile ders “Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi” adıyla birleştirildi. İlköğretim okullarında 4.ve 5. sınıflardan başlatılarak ortaokulların her sınıfında (İlköğretim okullarında) haftada 2 saat, liselerde ise 1 saat zorunlu olarak okutulması kararlaştırılmıştır.

Aslında Anayasanın yukarıdaki maddesine göre Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin ilkokul 1. sınıftan itibaren başlaması gerekir. Bütün batı ülkelerinde de bu ders anaokullarından veya en geç ilkokul 1. Sınıftan başlamaktadır.¹⁴Buna rağmen ülkemizde Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersleri 4.sınıftan başlatılmaktadır.

Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretiminin Amaçları:

Din ve Ahlâk öğretiminin genel amaçları Milli Eğitim Bakanlığının 25 Mart 1982 tarihli ve 2109 sayılı Tebliğler Dergisinde şöyle belirtilmiştir:

¹⁴ Öcal, Mustafa, İmam Hatip Liseleri ve İlköğretim Okulları, s. 135

“Temel eğitim ve ortaöğretimde, Türk Milli Eğitim politikası doğrultusunda Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçlarına, ilkelerine ve Atatürk’ün laiklik ilkesine uygun, din, İslâm Dini ve Ahlâk Bilgisi ile ilgili yeterli temel bilgi kazandırmak ; böylece Atatürkçülüğün, milli birlik ve beraberliğin, insan sevgisinin, dini ve ahlâki yönden geliştirilmesini sağlamak, iyi ahlâklı ve faziletli insanlar yetiştirmektir.”¹⁵

Din ve Ahlâk öğretiminin genel amacı yukarıdaki şekilde verildikten sonra ilkokul, ortaokul ve liseler için özel amaçlar verilmiştir.

İlköğretim Okullarında Din ve Ahlâk Öğretiminin Özel Amaçları:

- 1- Allah’ı ve Peygamberi tanımak ve sevmek.
- 2- İslâm dininin inanç, ibadet ve ahlâk esaslarını bilmek.
- 3- Namazda okunan sûre ve duaları ezberlemek ve bunların anlamlarını bilmek.
- 4- Kendi iç dünyasında, içinde yaşadığı aile ve toplumda, inanç ve ibadet yönünden de dengeli ve uyumlu bir kişilik kazanmak.
- 5- Temizlik, iyilik, doğruluk fikirlerinin, insanları sevmenin, anaya, babaya, büyüklere saygı, küçüklere şefkat göstermenin, zayıflara, muhtaçlara yardım etmenin, çalışkanlığın İslâm dininin emir ve esaslarından olduğunu kavratmak.
- 6- Her türlü ibadet ve dış temizlik gibi güzel ahlâkın da insan için vazgeçilmez bir unsur olduğu gerçeğini benimsetmek.
- 7- Vatan, millet ve Atatürk sevgisini pekiştirmek.¹⁶

Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin amaçları ile ilgili genel ve özel amaçlar böyle ayrıntılı bir biçimde belirlenmiş olduğu halde öğretimin değerlendirilmesi için yapılan araştırmalarda çeşitli sonuçlar elde edilmektedir. Meselâ bazı öğretmenler amaçların büyük ölçüde gerçekleştiğini savunurken, bazıları ise gerçekleşmediğini ileri sürmektedir.¹⁷

¹⁵ 25 Mart 1982 Tarih ve 2109 Sayılı Tebliğler Dergisi

¹⁶ A.g.t.d.

¹⁷ Tavukçuoğlu, Mustafa, İlköğretimde Din Eğitimi ve Program Geliştirme Üzerine Bazı Düşünceler, S.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sy. 3, S. 428

Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersinin Öğretim İlkeleri

Bir branş olarak Din ve Ahlâk öğretiminin , belirlenen amaçlarına ulaşabilmesi için bazı ilkeler tespit edilmiştir.29 Mart 1982 gün ve 2109 sayılı tebliğler dergisinde yayınlanan bu ilkeler,1986 yılında okulların bazı sınıflarında başka dinlere mensup öğrencilerin de bulunabileceği göz önüne alınarak aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir:

Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretiminin Temel İlkeleri:

1- Devletimizin laiklik ilkesi daima göz önünde bulundurulacak, bu ilke her zaman titizlikle korunacaktır. Hiç bir zaman vicdan ve düşünce özgürlüğü zedelenmeyecektir. Kimse dini uygulamalara zorlanmayacaktır.

2- Mutlaka dini aynı olan milletlerle her zaman iyi ilişkiler içinde bulunulmayacağı,buna rağmen dini ayrı olan milletlerle de iyiniyet ve dostluk ilişkileri içinde bulunulabileceği zihniyeti kazandırılacaktır.

3- İyi vatandaş yetiştirmek ve öğrencilerin toplumumuza daha rahat uyum sağlamalarına yardımcı olmak için millî ahlâkımızla ilgili konuların öğretiminde din ayırımı gözetilmeyecektir.

4- Azınlık okulları dışındaki okullarımızda öğrenim gören T.C.uyruklu Hristiyanlık ve Mûsevîlik dinlerine mensup öğrencilere Kelime-i Şahadet, Kelime-i Tevhid, Besmele, Âmentü, Ayet, Sûre ve Namaz duaları ezberletilmeyecek; Namaz, Oruç, Zekât ve Hacca ait uygulamaya yönelik bilgiler öğretilmeyecektir. Dolayısıyla söz konusu öğrenciler aynı konulardan ölçme ve değerlendirme açısından sorumlu tutulmayacaklardır.

5- Dinî bilgiler yanında millî birlik ve beraberliği kazandırıcı, sevgi saygı kardeşlik, arkadaşlık ve dostluk bağlarını güçlendirici vatan, millet, bayrak, sancak, şehit, gâzi gibi millî değerler kazandırıcı yüce kavramların öğrencilerin zihinlerinde yer etmesine özen gösterilecektir.

6- Örf, adet ve geleneklerimizle millî değerlerimiz daima göz önünde tutulacak ve dinin milleti oluşturan önemli unsurlardan biri olduğu benimsetilecektir.

7- Ders konuları daima Atatürk ilkeleri ile bütünleştirilecektir.

8- Bu ders “Özel öğretim ilkeleri”ne uygun olarak işlenecektir.

Konular işlenirken, yeri geldikçe işlenen konular ile öğrencilerin diğer derslerde kazandıkları bilgiler arasında bağlantı kurulacaktır.

10-Konular sınıf seviyelerine göre, öğrencilerin genel kültür ve pedagojik gelişmeleri göz önünde bulundurulmak suretiyle,onların kültür düzeylerini aşmadan sevdirilerek, düşündürücü ve ikna edici bir şekilde işlenecektir.

11- Yeri geldikçe öğrenmenin, çalışıp ilerlemenin, bilmenin de bir ibadet olduğu öğrencilere aşılacaktır.

12- Haksızlık, yalancılık, riyakârlık, sahtekârlık, bencillik, tembellik ve bunun gibi davranışları İslâm dininin reddettiği ve günâh saydığı, her müslümanın faziletli olması gerektiği belirtilecektir.

13- İbadetlerin Allah’a karşı saygı, sevgi, şükran duygularının ifadesi olması yanında, kişinin sağlığına, toplum fertlerinin birbirine sevgi ve saygı ile bağlanmalarına, yardımlaşmalarına, fert ve toplum ilişkilerinin iyi ve düzenli bir şekilde yürütmesine yarayan, insanı fazilete(erdem) ve mutluluğa sevkeden davranışlar da kazandırdığı özellikle belirtilecektir.

14- Her türlü ibadet ve dış temizlik gibi, kalbi arıtıp ruhu yücelten güzel ahlâkın da insan için vazgeçilmez bir unsur olduğu gerçeği benimsetilecektir.

15- İnaç ve davranış bütünlüğünün üzerinde durulacaktır.

16- İbadetin insan tabiatına uygun ve gerekli olduğu duygusu öğrencilere kavratılacaktır.

17- Hz.Muhammed'in hayatı ile ilgili konular işlenirken, daima onun örnek ve üstün şahsiyeti esas olarak ele alınacak, bunu belgeleyen olaylardan örnekler verilecektir.

18- Her konuda mümkün olduğu ölçüde öğrencinin günlük hayatı ve gözlemleri ile ilişki kurulacak, hattâ, günlük hayattan ve gözlemlerden hareket edilerek konuların öğretilmesine gidilecektir.

19- Konular yeri geldikçe ayet ve hadislere dayalı olarak ele alınacaktır.

20- Öğrencilerin okul dışından getirdiği yanlış bilgi ve telkinler, onları kırmadan, bilimsel bir yaklaşımla düzeltililecektir.

21- Müslümanlığın hurafelerden uzak,akılcı ve çağdaş bir din olduğu çeşitli örneklerle kavratılacaktır.

22- Her konuya iyi bir şekilde seçilmiş, uygun ayet,hadis meâlleri,okuma parçaları ve hikâyelerle açıklık ve kavrayış kolaylığı getirilecektir.

23- Konular sınıf ve yaş düzeyine göre düzenlenmiş,hikâye,fıkra,kıssa,hatıra vb. metinler ve resimler yolu ile beslenecek,hattâ,konulara,günlük hayta ait gözlemlerin yanı sıra bu metinlerden,resimlerden hareket ederek uygun bir yaklaşım sağlanacaktır.

24- Konuların işlenmesinde müslümanlığın kuru bilgilerden ibaret belli kalıplar ve belli davranışlar olmadığı açıklanacak,sürekli canlılık ve ilerleme isteyen (aktif) bir din olduğu gerçeği hiç bir zaman gözden uzak tutulmayacaktır.

25- Namaz sûre ve duaları eski harflerle okutulmayacak ve yazdırılmayacaktır.

26- Verilecek ödevler,daha çok,öğrencilerin bu ders ile ilgili Bakanlığımızca tavsiye edilmiş Kur'an-ı Kerim meâli,Hadis tercümelemleri,İlmihal gibi ana kaynakları tanımalarına ve yaşanan dinî hayatı(ibadet,ölüm,dinî bayram,isim koyma)görüp idrak etmelerine imkân verecek şekilde olacaktır.¹⁸

¹⁸ 30 Ekim 1986 Tarih ve 2219 Sayılı Tebliğler Dergisi

Araştırmanın Amacı ve Önemi:

Bu araştırmanın amacı; din eğitimi ve öğretimi alanındaki yeni çalışma ve gelişmelere katkıda bulunmak üzere, İlköğretim döneminde Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin yerini, bu günkü durumunu, öğrenciler üzerindeki etkilerini, problemlerini, nasıl daha yararlı bir duruma getirilebileceğini belirlemektir.

Bir başka ifade ile, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin İlköğretim Öğrencilerine kazandırdığı olumlu veya olumsuz davranışların tespitini yapmak ve çıkan sonuçlara göre değerlendirmelere gitmektir. Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin; öğretim teknikleri, saati, öğretmenleri, ders kitapları ve ders programı konularında tespitlerde ve açıklamalarda bulunmaktadır.

Bu araştırma, ilköğretim okulları üzerinde Bursa çapında yapılmış ilk çalışmadır. Türkiye genelinde de ilköğretim okulları üzerinde yapılan çalışmaların sayısı oldukça azdır. Bu açıdan bakıldığında çalışmamız sahasının ilklerinden biridir, diyebiliriz.

Araştırmanın Sınırları:

Bu araştırma, Bursa il merkezindeki 21 İlköğretim okulunun 1995-1996 öğretim yılı itibariyle 8. sınıf öğrencilerinden 281'i kız, 245'i erkek olmak üzere toplam 526'sının görüşünü kapsamaktadır. Anket'in ilköğretim 8. sınıf öğrencilerine uygulanmasındaki amaç; bu öğrencilerin ilkokul 4. sınıftan başlayarak toplam beş yıl boyunca Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi görmüş olmaları ve dersler hakkında yeterli bilgi ve kanaat sahibi olmuş olmaları düşüncesidir.

Araştırmada Kullanılan Metot:

Konusu "İlköğretim okullarında Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretimi" olan bu araştırmada anket (Questionary / Fr. Enquete) metodu kullanılmıştır. Maksudumuz konumuzla ilgili olarak çok sayıda öğrencinin fikirlerini Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin öğrenciler üzerine tesirlerini araştırıp ortaya koymaktır. Şimdi bu amaç çerçevesinde araştırmamızda kullandığımız anket tekniği ile ilgili tanıtıcı bilgiler vermek istiyoruz.

Anket Sorularının Hazırlanışı:

Araştırma konumuzla ilgili standart bir örnek veya test bulunmadığı için, yeni bir anket geliştirmek amacıyla, bilimsel araştırma teknikleri ile ilgili eserlerden ve daha önce yapılmış benzer çalışmalardan, yararlanılarak sorular oluşturulmuştur.

Önce, toplam 70 soru halinde oluşturduğumuz ankete son şeklini vermek ve öğrenciler tarafından anlaşılıp anlaşılmadığını tespit etmek amacıyla bir deneme uygulaması yapmaya karar verdik. I. Murat İlköğretim Okulu öğrencilerinden 18'i erkek 12'si kız olmak üzere toplam 30 öğrenciye bir deneme uygulaması yapıldı. Bu anket uygulaması üzerinde yapılan değerlendirmeler ve düzeltmeler sonucunda sorular 65'e indirildi.

Araştırma tekniğinde uzman kişilerin ve özellikle tez danışmanının yol göstermeleri ile olgunlaşan anket, branş öğretmenlerinin incelemelerinden geçtikten sonra, gerek ifade biçimi, gerekse diziliş bakımından uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Anket soruları kendi içerisinde üç bölüme ayrıldı: Birinci bölümde, 9 adet soru ile ankete katılan öğrencilerin genel özellikleri tespit edilmiştir.

İkinci bölümde, toplam 31 sorudan oluşmuştur. Bu sorularla anket uygulanan 21 İlköğretim okulundaki Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretiminin öğrenciler üzerinde bırakmış olduğu etkiler tespit edilmeğe çalışılmıştır.

Üçüncü bölümdeki, 25 soru ile de öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmenlerine karşı tutum ve davranışları, öğretmenlerin öğrenciler üzerinde bıraktığı etkiler belirlenmeğe çalışılmıştır. Gerekli yerlerde açık uçlar bırakılarak elde edilen verilerin zenginleştirilmesi sağlanmak istenmiştir.

Anketin Uygulanması, Cevapların Tespit ve Tasnifi:

Anketlerin uygulanması için Bursa Valiliği ile İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izin alınmasından sonra sorular çoğaltılmış ve 21 İlköğretim okulundaki okul müdürleri ve Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenleri ile görüşülerek uygulama için

müsaait olabilecek zaman tespit edilmiştir. Ders öğretmenlerinden izin alınarak uygulamaya geçilmiştir. Uygulamalar bütün İlköğretim okullarında bizzat tarafımızdan ve ders öğretmenlerinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir.

Anketi toplam 540 öğrenci cevaplamıştır. Ancak soruların bir kısmını veya tamamını cevaplamayan veya eksik bırakanların anket kağıtları iptal edilmiştir. Sonuçta 526 öğrencinin anketi değerlendirme kapsamına alınmıştır.

Değerlendirmeye tabi tutulan anketlerdeki sorulara verilen cevaplar, tek tek ve dikkatli bir şekilde okunmuş, her sorunun okul okul kız ve erkek ayırımı yapılarak verileri bilgisayara yüklenmiştir. Bilgisayarda verilerin yüzdeleri hesaplanmıştır.

Böylece elde edilen verilerle ilgili sayısal değerler; okul-okul, kız-erkek mukayesesi yapılarak tablolar halinde bilgisayar kullanılarak gösterilmiştir.

Bazı sorularımızın altına, ilave ettiğimiz ve verilen cevapların gerekçelerini tespit edecek mahiyette eklediğimiz “Neden?”, “Niçin?” soruları ile gerekçe tespitleri yapılmıştır. Bu tür soruların cevaplarının tasnifleri yapılırken birbirlerine benzer ifadeler bir araya getirilmeye çalışılmıştır. Çoğunluğun ittifak ettiği görüşler en başa alınmak suretiyle gruplandırılarak özet halinde verilmiştir.

Araştırmanın Kaynakları:

Din Eğitim Anabilim dalının memleketimizde yeni olması nedeniyle, bu alanda yapılan araştırmaların azlığı bir gerçektir. Bu nedenle araştırmamız ile ilgili birinci el kaynağın çok az olduğunu ifade etmeliyiz. Araştırmamızın ilk ve asıl kaynağı, anket uygulanan ilköğretim okulu öğrencileridir. Diğer kaynaklar ise: Araştırmanın teorik kısmının hazırlanmasında en çok istifade edilen kaynaklardan birisi Beyza Bilgin tarafından gerçekleştirilen ve bu alanın ilk araştırması olan “Türkiye’de Din Eğitimi ve Liselerde Din Dersleri”¹⁹ adlı çalışma olmuştur. İkinci olarak; Mustafa Öcal tarafından gerçekleştirilen “Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersleri ve Öğretmenleri”²⁰ adlı

¹⁹ Bilgin, Beyza, a.g.e. Toplam 163 s.

²⁰ Öcal, Mustafa, “Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersleri ve Öğretmenleri” T.C.M.E.B. Din Eğitimi Dergisi, sy.20, 21

çalışması olmuştur. Üçüncü olarak Mualla Selçuk'un "Çocuğun Eğitiminde Dini Motifler"²¹ adlı araştırmasıdır. Son olarak ise ; Rafet Altınok tarafından gerçekleştirilen "Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretiminin Ortaöğretim Öğrenci Davranışları Üzerindeki Etkileri"²² adlı Yüksek Lisans tezine esas alan araştırmasından yararlanılmıştır.

Yararlanılan kaynaklar, yeri geldikçe, metin içinde, dipnotlarda ve toplu olarak da bibliyografyada verilmiştir.

Varsayımlar:

Araştırmaya başlanırken birtakım varsayımlardan yola çıkılmıştır. Başlıca varsayımlarımız şöyle tespit edilmiştir:

VARSAYIM 1: Araştırmanın yapıldığı okullardaki öğrencilerin dine ve dini konulara karşı ilgili oldukları;

VARSAYIM 2: Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretiminin, öğrenciler üzerinde olumlu anlamda etkili olabildiği;

VARSAYIM 3: Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin ilköğretim öğrencilerinin; arkadaşlarıyla iyi geçinmelerinde, sorumluluk duygusu kazanmalarında, iyi huylu ve tutarlı bir insan olmalarında, aile büyüklerine saygılı olmalarında etkisi olabildiği;

VARSAYIM 4: Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi ders ve öğretmenlerinin öğrencilerin sosyal ve düşünce hayatlarında olumlu katkılarda buldukları;

VARSAYIM 5: İlköğretim Öğrencilerinin, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenleri ile yeterli diyalog kurabildikleri;

VARSAYIM 6: Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenlerinin öğrenciler tarafından sevilen ve örnek alınan öğretmenlerden oldukları;

²¹ Selçuk, Muallâ, Çocuğun Eğitiminde Dinî Motifler, Ankara, 1990, Toplam 207 s.

²² Altınok, Rafet, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Öğretiminin Ortaöğretim Öğrenci Davranışları Üzerindeki Etkileri, Bursa 1994, Toplam 200 s.

VARSAYIM 7: Araştırmaya katılan öğrencilerin, Din Kùltürü ve Ahlâk Bilgisi dersi için ayrılan süreyi yeterli bulmadıkları;

VARSAYIM 8: İslâm dininin temel özelliklerinin öğrencilerin düşünce yapılarına uygun olduğu;

VARSAYIM 9: Din Kùltürü ve Ahlâk Bilgisi ders kitapları ile derslerin işleniş metotlarını yeterli bulmadıkları;

VARSAYIM 10: Öğrencilerin ilkokul 4. ve 5. sınıfa başlarken namaz dua ve sûrelerini ailelerinden yeterince öğrenerek gelmedikleri ve ilköğretim 8. sınıf sonunda da yeterince namaz dua ve sûrelerini öğrenemedikleri varsayılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLÂK BİLGİSİ ÖĞRETİMİNİN İLKÖĞRETİM OKULU ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ İLE İLGİLİ TESPİTLER ve YORUMLAR

A- ARAŞTIRMA ÖRNEKLEMİ İLE İLGİLİ TESPİTLER

Burada anket uygulanan öğrencilerin okulları ve şahsi durumları ile ilgili tespitler ve yorumlar yapılmıştır. Öğrencilerin şahsi durumlarını tespit edebilmek için dokuz adet soru sorulmuş, bunlara göre tespit ve yorumlar yapılmıştır.

1- Anket Uygulanan Okullar ve Katılan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Tablo 1: Okul ve Cinsiyet Durumu

OKULLAR	KIZ		ERKEK		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Akıncı Türk İ. Dikmen	11	42	15	58	26	5.0
Arif Nihat Asya	15	60	10	40	25	4.75
Dr. Ayten Bozkaya	16	64	9	36	25	4.75
Balaban Bey	17	68	8	32	25	4.75
Can Aydın	14	56	11	44	25	4.75
Cavit Çağlar	13	52	12	48	25	4.75
Değirmenlikızık	17	68	8	32	25	4.75
Elmasbahçe	15	60	10	40	25	4.75
Emek	16	64	9	36	25	4.75
Emine Hasan Özatav	7	28	18	72	25	475
Faik Yılmaz İpek	15	60	10	40	25	4.75
Hamza Bey	10	40	15	60	25	4.75
İstiklâl	14	54	11	46	25	4.75
Mehmet Aker	13	52	12	48	25	4.75
Namazgâh	19	76	6	24	25	4.75
Osmangazi	11	44	14	56	25	4.75
Setbaşı	11	44	14	56	25	4.75
Ticaret ve Sanayi Odası	18	72	7	28	25	4.75
Yahya Kemal Beyatlı	12	48	13	52	25	4.75
Yavuz Selim	8	32	17	68	25	4.75
Zübeyde Hanım	9	36	16	64	25	4.75
TOPLAM	281	53.4	245	46.6	526	100

Anketimiz Bursa il merkezinde bulunan ve tablo 1’de belirtilen; Akıncı Türk İhsan Dikmen, Arif Nihat Asya, Dr. Ayten Bozkaya, Balaban Bey, Can Aydın, Cavit Çağlar, Değirmenlikızık, Elmasbahçe, Emek, Emine Hasan Özatav, Faik Yılmaz İpek, Hamzabey, İstiklâl, Mehmet Aker, Namazgah İhsan Dikmen, Osmangazi, Setbaşı, Ticaret ve sanayi Odası, Yahya Kemal Beyatlı, Yavuz Selim, Zübeyde Hanım İlköğretim okullarının 8. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımlarına bakıldığında; 281 (%53.4)’ü kız, 245 (%46.6)’sı erkek olmak üzere toplam 526 öğrenci anketimizi cevaplamışlardır. (B.k.z. Tablo:1)

2- Ankete Katılan Öğrencilerin Yaşlara Göre Dağılımı

Tablo 2: Öğrenci Yaş Durumu

OKULLAR	K/ E	Top Sy.	12		13		14		15		16 ve üstü		C.sız Sy.
			Sy.	%	Sy.	%	Sy.	%	Sy.	%	Sy.	%	
Akıncı Türk	K	11	-	-	1	33.8	8	30.2	2	7.6	-	-	-
İ. Dikmen	E	15	-	-	2	7.6	10	38.4	3	12.4	-	-	-
Arif Nihat	K	15	-	-	3	12.0	11	44.0	1	4.0	-	-	-
Asya	E	10	-	-	-	-	7	28.0	3	12.0	-	-	-
Dr. Ayten	K	16	-	-	1	4.0	12	48.0	3	12.0	-	-	-
Bozkaya	E	9	-	-	1	4.0	5	20.0	3	12.0	-	-	-
Balaban	K	17	-	-	2	8.0	14	56.0	1	4.0	-	-	-
Bey	E	8	-	-	1	4.0	6	24.0	1	4.0	-	-	-
Can Aydın	K	14	-	-	4	16.0	8	32.0	1	4.0	1	4.0	-
	E	11	-	-	2	8.0	9	36.0	-	-	-	-	-
Cavit	K	13	-	-	7	28.0	4	16.0	1	4.0	-	-	1
Çağlar	E	12	-	-	4	16.0	8	32.0	-	-	-	-	-
Değirmenli	K	17	-	-	5	20.0	6	24.0	6	24.0	-	-	-
kızık	E	8	-	-	3	12.0	4	16.0	1	4.0	-	-	-
Elmasbahçe	K	15	1	4.0	-	-	12	48.0	2	8.0	-	-	-
	E	10	-	-	-	-	8	32.0	2	8.0	-	-	-
Emek	K	16	-	-	4	16.0	10	40.0	1	4.0	1	4.0	-
	E	9	-	-	2	8.0	4	16.0	2	8.0	1	4.0	-
Emine-Hasan	K	7	-	-	1	4.0	5	20.0	1	4.0	-	-	-
Özatat	E	18	-	-	2	8.0	16	64.0	-	-	-	-	-
Faik Yılmaz	K	15	1	4.0	2	8.0	9	36.0	3	12.0	-	-	-
İpek	E	10	-	-	3	12.0	7	28.0	-	-	-	-	-
Hamzabey	K	10	-	-	1	4.0	9	36.0	-	-	-	-	-
	E	15	-	-	4	16.0	6	24.0	5	20.0	-	-	-
İstiklâl	K	14	-	-	1	4.0	12	48.0	1	4.0	-	-	-
	E	11	-	-	1	4.0	7	28.0	3	12.0	-	-	-
Mehmet	K	13	-	-	-	-	11	44.0	2	8.0	-	-	-
Aker	E	12	-	-	-	-	8	32.0	4	16.0	-	-	-
Namazgâh	K	19	-	-	3	12.0	16	64.0	-	-	-	-	-
İ. Dikmen	E	6	-	-	2	8.0	3	12.0	1	4.0	-	-	-
Osmangâzi	K	11	-	-	4	16.0	7	28.0	-	-	-	-	-
	E	14	-	-	3	12.0	10	40.0	1	4.0	-	-	-
Setbaşı	K	11	-	-	1	4.0	10	40.0	-	-	-	-	-
	E	14	-	-	1	4.0	10	40.0	3	12.0	-	-	-
Ticaret ve	K	18	-	-	6	24.0	10	40.0	2	8.0	-	-	-
San. Odası	E	7	-	-	2	8.0	5	20.0	-	-	-	-	-
Y. Kemal	K	12	-	-	-	-	4	16.0	7	28.0	1	4.0	-
Beyatlı	E	13	-	-	-	-	3	12.0	9	36.0	1	4.0	-
Yavuz Selim	K	8	-	-	2	8.0	4	16.0	-	-	2	8.0	-
	E	17	-	-	-	-	8	32.0	7	28.0	2	8.0	-
Zübeyde	K	9	-	-	1	4.0	5	20.0	3	12.0	-	-	-
Hanım	E	16	-	-	2	8.0	9	36.0	4	16.0	-	-	1
TOPLAM	K	281	2	0.7	49	17.5	187	67.0	38	13.0	5	1.0	1
	E	245	-	-	35	12.5	153	64.6	52	21.3	4	1.6	1

Tablo 2’de görüldüğü gibi ankete katılan öğrencilerin 12 Yaşında olanlar ile,16 ve daha büyük yaşta olanların toplam içerisindeki oranı oldukça düşüktür.Buna karşılık kız öğrencilerin%84.5'i,erkek öğrencilerin ise %77.1'i 13 ve 14 yaş grubunda yer almaktadırlar.15 yaş grubunda yer alan kız öğrencilerin oranı %13, erkek öğrencilerin ise %21.3'tür. Buna göre; ilköğretim okullarının 8. sınıf öğrencilerinin yaklaşık üçte ikisinin (2/3)14 yaşında oldukları söylenebilir.

3- Öğrencilerin Anne ve Babalarının Öğrenim Durumu:

Tablo 3/A: Annelerin Öğrenim Durumu

	Okur-yazar değil		Okur-yazar		İlkokul mezunu		Ortaokul terk veya mezunu		Lise terk veya mezunu		Üniversite terk		Üniversite mezunu		Cevap sız
	Sy.	%	Sy.	%	Sy.	%	Sy.	%	Sy	%	Sy	%	Sy	%	
Top/526	40	7.7	20	3.8	276	53.2	66	12.7	88	17.0	4	0.8	25	4.8	7

Anketimize katılan öğrenci annelerinin %7.7'si okur-yazar değil, %3.8'i okur-yazar, %53.2'si ilkokul mezunu, %12.7'si ortaokul terk veya mezunu, %17'si lise terk veya mezunu, %0.8'i üniversite terk, %4.8'i üniversite mezunudur. 7 öğrenci ise velisinin tahsil durumunu belirtmemiştir.(B.k.z.Tablo:3/A)

Tablo 3/B: Babaların Öğrenim Durumu

	OkurYazar değil		Okur-Yazar		İlkokul mezunu		Ortaokul terk veya mezunu		Lise terk veya mezunu		Ün. terk		Ün. mezunu		Cevap sız
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S
Top/526	5	0.9	17	3.3	191	36.6	101	19.3	128	24.5	12	2.3	68	13.1	4

Anketimize katılan öğrenci babalarının %0.9'u okur-yazar değil, %3.3'ü okur-yazar, %36.6'sı ilkökul mezunu, %19.3'ü ortaokul terk veya mezunu, %24.5'i lise terk veya mezunu, %2.3'ü üniversite terk, %13'i ise üniversite mezunudur.

Tespitlerimize göre öğrenci babalarının öğrenim durumlarının, annelerin öğrenim durumlarından daha iyi olduğu görülmektedir. Örneğin üniversite mezunu anne sayısı 25 (%4.8) iken, Üniversite mezunu baba sayısı 68 (%13.1)'dir. Buna karşılık okur-yazar olmayan anne sayısı 40 (%7.7) iken, baba sayısı 5 (%0.9)dur.(B.k.z.Tablo:3/B)

4- Öğrenci Ailelerinin İkamet Ettikleri Yerler

Tablo 4: İkamet Yerleri

OKULLAR	K	Tp.	Köy- Kasaba		İlçe Mer.		İl Merkezi		C.sız
			Sy.	%	Sy.	%	Sy.	%	
Akıncı Türk	K	11	-	-	2	8.0	9	36.0	-
	E	15	-	-	5	20.0	10	40.0	-
Arif Nihat Asya	K	10	-	-	8	32.0	7	28.0	-
	E	15	-	-	4	64.0	6	24.0	-
Dr. Ayten Bozkaya	K	16	-	-	5	20.0	11	44.0	-
	E	9	-	-	3	12.0	6	24.0	-
Balaban Bey	K	17	-	-	1	4.0	16	64.0	-
	E	8	-	-	2	8.0	6	24.0	-
Can Aydın	K	14	-	-	8	32.0	6	24.0	-
	E	11	-	-	8	32.0	3	12.0	-
Cavit Çağlar	K	13	-	-	12	48.0	1	4.0	-
	E	12	-	-	9	36.0	2	8.0	1
Değirmenlikızık	K	17	-	-	-	-	17	68.0	-
	E	8	-	-	-	-	8	32.0	-
Elmasbahçe	K	15	2	8.0	1	4.0	12	48.0	-
	E	10	1	4.0	4	16.0	5	20.0	-
Emek	K	16	-	-	4	16.0	12	48.0	-
	E	9	1	4.0	1	4.0	7	28.8	-
Emine Hasan Özatav	K	7	-	-	1	4.0	6	24.0	-
	E	18	3	12.0	3	12.0	12	48.0	-
Faik Yılmaz İpek	K	15	-	-	2	8.0	13	52.0	-
	E	10	1	4.0	-	-	9	36.0	-
Hamzabey	K	10	1	4.0	1	4.0	8	32.0	-
	E	15	-	-	5	20.0	10	40.0	-
İstiklâl	K	14	-	-	2	8.0	12	48.0	-
	E	11	-	-	1	4.0	10	40.0	-
Mehmet Aker	K	13	-	-	11	44.0	-	-	2
	E	12	2	8.0	8	32.0	2	8.0	-
Namazgâh İhsan Dikmen	K	19	1	4.0	1	4.0	16	64.0	1
	E	6	-	-	-	-	6	24.0	-
Osmangazi	K	11	-	-	-	-	11	44.0	-
	E	14	1	4.0	3	12.0	10	40.0	-
Setbaşı	K	11	-	-	1	4.0	10	40.0	-
	E	14	-	-	1	4.0	13	52.0	-
Ticaret ve Sanayi Odası	K	18	-	-	3	12.0	15	60.0	-
	E	7	-	-	1	4.0	4	16.0	2
Yahya Kemal Beyatlı	K	12	-	-	2	8.0	10	40.0	-
	E	13	2	8.0	-	-	11	44.0	-
Yavuz Selim	K	8	-	-	-	-	8	32.0	-
	E	17	-	-	2	8.0	15	60.0	-
Zübeyde Hanım	K	9	-	-	-	-	9	36.0	-
	E	16	-	-	-	-	16	64.0	-
TOPLAM	K	281	4	1.4	65	23.4	209	75.2	3
	E	245	11	4.5	66	27.3	165	68.2	3

Araştırma kapsamına giren kız öğrenci ailelerinin %75.2'lik oranla çoğunluğu il merkezinde oturmaktadır. İlçe merkezinde oturanların oranı %23.4, köy veya kasabada oturanların oranı %1.4'tür.

Erkek öğrencilerin aileleri ise, %68.2'si il merkezinde, %27.3'ü ilçe merkezinde, %4.5'i ise köy veya kasabada oturmaktadır. Toplam olarak bir değerlendirme yapıldığında ise; Kız ve erkek öğrencilerinin %72'lik bir oranla il merkezinde oturduğu görülmektedir. (B.k.z. Tablo: 5)

5- Öğrenci Anne ve Babalarının Meslek Durumu

Anketimize katılan öğrencilerin anne ve babalarının meslek durumlarını sekiz seçenekli anket sorusu ile belirledik.

Tablo 5: Annelerin Meslek Durumu

	Ev kadını veya işsiz		Memur		İşçi		İş kadını veya sanayici		Sanat kâr		Serbest meslek		Emekli		Başka		Cevap sız
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	
Top/526	396	76.2	38	8.1	54	10.4	2	0.3	7	1.3	7	1.3	14	2.2	1	0.2	3

Tablo 6'da görülebileceği gibi; öğrenci annelerinin %76.2'si ev kadını, %8.1'i memur, %10.4'ü işçi, %0.3'ü iş kadını veya sanayici, %1.3'ü sanatkar, %1.3'ü serbest meslek, %2.2'si emekli ve %0.2'si ise başka bir işte çalışmaktadır.(B.k.z.Tablo:5) Yapılan tespitlere göre ankete katılan öğrencilerimizin annelerinin dörtte üçünden fazlası (3/4) ev kadını olup, iş hayatında değillerdir. Bunun sebebi Türk toplumunda aile içerisinde ev işlerini ve çocukların bakımını, terbiyesini annenin üstlenmiş olmasıdır. Bu nedenle çocukların yetişmesinde ve iyi bir dini terbiye almasında annelere daha fazla sorumluluk düşmektedir.

Tablo 6: Babaların Meslek Durumu

	İşsiz		Memur		İşçi		İşadamı veya Sanayici		Sanatkâr		Serbest Meslek		Emekli		Başka		C.sı
	S	%	S	%0	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	
Top 526	2	0.4	76	14.3	140	27.6	35	6.5	17	3.4	150	29.2	72	14.2	25	4.4	9

Tablo 7'de görüldüğü gibi, öğrenci babalarının, %0.4'ü işsiz, %14.3'ü memur, %27.6'sı işçi, %6.5'i işadamı veya sanayici, %3.4 sanatkar, %29.2'si serbest meslek, %14.2'si emekli ve %4.4'ü başka bir işte çalışmaktadır. Bu tespitlere göre öğrencilerimizin, babalarının yarından fazlası serbest meslek veya işçidir.(B.k.z.Tablo:7)

6- Sosyo-Ekonomik Seviyelerine Göre Öğrenci Ailelerinin Dağılımı

Öğrenci ailelerinin ekonomik durumunu tespit edebilmek için anketin uygulandığı tarihteki asgari ücret ve altın gram fiyatı esas alınmıştır. Asgari (en az) ücret net 5.500.000 TL, altının gramı ise 710 .000 TL. idi. (B.k.z. Tablo: 7)

Tablo 7: Öğrenci Ailelerinin Ekonomik Durumu

OKULLAR	K E	Top Sy.	5.000.000 0 tl den az		5.000.000 8.000.000 tl arası		8.000.000 12.000.000 tl arası		12.000.000 20.000.000 tl arası		20.000.000 tl den fazla		csız Sy.
			S y	%	Sy.	%	Sy.	%	Sy.	%	Sy.	%	
Akıncıttürk İhsan Dikmen	K	11	-	-	2	8.0	3	12.0	2	8.0	4	16.0	-
	E	15	-	-	3	12.0	5	20.0	4	16.0	3	12.0	-
Arif Nihat Asya	K	15	1	4.0	2	8.0	4	16.0	5	20.0	3	12.0	-
	E	10	-	-	-	-	1	4.0	9	36.0	-	-	-
Dr. Ayten Bozkaya	K	16	-	-	4	16.0	5	20.0	5	20.0	2	8.0	-
	E	9	2	8.0	1	4.0	2	8.0	3	12.0	1	4.0	-
Balaban Bey	K	17	1	4.0	-	-	1	4.0	6	24.0	8	32.0	1
	E	8	-	-	1	4.0	3	12.0	-	-	4	16.0	-
Can Aydın	K	14	-	-	1	4.0	2	8.0	1	4.0	9	36.0	1
	E	11	1	4.0	-	-	1	4.0	3	12.0	5	20.0	1
Cavit Çağlar	K	13	-	-	-	-	1	4.0	7	28.0	5	20.0	-
	E	12	-	-	1	4.0	4	16.0	2	8.0	5	20.0	-
Değirmenlikızık	K	17	-	-	2	8.0	5	20.0	5	2.0	5	20.0	-
	E	8	-	-	2	8.0	3	12.0	1	4.0	1	4.0	1
Elmasbahçe	K	15	-	-	-	-	2	8.0	7	28.0	6	24.0	-
	E	10	-	-	-	-	4	16.0	2	8.0	4	8.0	-
Emek	K	16	1	4.0	1	4.0	6	24.0	3	12.0	4	16.0	1
	E	9	-	-	1	4.0	6	24.0	1	4.0	1	4.0	-
Emine Hasan Özativ	K	7	-	-	1	4.0	1	4.0	2	8.0	3	12.0	-
	E	18	3	12.0	2	8.0	5	20.0	6	24.0	2	8.0	-
Faik Yılmaz İpek	K	15	1	4.0	3	12.0	3	12.0	7	28.0	1	4.0	-
	E	10	-	-	3	12.0	2	8.0	4	16.0	1	4.0	-
Hamzabey	K	10	-	-	1	4.0	4	16.0	-	-	5	20.0	-
	E	15	1	4.0	2	8.0	5	20.0	5	20.0	2	8.0	-
İstiklâl	K	14	-	-	3	12.0	4	16.0	4	16.0	3	12.0	-
	E	11	-	-	-	-	3	12.0	3	12.0	4	16.0	1
Mehmet Aker	K	13	-	-	-	-	6	24.0	2	8.0	3	12.0	-
	E	12	-	-	1	4.0	4	16.0	4	16.0	3	12.0	-
Namazgâhİhsan Dikmen	K	19	-	-	2	8.0	7	28.0	7	28.0	3	12.0	-
	E	6	-	-	-	-	-	-	3	12.0	3	12.0	-
Osmangazi	K	11	-	-	2	8.0	4	16.0	2	8.0	3	12.0	-
	E	14	1	4.0	1	4.0	4	16.0	5	20.0	3	12.0	-
Setbaşı	K	11	-	-	1	4.0	-	-	1	4.0	8	32.0	1
	E	14	-	-	1	4.0	2	8.0	3	12.0	8	32.0	-
Ticaret ve Sanayi Odası	K	18	-	-	-	-	4	16.0	6	24.0	8	32.0	-
	E	7	-	-	1	4.0	2	8.0	1	4.0	3	12.0	-
Yahya Kemal Beyatlı	K	12	-	-	-	-	5	20.0	5	20.0	2	8.0	-
	E	13	-	-	1	4.0	6	24.0	3	12.0	3	12.0	-
Yavuz Selim	K	8	-	-	-	-	3	12.0	3	12.0	1	4.0	-
	E	17	-	-	5	20.0	4	16.0	6	24.0	2	8.0	-
Zübeyde Hanım	K	9	1	4.0	1	4.0	3	12.0	3	12.0	1	4.0	-
	E	16	-	-	-	-	4	16.0	7	28.0	5	20.0	-
TOPLAM	K	281	5	1.8	26	9.4	77	28.1	88	32.1	78	28.6	7
	E	245	8	3.2	23	9.5	66	27.2	70	29.0	76	31.1	3

Ankete katılan kız öğrenci ailelerinin %28.6'sının aylık gelirlerinin 20 milyon TL.den fazla , %32.1'inin 12 milyon TL. ile 20 milyon TL. arasında, %28.1'inin 8 milyon TL. ile 12 milyon TL. arasında , %9.4'ünün ise 5 milyon TL. ile 8 milyon TL. arasında, %1.8'inin ise 5 milyon TL.'den az olduğu görülmektedir. Erkek öğrenci ailelerinin %31.1'inin aylık gelirinin 20 milyon TL.'den fazla , %29'unun 12 milyon ile 20 milyon TL. arasında , %9.5'inin 5 milyon ile 8 milyon TL. arasında , %3.2'sinin ise 5 milyon TL.'den az olduğu görülmektedir.(B.k.z.Tablo:7)

7-Öğrenci Ailelerinin Dine Karşı İlgileri

Tablo 8: Aile büyüklerinin dine karşı ilgileri

		Top. Sy.	Dini İnançları oldukça güçlüdür ibadetlerini yapar		Dini İnançları vardır ancak ibadetlerini bazen veya bazılarını yapar		Dini İnançlara karşı ilgisizdir		Dini İnançları yoktur		Ce vapsiz Sy.
			Sy.	%	Sy.	%	Sy.	%	Sy.	%	
ANNE	K	281	118	42.1	156	55.5	4	1.4	-	-	3
	E	245	155	64.2	89	35.6	-	-	-	-	1
BABA	K	281	89	32.7	177	65.0	6	2.2	-	-	9
	E	245	115	48.1	124	51.6	1	0.3	-	-	5
DİĞER BÜYÜKLER	K	281	141	60.0	88	37.4	6	2.6	-	-	46
	E	245	163	76.8	48	22.6	1	0.6	-	-	33

Ankete katılan kız öğrenci annelerinin %42.1'inin dini inançları oldukça güçlü olup, herkes ibadetlerini yapmaktadır. %55.5'inin ise dini inançları olmakla birlikte ibadetlerini bazen (veya bazılarını) yapmaktadırlar. Dini inançlara ilgisiz olanlar, %1.4 ile çok düşüktür. Dini inancı olmayanlara ise hiç rastlanmamıştır.

Erkek öğrenci annelerinin ise %64.2'sinin inançları oldukça güçlü olup, herkes ibadetlerini yapmakta, %35.6'sının ise dini inançları olmakla birlikte ibadetlerini bazen (veya bazılarını) yerine getirmektedir. Dini inançlara ilgisiz olan ile inancı olmayan annelere hiç rastlanmamıştır.

Ankete katılan kız öğrenci babalarının 32.7'sinin dini inançları oldukça güçlü olup, herkes ibadetlerini yapmaktadır. %65'inin ise dini inançları olmakla beraber ibadetlerini bazen (veya bazılarını) yapmaktadırlar. Dini inançlara ilgisiz olan öğrenci babasına rastlanmamıştır.

Erkek öğrenci babalarının %48.1'inin dini inançları oldukça güçlü olup, herkes ibadetlerini yapmakta, %51.6'sının dini inançları olmakla birlikte ibadetlerini bazen veya bazılarını yapmaktadırlar. Dini inançlara ilgisiz olanlar %0.3 ile çok düşüktür. Dini inançları olmayana rastlanmamıştır.

Ankete katılan kız öğrenci ailelerinin diğer büyüklerinin %60'ının dini inançları olmakla beraber ibadetlerini bazen (veya bazılarını) yapmaktadırlar. Dini inançlara ilgisiz olanlar %2.6 ile çok düşüktür. Dini inancı olmayanlara rastlanmamıştır.

Erkek öğrencilerin diğer büyüklerinin ise %76.8'inin dini inançları oldukça güçlü olup ibadetlerini yapmakta, %22.6'sının dini inançları olmakla beraber ibadetlerini bazen (veya bazılarını) yaparlar. Dini inançlara ilgisiz olanlar %0.6 ile çok düşüktür. Dini inancı olmayanlara rastlanmamıştır. (B.k.z. Tablo: 8)

Yukarıda yapmış olduğumuz tespitlere göre; aile büyüklerinden büyük anne, büyük babaların dini inançlara olan ilgisi anne ve babalara oranla çok daha yüksektir. Annelerin dini inançlara olan ilgisi ise babalara oranla daha yüksektir.

Bu tespitlerden elde edilen neticelere göre toplumumuzun en küçük birimini oluşturan ailelerin, dini inançlara karşı oldukça ilgili olduklarını söyleyebiliriz. Dini inançlara ilgili olan aileler ise ibadetlerini yerine getirdiklerinde çocuklarına olumlu örnek oluşturmakta ve onların birtakım bunalım ve sıkıntılara düşmelerini engelleyebilmektedirler.

Dini konulara ilgisiz ve bilgisiz olan bir aile ortamında çocukların karakterleri de olumsuz gelişmekte ve dini konularda şüpheli ve krizlere müsait olarak yetişmektedirler. Buradan hareketle çocukların dini şekillenmelerini oluştururken, aile bireylerine önemli sorumluluk ve görevler düşmektedir.

8- Çocukların Dini İnanç ve Tutumlarının Oluşmasında En Çok Etkisi Bulunan Kişiler

Araştırmamıza katılan öğrencilerin dini inanç ve tutumlarının oluşmasında etkileri bulunan kişileri tespit etmek için; “dini inanç ve tutumlarının oluşmasında en çok etkileri bulunan kişi veya kişiler kimdir?” sorusunu yönelttik. Yaptığımız tespitler şöyledir:(B.k.z.Tablo:9)

Tablo 9: Dini inançlarda en çok etkili olan kişiler

OKULLAR	K / E	T. S.	Annem		Babam		Diğer büyük ler		Cami görevli leri		Annem ve babam		Annem babam, evdeki diğer büyük.		Ailem ve cami görevli leri		Başka	
			Sy	%	Sy	%	Sy	%	Sy	%	Sy	%	Sy	%	Sy	%	Sy	%
Akıncıttürk	K	11	4	16.0	1	4.0	1	4.0	-	-	1	4.0	2	8.0	-	-	2	8.0
İhsan Dikmen	E	15	4	16.0	2	8.0	3	12.0	4	16.0	1	4.0	1	4.0	-	-	-	-
A. Nihat Asya	K	15	7	28.0	-	-	2	8.0	1	4.0	1	4.0	1	4.0	-	-	2	8.0
	E	10	3	12.0	-	-	2	8.0	1	4.0	1	4.0	1	4.0	-	-	2	8.0
Dr. Ayten Bozkaya	K	16	7	28.0	-	-	-	-	-	-	2	8.0	1	4.0	2	8.0	4	16.0
	E	9	2	8.0	-	-	1	4.0	2	8.0	4	16.0	-	-	-	-	-	-
Balaban Bey	K	17	-	-	-	-	1	4.0	3	12.0	9	36.0	-	-	1	4.0	3	12.0
	E	8	2	8.0	-	-	1	4.0	-	-	1	4.0	1	4.0	1	4.0	2	8.0
Can Aydın	K	14	4	16.0	-	-	3	12.0	-	-	2	8.0	2	8.0	-	-	3	12.0
	E	11	1	4.0	2	8.0	-	-	1	4.0	2	8.0	1	4.0	1	4.0	3	12.0
Cavit Çağlar	K	13	2	8.0	-	-	4	16.0	-	-	4	16.0	2	8.0	-	-	1	4.0
	E	12	4	16.0	4	16.0	2	8.0	-	-	-	-	-	-	-	-	2	8.0
Değirmenlikzık	K	17	8	32.0	-	-	2	8.0	-	-	5	20.0	2	4.0	-	-	-	-
	E	8	2	8.0	1	4.0	1	4.0	-	-	1	4.0	2	4.0	-	-	1	4.0
Elmasbahçe	K	15	4	16.0	2	8.0	1	4.0	1	4.0	3	12.0	3	12.0	-	-	1	4.0
	E	10	3	12.0	2	8.0	2	8.0	-	-	-	-	-	-	1	4.0	2	8.0
Emek	K	16	3	12.0	1	4.0	6	24.0	-	-	3	12.0	-	-	1	4.0	2	8.0
	E	9	1	4.0	3	12.0	1	4.0	1	4.0	2	8.0	-	-	-	-	1	4.0
Emine Hasan Özatav	K	7	2	8.0	-	-	1	4.0	-	-	1	4.0	-	-	-	-	3	12.0
	E	18	5	20.0	3	12.0	1	4.0	-	-	-	-	3	12.0	1	4.0	5	20.0
Faik Yılmaz İpek	K	15	12	48.0	-	-	2	8.0	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4.0
	E	10	7	28.0	1	4.0	-	-	1	4.0	-	-	-	-	-	-	1	4.0
Hamzabey	K	10	3	12.0	1	4.0	-	-	-	-	2	8.0	4	16.0	-	-	-	-
	E	15	3	12.0	3	12.0	3	12.0	-	-	3	12.0	1	4.0	1	4.0	1	4.0
İstiklâl	K	14	2	8.0	1	4.0	3	12.0	-	-	2	8.0	1	4.0	3	12.0	2	8.0
	E	11	1	4.0	1	4.0	2	8.0	-	-	3	12.0	2	8.0	1	4.0	1	4.0
Mehmet Aker	K	13	3	12.0	3	12.0	4	16.0	-	-	1	4.0	1	4.0	-	-	1	4.0
	E	12	1	4.0	1	4.0	4	16.0	3	12.0	-	-	-	-	1	4.0	2	8.0
Namazgâh İhsan Dikmen	K	19	8	32.0	-	-	1	4.0	-	-	-	-	-	-	-	-	10	40.0
	E	6	1	4.0	3	12.0	1	4.0	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4.0
Osmangazi	K	11	3	12.0	3	12.0	-	-	1	4.0	-	-	1	4.0	-	-	3	12.0
	E	14	3	12.0	3	12.0	1	4.0	-	-	4	16.0	-	-	-	-	3	12.0
Setbaşı	K	11	4	16.0	1	4.0	-	-	-	-	1	4.0	3	12.0	-	-	2	8.0
	E	14	4	16.0	1	4.0	5	20.0	-	-	1	4.0	2	8.0	-	-	1	4.0
Ticaret ve Sanayi Odası	K	18	7	28.0	1	4.0	3	12.0	-	-	1	4.0	-	-	-	-	6	24.0
	E	7	-	-	1	4.0	1	4.0	-	-	1	4.0	1	4.0	-	-	3	12.0
Yahya Kemal Beyatlı	K	12	6	24.0	-	-	1	4.0	2	8.0	1	4.0	1	4.0	-	-	1	4.0
	E	13	7	28.0	3	12.0	-	-	1	4.0	-	-	-	-	2	8.0	-	-
Yavuz Selim	K	8	3	12.0	-	-	1	4.0	-	-	2	8.0	-	-	-	-	2	8.0
	E	17	3	12.0	2	8.0	1	4.0	1	4.0	5	20.0	1	4.0	-	-	4	16.0
Zübeyde Hanım	K	9	5	20.0	3	12.0	1	4.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	E	16	6	24.0	3	12.0	3	12.0	-	-	2	8.0	2	8.0	-	-	-	-
TOPLAM	K	281	97	34.5	18	6.4	37	13.2	7	2.5	43	15.3	23	8.2	7	2.5	49	17.4
	E	245	63	26.1	37	15.2	35	14.2	16	6.5	35	14.3	19	7.8	9	3.6	31	12.3

Ankete katılan kız öğrencilerden, dini inanç ve tutumlarının oluşmasında en çok etkisi bulunan kişinin %34.5'lik bir oranla anneleri olduğunu söyleyenlere karşılık, babam diyenlerin oranı ise %6.4'tür. Evdeki büyükler %13.2, Cami görevlileri diyenler %2.5'tir. Annem ve babam diyenler %15.3, Annem, babam ve evdeki diğer büyüklerim diyenler %8.2; Ailem ve cami görevlileri diyenler ise %2.5'tir. Bu konuda başka yerlerden etkilendiğini söyleyenlerin oranı ise %17.6'dır.

Erkek öğrenciler ise %26.1'lik oranla dini inanç ve tutumlarının oluşmasında en çok etkisi olan kişi olarak anneyi, %15.2'lik bir oranla babayı, %14.2'lik bir oranla evdeki diğer büyükleri, %6.5'lik bir oranla cami görevlileri olduğunu belirtmişlerdir. Annem ve babam diyenler %14.3, Annem, babam ve evdeki diğer büyüklerim diyenler %7.8, Ailem ve cami görevlileri diyenler %3.6, başka yerlerden etkilendiklerini belirtenlerin oranı ise %12.3'tür. Bu tespitlere göre öğrenciler (kız ve erkek) dini inançlarının oluşmasında en çok etkisi bulunan kişiler olarak anne ve babalarını görmektedirler. (B.k.z. Tablo: 9)

Ne tür aile içerisinde olursa olsun, çocuk dini eğitimini alırken ailede kendisine en yakın kimseden etkilenmekte ve onu örnek alıp, ona benzemeye çalışmaktadır. Bu noktada da karşımıza öncelikle anne ve baba çıkmaktadır.

Aile ocağı, eğitimin ilk verildiği yerdir. Çocuk ilk olarak öğrendiklerini aile ocağından öğrenir. Anne ve babalar çocukların ilk öğretmenidirler. Din eğitimi çocuğu manevi ve dini bir ortamda yaşatmakla mümkün olur. Bu ortamı anne ve baba sağlamalı ve çocuğun eğitiminde aktif rol oynamalıdır. Kendileri dini bizzat yaşayarak çocuklara iyi birer örnek olmalıdırlar. Çocuklarının dini doğru bir şekilde öğrenmelerini sağlamalıdırlar.

Aile çocuğun içine doğduğu, hayata adım attığı tabii bir grup, önemli bir sosyal çevredir. Burada onun here türlü ihtiyacı karşılanacak; yarının yetişkininin kişiliği temellendirecek olan eğitim ve kültür burada verilecektir. Bu tabii ortamda çocuk, gördüklerini ve işittiklerini taklit edecek, benimseyecek; böylece kişiliğini geliştirmeye çalışacaktır.¹

"O halde , önemli bir husus da çocuğun alıcı durumda olduğu, başta anne-baba olmak üzere, ailenin diğer fertlerinin çocuğun davranışlarının şekillenmesinde bir model teşkil ettiğidir. Model ne kadar olumlu ve sağlıklı ise, çocuğun davranışlarının yansması da o nispette sağlıklı olacaktır. Bu bakımdan çocuğu, bir fotoğraf makinası, video veya teybe benzetebiliriz. Öyleyse aile çevresinde anne-baba ve büyüklerin davranışları, çocuğun davranış gelişmesi açısından büyük önem arz etmektedir."²

Kur'an-ı Kerim ve hadis-i şeriflerde kişinin ailesi ve çocukları ile maddî ve manevî yönlerden yakından ilgilenmesi, dolayısıyla dünya ve âhirette iyi bir hayata sahip olabilmeleri için gereken gayreti göstermesi istenmekte ve bu konuda bir âyet-i kerîmede şöyle buyurulmaktadır: "Ey iman edenler! Kendinizi ve aile halkınızı yakıtı taş ve insanlar olan ateşten koruyunuz."³

Gazzâlî der ki; bu ayette istenen şey, çocuğu terbiye etmek, ahlâkını güzelleştirmek, kötü arkadaşlardan korumak, zevk için yemeye alıştırmamak, süs ve konforu sevdirmemek gibi ahlâkî faaliyetlerdir.⁴

Peygamber efendimiz "Çocuk iyiyi kötüden ayırt edince namazı emredin."⁵, "Yedi yaşında iken çocuğa namazı öğretiniz. On yaşında da namazdan dolayı (alıştırmak için gerekiyorsa) onu dövünüz."⁶buyurmaktadır.

¹ Şetürk, Habil, "Çocukta Dini Duygunun Gelişmesi Açısından Çevre Faktörü", M.E.G. ve S.B. Din Öğretimi Dergisi, 1988,sy.15,s.55

² Şentürk,a.g.m.s.56

³ Tahrîm sûresi 66/6

⁴ el-Gazzâlî, İhyâu Ulûmi'd-Din, c.3, s.72

⁵ Ebû Dâvûd, es-Sünen, es-salâtü, B.25

⁶ et-Tirmizî, es-Sünen, el-mevâkıf, B.182

Peygamber efendimizin zamanında çocukların alıştırmak için zaman zaman oruç tutturulduğunu biliyoruz. Aşûre orucunun çocuklara da tutturulduğu, onlar için yünden oyuncak yapıp acıkıp da ağladıklarında verildiği ve iftara kadar oruçlu olmalarının sağlandığı rivayet edilmektedir.⁷

Çocuklar, evde gördükleri dînî hayatın tesirinde kalır;namaz kılan, Kur'an okuyan büyüklerin yanında dînî hayata hazırlanarak dindar bir kişilik sahibi olabilirler. Bu noktada elbette çocuklara karşı diğer tutum ve davranışlarımız da oldukça etkili olmaktadır.⁸

⁷ el-Buhârî,es-Sahîh, es-Savn, B.47

⁸ Şentürk, a.g.m. s.57

9- Öğrencilerin Ailelerinden Aldıkları Din Eğitimi ve Öğretiminin Yeterliliği

Tablo 10: Ailede Verilen Din Eğitiminin Yeterliliği

OKULLAR	K E	Top Sy.	Yeterli		Yetersiz		Kısmen		Fikri yok		Csız Sy
			Sy.	%	Sy.	%	Sy.	%	Sy	%	
AkıncıTürk İhsan Dikmen	K	11	5	20.0	1	4.0	3	12.0	2	8.0	-
	E	15	6	24.0	3	12.0	4	16.0	2	8.0	-
Arif Nihat Asya	K	15	9	36.0	-	-	3	12.0	3	12.0	-
	E	10	4	16.0	2	8.0	4	16.0	-	-	-
Dr. Ayten Bozkaya	K	16	3	12.0	2	8.0	8	32.0	2	8.0	1
	E	9	5	20.0	1	4.0	3	12.0	-	-	-
Balaban Bey	K	17	11	44.0	3	12.0	-	-	3	12.0	-
	E	8	2	8.0	2	8.0	3	12.0	1	4.0	-
Can Aydın	K	14	7	28.0	1	4.0	4	16.0	2	8.0	-
	E	11	8	32.0	-	-	3	12.0	-	-	-
Cavıt Çağlar	K	13	5	20.0	1	4.0	5	20.0	2	8.0	-
	E	12	8	32.0	1	4.0	1	4.0	2	8.0	-
Değirmenlikızık	K	17	11	44.0	1	4.0	4	16.0	1	4.0	-
	E	8	6	24.0	-	-	-	-	2	8.0	-
Elmasbahçe	K	15	4	16.0	-	-	7	28.0	4	16.0	-
	E	10	4	16.0	-	-	6	24.0	-	-	-
Emek	K	16	10	40.0	1	4.0	4	16.0	1	4.0	-
	E	9	5	20.0	-	-	4	16.0	-	-	-
Emine Hasan Özatav	K	7	3	12.0	1	4.0	2	8.0	1	4.0	-
	E	18	12	48.0	1	4.0	5	20.0	-	-	-
Faik Yılmaz İpek	K	15	3	12.0	-	-	12	48.0	-	-	-
	E	10	1	4.0	-	-	9	36.0	-	-	-
Hamzabey	K	10	6	24.0	-	-	3	12.0	1	4.0	-
	E	15	7	28.0	2	8.0	5	20.0	1	4.0	-
İstiklâl	K	14	8	32.0	1	4.0	2	8.0	3	12.0	-
	E	11	8	32.0	-	-	1	4.0	2	8.0	-
Mehmet Aker	K	13	7	28.0	1	4.0	4	16.0	1	4.0	-
	E	12	6	24.0	-	-	4	16.0	2	8.0	-
Namazgâh İhsan Dikmen	K	19	10	40.0	-	-	8	32.0	1	4.0	-
	E	6	4	16.0	-	-	1	4.0	1	4.0	-
Osmangazi	K	11	4	16.0	-	-	5	20.0	2	8.0	-
	E	14	8	32.0	1	4.0	3	12.0	2	8.0	-
Setbaşı	K	11	7	28.0	1	4.0	3	12.0	-	-	-
	E	14	12	48.0	-	-	1	4.0	1	4.0	-
Ticaret ve Sanayi Odası	K	18	9	27.0	2	8.0	5	20.0	2	8.0	-
	E	7	3	12.0	1	4.0	3	12.0	-	-	-
Yahya Kemal Beyatlı	K	12	6	24.0	-	-	2	8.0	4	16.0	-
	E	13	8	32.0	-	-	5	20.0	-	-	-
Yavuz Selim	K	8	2	8.0	2	8.0	2	8.0	2	8.0	-
	E	17	8	32.0	4	16.0	5	20.0	-	-	-
Zübeyde Hanım	K	9	7	28.0	-	-	1	4.0	1	4.0	-
	E	16	9	36.0	1	4.0	3	12.0	3	12.0	-
TOPLAM	K	281	137	49.2	18	6.4	87	31.0	38	13.4	1
	E	245	134	54.5	19	7.8	73	30.0	19	7.7	-

Araştırma verilerine göre kız öğrencilerin %49.2'si ailelerinden aldıkları dini eğitim ve öğretimi yeterli bulurken %31'i kısmen yeterli bulmaktadır. Sadece %6.4'ü yetersiz bulmaktadır.

Erkek öğrencilerin ise %54.5'i ailelerinden aldıkları dini eğitim ve öğretimi yeterli bulurken, %30'u kısmen yeterli bulmaktadır. %7.8'i ise yetersiz bulmaktadır.

Kız öğrencilerin %13.4'ü, erkek öğrencilerin %7.7'si ise bu konuda fikirleri olmadığını belirtmişlerdir.(B.k.z. Tablo:10)

Tespitlerimizi dikkate alarak şu değerlendirmelerde bulunabiliriz.

Çocuğun iyi bir insan ve iyi bir müslüman olmasında ailenin önemli bir yeri vardır. Aile eğitim ve öğretimin ilk verildiği yer olma fonksiyonunu tarih boyunca korumuş ve korumaya da devam etmektedir. Bu sebeptendir ki çocuğun doğumundan itibaren eğitiminde anne-baba ve diğer aile büyüklerine büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir.

Toplumun temel taşı olan aile, insan ilişkilerinin ve dayanışmanın geliştiği ilk yerdir. Ailenin üç önemli görevi vardır. Bu görevlerden biri de manevi ve ahlâki vazifedir. Bu vazifelerin başında da çocukların eğitimi gelir. Çocukların anne ve babaları üzerindeki en önemli hakları, onların Allah'ın buyruklarına uygun olarak bilgili ve görgülü bir insan olarak yetiştirilmelidir. Onlara iyi bir yön vermek İslâm dininin gereklerindedir.⁹

Dinin doğal bir yetenek halinden, bilinç ve idrak halini alması hayli uzun bir zamanı gerektirir. Belirtilen bu zamanın önemli bir kısmı aile dinamikleri tarafından kuşatılmıştır. Özellikle çocuğun dini anlamda mükellef olmadığı fakat karakterin küçümsenmeyecek kadar önemli bir kısmının da oluştuğu ilk çocukluk yılları, aile-çocuk-din ilişkisinde kritik bir dönemdir. Çocuklara içlerinden geçen arzuları daha yüksek kıymetlerin aşağısında tutmayı öğretmenin stratejik devresi , idrak etmek bakımından küçük sayıldıkları, fakat kabul etmek ve ona göre hareket etmek bakımından küçük sayılmayacak devredir. Bu sebeple, diğer yaşantılar gibi dini yaşantının küçüklere aktarılmasında ailenin büyük üyelerine din ve din eğitimi açısından büyük sorumluluklar yüklemektedir.¹⁰

⁹ Savi, S. İnal, "Ailede Din Eğitimi" Türkiye 1. Din Eğitimi Semineri (23-25 Nisan 1981) s.252

¹⁰ Konuk, Yurdagül, Okul Öncesi Dinî Duygunun Gelişimi ve Eğitimi, s.23

Çocuğun eğitiminde ailenin çok büyük rolü vardır. Çünkü çocuk ilk ve önemli dinî bilgilerini, karakter gelişimini ve eğitimini aileden almaktadır. Araştırmadan elde ettiğimiz tespitlere göre Türk ailesinin çoğunluğunun çocuklarının dinî eğitimi ve öğretiminde onlara önemli ölçüde yardımcı olmaktadır.

B- ÖĞRENCİLERİN DİN KÜLTÜRÜ VE AHLÂK BİLGİSİ DERSLERİNE İLİŞKİN TUTUM VE DAVRANIŞLARI İLE İLGİLİ TESPİTLER

Bu bölümde öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Derslerine ilişkin tutum ve davranışları ile ilgili tespitler verilmektedir. Tespitler yapabilmek için öğrencilere 31 adet soru sorulmuş ve bunlardan elde edilen verilerden yorumlar yapılmıştır. Bu nedenle tutum ve davranış kavramlarına açıklık getirilmesinde fayda vardır.

Araştırmamızda tutum kavramı öğrencilerin düşünce,duygu ve inançlarını kapsayacak şekilde, davranış kavramı ise bu düşünce, duygu ve inançlarının uygulamaya yansımaları şeklinde ele alınmıştır. Tutum, bireye atfedilen ve onun psikolojik bir obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli biçimde oluşturan bir ön düşünce biçimidir.¹¹ Tutum, bireylerde gözlenebilen bir özellik ve davranış olmayıp, davranışa hazır olma halidir.” Tutum, bireyin, düşünce, duygu ve davranışlarını birbirleriyle uyumlu kılarak etkileyebilir. Çünkü ferdin fiil ve hareketleri büyük oranda tutumlarının tesiri altındadır.”¹²

Tutumlar ne kadar aşırı ve güçlü ise, onu değiştirmek de o kadar zordur. İnsanlar tutumlara sahip olarak doğmazlar, tutumları sonradan öğrenirler. Demek ki tutumlar zaman içinde gelişme değişme gösterirler. Tutumları doğrudan doğruya ölçmek mümkün değildir. Ancak dolaylı yollardan davranışlar ile ölçülebilir. Bu ölçümede ekseriyetle kullanılan metot, sorulara cevap vermek veya fikir belirleme şeklinde ortaya çıkan davranışları içeren metoddur.

Davranış ise, organizmanın uyarılar karşısındaki tepkilerinin tümünü içerir. Gözlenebilir ve ölçülebilir bir harekettir. İnsan davranışlarına etki eden faaliyetlerin başında öğrenme gelmektedir. Öğrenme yoluyla kazanılan davranışlar kalıcıdır.

¹¹ Kağıtçıbaşı, Çiğdem, İnsan ve İnsanlar, s.84

¹² Krech, Crutchfield, Cemiyet İçerisinde Fert (Birinci Kitap), (Çev: Mümtaz Turhan), s.243

İnsanın sahip olduğu duyguları da davranışlarına yön verir. Tutum ve davranışlarına önderlik ederler. Duygularına hakim olan ve onları olumlu yönde kullanan kişilerin toplum hayatındaki ilişkileri daha düzenlidir. Kısaca duygular insan hayatındaki iniş ve çıkışların en önemli sebepleridir.¹³

İnsan, yaratılışı gereği bilinçli veya bilinçsiz biçimde etkilenmeye, davranış kazanmaya ve davranışlarını değiştirmeye müsaittir. Yine yaratılış olarak insan, hem çevresini ve hem de çevresindeki canlıları etkileyerek geliştirme kabiliyetindedir. İnsan, insanı etkileyerek¹⁴ yeni davranış biçimleri geliştirebilmektedir. Bu etkileşimi sağlayan en büyük etkenlerden bir tanesi de eğitimidir.

Eğitim en geniş anlamı ile, “insanlarda istenilen yönde davranış geliştirme faaliyeti”dir. Başka bir ifade ile insanda doğuştan gelen rûh ve bedenî kabiliyetleri geliştirme, sağlıklı ve ahenkli bir şekilde kabiliyetler ve temayüller arasında dengeyi kurma, istenilen yönde davranışları kazandırma faaliyetlerinin bütünüdür.¹⁵

İnsanların tutum ve davranışları ile en yakından ilgilenen kurumların başında din gelir. Gerçekten dinin, insan hayatı ve davranışları üzerinde pek çok etkisi vardır. Bu etkileri ilköğretim sistemi içerisinde yer alan Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretimi açısından değerlendirmek gerekmektedir. Araştırma verileri öğrenci tutum ve davranışları yönünden değerlendirilmiş, tespit ve yorumlarda bulunulmuştur.

¹³ Başaran, Ethem, İbrahim, Eğitim Psikolojisi, s.108

¹⁴ Başaran, a.g.e, s.109

¹⁵ Ayhan, a.g.e, s.25

1- İlköğretim Okulu Öğrencilerinin “Din” Kavramı Hakkındaki Tutumları

Anketimize katılan öğrencilerin din hakkındaki fikirlerini tespit edebilmek için; "Din kavramı hakkındaki düşünceleriniz nedir? Sorusunu yönelttik. Öğrencilerin bu konudaki düşünceleri şöyledir: (B.k.z. Tablo: 11)

Tablo 11: Öğrencilerin “Din” Kavramı Hakkındaki Tutumları

Öğrencilerin “Din” kavramı hakkındaki düşünceleri	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1- Din, insanlıkla beraber ortaya çıkmış, insanların asla vazgeçemediği bir kurumdur.	163	58.8	130	53.5	293	56.2
2- Din insanların içinde var olan fakat yorum yapılamayan bir duygudur.	82	29.6	72	29.6	154	29.6
3- Din kişi ve toplumlar için zaman zaman gerekli olan bir kurumdur.	5	1.8	9	3.7	14	2.7
4- Din kişi ve toplumlar için gerekli olmayan bir kurumdur.	3	1.2	-	-	3	0.6
5- Farklı düşüncede olanlar.	24	8.6	32	13.2	56	11.0
Cevapsız	4	-	2	-	6	-

Tablo:11'e göre,araştırmamıza katılan kız öğrencilerin %58.8'i dinin insanlıkla beraber ortaya çıkmış ve insanların asla vazgeçemediği bir kurum, %29.6'sı dinin insan içinde var olan fakat yorum yapılamayan bir duygu olduğunu, %1.8'i dinin kişi ve toplumlar için zaman zaman gerekli bir kurum, %1.2'si dinin kişi ve toplumlar için gerekli olmayan bir kurum olduğunu belirtmişler, farklı düşüncede olanların oranı ise %8.6'dır.

Erkek öğrencilerin ise %53.5'i dinin insanlıkla beraber ortaya çıktığını ve insanların asla vazgeçemediğini, %29.6'sı dinin insanlıkla beraber ortaya çıkan fakat yorum yapılamayan bir duygu olduğunu, %2.7'si dinin kişi ve toplumlara zaman zaman gerekli olan bir kurum olduğunu belirtmişlerdir. Farklı düşüncede olanlar %11'dir . Dinin kişi ve toplum için gerekli olmayan bir kurum olduğunu belirtenlere ise rastlanmamıştır.

Toplam içerisinde dinin insanlıkla beraber olup insanların asla vazgeçemediği bir kurum olarak görenler 293 (%56.2), insanın içinde bir duygu olduğunu belirtenler ise; 154 (%29.6)'tır.

Farklı düşüncede olan kız öğrenciler "Din" kavramını, şu şekilde ifade etmişlerdir:

“İnsanları iyiliğe doğruya yöneltmek amacıyla Allah’ın Peygamberleri aracılığı ile gönderdiği ilâhi kurallardır/ İnsanlara doğru yolu gösteren, güzel huylar kazandıran bir kavramdır/ İnsanın iç dünyasını yansıtan ve inançlarını belirleyen kurumdur/ Kişinin serbestçe yapabileceği, inanabileceği, hiçbir baskı ve yaptırım gücü olmadan inanılan duygudur/ İnsanları boşluktan kurtararak, manevi yönden güven duyabileceği ve insana destek verecek manevi dayanaktır/ Allah’ın bize verdiği en büyük nimettir. İslâm dini dinlerin içerisinde en büyüğü ve insanlığa en yararlısıdır./ Kul ile Allah arasında, insanın gönlünde yer alan ve kesinlikle vazgeçemediği bir duygudur.”

Erkek öğrenciler ise düşüncelerini şöyle ortata koymuşlardır:

“İnsanlara doğru yolu gösteren, yanlışlıklara düşmekten koruyan bir duygudur/ Allah’ın emrettiği ibadetleri, davranışları, yapmaktır/ Allah’ın peygamberleri aracılığı ile gönderdiği ilâhi kurallardır/ Allah’ın insanlara gönderdiği veya insanların kendi kafalarından uydurduğu kurallardır/ İçinde bütün güzelliklerin toplandığı ve insana huzur veren kurumdur/ Allah ile kul arasında ve insanlara gerekli olan bir duygudur/ İnsanoğlunun ruhunda var olan, insanların duygu ve düşüncelerini doğru yola götüren insanların vazgeçemediği bir kurumdur.”

Din, insana ait bir özellik ve toplumsal bir gerçektir. Din, tarifi en güç kavramlardan biri olarak kabul edilmiştir. Dine en geniş bir anlamı ile "Yaratan'a götüren yol" diyebiliriz. İnsan doğuştan din ile ilgilenen bir varlıktır. Din, bütün varlıkların başlangıcı ve bu varlıkların yaratıcısının varlığı ile ilgili bir kurumdur.

Yaratıcısını arayan insana ilâhını buldurur ve hayatını O'na bağlar.¹⁶ Bizim dinimiz İslâmiyet'in de amacı insanların, kendi irâdeleri ile hem dünya hem de âhiret mutluluğunu elde etmelerini sağlamaktır. Bu nedenle de dinden gelen değerler insanları yakından ilgilendirir.

Bizim yapmış olduğumuz araştırmada öğrencilerin %88.5 gibi büyük çoğunluğunun (Bkz: Tablo: 11) dine karşı ilgili olduğu ortaya çıkmıştır. Böyle bir sonucun ortaya çıkmasında; ilk ve ortaöğretimde 1982 yılından itibaren mecbûri uygulanan din eğitim ve öğretiminin büyük bir etkisi olmuştur diyebiliriz. Buradan hareketle Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretiminin temel ve ortaöğretim programlarında olumlu etkiler bıraktığını söyleyebiliriz.

Bu sonuca göre araştırmanın yapıldığı okullardaki öğrenciler dine ve dini konulara karşı ilgilidirler. Böylece birinci varsayımımız doğrulanmıştır. Öğrenciler çocukluk çağından, gençlik çağına geçiş döneminde şahsiyetlerinin oturmasında dinin önemli katkısı olması bu ilginin sebeplerindedir. Bu nedenle öğrencilerin dine karşı ilgili olduklarına göre, onların bu konudaki dini eğitim ve öğretim ihtiyaçları karşılanmalıdır.

¹⁶ Bilgin, Beyza, Türkiye'de Din Eğitimi ve Liselerde Din Dersleri, s. 146

2a- Dinin Kişiyeye ve Topluma Yararları Konusundaki Öğrencilerin Görüşleri

Tablo 12: Dinin kişiyeye ve topluma yararlı olup olmama durumu

Dinin kişiyeye ve toplum hayatına etkileri	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Olumlu etki yapmaktadır.	246	87.5	225	92.2	471	90.0
Olumsuz etki yapmaktadır.	3	1.1	1	0.4	4	0.8
Kısmen olumlu etki yapmaktadır.	20	7.1	6	2.4	26	5.0
Farklı görüşleri olanlar	12	4.3	12	5.0	24	4.2
Cevapsız	-	-	1	-	1	-

Kız öğrencilerin %87.5'i dinin kişiyeye ve topluma olumlu etkiler yaptığını belirtmiştir. %1.1'i olumsuz etki yaptığını, buna karşılık %7.1'i kısmen olumlu etki yaptığını ifade etmişlerdir. Farklı görüşü olanların oranı ise %4.3'tür.

Erkek öğrencilerin ise %92.2'si dinin kişiyeye ve topluma olumlu etkiler yaptığını belirtirken, buna karşılık yalnızca 1 (%0.4)'i olumsuz etki yaptığını, %2.4'ü kısmen olumlu etki yaptığını ifade etmişlerdir. Farklı görüşü olanlar %5'tir.

Toplam içerisinde "Din" in kişiyeye ve topluma olumlu etkiler yaptığını belirtenler 471(%90), kişiyeye ve topluma kısmen olumlu etki yaptığını belirtenler ise 26(%5)'dir. Bir başka ifade ile öğrencilerin %95'i dinin kişiyeye ve topluma tamamen veya kısmen olumlu etki yaptığını inanmaktadırlar. Kişiyeye ve toplum hayatına olumsuz etki yaptığını inananlar ise 4 (%0.8)'tür. Farklı görüşü olanlar 24 (%4.2)'tür.(B.k.z.Tablo:12)

Araştırmamıza katılan öğrencilerimizin büyük bir çoğunluğu dinin kişiyeye pek çok yönde faydası olduğu kanaatine varmışlardır. Bu faydaların neler olduğunu, yukarıda belirtmiştik.

Gerçekten de din ve insan kelimeleri birbirini tamamlar. Birinin diğerinden ayrılması mümkün değildir. Maddî varlığımız için kan, su ve yiyecekler ne derece önemli ise ruhumuz için de din o derece önemlidir, gereklidir. Din, insanın şahsiyetinin

oluşmasında, ahlâki olgunluğa erişmesinde, dünya ve âhirette huzurlu ve mutlu olmasında etkili olmaktadır.

“Günümüzde, dine ve din eğitime çok önem verilmektedir. Çünkü insanın korku duygusunu yenerek, sevgi duygusunu geliştirmesi, insanları severek onlarla bütünleşmesi, onları sayması, ancak din eğitimiyle yeterince kazandırılabilir. Allah sevgisine bağlı olarak verilecek, insan ve diğer canlıları sevmek, hatta bütün varlıklara yönelecek sevgi eğitimi ancak din eğitimi ile mümkündür.

Kısaca din, insanın düşünce, irade, his, vicdan ve davranış gibi, bütün kabiliyet ve temayüllerine hitap etmektedir. Bu özelliği ile din, insanın aklına ve gönlüne hitap eden ilim, felsefe ve sanat gibi yalnız bir cephesine yönelmiş değildir. Bilâkis din, insanın bütün benliğine yönelen ve tesir eden bir kurumdur.”¹⁷

Bizim için din, insani, ahlâki, milli ve kültürel değerlerimiz içerisinde en önemli yer işgal eden kurumdur. Hatta "vatanımızın, milletimizin, şahsiyetimizin, kısaca var olmamızın en büyük garantisi olarak görülür. Onun içindir ki, geçmişimizi değerlendirirken, günümüz meselelerini yorumlarken, din faktörü hap birinci plânda yer almaktadır"¹⁸

Dinin toplum hayatı için vazgeçilmez bir kurumu olduğunu, araştırmaya katılan öğrencilerimiz de yukarıda belirttiğimiz gibi (Bkz: Tablo 12) ortaya koymuşlardır. Kısaca din, toplum için vazgeçilmez bir ihtiyaç, toplumun huzuru için bir kontrol aracı ve toplumsal müesseseler ve fertler arasında bir bütünleşme ve uyum aracıdır.

Bulgularımıza göre öğrencilerimizin %95.8'i dinin kişi ve topluma faydaları olduğuna inanmaktadırlar. Çünkü din duygusu insanı derinden etkiler, toplum hayatında ona yön verir. Ayrıca toplum hayatında dinin kaynaştırıcı ve düzenleyici rol oynadığını, insanları kötü davranışlardan alıkoyduğunu, insanlara huzur ve mutluluk verdiğini araştırmamıza katılan öğrenciler belirtmişlerdir.

¹⁷ Ayhan, a.g.e. s.300

¹⁸ Özbek, Abdullah, Yüksek Öğretimde Din Bilimleri Sempozyumu(Tebliğ),s.45

2b- “Din”in Kişiyeye ve Topluma Yararlı Olduğuna İnanan Öğrencilerin Görüşleri

Kız öğrenciler “Din”in yararlarını kendi ifadeleri ile şu şekilde dile getirmişlerdir:

“Her bakımdan insanlara, sayılamayacak kadar faydası vardır/ İnsanların Allah’a inanıp ona kulluk etmelerini sağlar/ İnsanlara rahatlık ve huzur verir, aileler böylece mutlu yaşar, böylece bütün toplum da mutlu ve huzurlu olur/ İnsanları birlik ve beraberliğe çağırır, kötülüklerder uzaklaştırır, toplumda yardımlaşma duygusunu geliştirir/ İnsanları iyi, doğru ve güzel duygulara yöneltir, insanların hayatını düzene koyar/ Kişinin hem dünyada hem de âhirette mutlu olmasını sağlar, kendi iç dünyasında uyumlu ve huzurlu olmasını sağlar/ İnsanlar arasında sevgi, saygı ve kardeşlik duygularının yaygınlaşmasını sağlar, toplumdaki birlik ve beraberliği kuvvetlendirir/ İnançlı olan bir insan Allah’tan korkar, vicdanlı ve merhametli olur, kimseye zarar vermez, inancağlı insanlardan meydana gelen toplum da mutlu ve huzurlu olur/ İnancağlı insanlardan meydana gelen bir toplumda suç oranı da az olur/ İnsanları güzel ahlâk sahibi yapar, insanların sağlığına özen göstermelerini, bütün canlıları sevip korumalarını öğretir/ İnsanların bir felâket karşısında sabretmelerini, bir sevinç ve mutluluk ânında da azıp aşırıya gitmelerini engeller.”

Erkek öğrenciler “Din”in yararlarını şu şekilde dile getirmişlerdir:

“ İnsanların; güzel huylu, sabırlı olmasını sağlar, kötü alışkanlıklardan uzaklaştırır/ İnsanların gönlünü, ruhunu, kalbini temizler, inancağlı insanlar doğru ve dürüst olur/ Kişilerin ve toplumların hem dünyasını, hem de âhretini mutlu kılar/ İnsanların din sayesinde ortak bir kültürü paylaşır, birlik ve beraberliğin önemini kavrar/ Toplumda güven duygusunun oluşmasını sağlar, herkes birbirine inanır ve güvenir/ İnsanların hayatını ve davranışlarını düzenler, insanların Allah’ın rızasını kazanmalarını sağlar/ İnsanlar arasında birlik, beraberlik ve barışı sağlar, insanların yardımseverlik duygularını geliştirir/ İnsanları olgunlaştırır, çevresine ve topluma hoşgörülü olmasını sağlar/ İnancağsız insan karanlıkta kalmış bir kum taneciği gibidir, her zaman mutsuz ve huzursuzdur/ İnsanların sorumluluk sahibi olmalarını, birbirlerini sevmelerini ve Allah’a

karşı görevlerini bilmesini sağlar/ İnsanların birbirlerini kırmalarını ve küsmelerini engeller, yalan söylemelerini yasaklar/ İnançlı bir insan her zaman rûhen ve bedenen mutlu olur/ İnsanlar, insan olmanın bütün özelliklerini dinden öğrenirler ve dinin sayesinde Allah'ın vermiş olduğu nimetlere şükretme imkanı bulurlar.”

3- Öğrencilerin Kelime-i Tevhid ve Kelime-i Şehâdet'i Bilip-Bilmeme Durumları

Öğrencilerimizin Müslümanlığın temel şartlarından olan Kelime-i Tevhid ve Kelime-i Şehâdet'i bilip bilmediklerini öğrenmek için, onlara Kelime-i Tevhid ve Kelime-i Şehâdet'i yazar mısınız;sorusunu yönelttik.Cevapları şöyledir (B.k.z.Tablo:13):

a- Kelime-i Tevhidi Bilip-Bilmeme Durumu

Tablo 13: Öğrencilerin Kelime-i Tevhidi Bilme Durumu

Kelime-i Tevhidi bilip-bilmeme durumu	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Doğru yazanlar	212	77.1	186	79.5	398	79.8
Yanlış yazanlar	53	22.9	48	20.5	101	20.2
Cevapsız	16	-	11	-	27	-

Tablo 13'e bakıldığında kız öğrencilerinin %77.1'i Kelime-i Tevhidi doğru olarak yazabilmişler, %22.9'u doğru bir şekilde yazamamışlardır. Erkek öğrencilerin ise %79.5'i doğru bir şekilde yazabilmişler, %20.5'i doğru olarak yazamamışlardır.

Genel olarak araştırmaya katılan öğrencilerin 398 (%79.8)'i Kelime-i Tevhidi doğru olarak yazmışlar, 101 (%20.2)'i ise doğru olarak yazamamışlardır.

b- Kelime-i Şehâdeti Bilip-Bilmeme Durumu

Tablo 14: Öğrencilerin Kelime-i Şehâdeti Bilme Durumu

Kelime-i Şehadeti bilip-bilmeme durumu	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Doğru yazanlar	264	95.0	232	94.6	496	94.8
Yanlış yazanlar	14	5.0	13	5.4	27	5.2
Cevapsız	3	-	-	-	3	-

Tablo 14'e göre; kız öğrencilerin %95'i Kelime-i Şehâdeti doğru olarak yazabilmişlerdir. %5'i ise doğru yazamamışlardır. Erkek öğrencilerin ise %94.6'sı Kelime-i Şehâdeti doğru olarak yazmışlar, %5.4'ü ise doğru olarak yazamamışlardır.

Genel olarak araştırmamıza katılan öğrencilerin 496 (%94.8)'sı Kelime-i Şehâdeti doğru olarak yazabilmişler, yalnız 27(%5.2)'si ise doğru olarak yazamamışlardır.

Tespitlerden anlaşıldığına göre öğrencilerden %20.'i Kelime-i Tevhid'i, %5.2'si ise Kelime-i Şehâdet'i doğru olarak yazamamışlardır. Öğrencilerimizin bir kısmında Kelime-i Tevhid ile Kelime-i Şehâdeti karıştırdıklarını anketin değerlendirmesinde görmekteyiz.

Bilindiği gibi Kelime-i Şehâdet ve Kelim-i Tevhid İslâm Dinini kabûlün temel şartıdır. Bu nedenle çocuklarımızın Kelime-i Şehâdet ve Kelime-i Tevhid'i bilmeleri gerekir. Çocukların büyük çoğunluğu Kelime-i Şehâdet ve Kelime-i Tevhid'i ailelerinden öğrenerek gelmelerine rağmen ilköğretimin sonunda öğrencilerin %5.2'sinin Kelime-i Şehâdet'i ve %79.8'inin Kelime-i Tevhid'i bilmemeleri din eğitimi açısından önemli bir eksikliklerdir.

Öyle ise öğretmenler Kelime-i Şehâdet ve Kelime-i Tevhid'i çocuklar hiç bilmiyormuş gibi büyük bir titizlikle soru-cevap metodu ile¹⁹ öğretmeye çalışmalıdırlar. Kelime-i Şehâdet ve Kelime-i Tevhid'in öğretimine bu şekilde önem verilirse başarı oranı yüzde yüzlere kadar yükselecektir.

¹⁹ Öcal, Mustafa, Din Eğitimi ve Öğretiminde Metotlar, s.120

4- İlkokul Dördüncü Sınıfa Başlarken Öğrencilerin Namaz Dua ve Sûrelerini Bilip-Bilmeme Durumları

Öğrencilerimizin ilkökul dördüncü sınıfa başlarken yani Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi almaya başlamadan namaz sûre ve dualarını bilip-bilmediklerini tespit edebilmek için, onlara bir soru yönelttik. Aldığımız cevaplara göre, çocukların önemli bir kısmı aileden veya yaz tatillerinde camilerde düzenlenen kurslarda duaları ezberlemiş olarak okula gelmektedirler. Şöyleki:(B.k.z.Tablo:15)

a- Namaz Dualarını Bilme Durumu

Tablo 15: İlkokul dördüncü sınıfa başlarken namaz dualarını bilip bilmeme durumu

Namaz dualarını bilip-bilmeme durumu	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1. Yalnız Sübhaneke'yi bilenler	46	16.3	39	16.0	85	16.2
2. Sübhaneke ve Ettehiyyatü bilenler	24	8.5	27	11.0	51	9.7
3. Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Barik dualarını bilenler	39	14.0	27	11.0	66	12.5
4. Sübhaneke, Salli-Barik, Rabbena dualarını bilenler	7	2.5	3	1.2	10	1.9
5. Sübhaneke, Ettehiyyatü, Rabbena dualarını bilenler	2	0.7	4	1.6	6	1.1
6. Sübhaneke, Salli-Barik ve Kunut dualarını bilenler	2	0.7	-	-	2	0.3
7. Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Barik, Rabbena ve Rabbenâğfirli dualarını bilenler	8	2.8	11	4.5	19	3.6
8. Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Barik, Rabbenâğfirli ve Kunut dualarını bilenler	1	0.3	4	1.6	5	1.0
9. Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Barik, Rabbena, Rabbenâğfirli ve Kunut dualarını bilenler	16	6.0	10	4.2	26	5.4
10. Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Barik, Rabbena, Rabbenâğfirli, Rabbicalni dualarını bilenler	8	2.8	12	5.0	20	4.0
11. Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Barik ve Rabbena dualarını bilenler	23	8.2	13	5.3	36	6.8
12. Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Barik, Rabbena ve Kunut dualarını bilenler	7	2.5	8	3.3	15	3.0
13. Duaların hepsini bilenler	37	13.2	30	12.3	67	13.0
Cevapsız	61	21.5	55	22.8	118	21.5

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerinin %16.3'ü yalnız Sübhaneke duasını , %8.5'i Sübhaneke ve Ettehiyyatü dualarını , %14'ü Sübhaneke, Ettahiyatü ve Salli-Bârik dualarını dualarını , %2.5'i Sübhaneke, Salli-Bârikve Rabbenâ dualarını , % 0.7'si Sübhaneke, Ettehiyyatü, Rabbenâ dualarını, %0.7'si Sübhaneke, Salli-Bârik ve Kunut dualarını , %2.8'i Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Bârik, Rabbenâ ve Rabbenâğfirli dualarını , %0.3'ü Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Bârik ve Rabbenâğfirli dualarını , %6'sı Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Bârik, Rabbenâ, Rabbenâğfirli ve Kunut dualarını , %2.8'i Sübhaneke,Ettehiyyatü, Salli-Bârik, Rabbenâ, Rabbenâğfirli ve Rabbicalni dualarını , %8.2'si Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Bârik ve Rabbenâ dualarını, %2.5'i Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Bârik, Rabbenâ ve Kunut dualarını, sadece %13.2'si duaların hepsini bildiklerini ifade etmişlerdir. Kız öğrencilerin %21.5'i bu sorumuzu cevapsız bırakmıştır.

Erkek öğrencilerin ise %16'sı yalnız Sübhaneke duasını , %11'i Sübhaneke ve Ettehiyyatü dualarını , %11'i Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Bârik dualarını , %1.2'si Sübhaneke, Salli-Bârik ve Rabbenâ dualarını , %1.6'sı Sübhaneke, Ettehiyyatü, Rabbenâ dualarını , %4.5'i Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Bârik, Rabbenâ ve Rabbenâğfirli dualarını , %1.6'sı Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Bârik, Rabbenâğfirli ve Kunut dualarını ,%4.2'si Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Bârik, Rabbenâ, Rabbenâğfirli ve Kunut dualarını ,%5'i Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Bârik, Rabbenâ, Rabbenâğfirli ve Rabbicalni dualarını , %5.3'ü Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Bârik, Rabbenâ dualarını , %3.3'ü Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Bârik, Rabbenâ ve Kunut dualarını, Erkek öğrencilerin sadece %12.3'ü duaların hepsini bildiklerini ifade etmişler, %22.8'i bu sorumuzu cevapsız bırakmışlardır.

Genel olarak araştırmamıza katılan öğrencilerin 85(16.2)'i yalnız Sübhaneke duasını, 51(%9.7)'i Sübhaneke ve Ettehiyyatü dualarını 66 (%11)'sı Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Bârik dualarını , 10(%1.9)'u Sübhaneke, Salli-Bârik ve Rabbenâ dualarını , 6(%1.1)'sı Sübhaneke, Ettehiyyatü ve Rabbenâ dualarını bildiklerini, 19(%3.6)'u Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Bârik, Rabbenâ ve Rabbenâğfirli dualarını , 5(%1.0)'i Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Bârik, Rabbenâğfirli ve Kunut dualarını , 26(%5.4)'sı Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Bârik, Rabbenâ, Rabbenâğfirli dualarını,

20(%4)'si Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Bârik, Rabbenâ, Rabbenâğfirli, Rabbicalni dualarını , 36(%6.8)'sı Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Bârek ve Rabbenâ dualarını bildiklerini, 15(%3)'i Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Barik, Rabbenâ ve Kunut dualarını , toplamda da yine öğrencilerimizin ancak 67 (%13)'si duaların hepsini bildiklerini belirtmişler, 118 (%21.5)'i bu sorumuzu cevapsız bırakmıştır.(B.k.z.Tablo:15)

Tespitlerinden anlaşıldığına göre, ilkokul dördüncü sınıfa başlarken öğrencilerimizin ancak beşte biri (1/5) namaz dualarının tamamını bildiklerini belirtmişlerdir. Bu da bize ailede verilen din eğitiminin yeterli olmadığını, çocuklarımızın mutlaka okulda dinî bilgiler almaları gerektiğini ifade etmektedir.Bu nedenle okullarda mutlaka din eğitimi ve öğretiminin üzerinde ciddiyetle eğilmeli ve bu ihtiyaç karşılanmalıdır.

b-Namaz Sûrelerini Bilip-Bilmeme Durumu

Tablo 16: İlkokul dördüncü sınıfa başlarken namaz sûrelerini bilme durumu

Namaz Sûrelerini Bilip-Bilmeme Durumu	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1. Yalnız Fâtiha'yı bilenler	16	5.7	15	6.2	31	5.9
2. Yalnız İhlâs'ı bilenler	9	3.2	8	3.3	17	3.2
3. Yalnız Kevser Sûresini bilenler	4	1.4	6	2.4	10	1.9
4. Fâtihâ, Kevser, İhlâs Sûrelerini bilenler	42	15	42	17.2	84	16.0
5. Fâtihâ, İhlâs Sûrelerini bilenler	21	7.5	20	8.3	41	7.8
6. Fâtihâ, Kevser sûrelerini bilenler	8	2.8	4	1.6	12	2.3
7. Fâtihâ, Fil, İhlâs sûrelerini bilenler	5	1.8	1	0.4	6	1.2
8. Fâtihâ, Kevser, İhlâs sûrelerini bilenler	8	2.8	10	4.2	18	3.4
9. Fâtihâ, Kureyş, Kevser, Nasr, İhlâs, Nâs sûrelerini bilenler	-	-	1	0.4	1	0.2
10.Fâtihâ, Fil, Kevser, Kâfirûn, İhlâs, Felâk, Nâs sûrelerini bilenler	-	-	1	0.4	1	0.2
11.Fâtihâ, Fil sûrelerini bilenler	5	1.8	1	0.4	6	1.2
12.Fâtihâ, Fil, Kureyş, İhlâs, Felâk sûrelerini bilenler	-	-	1	0.4	1	0.2
13.Fâtihâ, Mâ'ûn, Kevser, Tebbet, İhlâs, Felâk, Nâs sûrelerini bilenler	1	0.3	-	-	1	0.2
14.Fâtihâ, Fil, Kureyş, Kevser, Nasr, Tebbet sûrelerini bilenler	-	-	1	0.4	1	0.2
15.Fâtihâ, Fil, Kevser, Tebbet, İhlâs sûrelerini bilenler	1	0.3	1	0.4	2	0.4
16.Fâtihâ, İhlâs, Felâk sûrelerini bilenler	1	0.3	-	-	1	0.2
17.Fâtihâ, Kevser, İhlâs, Felâk, Nâs sûrelerini bilenler	5	1.8	3	1.2	8	1.5
18.Âyete'l Kûrsi hâriç hepsini bilenler.	7	2.5	12	5.0	19	3.6
19.Sûrelerin hepsini bilenler	24	8.5	19	7.8	43	8.2
Cevapsız	124	44.2	98	40.0	222	42.2

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerimizin %5.7'si ilkokul 4. Sınıfa başlarken yalnız Fâtiha sûresini, %3.2'si yalnız İhlâs sûresini, %1.4'ü yalnız Kevser sûresini, %15'i Fâtiha, Kevser, İhlâs sûrelerini, %7.5'i Fâtiha, İhlâs sûrelerini, %2.8'i Fâtiha, Kevser sûrelerini, %1.8'i Fâtiha, Fil, İhlâs sûrelerini, %2.8'i Fâtiha, Fil, Kevser, İhlâs, %1.8'i Fâtiha, Fil sûrelerini, %0.3'ü Fâtiha, Mâ'ûn, Kevser, Tebbet, İhlâs, Felâk, Nâs sûrelerini, %0.3'ü Fâtiha, Fil, Kevser, Tebbet, İhlâs sûrelerini, %0.3'ü Fâtiha, İhlâs, Felâk sûrelerini, %1.8'i Fâtiha, Kevser, İhlâs, Felâk, Nâs sûrelerini, %2.5'i Âyete'l-

Kürsi hariç hepsini, %8.5'i namaz sûrelerinin hepsini bildiklerini ifade etmişlerdir, %44.2'si ise bu sorumuza cevap vermemiştir.

Erkek öğrencilerin ise %6.2'si yalnız Fâtiha'yı, % 3.3'ü Yalnız İhlâs'ı, %2.4'ü yalnız Kevser sûresini bildiklerini, %17.2'si Fâtiha, Kevser, İhlâs sûrelerini, %8.3'ü Fâtiha, İhlâs sûrelerini, %1.6'sı Fâtiha, Kevser sûrelerini, %0.4'ü Fâtiha, Fil, İhlâs sûrelerini, %4.2'si Fâtiha, Fil, Kevser, İhlâs sûrelerini, %0.4'ü Fâtiha, Kureyş, Kevser, Nasr, İhlâs, Nâs sûrelerini, %0.4'ü Fâtiha, Fil, Kevser, Kâfirûn, İhlâs, Felâk, Nâs sûrelerini, %0.4'ü Fâtiha, Fil sûrelerini, %0.4'ü Fâtiha, Fil, Kureyş, İhlâs, Felâk sûrelerini, %0.4'ü Fâtiha, Fil, Kureyş, Kevser, Nasr, Tebbet sûrelerini, %0.4'ü Fâtiha, Fil, Kevser, Tebbet, İhlâs sûrelerini, %1.2'si Fâtiha, Kevser, İhlâs, Felâk, Nâs sûrelerini, %5'i Âyete'l-Kürsi hariç hepsini, %7.8'i namaz sûrelerinin hepsini bildiklerini belirtmişlerdir. %40'ı ise bu sorumuzu boş bırakmışlardır.

Genel olarak araştırmamıza katılan öğrencilerimizin 31(%5.9)'i yalnız Fâtiha'yı, 17(%3.2)'si yalnız İhlâs'ı bildiklerini, 10(%1.9)'u yalnız Kevser sûresini, 84(%16)'ü Fâtiha, Kevser, İhlâs sûrelerini, 41(%7.8)'i Fâtiha ve İhlâs sûrelerini, 12(%2.3)'si Fâtiha, Kevser sûrelerini, 6(%1.2)'sı Fâtiha, Fil, İhlâs sûrelerini, 18(%3.4)'i Fâtiha, Fil, Kevser, İhlâs sûrelerini, 1(%0.2)'i Fâtiha, Kureyş, Kevser, Nasr, İhlâs, Nâs sûrelerini, 1(%0.2)'i Fâtiha, Fil, Kevser, Kâfirûn, İhlâs, Felâk, Nâs sûrelerini, 6(%1.2)'sı Fâtiha, Fil sûrelerini, 1(%0.2)'i Fâtiha, Fil, Kureyş, İhlâs, Felâk sûrelerini, 1(%0.2)'i Fâtiha, Mâ'ûn, Kevser, Tebbet, İhlâs, Felâk, Nâs sûrelerini, 1(%0.2)'i Fâtiha, Fil, Kureyş, Kevser, Nasr, Tebbet sûrelerini, 2 (%0.4)'si Fâtiha, Fil, Kevser, Tebbet, İhlâs sûrelerini, 1(%0.2)'si Fâtiha, İhlâs, Felâk sûrelerini, 8 (%1.5)'i Fâtiha, Kevser, İhlâs, Felâk, Nâs sûrelerini, 19(%3.6)'sı Âyete'l-Kürsi hariç hepsini, 43 (%8.2)'ü namaz sûrelerinin hepsini bildiklerini ifade etmişlerdir. 222 (%42.2)'si bu sorumuza cevap vermemişlerdir. (B.k.z. Tablo:16)

Namaz sûre ve dualarının öğretimi Din Kültürü ve Ahlâk dersi öğretiminin en önemli amaçlarından birisidir. Namaz sûre ve dualarının öğretimi önce ailede başlayıp daha sonra okulda devam etmelidir. Aile ve mahalle camii kurslarında verilen namaz sûre ve dua öğretimi okuldaki öğretime bir basamak ve kolaylık teşkil etmektedir.

Araştırma tespitlerine göre ilkokul dördüncü sınıfa başlamadan önce öğrencilerin yeterince dua ve sûre öğrenerek gelmedikleri görülmektedir. Araştırma neticelerine göre namaz dualarının tamamını bilen öğrenciler sâdece %13'tür. Namaz sûrelerinin tamamını bilen öğrenciler ise yalnız %8.2'dir. Anketimizin bu sorusunu cevapsız bırakan öğrencilerin sayısı da oldukça yüksek bir oranı göstermektedir. Bu oran namaz dualarında %21.5, namaz sûrelerinde ise 42.2'dir. Bu neticeler; öğrencilerin ailelerinden yeterince namaz dua ve sûre öğretimi almadıkları varsayımımızı doğrulamaktadır.

Tespitlerimizden anlaşıldığına göre, ilkokul dördüncü sınıfa başlarken öğrencilerimizin ancak beşte biri (1/5) namaz dualarının tamamını, yaklaşık onda biri (1/10) ise namaz sûrelerinin tamamını bildiklerini belirtmişlerdir. Bu da bize ailede verilen din eğitiminin yeterli olmadığını, çocuklarımızın mutlaka okulda dini bilgiler almaları gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anne ve babanın görevi sadece dünyaya çocuk getirmek değil, onları bağlı oldukları topluma yararlı, toplumun temel değerlerine sahip birer insan olarak yetiştirmektir. Çocukların iyi birer insan olmaları aile içinde aldıkları terbiyeye bağlıdır. Tespitlerimizden ailelerin namaz dua ve öğretiminde pek duyarlı olmadıkları görülmektedir. Bu da okullardaki dini bilgi öğretiminin daha ciddi ve önemli olması gerektiğini ortaya koymaktadır.

5- İlköğretim Okulu 8.Sınıfta Öğrencilerin Namaz Süre ve Duaların Bilip-Bilmeme Durumları

Öğrenciler ilkokul 4.sınıftan başlayarak,ortaokul (ilköğretim okulu 8.) nıfa kadar beş yıl boyunca Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersleri almaktadırlar. Acaba bu süre zarfında, dua ve süreleri ezberleme bakımından ne oranda bir artış gözlenmektedir? İşte bu gelişmeyi tespit edebilmek amacıyla da öğrencilere sorular yönelttik. Aldığımız cevapları dua ve süre ezberleme durumuna göre ayrı ayrı şu şekilde tespit ettik.(B.k.z.Tablo:17 ve Tablo:18)

a- Namaz Dualarını Bilme Durumu

Tablo 17:İlköğretim 8. sınıfta namaz dualarını bilme durumu

Orta Üçüncü Sınıfta Namaz Dualarını Bilip-Bilmeme Durumu	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1. Yalnız Sübhaneke'yi bilenler	2	0.7	2	0.8	4	0.8
2. Sübhaneke ve Ettehiyyatü dualarını bilenler	2	0.7	6	2.4	8	1.6
3. Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Bârik ve Rabbenâ dualarını bilenler.	21	7.5	22	9.0	43	8.2
4. Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Bârik, Rabbenâ ve Kunut dualarını bilenler	33	12.0	21	8.6	54	10.3
5. Sübhaneke, Salli-Bârik, Rabbenâ dualarını bilenler	3	1.1	1	0.4	4	0.8
6. Sübhaneke, ettehiyyatü, Rabbenâ dualarını bilenler	2	0.7	-	-	2	0.4
7. Rabbicalni hâriç diğer duaların hapsini bilenler	33	12.0	34	14.0	67	12.7
8. Kunut Duaları hâriç diğer duaların hepsini bilenler	5	1.8	12	4.9	17	3.2
9. Rabbicalni ve Kunut duaları hâriç diğer duaları bilenler	15	5.3	7	2.9	22	4.2
10.Rabbenâ ve Rabbicalni hâriç hepsini bilenler	2	0.7	6	2.4	8	1.6
11.Sübhaneke, Ettehiyyatü, Allahümme Salli, Rabbenâ, Kunut dualarını bilenler.	1	0.3	1	0.4	2	0.4
12.Rabbenâğfirli hâriç diğer duaların hepsini bilenler	1	0.3	1	0.4	2	0.4
13.Duaların hepsini bilenler	127	45.2	103	42.0	230	43.6
Cevapsız	34	12.1	30	12.2	64	11.8

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerinin %0.7'si sadece Sübhaneke duasını, %0.7'si Sübhaneke ve Ettehiyyatü dualarını, %7.5'i Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Barik ve Rabbenâ dualarını, %12'si Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Barik, Rabbenâ ve Kunut

dualarını, %1.1'i Sübhaneke, Salli-Barik ve Rabbenâ dualarını, %0.7'si Sübhaneke, Ettehiyyatü, Rabbenâ dualarını, %12'si Rabbic'alni duası hariç hepsini, %1.8'i Kunut duaları hariç diğerlerinin hepsini, %5.3'ü Rabbic'alni ve Kunut duaları hariç hepsini, %0.7'si Rabbenâ ve Rabbic'alni hariç hepsini, %0.3'ü Sübhaneke, Ettehiyyatü, Allahümme Barik, Rabbenâ ve Kunut dualarını, %0.3'ü Rabbenâğfirli hariç diğer duaların hepsini, %45.2'si duaların hepsini bildiklerini belirtmişlerdir, %12.1'i ise sorumuza cevap vermemişlerdir.

Erkek öğrencilerin ise %0.8'i yalnız Sübhaneke duasını, %2.4'ü Sübhaneke, Ettehiyyatü dualarını, %9'u Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Barik, Rabbenâ dualarını, %8.6'sı Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Barik, Rabbenâ ve Kunut dualarını, %0.4'ü Sübhaneke, Salli-Barik ve Rabbenâ dualarını, %14'tü Rabbic'alni hariç diğer duaların hepsini, %4.9'u Kunut duaları hariç hepsini, %2.9'u Rabbic'alni ve Kunut duaları hariç hepsini, %2.4'ü Rabbenâ ve Rabbic'alni hariç hepsini, %0.4'ü Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Barik, Rabbenâ ve Kunut dualarını, %42'si duaların hepsin bildiklerini ifade etmişler, %12.2'si ise bu sorumuzu cevaplamamışlardır.

Genel olarak ise araştırmamıza katılan öğrencilerin 4 (%8)'ü yalnız Sübhaneke'yi, 8 (%3.3)'i Sübhaneke ve Ettehiyyatü dualarını, 43 (%8.2)'ü Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Barik, Rabbenâ dualarını, 54 (% 10.3)'ü Sübhaneke, Ettehiyyatü, Salli-Barik, Rabbenâ ve Kunut dualarını, 4 (%0.8)'ü Sübhaneke, Salli-Barik ve Rabbenâ dualarını, 2 (%0.4)'si Sübhaneke, Ettehiyyatü, Rabbenâ dualarını, 67 (%13)'si Rabbic'alni hariç diğer duaların hepsini, 17 (%3.2)'si Kunut duaları hariç diğer duaların hepsini, 22 (%4.2)'si Rabbic'alni ve Kunut duaları hariç diğer duaların hepsini, 8 (%3.3)'i Rabbenâ ve Rabbic'alni duaları hariç diğer duaların hepsini, 2 (%0.4)'si Sübhaneke, Ettehiyyatü, Allahümme Salli, Rabben, Kunut dualarını, 1 (%0.2)'i Rabbenâğfirli hariç diğer duaların hepsini, 230 (%43.6)'u namaz dualarının hepsini bildiklerini belirtmişleridir. 64 (%12.3)'ü ise bu sorumuza cevap vermemiştir. (B.k.z. Tablo: 17)

b- Namaz Sûrelerini Bilme Durumu:

Tablo 18: İlköğretim 8.sınıfta namaz sûrelerini bilme durumu

Orta Üçüncü Sınıfta Öğrencilerin Namaz Sûrelerini Bilip-Bilmeme Durumu	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1. Yalnız Fâtiâ sûresini bilenler	2	0.7	4	1.6	6	1.4
2. Yalnız Kevser sûresini bilenler	-	-	1	0.4	1	0.2
3. Fâtiâ, İhlâs sûrelerini bilenler	1	0.3	4	1.6	5	1.2
4. Fâtiâ, Kevser sûrelerini bilenler	2	0.7	3	1.2	5	1.2
5. Fâtiâ, Fil, İhlâs sûrelerini bilenler	1	0.3	1	0.4	2	0.4
6. Fâtiâ, Kevser, İhlâs sûrelerini bilenler	6	2.1	11	4.5	17	3.2
7. Fâtiâ, Fil sûrelerini bilenler	1	0.3	2	0.8	3	0.6
8. Fâtiâ, Fil, Kureys, Kevser, İhlâs, Felâk, Nâs sûrelerini bilenler	-	-	2	0.8	2	0.4
9. Fâtiâ, Kevser, İhlâs, Felâk sûrelerini bilenler	-	-	1	0.4	1	0.2
10.Fâtiâ, Fil, Kevser, İhlâs sûrelerini bilenler	7	2.5	2	0.8	9	1.7
11.Fâtiâ, Fil, Kureys, Kevser, İhlâs, Felâk sûrelerini bilenler	1	0.3	-	-	1	0.2
12.Fâtiâ, Kevser, İhlâs, Felâk, Nâs sûrelerini bilenler	5	1.8	-	-	5	1.2
13.Fâtiâ, Kureys, Nasr, İhlâs, Nâs sûrelerini bilenler	1	0.3	-	-	1	0.2
14.Fâtiâ, Fil, Kureys, Kevser, Kâfirûn, İhlâs, Felâk, Nâs sûrelerini bilenler	1	0.3	1	0.4	2	0.4
15.Fâtiâ, Fil, Kureys, Mâ'ûn, Kevser, Tebbet, İhlâs, Felâk, Nâs sûrelerini bilenler	1	0.3	1	0.4	2	0.4
16.Âyete'l Kûrsi hâriç hepsini bilenler	20	7.1	2	0.8	22	4.2
17.Namaz sûrelerinin hepsini bilenler	114	40.6	83	34.5	197	37.5
Cevapsız	118	42.1	126	51.4	244	46.4

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerin %0.7'si orta 3. Sınıfta namaz sûrelerinden yalnız Fâtiâ'yı, %0.3'ü Fâtiâ ve İhlâs sûrelerini, %0.7'si Fâtiâ ve Kevser sûrelerini, %0.3'ü Fâtiâ, Fil, İhlâs sûrelerini, %2.1'i Fâtiâ, Kevser, İhlâs sûrelerini, %0.3'ü Fâtiâ, Fil sûrelerini, %2.5'i Fâtiâ, Fil, Kevser, İhlâs sûrelerini, %0.3'ü Fâtiâ, Fil, Kureys, Kevser, İhlâs, Felâk sûrelerini, %1.8'i Fâtiâ, Kevser, İhlâs, Felâk, Nâs sûrelerini, %0.3'ü Fâtiâ, Kureys, Kevser, Nasr, İhlâs, Nâs sûrelerini, %0.3'ü Fâtiâ, Fil, Kureys, Kevser, Kâfirûn, İhlâs, Felâk, Nâs sûrelerini bildiklerini, %0.3'ü Fâtiâ, Fil, Kureys, Mâ'ûn, Kevser, Tebbet, İhlâs, Felâk, Nâs sûrelerini, %7.1'i Âyete'l-Kürsi hariç diğer sûrelerin hepsini bildiklerini, %40.6'sı ise namaz sûrelerinin tamamını bildiklerini belirtmişler, %42.1'i ise bu sorumuzu cevapsız bırakmışlardır.

Erkek öğrencilerin ise %1.6'sı yalnız Fâtiha sûresini, %0.4'ü yalnız Kevser sûresini, %1.6'sı Fâtiha, İhlâs sûrelerini, %1.2'si Fâtiha, Kevser sûrelerini, %4.5'i Fâtiha, Kevser, İhlâs sûrelerini, %0.8'i Fâtiha, Fil sûrelerini, %0.8'i Fâtiha, Fil, Kureyş, Kevser, İhlâs, Felâk, Nâs sûrelerini, %0.4'ü Fâtiha, Kevser, İhlâs, Felâk sûrelerini, %0.8'i Fâtiha, Fil, Kevser, İhlâs sûrelerini, %0.4'ü Fâtiha, Fil, Kureyş, Kevser, Kâfirûn, İhlâs, Felâk, Nâs sûrelerini, %0.4'ü Fâtiha, Fil, Kureyş, Mâ'ûn, Kevser, Tebbet, İhlâs, Felâk, Nâs sûrelerini bildiklerini, %0.8'i Âyete'l-Kürsi hariç diğer sûrelerin hepsini bildiklerini, %34.5'i namaz sûrelerinin hepsini bildiklerini belirtmişler, %51.4'ü ise cevap vermemiştir.

Genel olarak ise araştırmamıza katılan öğrencilerin 6 (%1.4)'sı orta 3. Sınıfta yalnız Fâtiha sûresini bildiklerini, 1 (%0.2)'i yalnız Kevser sûresini bildiğini, 5 (%1.2)'i Fâtiha ve İhlâs sûrelerini, 5 (%1.2)'i Fâtiha, Kevser sûrelerini, 2 (%0.4)'si Fâtiha, Fil, İhlâs sûrelerini, 17 (%3.2)'si Fâtiha, Kevser, İhlâs sûrelerini, 3 (%0.6)'ü Fâtiha, Fil, sûrelerini, 2 (%0.4)'si Fâtiha, Fil, Kureyş, Kevser, İhlâs, Felâk, Nâs sûrelerini, 1 (%0.2)'i Fâtiha, Kevser, İhlâs, Felâk sûrelerini, 9 (%1.7)'u Fâtiha, Fil, Kevser, İhlâs sûrelerini, 1 (%0.2)'i Fâtiha, Fil, Kureyş, Kevser, İhlâs, Felâk sûrelerini, 5 (%1.2)'i Fâtiha, Kevser, İhlâs, Felâk, Nâs sûrelerini, 1 (%0.2)'i Fâtiha, Kureyş, Kevser, Nasr, İhlâs, Nâs sûrelerini, 2 (%0.4)'si Fâtiha, Fil, Kureyş, Kevser, Kâfirûn, İhlâs, Felâk, Nâs sûrelerini, 2 (%0.4)'si Fâtiha, Fil, Kureyş, Mâ'ûn, Kevser, Tebbet, İhlâs, Felâk, Nâs sûrelerini, 22 (%4.2)'si Âyete'l-Kürsi hariç diğer sûrelerin hepsini bildiklerini, 197 (%37.5)'i namaz sûrelerinin hepsini bildiklerini ifade etmişlerdir. 244 (%46.4)'ü ise bu sorumuza cevap vermemişlerdir.

Araştırmamız tespitlerine göre Ortaokul üçüncü sınıfta öğrencilerin ancak %43.6'sı namaz dualarının tamamını, %37.6'sı da namaz sûrelerinin tamamını bildiklerini ifade etmişlerdir. Yine öğrencilerimizin %11.6'sı namaz duaları ile ilgili sorumuza cevap vermemiş, %46.4'ü de namaz sûreleri ile ilgili sorumuzu cevapsız bırakmıştır. (B.k.z. Tablo: 17-18).

Bir başka ifade ile öğrencilerimizin ancak beşte ikisi (2/5) namaz sûre ve dualarının hepsini ezbere bilmektedirler. Bu oran Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretimi

açısından çok düşüktür. Bu tespitlerimiz ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin namaz sûre ve dualarını yeterince bilmedikleri varsayımımızı doğrulamaktadır.

Tespitlerimizden anlaşıldığına göre Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinde namaz sûre ve dualarının öğretimine gereken önem verilmemektedir. Bunun nedenlerinden birisinin namaz sûre ve dualarının ilköğretim altıncı sınıf müfredâtında yer alması, yedinci ve sekizinci sınıflarda tekrar edilmemesi olduğunu düşünüyoruz. Ayrıca namaz sûre ve dualarının öğretiminde takip edilen metotların yanlışlığının da bunda etkili olduğunu düşünüyoruz. Araştırmamız sırasında bire bir görüştüğümüz Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi branş öğretmenlerinin ilköğretim yedinci ve sekizinci sınıflarda dua ve namaz sûrelerine çeşitli nedenlerle önem veremediklerini ifade etmişlerdir. Bu nedenlerden birisinin de sûre ve duaların arapça telâffuzu ile öğretiminin yapılmasının yönetmeliklere aykırı olması olduğunu düşünüyoruz. Buna rağmen bâzı okullardaki arkadaşlarımızın sûre ve duaları her sınıfta tekrar ettirdiklerini ve bu işi yabancı bir dil öğretimi ciddiyetinde ele olarak kelime kelime duaları tekrar ettirerek sınıfa kavratıldığını ve bu okullarda da başarının yüksek olduğunu müşâhade ettik.

Araştırmamız tespitlerinden öğrencilerin ancak beşte birinin (1/5) aileden namaz sûre ve dualarını öğrenerek geldiğini yukarıda belirtmiştik. (B.k.z. Tablo: 17-18). Ancak bu oranın okullardaki düzenli ve ciddi öğretimle yükseltileceğini ve oranın ilköğretim sonunda beşte dördü kadar çıkacağını beklerken böyle olmadığını gördük. İlköğretim sonunda bu oranın ancak beşte ikilere (2/5) çıktığını görmekteyiz. Bu da din eğitimi ve öğretimi için çok endişe verici bir durumdur.

Öğretmenler öğrencilerine her ne sebeple olursa olsun yeterli bilgi vermek ve onları yetiştirmek zorundadırlar. Okulların başarısı ve önemi o zaman artacaktır. Bu öğretimin çocuklara hem bu dünyada ve hem de âhirette mutluluğunu sağlaması için gerekli olduğu düşünülürse durum daha da önem arz etmektedir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin namaz sûre ve dualarının öğretime biraz daha ciddiyet ve önem vermeleri gerektiğini düşünmekteyiz.

6- Öğrencilerin Namaz Sûre ve Dualarını Öğrendikleri Yerler

Öğrencilerimizin, namaz sûre ve dualarını öğrendikleri yerleri tespit edebilmek için, "şu anda bildiğiniz namaz sûre ve dualarını ailenizden mi yoksa okuldan mı öğrendiniz?" sorusunu yönelttik. Aldığımız cevaplar şöyledir: (B.k.z. Tablo: 19)

Tablo 19: Namaz sûre ve dualarının öğrenildiği yerler.

Namaz Sûre ve Dualarının Öğrenildiği Yerler	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1- Hepsini ailemden öğrendim	27	10.5	40	16.7	67	13.0
2- Bir kısmını ailemden bir kısmını okuldan öğrendim	209	76.3	172	72.6	381	74.3
3- Hepsini okuldan öğrendim	38	13.2	27	10.7	65	12.7
Cevapsız	7	-	6	-	13	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerin %10.5'i yukarıda belirtilen namaz sûre ve dualarının tamamını ailesinden öğrendiğini, %76.3'ü bir kısmını ailesinden, bir kısmını da okuldan öğrendiğini, %13'ü tamamını okuldan öğrendiğini belirtmişlerdir.

Erkek öğrencilerimizin ise %16.7'si tamamını ailesinden öğrendiğini, %72.6'sı bir kısmını ailesinden, bir kısmını okuldan öğrendiğini, %10.7'si tamamını okuldan öğrendiğini belirtmişlerdir.

Genel olarak anketimize katılan öğrencilerimizin 67 (%13)'si namaz sûre ve dualarının tamamını ailelerinden, 381 (%74.3)'i bir kısmını ailesinden, bir kısmını da okuldan öğrendiğini, 65 (%12.7)'si tamamını okuldan öğrendiğini ifade etmişlerdir.

Öğrencilerimiz namaz sûre ve dualarını üç kaynaktan öğrendiklerini yukarıdaki anket sorumuzda belirtmişlerdir. (B.k.z. Tablo:19). Bu kaynaklar içerisinde en önemlisi hiç kuşkusuz ailedir. Çocuklar ilk davranışlarını aileden öğrenirler. Öğrencilerimizin ailelerinden aldıkları dua ve sûre öğretimi %13'tür. Bu da çok düşüktür. Bundan sonra görev eğitimin ikinci ve en önemli basamağı olan okula düşmektedir. (B.k.z. Tablo: 19)

Toplumun her yönden ilerleme ve kalkınmasında en önemli kurum okuldur. Okulun eğitim ve öğretimin amacına uygun olarak hem seviyeyi yükseltici hem de yönlendirisi görevi vardır. Her öğrenciye, kabiliyetine uygun olarak din eğitiminin verilmesi ve ona güzel davranışlar kazandırması okulun temel görevidir. Eğer okul bu

işlevini yerine getirmezse çocuk yaratılışından var olan bu din öğretimi ihtiyacını ya denetimsiz yollardan öğrenecek ya da bâtil ve boş inançlarla toplum için bir problem haline gelecektir.

Özetle çocuklarımızın eğitiminde toplum, aile ve okul fonksiyonlarını yerine getirmelidir. Tespitlerimize göre öğrencilerin ancak %12.7'si namaz sûre ve dualarını tamamen okulda öğrendiklerini belirtmişlerdir. Bu oran çok düşüktür. Oysaki doğru ve sağlam din eğitiminin verildiği kurumların başında okul gelmektedir. Okulların daha fonksiyonel olabilmesi, öğretmenlerin de performansına bağlıdır.

Öğretmenler öğrencilerine sâhip çıkar, onlara yaklaşır ve yeterli bilgiyi aktarmada yardımcı olurlarsa, okulun başarısı o zaman artacaktır. Araştırmamız sonuçlarına göre öğrencilerin dini konularda okuldan aldıkları bilgi oldukça düşüktür.

7- Öğrencilerin İlkokul 4. Sınıfa Başlarken İslâm'ın Temel İbadet ve Temizlik Konularını Bilme Durumları

Araştırmamıza katılan öğrencilerimizin, İslâm'ın ibadet ve temizlik konularını bilip-bilmediklerini öğrenebilmek için, aşağıdaki anke sorularını yönelttik.

a- Namaz Abdesti Almayı Bilip-Bilmeme Durumları

Tablo 20: Öğrencilerin 4. Sınıfta namaz abdesti almayı bilip-bilmeme durumu

İlkokul 4. Sınıfta namaz abdesti almayı bilip-bilmeme durumu	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Abdest almayı biliyordum	216	79.4	203	85.0	419	82.0
Abdest almayı bilmiyordum	56	20.6	36	15.0	92	18.0
Cevapsız	9	-	6	-	15	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerimizin %79.4'ü ilkokul dördüncü sınıfa başlarken abdest almayı bildiklerini, %20.6'sı bilmediklerini ifade etmişlerdir. Erkek öğrencilerin ise %85'i abdest almayı bildiklerini, %15'i bilmediklerini ifade etmişlerdir.

Genel olarak öğrencilerimizin 419 (%82)'u ilkokul dördüncü sınıfa başlarken namaz abdesti almayı bildiklerini, 92 (%18)'si bilmediklerini ifade etmişlerdir.

b- İki Rek’atlık Bir Namazı Kılıp Kılmama Durumları

Tablo 21: Öğrencilerin İlkokul 4. Sınıfta namaz kılma durumları

Öğrencilerin iki rek’atlık bir namazı kılıp kılmama durumları	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Namaz kılmayı biliyordum	110	42.0	172	73.5	282	56.8
Namaz kılmayı bilmiyordum	152	58.0	62	26.5	214	43.2
Cevapsız	19	-	11	-	30	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerin %42’si ilkököl dördüncü sınıfa başlarken iki rek’atlık bir namazı kılmayı bildiklerini, %58’i ise namaz kılmayı bilmediklerini belirtmişler, erkek öğrencilerin ise %73.5’i iki rek’atlık bir namazı kılmayı bildiklerini, %26.5’i namaz kılmayı bilmediklerini belirtmişlerdir.

Genel olarak öğrencilerimizin 282 (%56.8)’si iki rek’atlık bir namazı kılmayı bildiklerini, 214 (%43.2)’ü ise kılmayı bilmediklerini ifade etmişlerdir.

8- Öğrencilerin, İlköğretim Okulu 8. Sınıfta İslâm’ın Temel İbadet ve Temizlik Konularını Bilip-Bilmeme Durumu

a- Öğrencilerin Kendi Kendilerine Abdest Alıp-Alamama Durumları

Tablo 22: Orta üçüncü sınıfta abdest alıp-alamama durumu

Öğrencilerin abdest alıp-alamama durumları	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet, alırım	271	97.8	236	97.1	507	97.5
Hayır, alamam	6	2.2	7	2.9	13	2.5
Cevapsız	4	-	2	-	6	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerin %97.8’i rahatlıkla abdest alabileceklerini, %2.2’si alamayacaklarını belirtmişler, erkek öğrencilerin ise %97.1’i kendi kendilerine rahatlıkla abdest alabileceklerini, %2.9’u alamayacaklarını ifade etmişlerdir.

Genel olarak öğrencilerimizin 507 (%97.5)’si kendi kendilerine rahatlıkla abdest alabileceklerini, 13 (%2.5)’ü alamayacaklarını belirtmişlerdir. (B.k.z. Tablo: 22)

Araştırmalar gösteriyor ki, çocukların somut konuları anlaması ve yerine getirmesi daha erken yaşlarda başlamaktadır.

Çocuklar imân esaslarını ibâdetler sâyesinde daha kolay öğrenebilirler ve ibâdetleri de severek yerine getirebilirler. Çok küçük yaşlardan itibaren çocuklar büyüklerini taklid eder, örnek alır. Bu nedenle çocuklara zamanla abdestin faydaları ve nasıl alındığı soru-cevap şeklinde hatırlatılabilir.²⁰ Çünkü çocuklarımız zaman içinde abdest almayı unutabilirler. Davranışlar hayatta uygulanmadıkça kalıcı olmazlar.

Yarınlarımızın ümidi olan çocuklarımızın %97.5'inin kendi kendilerine rahatlıkla abdest alabilecek olmaları sevindiricidir.

b- Gusül Abdestini Alıp-Alamama Durumları

Tablo 23: Gusül abdestini alıp-alamama durumu

Öğrencilerin gusül abdesti alma durumları	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet, alırım	231	84.0	213	89.8	444	86.7
Hayır, alamam	44	16.0	24	10.2	68	13.3
Cevapsız	6	-	8	-	14	-

Araştırmaya katılan kız öğrencilerin %84'ü gusül abdesti almayı bildiklerini, %16'sı alamayacaklarını belirtmişlerdir. Erkek öğrencilerin ise %86.7'si gusül abdestini doğru bir şekilde alabileceklerini, %13.3'ü alamayacaklarını belirtmişlerdir.

Genel olarak anketimize katılan öğrencilerimizin 444(%86.7)'ü gusül abdestini doğru bir şekilde alabileceklerini, 68(%13.3)'i alamayacaklarını belirtmişlerdir. (B.k.z. Tablo: 23)

Öğrencilerin, temizliği Allah'a saygının, O'nun sevgisini kazanma arzusunun bir işareti olarak algılamaları önemlidir. Öğrencilerimiz gusül abdesti almanın da bir ibadet olduğunu bilmelidir. Çünkü kişi gusül abdesti alırken maddi temizliğin yanında, manevi temizlik ve Allah'a şükür de söz konusudur. Allah'a kulluğu yerine getirmenin yollarından biri de Allah'ın emretmiş olduğu esasları yerine getirmektir.

²⁰ Öcal,a.g.e, s.118.

Tablo: 23'deki tespitlerimize göre öğrencilerimizin %13.3 gibi önemli bir oranının gusül abdesti almayı bilmedikleri görülmektedir. Bu oranı düşürmek ve bilen öğrencilerin oranını yüzde yüzlere yaklaştırmak için Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinde bu konuların her sınıfta tekrar edilmesi ve öğrencilere daha fazla soru sorma imkânı vermenin yerinde olacağını düşünmekteyiz.

c- Herhangi Bir Namazı Kılıp-Kılamama Durumları

Tablo 24: Namazın Öğrencilerce kılınıp-kılınmama durumu

Öğrencilerin herhangi namazı kılıp-kılamama durumları	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kılarım	176	65.2	215	88.8	391	76.4
Kılamam	94	34.8	27	11.2	121	23.6
Cevapsız	11	-	3	-	14	-

Yukarıdaki tabloda görüleceği gibi kız öğrencilerinin %65.2'si kendi kendilerine herhangi bir namazı kılacaklarını, %34.8'i ise kılamayacaklarını belirtmişlerdir. Erkek öğrencilerin %88.8'i kendi kendilerine herhangi bir namazı kılacaklarını, %11.2'si kılamayacaklarını ifade etmişlerdir.

Kız öğrencilerinin kendi kendilerine herhangi bir namazı kılabilme oranları, erkek öğrencilere oranla çok daha düşüktür.

Genel olarak anketimize katılan öğrencilerimizin 391(%76.4)'i kendi kendilerine herhangi bir namazı kılacaklarını, 121(%23.6)'i kılamayacaklarını belirtmişlerdir. (B.k.z. Tablo: 24)

Toplam olarak bakıldığında da öğrencilerimizin dörtte birden fazlası namaz kılmayı bilmediklerini ifade etmişlerdir. Bu oranın düşürülmesi ve namaz kılmayı bilen öğrencilerin sayılarının artırılması için Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinde öğretmenlerin namazın kılınışını her sınıfta tekrar etmesinin faydalı olacağını düşünmekteyiz.

d- Cenaze Namazını Kılıp-Kılamama Durumları

İslâmî geleneklere göre bayanlar cenaze namazı kılmakla yükümlü değildirler. Bunun için aşağıdaki anket sorumuzda yalnızca erkek öğrenciler görüş belirtmişlerdir.

Tablo 25: Cenaze namazının kılınıp-kılınmama durumu

Öğrencilerin cenaze namazını kılıp-kılamama durumları	ERKEK/245	
	Sayı	%
Kılarım	150	63.0
Kılamam	88	37.0
Cevapsız	7	-

Araştırmamıza katılan erkek öğrencilerin %63'ü bir yakını öldüğünde cenaze namazı kılabileceklerini, %37'si kılamayacaklarını belirtmişlerdir. (B.k.z. Tablo: 25)

Yukarıdaki tespitlerimize göre öğrencilerimizin beşte üçü(3/5) bir yakını öldüğünde cenaze namazlarını kılacak olmaları sevindirici olmakla beraber, oran düşüktür.

Bu oranın yükseltilmesi için öğrencilere zaman zaman, ders öğretmenleri cenaze namazının nasıl kılındığını anlatmalıdır.

9a- Öğrencilerin Namaz Kılma ve Orucu Tutmalarına İlişkin Tespitler

Tablo 26: Namaz ve Oruç ibadetlerini yerine getirip-getirmeme durumu.

Öğrencilerin namaz kılma ve oruç tutma durumları	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1- Evet her iki ibadetimi de yapıyorum	32	12.1	57	23.5	89	17.3
2- İbadetlerimi yapmayı arzu ettiğim halde yapamıyorum	67	24.4	46	19.0	113	21.8
3- Yalnız oruç tutuyorum	170	63.2	62	25.6	232	45.1
4- Yalnız oruç tutuyorum-Cuma namazını kılıyorum	2	0.7	62	25.6	64	12.5
5- Yalnız cuma ve bayram namazlarını kılıyorum	1	0.3	15	6.3	16	3.2
6- İbadetlerin lüzumuna inanmıyorum	1	0.2	-	-	1	0.1
Cevapsız	8	-	3	-	11	-

Tablo: 26'ya göre; kız öğrencilerin %12.1'i namazlarını kılıp-oruçlarını tuttıklarını, %24.4'ü ibadetlerini yapmayı arzu ettikleri halde bazı sebeplerle yapamadıklarını, %63.2'si yalnız oruç tuttıklarını, %0.7'si yalnız oruç tutup-Cuma namazını kılmayı bildiklerini, %0.3'ü yalnız cuma ve bayram namazlarının kılışını bildiklerini ifade ederken, %0.2'si ibadetlerin lüzumuna inanmadıklarını belirtmişlerdir.

Erkek öğrencilerin ise %23.5'i namaz ve oruç ibadetini yerine getirdiklerini, %19'u ibadetlerini yapmayı arzu ettikleri halde bazı sebeplerle yapamadıklarını, %25.6'sı yalnız oruç tuttıklarını, yine %25.6'sı yalnız oruç tutup-cumaları kıldıklarını, %6.3'ü yalnız cuma ve bayram namazlarını kıldıklarını belirtmişlerdir. İbadetlerin lüzumuna inanmayan erkek öğrenciye ise rastlanmamıştır.

Genel olarak öğrencilerimizin 89 (%17.3)'ü her iki ibadeti devamlı yaptıklarını, 113 (%21.8)'ü ibadetleri yapmayı arzu ettiği halde bazı sebeplerle yapamadıklarını, 232 (%45.1)'si yalnız oruç tuttıklarını, 64 (%12.5)'ü yalnız oruç tutup-cuma namazlarını

kıldıklarını, 16 (%3.1)'sı yalnız cuma ve bayram namazlarını kıldıklarını, sadece bir öğrenci ise ibadetlerin lüzumuna inanmadığını belirtmiştir. (B.k.z. Tablo: 26)

Anlam olarak “Allah’a teslimiyet” demek olan “İslâm”; daima iyiyi, güzeli ve doğruluğu emreden dindir. İslâm’da Allah, kalplerin tatminini, insanın huzurunu, kendisine inanmaya, salih amel işlemeye ve ibadet yapmaya bağlamıştır. Allah’ı anmak ve O’na ibadet etmek insanlık için gerçek ve en yüksek bir ihtiyaçtır. İnsanın maddi ve manevi yönden mutluluğu buna bağlıdır. İnsan, kendi nefsinin arzu ve isteklerini aşarak, gerçek insani özelliklerini, ruhunu geliştirme, ruhsal cephesine yönelme ihtiyacındadır. İnsan nefsinin arzularını aşarak ruhsal yönüne yönelmeli ve bunu tatmin etmeye çalışmalıdır. İnsan ancak bu yönüne eğilirse olgunluğa erişir. Bunu sağlamanın yolu da ibadetlerdir. İslâm’ın belli başlı ibadetleri olan namaz ve orucu yerine getiren insan maddi yönü ile manevi yönü arasında denge kurmuş olur.²¹

İbadetler insanın Allah ile ilişkisini canlı tutarak, davranışlarına dikkat etmesini, Allah sevgisi ile insan sevgisine hatta, bütün canlılara sevgiyi hedef alan çok boyutlu faaliyet sürecidir. Bu Allah tarafından konulmuş olan sürecin, insanlar tarafından ortadan kaldırılamayacağı ve bu sürecin ibadetler yolu ile devam ettirilmesi öğrencilere anlatılmalıdır.

Tespitlerimize göre öğrencilerimizin %100’e yakını dini ibadetlere karşı ilgilidirler. Bu ilgilerin devam etmesi için ibadetlerin sosyal hayat için gerekli olduğu ve kişiye kazandırdığı faydalar etkili bir biçimde anlatılmalı, bir eğitim metodu olarak kullanılmalıdır.

9b- Öğrencilerin İbâdetleri Yapmak İsteyip te Yapamamalarının Gerekçeleri

Tespitlerimize göre öğrencilerimizin yaklaşık dörtte biri (1/4) ibadetleri yapmayı arzu ettikleri halde bazı sebeplerle yapamadıklarını (B.k.z. Tablo: 26) belirtmişlerdi. Gerekçelerini de şöyle sıralamışlardı;

²¹ Çamdibi, H. Mahmud, Din Eğitiminin Temel Meseleleri, s . 50

“Nefsime hâkim olamamak/ Okul ve ders çalışmalarının çok yoğun olması sebebiyle zaman bulamamak/ Unuttuğum ve namaz kılmaya üşendiğim için/ Okulda olmam sebebiyle saçlarımı örtmemin yasak olması dolayısı ile/ Bünyemin zayıf olması sebebiyle ve ilaç kullandığım için oruç tutamıyorum/ Aile ve çevrenin olumsuz etkileri/ İbâdetler hakkında yeterli bilgi sahibi olamamak ve önemini kavrayamamak/ İhmalkârlık ve motivasyon eksikliği/ İbadetlerini yerine getirecek ortamın bulunamaması.”

10- Öğrencilerin İslâm'ın Temel İbadet ve Temizlik Konularını Öğrendikleri Yerler

Tablo 27: Temizlik ve ibadet konularının öğrenildiği yerler

Temizlik ve ibadet konularının öğrenildiği yerler	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1- Tamamını okuldan öğrendim	40	14.7	24	10.2	64	12.5
2- Biraz ailemden ve kurslardan, birazda okuldan öğrendim	197	72.4	170	71.2	367	72.3
3- Tamamını okul dışından ailemden veya kurslardan öğrendim	35	12.9	42	18.6	77	15.2
Cevapsız	9	-	9	-	18	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerin %14.7'si yukarıda belirtilen temizlik ve ibadetlerin tamamını okuldan öğrendiğini, %72.4'ü biraz aileden ve kurslardan, biraz da okuldan öğrendiğini, %12.9'u okul dışında aileden veya kurslardan öğrendiğini belirtmişlerdir.

Erkek öğrencilerin ise %10.2'si tamamını okuldan öğrendiğini, %71.2'si biraz aile kurs ve okuldan öğrendiğini, %18.6'sı okul dışında aileden veya kurslardan öğrendiğini ifade etmişlerdir.

Genel olarak anketimize katılan öğrencilerimizin 64(%12.5)'ü temel ibadet ve temizlik konularının tamamını okuldan, 367(%72.3)'si biraz aile ve kurslardan, biraz da okuldan, 77(%15.2)'si tamamını okul dışında aileden veya kurslardan öğrendiklerini belirtmişlerdir. (B.k.z. Tablo: 27)

Öğrencilerimiz İslâm'ın temel temizlik ve ibadet konularını üç kaynaktan öğrendiklerini yukarıdaki anket sorumuzda belirtmişlerdir. Bu kaynaklar sırasıyla aile, okul ve toplumdur. Çocuklar ilk davranışlarını aileden öğrenirler, anne ve babalarını taklit ederler.

Ailede öğrenilen davranışlar okulda pekiştirilir. Tespitlerimize göre öğrencilerin ancak %12.5'i İslâm'ın temel temizlik ve ibâdet konularını okullardan öğrendiklerini belirtmişlerdir. Bu oran çok düşüktür. Oysaki çocukların temel davranış kazandıkları kurumların başında okul gelmektedir. Okulların daha fonksiyonel hâle getirilebilmesi için öğretmenlere çok önemli görevler düşmektedir.

Öğretmenler öğrencileri ile iyi diyalog kurar ve onların yetişmesi için, yeterli bilgi aktarır güzel örnek olurlarsa, okulun başarısı o zaman artacaktır.

11- Öğrencilerin Peygamberimiz(S.A.V)'in Hayatını Yeterince Bilip-Bilmeme Durumları

Anketimize katılan öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinden öğrendiklerine göre Peygamberimiz Hz Muhammed (S.A.V) hakkındaki bilgilerini test edebilmek için aşağıdaki soruları yönelttik.

a- Öğrencilerin Peygamberimiz(S.A.V)'in İsmi Bilip-Bilmeme Durumları

Tablo 28: Peygamberimiz(S.A.V)'in ismini bilme durumu

Peygamberimiz(S.A.V)'in ismini bilme durumu	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Doğru bilenler	279	100	244	100	523	100
Bilmeyenler	-	-	-	-	-	-
Cevapsız	2	-	1	-	3	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerin %100'ü Peygamberimiz(S.A.V)'in ismini doğru bilmişler, 2 öğrenci ise bu sorumuza cevap vermemiştir. Erkek öğrencilerimiz de bu sorumuza %100 oranında cevap vermişler yalnız 1 öğrenci ise cevapsız bırakmıştır.

Genel olarak da bu sorumuza yanlış cevap veren öğrenciye rastlanmamıştır. Sadece 3 öğrenci bu sorumuza cevap vermemiştir. (B.k.z. Tablo: 28)

b- Öğrencilerin Hz.Peygamber(S.A.V)'in Doğum ve Ölüm Tarihlerini Bilip-Bilmeme Durumları

Tablo 29: Peygamberimiz(S.A.V)'in doğum ve ölüm tarihlerini bilme durumu

Peygamberimiz(S.A.V)'in doğum ve ölüm tarihlerini bilme durumu	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Doğru bilenler	240	87.0	210	86.8	450	86.8
Bilmeyenler	36	13.0	32	13.2	68	13.2
Cevapsız	5	-	3	-	8	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerin %87'si Peygamberimiz (S.A.V)'in doğum ve ölüm tarihlerini doğru olarak yazabilmişler, %13'ü ise yanlış yazmışlardır. Erkek öğrencilerin ise %86.8'i doğru yazmışlar, %13.2'si ise doğru yazamamışlardır.

Genel olarak ise öğrencilerimizin 450(%86.8)'si bu sorumuza doğru cevap vermişler, 68(13.2)'i ise yanlış cevaplandırmışlardır. (B.k.z. Tablo: 29)

c- Peygamberimiz(S.A.V)'in Anne-Babasının İsimlerini Bilip-Bilmeme Durumları

Tablo 30: Peygamberimiz(S.A.V)'in anne-babasının isimlerini bilme durum

Peygamberimiz(S.A.V)'in anne-babasının ismini bilme durumu	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Doğru bilenler	242	87.6	212	87.6	454	87.6
Bilmeyenler	34	12.4	30	12.4	64	12.4
Cevapsız	5	-	3	-	8	-

Araştırmamıza katılan kız ve erkek öğrencilerin %87.6'sı Peygamberimiz(S.A.V)'in anne ve babasının ismini doğru olarak yazabilmiş, %12.4'ü ise doğru olarak yazamamışlardır.

Genel olarak ise araştırmamıza katılan öğrencilerin 454(%87.6)'ü Peygamberimiz(S.A.V)'in anne ve babasının ismini doğru olarak bilmişler, 64(%12.4)'ü ise doğru bilememişlerdir. (B.k.z. Tablo: 30)

d- Peygamberimiz(S.A.V)'in Mekke'den-Medine'ye Hicret'ini Doğru Olarak Bilip-Bilmeme Durumu

Tablo 31: Peygamberimiz(S.A.V)'in hicretini bilme durumu

Peygamberimizin(S.A.V)'in hicretini bilip-bilmeme durumu	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Doğru bilenler	178	66.0	157	65.7	335	65.8
Bilmeyenler	92	34.0	82	34.3	174	34.2
Cevapsız	11	-	6	-	17	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerinin %66'sı Peygamberimiz(S.A.V)'in Mekke'den- Medine'ye Hicretini doğru olarak bilmişler, %34'ü ise bilememişlerdir. Erkek öğrencilerin ise %65.7'si doğru bilmişler, %34.3'ü bilememişlerdir.

Genel olarak ise anketimize katılan öğrencilerimizin 335(%65.8)'i Peygamberimiz(S.A.V)'in Mekke'den-Medine'ye Hicretini doğru olarak bilmişler, 174(%34.2)'ü ise bilememişlerdir. (B.k.z. Tablo: 31)

Bu tespitlerimizden çıkan neticelere göre, öğrencilerimizin önemli bir kısmı Peygamberimiz(S.A.V)'in hayatı hakkında yeterli bilgiye sahip değildirler. İslâm dininin Yüce Peygamberinin hayatı hakkında o dinin mensupları olarak daha geniş ve yeterli bilgilerin öğrencilere verilmesi için Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin daha fazla gayret göstermeleri gerekir.

12a- Arkadaşlık İlişkilerinde Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersinin Etkileri:

Tablo 32: Arkadaşlık İlişkilerinde Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersinin Etkileri.

Arkadaşlık ilişkilerinde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin etkisi	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%s
Olumlu etkileri vardır.	156	57.2	147	60.4	303	58.4
Olumlu etkileri yoktur.	29	10.5	15	6.2	44	8.5
Kısmen olumlu etkisi vardır.	59	21.3	46	19.3	105	20.3
Bu konuda fikrim yok	32	11.0	35	14.1	67	12.8
Cevapsız.	5	-	2	-	7	-

Kız öğrencilerden %57.2'si Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin, arkadaşlarıyla ilişkilerinde olumlu etkilerde bulunduğunu, %21.3'ü ise dersin arkadaşlık ilişkilerinde kısmen olumlu etkili olduğunu ifade ederken, %10.5'i arkadaşlık ilişkilerinde olumsuz etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Bu konuda fikri olmadığını belirtenler %11'dir.

Erkek öğrencilerin ise, %60.4'ü Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin arkadaş ilişkilerinde olumlu etkileri bulunduğunu, %19.3'ü kısmen olumlu etkileri olduğunu, %6.2'si ise Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin olumlu etkileri olmadığını belirtmişlerdir. Fikrim yok diyenler ise %14.1'dir.

Toplam içerisinde, arkadaş ilişkilerinde Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin olumlu etkileri olduğunu tamamen veya kısmen belirtenler 408 (%787)'dir. Olumlu etkileri olduğuna inanmayanlar ise 44 (%8.5)'tir. Yani öğrencilerimizin 3/4'ten fazlası arkadaş ilişkilerinde Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersinin olumlu etkileri olduğuna inanmaktadırlar. Bu konuda fikri olmadığını belirtenler ise 67 (12.8)'dir. (B.k.z. Tablo: 32)

Çocuklar 12-13 yaşlarından itibaren bülüğ çağı da denilen ilk gençlik çağına girerler. Bu çağ eğitim ve öğretim için en zor çağdır. Bedensel ve ruhsal yönden önemli değişikliklerin belirdiği bu çağda; dengeli ve uyumlu ilkökul çocuğu gider, yerine oldukça tedirgin, güç beğenen ve çabuk tepki gösteren bir genç gelir. Çabuk sinirlenir,

olur olmaz şeyi sorun yapar. Derslere ilgisi azalmış, çalışma düzeni bozulmuştur.²² Bu dönemde onlar kendilerinden beklenen davranışları yapmazlar. Ölçüsüz hareketlerde bulunurlar.

Gençlik döneminde çocuklardan sosyal davranış tarzları beklenir. Bu dönem çocuklar için kendini kabul ettirme, dünyayı ve kendini tanıma dönemi olduğundan, çevresindeki arkadaşlarıyla sıkı bir ilişki içerisinde oldukları gözlenir.

Arkadaş edinme alışkanlığı bu dönemde kazanılır. Arkadaşlıkta ortak davranış kalıplarının ve tutumlarının benimsenmesi, paylaşılması bakımından değişik yakınlık dereceleri vardır. En yakın arkadaşlık derecesi sırdaşıdır. Bu tür arkadaşlıkta iyi ve sağlıklı iletişim ve etkileşim söz konusudur.

Öğrenciler arasında arkadaşlığın; sevgi, saygı ve fedakârlık duyguları içerisinde oluşmasında şüphesiz en önemli faktörlerden birisi de din eğitim ve öğretimidir. Yapmış olduğumuz araştırmamızın tespitleri de bunu desteklemektedir. Araştırmamız tespitlerine göre öğrencilerimizin %79'u Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin arkadaşlık ilişkilerine olumlu etkisi olduğunu belirtmektedirler. (Bkz: Tablo: 32) Sevgi ve saygının ön plânda olduğu uygulama ve davranışlardan öğrenciler etkilenmektedirler.

Çocuklara dostluk ve arkadaşlık duygularını geliştirici örneklerle yardımcı olmak gerekecektir. Onların sınımsız kalbine duygusuzluğu, acımasızlığı, kin ve nefreti sokmadan, duyarlı, merhametli, sevgi ve saygı ile cemiyete hazır hale getirmek elimizdedir. Çocuk aslında, büyüklerden iyi ve güzel örnekler görmek ister, yaratılışı bu istikâmettedir, Şefkatli ana kucağında, maddî imkânları ne olursa olsun anlayışlı ve fedâkârlıktan kaçınmayan aile yuvasında büyüyen çocuklar cemiyete başarıyla girmeye hazır demektir. Çocukların arkadaşlarıyla ve büyüklere karşı davranışlarının eğitimi, kişiliğinin esasını teşkil edecektir. Ömür boyu sürecek ilişkilerde başarı ya da başarısızlık buna bağlıdır.²³

²² Yörükoğlu, Atalay, Çocuk Ruh Sağlığı, s. 375

²³ Ayhan, Halis, Din Eğitimi ve Öğretimi, s. 88

12b- Arkadaşlık ilişkilerinde “Din”in Olumlu Etkileri Olduğunu Belirtenlerin Gerekçeleri

Kız öğrenciler “Din”in arkadaşlık ilişkilerinde olumlu etkilerini belirten şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Birbirimizi sevmemizi ve birbirimize bağlanmamızı sağlar/ Birbirimizle kavga etmiyor ve kötü söz söylemekten kaçınıyoruz/ Arkadaşlarımızla daha iyi geçiniyor, kavga etmiyor ve böylece ilişkilerimiz düzeliyor/ Din sayesinde güzel huylu oluyor, sabretmesini öğreniyor ve kötü alışkanlıklardan uzaklaşıyoruz, bu da arkadaşlarımızla iyi geçinmemizi sağlıyor/ İslâm Dini karşılıklı sevgi ve saygıyı önemser, insanların birbirine olan ilişkilerinde dürüst olmasını ister/ Dinimiz iyi insanlarla arkadaş olmamızı, kötü kişileri arkadaş edinmememizi emreder/ Birbirimizin haklarına saygı duymayı, mübarek günlerde küskünleri barıştırmayı emreder, hakka tecavüz etmeyi yasaklar/ Dinimiz sayesinde birbirimizin fikirlerine saygı duymayı, hoş görülme olmayı ve asgari müştereklerde fikir birliği yapmayı öğreniyoruz.”

Erkek öğrenciler ise “Din”in arkadaşlık ilişkilerine olumlu etkilerini şöyle ortaya koymuşlardır:

“Birbirimizi sevmemizi, birbirimize bağlı olmamızı öğretir/ Günlük yaşantımızın Kur’an-ı Kerim’de belirtildiği gibi olmasını sağlıyor/ Birbirimize daha dostça davranır, kötü söz söylemekten ve hatalı hareketler yapmaktan kaçınıyoruz/ Arkadaşlığın önemini ve gerçek arkadaşın nasıl olması gerektiğini öğreniyoruz/ Derslerde öğrendiğimiz bilgiler sayesinde kul hakkına önem verir, arkadaşımızın ve başkalarının hakkını yemeyiz/ Derslerde öğrendiğimiz bilgiler sayesinde arkadaşlarımıza kötü söz söylemekten ve kötü hareketler yapmaktan kaçınıyoruz/ Arkadaşlarımızla bir araya geldiğimizde boş sözler yerine dini konulardan bahseder ve bilgilerimizi tazeleriz/ Derslerde öğrendiklerimiz sayesinde yeni görüştüğümüz öğrenci arkadaşlarımızla anlaşmada yabancılık çekmeyiz, çünkü dinimiz bizim ortak yönümüzdür/ Din insanlara dürüst olmayı ve arkadaşlık ilişkilerinin nasıl olması gerektiğini öğretir/ Din insanlara fedakâr ve alçak gönüllü olmayı öğretir, bu da arkadaşlarımıza karşı saygılı ve duyarlı olmamızı sağlar/

Derslerimiz sayesinde arkadaşlarımızla daha iyi anlaşıyoruz, çünkü bu dersler sayesinde konuşma, davranış ve düşüncelerimiz değişiyor.”

13- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersinde Öğrenilenlerin Öğrencilerin Sorumluluk Anlayışına Etkileri

Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin öğrencilerin sorumluluk anlayışına etkilerini tespit edebilmek için, “Şimdiye kadar Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinde öğrendikleriniz, sorumluluk anlayışınızda ne gibi etkiler yaptı?” sorusunu yönelttik. Bu konudaki görüşleri şöyledir: B.k.z. Tablo: 33)

Tablo 33: Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersinin Öğrencilerin Sorumluluk Anlayışına Etki Oranı

Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Derslerinin sorumluluk anlayışına etkileri	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%s
1-Sorumluluk anlayışımı olumlu yönde geliştirmiştir.	141	51.0	143	58.6	284	54.2
2- Kısmen olumlu etki etmiştir.	87	31.4	72	29.5	159	30.3
3-Sorumluluk anlayışına herhangi bir etkisi olmamıştır.	7	2.5	9	3.6	16	3.4
4- Fikrim yok	42	15.1	20	8.3	62	12.1
Cevapsız	4	-	1	-	5	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerin %51'i Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin sorumluluk anlayışlarını olumlu yönde geliştirdiğini, %31.4'ü kısmen olumlu yönde geliştirdiğini, %2.5'i sorumluluk anlayışına etkisi olmadığını belirtmişler, %15.1'i de fikri olmadığını açıklamışlardır.

Erkek öğrencilerin ise %58.6'sı Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin sorumluluk anlayışlarını olumlu yönde etkilediğini, %29.5'i kısmen olumlu etkilediğini, %3.6'sı sorumluluk anlayışlarına etkisi olmadığını, %12.1'i de bu konuda fikirleri olmadığını belirtmişlerdir.

Genel olarak ise anketimize katılan öğrencilerimizin 284 (%54.2)'ü dersin sorumluluk anlayışına olumlu etki yaptığını, 159 (%30.3)'ü kısmen olumlu etkide bulunduğunu, 16 (%3.4)'sı herhangi bir etkisi olmadığını ifade ederken, 62 (%12.1)'si fikirleri olmadığını belirtmişlerdir.

Bireylerde sorumluluk anlayışının oluşmasında aldıkları dinî eğitimin büyük etkisi vardır. Anketimize katılan öğrencilerimizin büyük bir kısmı sorumluluk anlayışlarının oluşmasında ve gelişmesinde Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin

büyük etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Bu görüşümüz 1994 yılında Bursa il merkezinde 12 lisede yapılan bir araştırma ile de desteklenmektedir.²⁴

Yapmış olduğumuz tespitlere göre (Bkz: Tablo 33) Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersleri sorumluluk anlayışının gelişmesinde kız öğrencilerden ziyade erkek öğrenciler üzerinde daha fazla etkili olmaktadır.

Eğitim ve öğretimin en önemli amacı, çocukları, doğruya, iyiye ve güzel olana götürebilmektir. Doğruyu ve gerçeği öğrenme merakı herkeste vardır. Bu merak amaca uygun yönde yönlendirilmelidir. Herkes gerçeğe, sevgi, saygı ve bağlılık göstermeli, sorumluluk ve vefa duygularına önem verilmelidir. Bunun için çocukları düşünmeye, araştırıp keşfetmeye teşvik etmeli, onların gerçeği bulmaktan zevk almaları sağlanmalıdır.

14a- Öğrencilerin İyi Huylu ve Tutarlı Olmaları

Öğrencilerin iyi huylu ve tutarlı olup olmadığını tespit edebilmek için "Kendinizi iyi huylu ve tutarlı bir insan olarak tanımlayabilir misiniz?" sorusunu yönelttik.

Tablo 34: Davranışlarda iyi huylu ve tutarlı olma durumu

Öğrencilerin iyi huylu ve tutarlı olma durumları	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%s
Evet	145	52.1	133	54.3	278	53.2
Hayır	89	32.1	74	30.2	163	31.2
Kısmen	7	2.5	10	4.0	17	3.2
Fikrim yok	37	13.3	28	11.5	65	12.5
Cevapsız	3	-	-	-	3	-

Kız öğrencilerin %52.1'i kendilerine iyi huylu bir insan olarak tanımladıklarını, %2.5'i kısmen iyi huylu ve tutarlı, %32.1'i iyi huylu ve tutarlı olmadıklarını, %13.3'ü de bu konuda fikirleri olmadığını belirtmişlerdir.

²⁴ Altınok, Rafet, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretiminin Ortaöğretim Öğrenci Davranışları Üzerindeki Etkileri (Yayınlanmamış Y. Lisans Tezi), s. 46

Erkek öğrencilerin ise %54.3'ü iyi huylu ve tutarlı, %4'ü kısmen iyi huylu ve tutarlı, %30.2'si ise iyi huylu ve tutarlı olmadığını belirtmişlerdir. Bu konuda fikri olmadığını belirtenlerin oranı da %11.5'tir.

Genel olarak öğrencilerimizin 278 (%53.2)'si iyi huylu ve tutarlı, 17(%3.2)'si kısmen iyi huylu ve tutarlı, 163(%31.2)'ü ise kendilerini iyi huylu ve tutarlı olarak tanımlamadıklarını belirtmişler, 65(%12.4)'i fikirleri olmadığını ifade etmişlerdir. (B.k.z. Tablo: 34)

14b- İyi Huylu ve Tutarlı Olmada Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersinin Katkısı

Öğrencilerin iyi huylu ve tutarlı olmalarında Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin etkisini tespit edebilmek için, bu niteliği kazanmanızda Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin etkisi olduğuna inanıyor musunuz? Sorusunu yönelttik. Aldığımız cevaplar şöyledir. (B.k.z. Tablo: 35)

Tablo 35: İyi Huylu ve Tutarlı Olmada Dersin Etkisi.

Öğrencilerin iyi huylu ve tutarlı olmalarında Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersinin etkisi	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%s
Etkisi vardır	145	54.5	144	60.0	289	58.2
Kısmen etkisi vardır	79	29.7	68	28.3	147	30.2
Etkisi yoktur	16	6.0	4	1.7	20	4.5
Fikrim yok	26	9.8	24	10.0	36	7.1
Cevapsız	15	-	5	-	20	-

Tablo: 35'e göre kız öğrencilerin %54.5'i, kendilerinin iyi huylu ve tutarlı olmalarında Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersinde anlatılan ahlâk ilkelerinin etkisi olduğunu kabul etmişler, %29'7'si ise kısmen etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Etkisi olmadığını belirtenler, %6'dır. Bu konuda fikir beyan etmeyenler ise; %9.8'dir.

Erkek öğrencilerin ise %60'ı yukarıda belirtilen niteliği kazanmalarında Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersinin etkilerini kabul etmişler, %28.3'ü kısmen etkisi vardır görüşüne varmışlardır, %1.7'si katkısı olmadığını belirtirken, %10'u fikir beyan etmemişlerdir.

Toplamına bakıldığında ise, iyi huylu ve tutarlı olmalarında Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin kısmen veya tamamen etkisi vardır cevabını verenler 436(%88.8)'ya ulaşmaktadır. Katkısı olmadığını belirtenler 20(%4.5)'tir. Fikir beyan etmeyenler ise 36 (%7.1)'dir.

İyilik ahlâkın en yüce değeridir. İyiye eğilim, görev duygusu, çocuklarda sorumluluk duygusunu uyandıracak şekilde işlenmelidir. Doğru, iyi ve güzel, kaynağını büyük çapta dinden alan değerlerdir. Kur'an-ı Kerim'de iyiliğin ve güzelliğin faziletleri, kötülüğün ve çirkinliğin zararları en hoş ve çarpıcı misâllerle ifâde edilmektedir.²⁵ Din Duygusu kişiye bu değerler uğruna fedâkarlık etme azmi ve sorumluluk yükler.

Araştırmamız tespitlerine göre öğrencilerimizin büyük çoğunluğu Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin iyi huylu ve tutarlı olmalarında olumlu katkıda bulunduğunu ifade etmişlerdir. (B.k.z. Tablo: 35). Bu nedenle öğrencilerimizin iyi huylu ve tutarlı birer insan olarak yetişmelerini istiyorsak, ilköğretimde Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin yeterli ve etkili bir şekilde işlenmesi gerekmektedir. Araştırmamız tespitleri öğrencilerin iyi huylu ve tutarlı olmalarında Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin etkili olabileceği varsayımı doğrulamıştır.

15- Aile Büyüklerine Karşı Saygılı Davranmada Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersinin Etkileri

Tablo 36: Aile büyüklerine saygılı olmada dini inancın etkisi

Aile büyüklerine saygılı davranmada Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin etkisi	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet, etkisi vardır	161	58.3	162	66.1	323	62.0
Hayır, etkisi yoktur	24	8.7	14	5.7	38	7.3
Kısmen etkisi vardır	47	17.0	47	19.2	94	18.0
Kararsızım	44	16.0	22	9.0	66	12.7
Cevapsız	5	-	-	-	5	-

Tablo 36'ya göre: Kız öğrencilerin %58.3'ü aile büyüklerine saygılı olmalarında Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin etkili olduğuna inandıklarını, %8.7'si inanmadıklarını, %17'si kısmen etkisi olduğuna inandıklarını, %16'sı kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Erkek öğrencilerin %66.1'i aile büyüklerine saygılı

olmalarında Din Kültürü ve Âhlak Bilgisi derslerinin etkili olduğuna inandıklarını, %5.7'si inanmadıklarını, %19.2'si kısmen etkili olduğuna inandıklarını, %9'u kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Toplam olarak öğrencilerimizin 323 (%62)'ü ailelerine saygılı olmalarında, Din Kültürü ve Âhlak Bilgisi dersinin etkili olduğuna inandıklarını, 38 (%7.3)'i inanmadıklarını, 94 (%18)'ü kısmen etkili olduğuna inanmaktadırlar. 66 (%12.7)'sı bu konuda kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Kız ve erkek öğrencilerin sorumuza verdikleri cevaplar paralellik arz etmektedir. (B.k.z.Tablo:36)

Dersin aile büyüklerine saygılı olmalarında etkili olduğunu belirten öğrenciler;

“Dinin insanlar üzerindeki etkisini/ Dersin etkili ve kalıcı bir şekilde işlenmesini/ Derslerdeki bu konuların etkili olarak işlenmesini/ Öğretmenlerin bu konular üzerinde önemle durmalarını” gerekçe olarak göstermişlerdir.

Aile büyüklerine saygılı olmada dersin kısmen etkili olduğunu belirtenler;

“Bu davranışı edinmelerinde ailelerin Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinden daha fazla etkili olduğunu/ Diğer derslerin de bu konuda katkısı olduğunu/ Küçük oldukları için büyüklere zaten saygılı olmaları gerektiğini bildiklerini/ Böyle davranmanın insanlık görevi olduğunu” gerekçe olarak belirtmişlerdir.

Aile büyüklerine saygılı olmada Din Kültürü ve Âhlak Bilgisi dersinin etkisi olmadığını belirtenler ise;

“Aile büyüklerine Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi görmeden önce de saygılı olduklarını/ Bu davranışı aile bireylerinin kendilerine kazandırdıklarını/ Derslerin yeterince ve faydalı olarak işlenmediğini/ Ders konularının ve ders saatinin yetersizliği dolayısıyla bu tür konuların yüzeysel geçildiğini” gerekçe olarak göstermişlerdir.

Günümüz toplumunda aile içinde görülen sıkıntılardan biri de bulûğ çağındaki çocukların, ailede otoriteyi sarsacak bir şekilde anne ve babaya karşı itaatsiz

²⁵ İbrahim sûresi 14/24-26, Bakara sûresi 2/261-264

görünmeleridir. Bu döneme kadar anne-babalarının, öğretmenlerinin sözleri ve tavsiyeleri kendileri için çok önemli ve değerli iken, yavaş yavaş onlara karşı ilgisizce davrandıkları fark edilir.

Bu dönemde gençlerin dini duygularını geliştiren ve onları dine yaklaştıran bir takım faktörler vardır. İnanç konuları bu dönemde gençlerin davranışlarının şekillenmesinde önemli bir rol oynar. Dinin ahlâk konularını gereği gibi benimseyecek durumdadırlar.²⁶

Araştırmamız bulguları da bu görüşü desteklemektedir. Araştırmamız tespitlerine göre öğrencilerimizin %62'si aile büyüklerine karşı saygılı olmalarında Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin etkisi olduğunu ifade etmişlerdir. Bu tespitler; öğrencilerin bu dönemdeki problemlerini atlatmada dinin önemli bir rehber olduğunu ortaya koymaktadır.

Çocuklardaki geçici olan bu dönem oldukça önemlidir. Anne ve babaların çok dikkatli olmaları, hoşgörü sabır ve itidali elden bırakmamaları; fakat bu arada onlarla ilgiyi kesmeyerek, metodlu bir surette, tam bir arkadaşlık havası içinde yakınlıklarını sürdürmeleri gerekir.

Böylesine sıkıntılı ve gergin bir dönemde din eğitim ve eğitimi gençlerimize can simidi olmalı onlara istikrar ve istikamet kazandırmalıdır. Yaptığımız araştırma bu durumu açık olarak ortaya koymuştur. Çocuklarımızın yaklaşık üçte ikisi aile büyüklerine saygılı olmalarında Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin etkili olduğuna inanmaktadırlar.

²⁶ Öcal, Mustafa, a.g.e. s. 143

16-Öğrencilerin İyilikleri Yapmada ve Kötülüklerden Kaçınmalarında Dinî İnançlarının Etkisi

Tablo 37: İyilikleri yapmada ve kötülüklerden kaçınmada dinî inancın etkisi

İyilikleri yapmada ve kötülüklerden kaçınmada dinî inancın etkisi	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet, etkisi vardır	234	85.1	203	84.0	437	84.6
Bazen, etkisi vardır	22	7.8	28	11.5	50	9.6
Hayır, etkisi yoktur	5	2.1	4	1.7	9	1.7
Kararsızım	14	5.0	7	2.8	21	4.1
Cevapsız	6	-	3	-	9	-

Yukarıdaki tablo 37'de görüldüğü gibi, kız öğrencilerden %85'i iyilikleri yapmada ve kötülüklerden kaçınmada dinî inançlarının etkili olduğunu, %7.8'i bazen etkili olduğunu, %2.1'i etkisi olmadığını belirtmişler, %5'i kararsız olduklarını açıklamışlardır.

Erkek öğrencilerin ise %84'ü iyilikleri yapmada ve kötülüklerden kaçınmada dinî inancın etkili olduğunu, %11.5'i bazen etkili olduğunu, %1.7'si ise etkisi olmadığını belirtmişlerdir.%4.1'i ise kararsız olduklarını açıklamışlardır.

Genel olarak araştırmamıza katılan öğrencilerin %84.6'sı iyilikleri yapmada ve kötülüklerden kaçınmada dinî inançlarının etkisini kabul ederken, %9.6'sı bazen etkisi olduğunu kabul etmekte, yalnız %1.7'si kabul etmemektedirler. %4.1'i ise kararsız olduklarını ifade etmişlerdir.(B.k.z.Tablo:37)

İslâm'ın güzellikleri ve hayat görüşü ilköğretim öğrencilerine etkili bir biçimde anlatılması gerekmektedir. Bunun da haftada iki saat Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersleri ile sağlanması mümkün değildir.

Bu dünyada iyilik, ya da kötülük şeklinde vasıflandırılan bütün olaylar, insanoğlunun sahip olduğu inanç, duygu ve düşüncenin etkisiyle meydana gelen olgulardır. İyilik ve kötülük yapabilecek bir kabiliyette yaratılmış bulunan insan, bu iki zıt duygunun tesiriyle hayatını şekillendirerek bir düzene koymağa çalışmaktadır.

Kişinin zihin yapısı aldığı eğitim ve sahip bulunduğu kültür nispetinde ya iyiliği veya kötülüğü seçmektedir. Bazı zaman iyilik, bazı zaman da kötülük yapabilmektedir. Her ne kadar bu seçme olayında insan kendi iradesinde hür ise de ondan daima istenen şey kötülüklerden kaçınmak, sürekli olarak iyilik yapmaktır. Onun içindir ki, İslâm'ın her emrinin temelinde, insanları bu amaca yöneltme gibi bir düşünce ve anlayış vardır.

Araştırmamıza katılan öğrencilerin beşte dördten (4/5) fazlası iyilikleri yapmada ve kötülüklerden kaçınmada dini inançlarının etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Bu tespitlerimizden hareketle; küçük yaştan itibaren başlayarak çocuklarımıza iyiliğin, hayrın ne demek olduğunu; bunun yollarını kavratmalıyız. Kusurlu olan ve hatalı davranışlarda bulunan kimseyi, kötü damgası vurarak, harcamak yerine onu nasıl kazanabileceğimizi ve hata ve kusurlarını nasıl izâle edip onları terbiye etmenin yollarını aramalıyız. Çünkü bu çocuklar, neslimizi ve soyumuzu devam ettirecek, geleceğimizin teminatı olan çocuklarımızdır. Onlara ne kadar değer verirsek, onların olumlu duygu ve davranışlarını geliştirerek, hayırlı evlâtlar olarak yetiştirirsek, o oranda geleceğe güvenle bakabiliriz.

17-Çalışma Hayatında ve Başarılı Olmada Dinî İnancın Etkisi

Tablo 38: Çalışma hayatında dinî inancın etkisi

Çalışma hayatında ve başarılı olmada dinî inancın etkisi	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet	191	69.7	168	69.1	359	69.4
Hayır	14	5.1	15	6.1	29	5.6
Bazen	48	17.5	45	18.5	93	18.1
Kararsızım	21	7.7	15	6.3	36	6.9
Cevapsız	7	-	2	-	9	-

Tablo 38'de görüldüğü gibi araştırmamıza katılan kız öğrencilerinin %69.7'si çalışma hayatlarında ve başarılı olmalarında dinî inançların kendilerine güç verdiklerine inandıklarını, %5.1'i inanmadıklarını, %17.5'i bazen güç verdiğiğine inandıklarını, %7.7'si kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Erkek öğrencilerin ise %69.1'i çalışma hayatında ve başarılı olmalarında dinî inançlarının kendilerine güç verdiğiğine inandıklarını, %6.1'i inanmadıklarını, %18.5'i bazen güç verdiğiğine inandıklarını, %6.3'ü kararsız olduklarını açıklamışlardır.

Genel olarak öğrencilerimizin 359 (%69.4)'u çalışma hayatında ve başarılı olmalarında dinî inançlarının kendilerine inandıklarını, 29 (%5.6)'u başarılı olmak ile dinî inancın ilgisi olmadığını belirtmişler, 93 (18.1)'ü bazen güç verdiğiğine inandıklarını, 36 (6.9)'sı ise kararsız olduklarını belirtmişlerdir.(B.k.z.Tablo:38)

Çalışma hayatında ve başarılı olmalarında dinî inancın etkisi olduğunu kabul edenler;

“Dinimizin çalışmaya teşvik ettiğini ve Allah'ın çalışkanları sevdiğini/ İnançlı insanların daha düzenli ve başarılı olduklarını/ Herhangi bir sınav öncesi dua etmenin kendilerine güç verdiği/ Çalışkan ve dürüst insanlara Allah'ın yardım edeceğine inandıklarını/ İnsanların bütün yaptıklarının Allah'ın takdiri ile gerçekleştiğini/ Dinî inançlarına bağlı olarak yaşamının insanlara çalışma isteği ve gayreti verdiği” gerekçe olarak göstermişlerdir.

Çalışma hayatlarında ve başarılı olmalarında dinî inançlarının bir etkisi olmadığına inananlar ise;

“Çalışkanlığın ve başarılı olmanın din ile bir ilgisi olmadığını/ Çalışmak ve başarılı olmak için insanın kendisine güvenmesinin yeteceğini/ Başarılı olmanın temel sebebinin düzenli ve çok çalışmak olduğunu” gerekçe olarak ifade etmişlerdir.

Çalışma hayatlarında ve başarılı olmalarında dinî inancın bazen etkisi olduğunu kabul edenler;

“Sınavlardan önce dua ettiklerinde rahatladıklarını ve bazen iyi not aldıklarını/ Bir dileklerinin olması için dua ettiklerinde isteklerinin bazen gerçekleştiğini bazen gerçekleşmediğini/ Ailelerini ve geleceklerini de düşünerek çalıştıklarını/ Her zaman dinî yoğun duygular içerisinde işe başlayamadıklarını/ Başarılı olmak için inanmanın

yetmeyeceğini, çalışmak ve gayret göstermek gerektiğini/ Başarılı olmak için inanmanın yanında yapılan işin özelliklerini de bilmenin gerekli olduğunu” belirtmişlerdir.

Kâinâtın hareket esası üzerine kurulduğu bugün ilmen ispat edilmiştir. Hareket yani çalışmak, Yaratan'ın ezeli ve ebedi kanunudur. Her şey insan için yaratılıp O'nun emrine verildiğine göre insan, gözüyle gördüğü, varlığını hissettiği her şeyin esasını anlamak, kâinât bilmecesini çözmek zorundadır. Bunun için de, etrafındaki hareketliliğe ayak uydurması, varlığın sırrını keşfetmek için daha çok çalışması, bilgi sahasını her gün biraz daha genişletmesi gerekir.²⁷

İş ve meslek sâhibi olmayı, ailesinin rızkını temin etmek için çalışmayı dinimiz cihâd saymış, böylelerinin ibâdet ediyormuş gibi sevap kazanacağını belirtmiştir. Şunu da belirtmeliyiz ki İslâmiyet iyi, doğru ve faydalı çalışmalardan yanadır. İnsanların çaba sarfetmesini, gayrette bulunmasını emretmektedir. Çalışmak, insanın temel görevidir. Hiç bir fert kendini bu görevden istisna edemez. Böylesine önemli bir konuda araştırmamıza katılan öğrencilerimizin yaklaşık dörtte üçünün çalışmalarında ve başarılı olmalarında dini inançlarının kendilerine güç verdiğine inanmaları, din eğitimi ve öğretiminin önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Dinî inanç, çocuklarımız için bir manevi güç kaynağıdır. Toplum olarak çocuklarımızın bu güç kaynağından faydalanmalarını sağlamalıyız. Bunda da görev toplum, aile ve özellikle okula düşmektedir. Tespitlerimize göre; çocuklarımızın %69.4'ü çalışma hayatlarında ve başarılı olmalarında dini inancın kendilerine güç verdiğini kabul etmektedirler.

²⁷ Kandemir, Yaşar, Örneklerle İslâm Ahlâkı, s. 310

18a- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Ders Konularının Yeterliliği

Araştırmamıza katılan öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi müfredatı hakkındaki düşüncelerini öğrenebilmek için "Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerindeki konuları yeterli buluyor musunuz?" Sorusunu yönelttik cevapları şöyledir:

Tablo 39: Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi ders konularının öğrencilere göre yeterli olma durumu

Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerindeki konuların yeterliliği	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet, yeterlidir	174	62.8	133	54.5	307	58.9
Hayır, yetersizdir	59	21.3	56	23.5	115	22.1
Kararsızım	44	15.9	55	22.0	99	19.0
Cevapsız	4	-	1	-	5	-

Tablo 39'a bakıldığında görülecektir ki; araştırmamıza katılan kız öğrencilerin %62.8'i Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinde okutulan konuları yeterli, %21.3'ü yetersiz bulurken, %15.9'u bu konuda kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Erkek öğrencilerin ise %54.5'i konuları yeterli, %23.5'i yetersiz bulurken, %22'si kararsız olduklarını ifade etmişlerdir.

Genel olarak anketimize katılan öğrencilerimizin 307 (%58.9)'si Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinde okudukları konuları yeterli bulurken, 115 (%22.1)'i yetersiz bulmuşlar, 99 (%19)'u kararsız olduklarını belirtmişlerdir.(B.k.z.Tablo:39)

18b-Öğrencilerin Müfredat Programına İlave edilmesini İstedikleri Konular

Araştırmamıza katılan öğrencilerden müfredatı yetersiz bulanlar şu konuların programa ilâve edilmesini istemişlerdir.

“Dini ibâdetlerin, nasıl yapılacağı ve faydalarının öğretilmesi (En yaygın istek) / Peygamberimizin ve o döneme ait ilginç olayların geniş bir şekilde anlatılması(Yaygın isteklerden) / Peygamberlerin ve İslâm büyüklerinin ibret verici hayatlarından örnekler (Yaygın isteklerden)/ Her konu ile ilgili Kur'an-ı Kerim'de âyet ve hadis meâllerinden örnekler verilmesi (Yaygın isteklerden) / Hz. Muhammed ve

İslâm tarihinin geniş bir şekilde anlatılması (Yaygın isteklerden) / Kur'an-ı Kerim ve içindekilerin geniş bir şekilde anlatılması / Cennet ve Cehennem konularının daha geniş ve her sınıfta açıklanması / Câmiler ve dini kurumlar hakkında bilgiler verilmesi / Kul hakkı ve yardımlaşma konularının açıklanması / Ahlâk ve toplum kurallarının açıklanması / İslâmiyet'in bütün mezhepleri hakkında yeterince bilgiler verilmesi / Namazın nasıl kılınacağı, abdestin nasıl alınacağı ve namaz sûre ve dualarının her sınıfta öğretilmesi / Konuların uygulamalı olarak işlenmesi, derslerde laboratuvar ve video imkânlarından yararlanılması / Allah'ın varlığı ve birliği, Âhiret hayatı ile ilgili geniş bilgiler verilmesi / İslâm'ın ve imânın şartları ile, Allah'ın varlığı ve birliği ile ilgili delillerin her sınıfta açıklanması / Bâtıl inanç ve hurafelerin birbirinden ayrılmasını sağlayan bilgiler ile, cinler hakkında açıklayıcı bilgilerin verilmesi / Dünyada yaşayan diğer dinler ve mezhepler hakkında yeterince bilgiler verilmesi / Ergenlik çağı ile ilgili yeterli bilgiler verilmesi / Ayrıca derslerde Kur'an-ı Kerim'in okunuşu ve anlamının öğretilmesi öğrenciler tarafından yoğun bir şekilde istenmiştir.”

18c- Öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Ders Müfredâtı İçerisinden Çıkarılmasını İstedikleri Konular

Araştırmamıza katılan öğrencilerimizin müfredât programından çıkarılmasını uygun gördükleri konular:

“Atatürk ve Lâiklik konuları; Bu konuların İnkılâp Tarihi dersinde yeterince işlendiğini belirtmişlerdir / Lâiklik ve İslâmiyet / Devlete ve yasalara saygı; Bu konunun da Vatandaşlık Bilgisi dersinde işlendiğini belirtmişlerdir / Bazı görgü kuralları / Din ile ilgisi olmayan konular / Toplumsal ve sosyal konular / İslâm Dini dışındaki dinler hakkında ayrıntıya girilmemesi / Kitaplardaki dinle ilgisi olmayan bazı resimler.”

19a- Öğrencilere Göre Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Ders Kitapları

Ankete katılan öğrencilerimizin ellerinde bulunan ders kitaplarını beğenip beğenmediklerini tespit edebilmek için, geçen yıllarda okuduğunuz Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi ders kitaplarını beğeniyor muydunuz? Sorusunu yönelttik. Aldığımız cevaplar şöyledir: (B.k.z. Tablo: 40)

Araştırma yaptığımız 21 ilköğretim okulunda 1994-1995 öğretim yılından önce yaygın olarak okutulan Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi kitapları ve yayınevleri şöyledir: "Damla Yayınları: Talip Arı Şahin-Mehmet Doğru", "Gendaş Yayınları: Üzeyir Gündüz-Gıyaseddin Kaya-Akif Güllü", "Gün Yayıncılık: H. Hüseyin Dilaver-H.Hüseyin Şirin-A.Gündeşli", "Meram Yayınları: A. Resit Çınarlı-Kemalettin Kadimoğlu", "M.E.B. Orta 1. sınıf: Prof. Dr. Abdülkâdir Şener-Doç. Dr. Orhan Karmış, orta 2. sınıf: Prof. Cihad Tunç, orta 3. sınıf: Prof. Dr. E. Rûhi Fığlalı", "Salan Yayınları: Yrd. Doç. Dr. İlyas Çelebi-Dr. Nebi Bozkurt-Doç. Dr. Adil Bebek".

Tablo 40: Öğrencilerin Orta 1 Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi ders kitabını beğenip beğenmeme durumu

Orta 1 ders kitabı Seçenekler	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İyi hazırlanmıştı	194	73.7	176	74.5	370	74.1
İyi hazırlanmamıştı, anlayamıyorduk	23	8.7	19	8.0	42	8.4
Fikrim yok	46	17.6	41	17.5	87	17.5
Cevapsız	18	-	9	-	27	-

Kız öğrencilerin %73.7'si Orta 1 kitabını beğendiklerini, %8.7'si beğenmediklerini, %17.6'si ise bu konuda fikirleri olmadığını belirtmişlerdir. Erkek öğrencilerin ise %74.5'i kitapları beğendiklerini, %8'i beğenmediklerini, %17.5'i bu konuda fikirleri olmadığını ifade etmişlerdir.

Genel olarak araştırmamıza katılan öğrencilerimizin 370 (%74.1)'i Orta 1 ders kitabını beğendiklerini, 42 (%8.4)'si beğenmediklerini, 87 (%17.5)'si ise fikirleri olmadığını belirtmişlerdir.(Tablo:40)

Tablo 41: Öğrencilerin Orta 2 Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Ders Kitabını Beğenip-Beğenmeme Durumu

Orta 2 ders kitabı Seçenekler	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İyi hazırlanmıştır	182	68.6	166	70.6	348	70.8
İyi hazırlanmamıştı, anlayamıyorduk	35	13.2	26	11.6	61	12.4
Fikrim yok	48	18.2	43	17.8	91	16.8
Cevapsız	16	-	10	-	36	-

Yukarıda verdiğimiz tabloda da görüleceği gibi araştırmamıza katılan kız öğrencilerin % 68.6'sı Orta 2 ders kitabını beğendiklerini, %13.2'is beğenmediklerini, %18.2'si ise bu fikirleri olmadığını belirtmişlerdir. Erkek öğrencilerin ise %70.6'sı beğendiklerini, %11.6'sı beğenmediklerini, %17.8'i ise bu konuda fikirleri olmadığını ifade etmişlerdir.

Toplam olarak araştırmamıza katılan öğrencilerin 348 (%70.8)'i Orta 2 ders kitabını beğendiklerini, 61 (%12.4)'i beğenmediklerini, 91 (%16.8)'i bu konuda fikirleri olmadığını belirtmişlerdir.(B.k.z.Tablo:41)

Tablo 42: Öğrencilerin Orta 3 Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Ders Kitabını Beğenip-Beğenmeme Durumu

Orta 3 ders kitabı Seçenekleri	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İyi hazırlanmıştı	204	76.1	168	72.4	372	74.4
İyi hazırlanmamıştı, anlayamıyorduk	19	7.1	31	13.3	50	10.0
Fikrim yok	45	16.8	33	14.3	78	15.6
Cevapsız	13	-	13	-	26	-

Yukarıdaki tabloda görüleceği gibi araştırmamıza katılan kız öğrencilerin %76.1'i Orta 3 ders kitabını beğendiklerini, %7.1'i beğenmediklerini, %16.8'i bu konuda fikirleri olmadığını beyan etmişlerdir. Erkek öğrencilerin ise %72.4'ü beğendiklerini, %13.3'ü beğenmediklerini, %14.3'ü fikirleri olmadığını ifade etmişlerdir.

Genel olarak araştırmamıza katılan öğrencilerimizin 372 (%74.4)'si Orta 3 ders kitabını beğendiklerini, 50 (%10)'si beğenmediklerini, 78 (%15.6)'sı bu konuda fikirleri olmadığını ifade etmişlerdir.(B.k.z.Tablo:42)

19b- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Ders Kitaplarını Yeterli Bulmayan Öğrencilerin Gerekeçleri

Orta I:

“Anlatım dili yeterli değildi, yeterince anlaşılıyordu / Kitap sarı kâğıda basılmıştı / Kitap yeterince anlaşılır değildi, yeterli örnekler yoktu / Din ile ilgisi olmayan konular yer alıyordu / İslâm dini ile ilgili konular çok kısa geçilmiş, din ile ilgisi olmayan konulara çok geniş yer verilmişti / Konuların detayına inilip güncel örnekler verilmiyordu.”

Orta II:

“Müfredât yeterli değil, dinle ilgisi olmayan konular çoğunlukta idi / Namaz sûre ve duaları yoktu, bazı gereksiz konular yer almıştı / Allah'ın ismi Tanrı diye ifade ediliyor ve bazı yanlış kavramlar kullanılıyordu / Namazın kılınışı, namaz sûre ve duaları yer almıyordu / İçeriği yeterli değildi, konular ilgi çekmiyordu / Anlatım hataları çoktu, konular ile ilgili açıklamalar çok azdı.”

Orta III:

“Bir Din dersi kitabından çok, Vatandaşlık Bilgisi, İnkılâp Tarihi ders kitaplarını andırıyordu / Teorik anlatımlar fazlaydı, örneklere yeterince yer verilmemişti / Öğrencilerin çoğunun bilmediği ibadetler konusu yer almıyordu / Din ile ilgili konulardan çok, sosyal ve felsefî konuları içeriyordu / İmlâ hataları çok ve din ile ilgisi olmayan konular fazlaydı / Gereksiz resim ve bilgiler vardı, dili ağırdı / Namaz sûre ve duaları yer almıyordu, bir çok gereksiz konular vardı.”

Araştırmamıza katılan öğrencilerimizin yaklaşık dörtte biri Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinde okudukları konuları yeterli bulmamaktadırlar. (B.k.z. Tablo: 42). Çünkü müfredat programlarında yer alan bazı konuların kendilerine hitap etmediğini, güncel olmadığını, İslâm dini hakkında yeterince bilgi vermediğini

belirtmişler, dini konuların yanı sıra kendilerinin problem ve beklentilerine yönelik konulara da ağırlık verilmesini istemektedirler. Ders konularının gözden geçirilmesi eğitim ve öğretimin kalitesini artıracaktır.

"Program geliştirme üzerinde çalışanlar, eğitimin dört ana unsuru olan öğrenci-öğretmen-çevre-muhteva dörtlüsünden üzerinde en az durulanın muhteva olduğunu söylemektedirler. Eğitim programında muhteva, konuları tasviri olarak naklettiği gibi değerlendirir."²⁸ "Böyle bir değerlendirmeye gidilirse, öğrenci okuduğu konuların insanlık ve toplum için, ileride seveceği meslek için ne ifade ettiğini ve kendisine hangi yönden yardımcı olabileceğini açık olarak bilirse, onları öğrenmek için istek duyacak, çalışacak ve öğrendiklerini benimseyecektir. Amaç belirsiz kalır, konular ruhsuz bir biçimde onun yerini alırsa, ders öğrenciye bir yük olabileceği gibi, onun amaçlarının gerçekleşme vasıtası olma rolünü de önemli ölçüde azaltacaktır."²⁹

Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi müfredat programlarında 1982 yılından beri hiç bir şekilde program geliştirme çalışmaları yapılmamıştır. Ancak 1982 yılında, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin müfredat programları yeniden gözden geçirilerek Talim ve Terbiye Kurulu ve zamanın Millî Eğitim bakanının onayı ile yürürlüğe girmiştir.

Ancak, yaptığımız araştırma ve incelemelerde, müfredatta ciddi ve dikkate değer değişiklikler yapılmamıştır. Sadece bazı sınıfların programlarında tekrar niteliğindeki konu ve üniteler çıkarılmıştır. Bunlarda her sınıf programında bir üniteden ibarettir. Oysa ki Onbir yıl içerisinde yeni eğitim ve öğretim teknikleri doğrultusunda müfredat programları hazırlanmalıydı. Bugün ilköğretimde gerek müfredat programları, gerekse ders kitapları öğrencilerimizin ihtiyacını gidermekten uzaktır. Dolayısıyla Din eğitimcilerine ve program geliştirmecilere bu konuda büyük görevler düşmektedir.

Araştırmamıza katılan öğrencilerin onda biri, her üç sınıfta yer alan ders kitabını beğenmediklerini ifade etmişlerdir. (B.k.z. Tablo:40,41,42). Beğenmeme sebeplerini yukarıda belirtmiştik. O nedenle ders kitapları yazımının Millî Eğitim Bakanlığı tekelinde alınarak serbest bırakılması yerinde olmuştur. Ve ilköğretimde

²⁸ Varış, Fatma, Eğitimde Program Geliştirme, s. 18

²⁹ More, Antoine, Julian, Mukayeseli Eğitim Üzerine Bir Eserin İlk Taslağı, (Çev. Kemal Aytaç) s. 204'den nakleden Bilgin Beyza, Türkiye'de Din Eğitimi ve Liselerde Din Dersleri, s. 97-98

zorunlu temel eğitimin sekiz yıla çıkarılması çalışmalarına paralel olarak yeni ders kitapları yazılmış eğitim ve öğretime sunulmuştur. Böyle çalışmaların olması sevindirici olmakla beraber yeterli değildir. Çünkü alternatif kitaplar eğitimde kaliteyi artıracak, öğrencilerin istek ve beklentilerine cevap verecektir. Her yıl ya da 2-3 yılda bir bu kitapların yeniden gözden geçirilmesi teşvik edilmelidir. Kitap yazma işi özel bazı bilgileri ve becerileri gerektirmektedir. Çocukların seviyesini çok iyi tespit etmenin yanında Türkçemizi çocukların anlayacağı bir şekilde güzel bir yazı dili olarak kullanmak da önemlidir. Ders kitabı yazmak için yalnız dini konular hakkında bilgi sahibi olmak yeterli değildir. Dini edebiyatımız, sözlü ve yazılı son yıllarda değişmeler ve yenilikler takip edilmelidir.

20- 1994-95 Öğretim Yılında Kitapları Değişen Öğrencilerin Yeni Kitapları Hakkındaki Görüşleri

Araştırma yaptığımız okullarda 1994-1995 öğretim yılında orta 3. sınıf Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi ders kitaplarının değiştiğini ve şu yayınevlerinin kitaplarının okutulduğunu tespit ettik: "Altın Kitaplar Yayınevi: Yrd. Doç. Dr. Mustafa Öcal-Doç. Dr. Hüseyin Algül-Doç. Dr. Osman Çetin", Gendaş Yayınları: Üzeyir Gündüz-Gıyaseddin Kaya-Akif Gülle". Bu öğretim yılında orta 3. sınıflarda yaptığımız tespitlere göre 9 ilköğretim ilkokulunda "Altın Kitaplar Yayınevi"nin, 10 ilköğretim ilkokulunda "Gendaş Yayınları"nın, birer okulda da "Salan Yayınları ve M.E.B. Yayınları"nın kitapları okutulmaktadır. Öğrencilerimizin bu yeni kitaplar hakkındaki düşüncelerini tespit edebilmek için, "1994-95 Öğretim yılında ders kitaplarınız değiştiyse yeni kitaplarınızı nasıl buluyorsunuz?" Sorusunu yönelttik. Aldığımız cevaplar şöyledir. (B.k.z. Tablo: 43)

Tablo 43: Öğrencilerin 1994-95 Öğretim yılında yeni ders kitaplarını beğenip beğenmeme durumu

1994-95 Öğretim Yılı Orta 3 ders Kitabı Seçenekleri	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İyi hazırlanmıştı	165	67.3	156	68.7	321	68.0
İyi hazırlanmamıştı, anlayamıyorduk	22	9.7	33	14.5	55	11.6
Fikrim yok	58	23.0	38	16.8	96	20.4
Cevapsız	36	-	18	-	54	-

Tablo 43'te de görüldüğü gibi, kız öğrencilerin %67.3'ü yeni Orta 3 ders kitaplarını beğendiklerini, %9.7'si beğenmediklerini, %23'ü ise bu konuda fikirleri olmadığını belirtmişlerdir. Erkek öğrencilerin ise %68.7'si beğendiklerini, %14.5'i beğenmediklerini, %16.8'i bu konuda fikirleri olmadığını belirtmişlerdir.

Genel olarak araştırmamıza katılan öğrencilerin 321 (%68)'i yeni Orta 3 kitaplarını beğendiklerini, 55 (%11.6)'i beğenmediklerini, 96 (%20.4)'sı bu konuda fikirleri olmadığını ifade etmişlerdir.(B.k.z.Tablo:43)

Araştırmamız tespitlerine göre okullarda büyük oranda ders kitabı değişikliğine gidilmiştir. Yapılan kitap değişikliğine göre öğrencilerin Onda birden (1/10) fazlası yeni orta üçüncü sınıf kitabını beğenmediklerini ifade etmişleridir. Bu durum da gösteriyor ki ders kitapları yazımının serbest bırakılması yerinde olmuştur. Ders öğretmenlerinin bu imkândan yararlanarak, piyasada mevcut bulunan çeşitli yayınevi ve yazarlara ait ders kitaplarından en kaliteli ve en eğitici olanını seçip öğrencilerine tavsiye etmelidirler. Çünkü eğitim ve öğretimde ders kitabının güzel ve eğitici olmasının başarıyı artırdığı inkâr edilemez.

21a- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Ders Saatinin Yeterliliği

Araştırmamıza katılan öğrencilerimizin Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi için ayrılan süreyi yeterli bulup bulmadıklarını tespit edebilmek için, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersine ayrılan haftada "iki saat"lik süreyi yeterli buluyor musunuz? Sorusunu yönelttik. Cevaplar şöyledir: (B.k.z. Tablo: 44)

Tablo 44: Derse ayrılan sürenin yeterliliği

Süre ile ilgili görüşler	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Süre yeterli	89	31.8	48	19.5	137	26.7
Süre yetersiz	159	56.8	174	71.0	333	63.3
Kararsızım	32	11.4	23	9.5	55	10.0
Cevapsız	1	-	-	-	1	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerin %31.8'i Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi için ayrılan süreyi yeterli gördüklerini, %56.8'i yetersiz gördüklerini, %11.4'ü ise kararsız olduklarını, tablo 33'te olduğu gibi ifade etmişlerdir. Erkek öğrenciler ise %19.5'i süreyi yeterli bulurken, %71'i yetersiz bulmuşlar, %9.5'i kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Genel olarak araştırmamıza katılan öğrencilerin 137 (26.7)'si bu ders için ayrılan süreyi yeterli bulurken, 333 (%63.3)'ü yetersiz bulduklarını, 55 (%10)'i de kararsız olduklarını ifade etmişlerdir.(B.k.z.Tablo:44)

Bir başka ifadeyle öğrencilerimizin beşte dördünden fazlası Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin kendileri arasında ayırım yapmadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin öğrenciler arasında çeşitli ayrımlar yapmaları öğretmenin sevilmesi ve ciddiye alınması açısından olumsuzluk meydana getirmektedir.

21b- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Ders Saati Hakkındaki Düşünce ve Teklifleri

Öğrencilerimizin, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi ders saati konusunda düşüncelerini tespit edebilmek için, "size göre süre yetersiz ise en az kaç saat olarak okutulmasını isterdiniz?" Sorusunu yönelttik. Aldığımız cevaplar arasında 3, 4, 5 saat teklifleri vardır. (B.k.z. Tablo: 45)

Tablo 45: Dersi Kaç Saat Olması Gerektiğine Dair Öğrenci Görüşleri

Öğrenciler tarafından arzu edilen ders saati süreleri	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Haftada 3 saat	111	39.5	80	32.6	191	36.4
Haftada 4 saat	72	25.6	109	44.4	181	34.5
Haftada 5 saat	15	5.4	21	8.5	36	6.8
Cevapsız	83	29.5	34	14.5	117	22.3

Yukarıdaki tablo:45'te görüldüğü gibi kız öğrencilerin %39.5'i Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin haftada üç saat okutulmasına, %25.6'sı dört saat, %5.4'ü beş saat okutulmasını istemektedirler.%29.5'i de bu sorumuzu cevapsız bırakmışlardır. Erkek öğrenciler ise %32.6'sı 3 saat, %44.4'ü dört saat, %8.5'i beş saat okutulmasını istemektedirler, %14.5'i de bu sorumuzu boş bırakmışlardır.

Araştırmamız neticesinde görüldüğü gibi erkek öğrenciler ders saatinin artırılmasını kız öğrencilerden daha çok istemektedirler.

Genel olarak araştırmamıza katılan öğrencilerimizin 191 (%36.4)'i dersin üç saat, 181 (%34.5)'i dört saat, 36 (%6.8)'sı beş saat olmasını istemektedirler. 117 (%22.3)'si ise bu soruya cevap vermemişlerdir.

Okullarda okutulmak üzere, programa dahil edilen bir ders için ayrılacak haftalık süre, derslerin muhtevasının bir insanın ve toplum hayatında oynayacağı rol ile doğru orantılı olması gerekir.³⁰

Bugün toplumumuzun ve gençlerimizin en çok ihtiyacı olan mânevi değerlerin başında din gelmektedir. Toplumumuzun fertlerini birbirleriyle kaynaştıran mânevi değerlerin, yeni nesiller tarafından gerektiği gibi öğrenilebilmesi ve benimsetilebilmesi eğitim ve öğretim programlarında yeterli derecede yer alması ile mümkündür. Ancak bugün toplumumuzun bütün fertlerini yakından ilgilendiren din gibi bir alana ilköğretim programlarında sadece iki saat yer ayrılmıştır. Beden eğitimi derslerinin bile iki saat olduğuna göre; Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerine ne kadar önem verildiği ortaya çıkmaktadır.

Araştırmamıza katılan öğrencilerimizin üçte ikisi (2/3) Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin süresinin yetersiz olduğu görüşüne varmışlardır. (B.k.z. Tablo:45)

İkinci bölüm sh. 126'da da görüleceği gibi öğrencilerimiz Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin yeterince etkili ve faydalı olarak işlenmemesi sebebi olarak ders saatinin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Bu nedenle çocuklarımızın yeterince Din

³⁰ Öcal, Mustafa, "Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersleri Hakkında bazı Tespitler ve Teklifler", M.E.G. ve S.B. Din Öğretimi Dergisi, 1986, sy. 6, S. 98

Eğitimi ve Öğretiminden faydalanabilmesi ve başarı sağlanabilmesi ders saatinin yeterli olmasına bağlıdır.

Tespitlerimize göre araştırmamıza katılan öğrencilerimizin dörtte üçü(3/4) ders saatinin üç veya daha fazla olmasını istemektedirler. (B.k.z. Tablo:45)

22- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersinin Diğer Dersler Arasındaki Yeri

Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin diğer dersler arasındaki yerini tespit edebilmek için öğrencilerimize, "Size göre Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin diğer dersler arasındaki yeri nedir?" Sorusunu yönelttik. (B.k.z. Tablo:46)

Tablo 46: Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin diğer dersler arasındaki durumu

SEÇENEKLER	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Önemli bir ders	169	62.5	182	76.2	351	68.9
Herhangi bir ders	99	36.6	57	23.8	156	30.6
Önemsiz bir ders	2	0.9	-	-	2	0.5
Cevapsız	11	-	6	-	17	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerimizin, %62.5'i Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Derslerinin birinci derecede önemli ders olduğunu, %36.6'sı herhangi bir ders, %0.9'u ise önemsiz bir ders olduğunu belirtmişlerdir.

Erkek öğrencilerin ise %76.2'si birinci derecede önemli ders, %23.8'i herhangi bir ders olduğunu belirtmişlerdir. Erkek öğrencilerden önemsiz ve sıradan bir ders olduğunu belirten öğrenciye rastlanmamıştır.

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerimizin dersi önemli bulma oranı erkek öğrencilere nispetle daha düşüktür.

Genel olarak araştırmamıza katılan öğrencilerin 351 (%68.9)'i Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin diğer dersler arasında önemli bir ders, 156 (%30.6)'sı herhangi bir ders, 2 (%0.5)'si ise önemsiz ve sıradan bir ders olduğunu ifade etmişlerdir.(B.k.z.Tablo:46)

Araştırmamıza katılan öğrencilerimizin yaklaşık dörtte üçü (3/4) Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin önemli bir ders olduğunu ifade etmişlerdir. Temel ve Ortaöğretim programlarında yer alan bu dersin öğrencilerimize daha faydalı olabilmesi için; ders öğretmenlerinin görevlerini severek ve samimî olarak yerine getirmeleri, verecekleri bilgilerin hem bu hayat, hem de âhîret için gerekli olduğu gerçeğini bilmeleri ve buna inanmaları, düşünce ve davranışları ile çelişkiye düşmemeleri gerekmektedir.

Bu ders ayrıca anayasamızda ve eğitim programlarımızda yer alıyorsa, "önemsizdir" tartışmasının yapılmasının yanlış olacağını düşünüyoruz.

Gerekçeleri:

“Önemli bir ders.” olarak belirtenlerin gerekçeleri:

“Dinimizi, aslımızı ve tarihimizi tanımamızı sağlıyor / Dinimiz İslâmiyet’in özelliklerini, doğruluğun, dürüstlüğün önemini öğreniyoruz / Bize Allah sevgisini öğretiyor, kendimize güven duymamızı sağlıyor / Bize doğru yolu gösteriyor, hem dünyada hem de âhirette faydalı olacak bilgiler veriyor / Dinimizin hayatımızda önemli bir yeri vardır / Bu derste öğrendiğimiz bilgiler sayesinde diğer derslerde de başarılı oluyoruz / Bu ders bize hem dünyada hem de âhirette gereklidir / Bu derslerde Allah’ın emir ve yasaklarını öğreniyor, âhret hayatına hazırlanıyor, güzel ahlâk sahibi oluyoruz / Bu ders Allah’a karşı görevlerimizi öğretir, hayatımızı düzenler / Müslüman bir ülkede yaşıyoruz, dinimizi öğreten bir ders çok gereklidir ve önemlidir / Diğer dersler sadece bilgi verirken, Din dersi hem bilgi verir, hem hayata hazırlar, hem de kişilik ve karakter kazandırır / İnsan öncelikle dinini öğrenmelidir. Dinsiz hiç bir şey olmaz çünkü dinsiz bilim kör, bilimsiz din topaldır / Hayat boyunca faydalı olur, bize dünya ve âhret mutluluğu sağlar / Din dersi her şeyin güzelini, doğrusunu öğretir.”

“Herhangi bir ders.” olarak belirtenlerin gerekçeleri:

“Haftalık ders saati azdır, dersler etkili bir şekilde işlenmiyor / Bütün dersler aynıdır, diğer derslerle aynı önemi taşır / Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi gibi derslerin daha önemli olduğu bize yıllardan beri empoze edildi / Bu dersten alacağımız not geleceğimizi olumsuz yönde etkilemiyor / Dinî bilgileri bu derslerden değil, okul dışında başka kitaplardan öğreniyorum / Bana göre diğer dersler daha çok gereklidir. Din Dersi fazla gerekli değildir / Okullarda bu derslere Matematik, Türkçe ve Fen Bilgisi dersleri kadar önem verilmemekte, daha çok Müzik, Beden Eğitimi ve Resim dersleri ile aynı kategoride görülmektedir.”

“Önemsiz ve sıradan.” bir ders olduğunu belirten iki öğrenci ise:

“Bu dersin konularının çevreden ve televizyonlardan da öğrenilebileceğini, okullarda okutulmasına gerek olmadığını” gerekçe olarak göstermişlerdir.

23- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersinin Okullarda Öğretmenler Tarafından Nasıl İşlendiği Hakkındaki Öğrenci Görüşleri

Tablo 47: Derslerin öğretmenler tarafından işleniş metotları

Ders anlatım teknikleri	KIZ/ 281		ERKEK/ 245		TOPLAM/5 26	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1- Tartışma metodu	17	6.3	17	7.2	34	6.7
2- Soru-cevap metodu	13	4.8	26	11.0	39	7.6
3- Takrir metodu	87	32.2	93	39.4	180	35.5
4- Öğrenciler anlatıyor	2	0.7	1	0.4	3	0.6
5- Konuların özelliğine göre hepsi kullanılıyor	107	39.6	75	31.6	182	36.0
6- Başka	44	16.4	25	10.4	69	13.6
Cevapsız	11	-	8	-	19	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerinin %6.3'ü okullarda Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin tartışma metodu ile, %4.8'i soru-cevap metodu ile, %32.2'si takrir metodu ile, %0.7'si öğrencilerin anlattığını, %39.6'sı konuları özelliğine göre hepsinin kullanıldığını, %16.4'ü ise başka şekilde işlendiğini ifade etmişlerdir.

Erkek öğrencilerin ise %7.2'si derslerin tartışma metodu ile, %11'i soru-cevap metodu ile, %39.4'ü takrir metodu ile, %0.4'ü öğrencilerin anlattığını, %31.6'sı konuların özelliğine göre hepsinin kullanıldığını, %10.4'ü ise başka şekilde işlendiğini belirtmişlerdir.

Genel olarak araştırmamıza katılan öğrencilerin 34(%6.7)'ü okullarda Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin tartışma metodu ile, 39(%7.6)'sı soru-cevap metodu ile, 180 (%35.5)'i takrir metodu ile, 3 (%0.6)'sı öğrencilerin anlattığını, 182 (%36)'si konuların özelliğine göre hepsinin kullanıldığını, 69 (%13.6)'u ise başka şekilde işlendiğini ifade etmişlerdir.(B.k.z.Tablo:47)

24-Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersleri Hangi Öğretim Metotları İle İşlenmelidir?

Tablo 48: Öğrencilere göre dersler nasıl işlenmeli

Ders anlatım teknikleri	KIZ/ 281		ERKEK/ 245		TOPLAM/ 526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1- Tartışma metodu	50	18.1	55	22.6	105	20.2
2- Soru-cevap metodu	24	8.7	30	12.3	54	10.4
3- Hoca anlatmalı öğrenci dinlemeli	24	8.7	40	16.5	64	12.3
4- Öğrenciler anlatmalı	4	1.4	5	2.0	9	1.7
5- Konuların özelliğine göre hepsi kullanılmalı	145	52.6	91	37.5	236	45.5
6- Başka metotlar kullanılmalı	29	10.5	22	9.1	51	9.9
Cevapsız	5	-	2	-	7	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerimizin %18.1'i Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin tartışma metodu ile, %8.7'si soru-cevap metodu ile işlenmesini, %8.7'i hoca anlatmalı -öğrenci dinlemeli, %1.4'ü öğrenciler anlatmalı, %52.6'sı konuların özelliğine göre hepsi kullanılmalı, %10.5'i başka metotlar ile işlenmesini istediklerini belirtmişlerdir.

Erkek öğrencilerin ise %22.6'sı derslerin tartışma metodu, %12.3'ü soru-cevap metodu, %16.5'i hoca anlatmalı öğrenci dinlemeli, %2'si öğrenciler anlatmalı, %37.5'i konuların özelliğine göre hepsi kullanılmalı, %9.1'i başka metotlar ile dersler işlenmeli şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Toplamda ise araştırmaya katılan öğrencilerin %20.2'si Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin tartışma metodu, %10.4 soru cevap metodu, %12.3'ü hoca anlatmalı- öğrenci dinlemeli, %1.7'si öğrenciler anlatmalı, %45.5'i konuların özelliğine göre hepsi kullanılmalı, %9.9'u başka metotlar ile derslerin işlenmesi gerektiği şeklinde görüş belirtmişlerdir.(B.k.z.Tablo:48)

Öğretimde, her ders için standart bir metot yoktur. Bir derste o dersin özelliğine ve konuya göre bir veya bir kaç metodu birden kullanmaya ihtiyaç doğabilir. Tek metot

elverişli olsa da sıkıcı olabilir. Bu nedenle öğretmenin zaman zaman değişik metotlarla dersi işleme uygundur.³¹

“Ancak şunu özellikle belirtmek gerekir ki, herhangi bir derste öğretilen konuların benimsenmesi ve öğrencilerde kalıcı izler bırakabilmesi için öğretimde sadece ders işleme metotlarının en iyi şekilde kullanılması yeterli değildir. Öğretmenin başka bir takım özelliklere de sahip olması gerekir. Bu nedenle Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretimindeki metot kavramına geniş açıdan bakmak ve değerlendirmek zorunluluğu vardır. Öğretmenin tutum ve davranışlarını da işin içine katmak zorundayız. İşte tüm bunları dikkate alarak Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisindeki metotları şu şekilde sınıflandırabiliriz:

- a) Öğretmenin davranışlarıyla örnek olma metodu
- b) Öğretmenin anlatım metodu
- c) Öğrencinin anlatım metodu ve grup çalışması
- d) Soru-cevap metodu
- e) Gösteri metodu
- f) Gözlem metodu
- g) Kur'an-ı Kerim'in mealinden yararlanma metodu
- h) Öğrencilerde ilgi uyandırma, onları öğrenmeye karşı motive etme metodu”³²

Bütün bu tespitler dikkate alındığında Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretiminde meslektaşlarımızın belirli bir metoda bağlı kalmayıp dersin ve konuların özelliğine göre öğrencilerin dikkatini çekecek bütün metotları kullanmaları gerektiğine inanıyoruz. Zaten öğrencilerin istekleri de yukarıda görüldüğü gibi bu yöndedir. Öğretmenlerinin birden çok metodu kullanmasını istemektedirler. (Bkz. Tablo: 48)

³¹ Peker, Hüseyin, Eğitim ve Öğretimde Metodun Önemi ve Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisinde Metotlar, M.E.G. ve S.B. Din Öğretimi Dergisi, 1988, sy. 17, s. 87

³² Peker, a.g.m., s. 88-97

25a- Öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Derslerini İşlerken Uygulama Yapıp-Yapamadıkları Durumu

Öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersini işlerken uygulama yapıp-yapmadıklarını tespit edebilmek için, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinde “Abdest ve namaz” konuları işlenirken sınıfta uygulama yapabiliyor musunuz? Sorusunu yönelttik.

Tablo 49: Abdest ve namaz konularında uygulama yapılıp-yapılmama durumu

Abdest ve namaz konularında uygulama yapabilme durumu	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet, yapıyoruz	171	61.5	159	65.4	330	63.3
Hayır, yapamıyoruz	107	38.5	84	34.6	191	36.7
Cevapsız	3	-	2	-	5	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerimizin %61.5’i abdest ve namaz konuları işlenirken uygulama yapabildiklerini, %38.5’ yapamadıklarını ifade etmişlerdir. Erkek öğrencilerin ise %65.4’ü uygulama yapabildiklerini, %38.5’i yapamadıklarını belirtmişlerdir.

Genel olarak araştırmamıza katılan öğrencilerimizin %63.3’ü derslerde abdest ve namaz konuları işlenirken uygulama yaptıklarını, %36.7’si ise uygulama yapamadıklarını ifade etmişlerdir.(B.k.z.Tablo:49)

25b- Öğrencilerin Gezi-Gözlem Amacı İle Camilere Götürülüp Götürülmediği

Tablo 50: Öğrencilerin camilere götürülüp-götürülme durumu

Öğrencilerin camiye götürülüp-götürülme durumu	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet, gittik	82	29.5	71	29.3	153	29.4
Hayır, gitmedik	196	70.5	172	70.7	368	70.6
Cevapsız	3	-	2	-	5	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerinin %29.5'i gezi-gözlem amacıyla camilere gittiklerini, %70.5'i gitmediklerini, erkek öğrenciler ise %29.3'ü camilere götürüldüklerini, %70.7'si götürülmediklerini ifade etmişlerdir.

Genel olarak ise araştırmamıza katılan öğrencilerimizin 153(%29.4)'ü gezi-gözlem veya uygulama amacıyla camilere götürüldüklerini, 368(%70.6)'i götürülmediklerini ifade etmişlerdir.(B.k.z.Tablo:50)

Camiye Götürülen Öğrencilerin İzlenimleri:

“Camilerin mimarî güzelliklerine ve süslemelerine hayran oldum. Atalarımızın ibadet yerlerine verdikleri önemi gördüm / Caminin şadırvanında abdest aldık, çok etkilendim / Ulucami'ye gittik çok duygulandım, çok etkilendim / Camilerin iç güzelliğine ve dış mimarîsine hayran kaldım.Yıllarca aslını kaybetmeden günümüze ulaşması hayranlık verici bir şey / Cami'ye gittiğimde içime bir ferahlık ve huzur geliyor /Allah inancının insanlara ne güzel şeyler yaptırdığını düşündüm. Camilerin güzelliklerinin hepsine hayran kaldım / Cami'nin içindeki oyma süslemeler ve mimarî özelliklerden çok etkilendim / Camiyi tanıyıp, bölümlerini öğrendik / Camide öğle namazını kıldık, çok etkilendim çok duygulandım / Camilerin yapılış tarzını ve mimarî özelliklerini öğrendim / Çok iyi izlenimler edindim, müslüman olduğum için kendimle gurur duydum / Çok güzel mekanlar, bende çok derin etkiler bıraktı / İnsanın içerisine huzur geliyor, Allah'a daha fazla yaklaşıyor / Sınıfça uygulama için gittik, her şeyi yerinde uygulayarak yaptık. Her zaman öğrenciler götürülmeli, çok güzel izlenimler edindik / Ulucami'ye gittik, ibadet yerlerinin temizliğini, mükemmelliğini gördük, ibadetin yüceliğini öğrendik.”

Yapılan araştırmalar öğrencilerin din öğretiminde uygulama, yaparak öğrenme, yerinde gözleme gibi yöntemleri benimsediklerini ve din dersini bu şekilde almak istediklerini ortaya koymaktadır. Meselâ bir araştırmada öğrenciler “kendileri öğretmen

olsalardı din derslerini uygulamalı olarak yapacaklarını bildirmişler ve uygulamaları da en yakın camide yapacaklarını belirtmişlerdir.”³³

“Din öğretimi açısından bakıldığında bir gözlem gezisinin, gezilen yerin özelliğine göre, öğrenmede etkin olan duyuların yanında duygulara da hitap ettiği görülür.

Gezi - gözlem yönteminin uygulanması Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin amaçlarına da uygundur. Hatta bu amaç ve ilkelerden bazıları bu tür yöntemlerin uygulanmasını öngörmektedir”³⁴

Konunun önemi itibari ile her din dersi öğretmenin, öğrencilere dini, ahlakî, millî ve kültürel değerlerin bilgisini ve bilincini kazandırmak için, hazır ve mümkün olan her türlü imkânı, araç ve gereci , yöntemi kullanması gerekir. Gezi -gözlem yöntemi öğretimin zenginleştirilmesini sağlayacak yollardan birisidir. Bu konuda işin kolayını seçmek genç nesillerin ve milletimizin geleceğini ilgilendiren önemli fırsatların kaçırılması demektir. Bunun yerine zor olanı yani; öğretimde mümkün olan ve uygun olan bütün imkân ve yöntemlerin uygulanmasını tercih etmek gerekir. Bu da derslerin daha iyi anlaşılmasını ve etkili olmasını sağlayacaktır.³⁵

³³ B.k.z. Bilgin, a.g.e. , s. 110

³⁴ Tosun, Cemal, “Din Öğretiminde Gezi Gözlem Yöntemi”,M.E.B. Din Öğretimi Dergisi, 1993, sy.40,s.28

³⁵ Tosun, a.g.e. , s.32

26- Camiye Götürülmeyen Öğrencilerin Camiye Gitmek İsteyip-İstemedikleri

Araştırmamıza katılan öğrencilerin camiye gitmek isteyip istemediklerini tespit edebilmek için, şimdiye kadar sınıfça camiye götürülmemişseniz, gitmek ister misiniz? Sorusunu yönelttik.

Tablo 51: Öğrencilerin camiye gitmek isteyip-istemedikleri durumu

Camiye götürülmeyen öğrencilerin gitmek isteyip-istemedikleri	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet, gitmek isterim	229	81.5	217	88.6	446	84.7
Hayır, gitmek istemem	17	6.0	8	3.2	25	4.8
Cevapsız	35	12.5	20	8.2	55	10.5

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerin %81.5'i camiye gitmek istediklerini, %6'sı istemediklerini belirtmişler, %12.5'i ise bu soruyu cevapsız bırakmıştır. Erkek öğrencilerin ise %88.6'sı camiye gitmek istediklerini, %3.2'si gitmek istemediklerini belirtmişler, %8.2'si ise bu soruyu boş bırakmışlardır.

Genel olarak araştırmamıza katılan öğrencilerimizin 446(%84.7)'sı camilere gitmek istediklerini, 25(%4.8)'i gitmek istemediklerini belirtmişler, 55(%10.5)'i ise cevap vermemişlerdir.(B.k.z.Tablo:51)

27- İlkokul Dördüncü ve Beşinci Sınıflarda Sınıf Öğretmenleri Tarafından Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Derslerine Gereken Önemin Verilip-Verilmeme Durumu

Tablo 52: İlkokul 4. ve 5. Sınıflarda Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin işlenme durumu

İlkokul 4. ve 5. Sınıflarda Din Kült. ve A.B. dersinin işlenme durumu	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet, işleniyordu	196	69.7	172	70.2	368	70.0
Hayır, işlenmiyordu	30	10.7	28	11.4	58	11.0
Cevapsız	55	19.6	45	18.4	100	19.0

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerin %69.7'si ilkokul 4. ve 5. Sınıflarda sınıf öğretmenleri tarafından ders işlendiğini, %10.7'si işlenmediğini ifade etmiş olup, %19.6'sı cevap vermemiştir. Erkek öğrenciler ise %70.2'si öğretmenler tarafından ders

işlendiğini, %11.4'ü işlenmediğini belirtmiş olup, %19'u bu sorumuza cevap vermemiştir.

Genel olarak ise öğrencilerin 368(%70)'i ilkokul 4. ve 5. Sınıflarda ders işlediklerini, 58(%11)'i işlemediklerini belirtmiş olup, 100(%19)'ü bu sorumuzu cevapsız bırakmışlardır.(B.k.z.Tablo:52)

Konu İşlenmediğini belirten öğrenciler derslerde neler yaptıklarını şöyle dile getirmişlerdir:

“Normal müfredât konularını takip etmiyor, sadece bazı duaları okuyorduk. / Bazen ders işliyor, çoğu zaman da Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi derslerini görüyorduk / Derslere okul müdürü giriyordu, bize hayatını anlatıyor ve ders dışında bazı konulardan bahsediyordu / Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi ders saatlerinde Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi derslerini işliyorduk / Anadolu Liselerine hazırlık çalışmaları yapıyorduk.”

Araştırmamızdan çıkan neticelere göre; İlkokul 4. ve 5. Sınıflarda Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerine yeterince önem verilmediği görülmektedir. Çünkü araştırmamıza katılan öğrencilerin üçte biri (1/3) ders işlenmediğini beyan etmiş veya görüş belirtmemişlerdir. Bu durum din eğitimi açısından üzerinde önemle durulması ve araştırılması gereken bir problemdir. Çünkü din eğitimine ne kadar erken yaşta başlanır ise eğitimde o kadar iyi netice alınacağı Peygamberimiz (S.A.V) tarafından belirtilmiştir.³⁶

³⁶ Cânan, İbrahim, Peygamberimizin Sünnetinde Terbiye, s.132

28- Öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Derslerine Karşı İlgisi

Tablo 53: Öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerine karşı ilgileri

Öğrencilerin Din Kült. ve A.B. derslerine ilgili olup-olmama durumu	KIZ/281		ERKEK/256		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet, ilgi duyuyorum	202	73.2	185	77.0	387	75.0
Kısmen, ilgi duyuyorum	68	24.6	49	20.5	117	22.7
Hayır, ilgi duymuyorum	6	2.2	6	2.5	12	2.3
Cevapsız	5	-	5	-	10	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerimizin %73.2'si Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerini takip ettiklerini, %24.6'sı kısmen ilgi duyduğunu, %2.2'si ilgi duymadıklarını ifade etmişlerdir.

Erkek öğrencilerin ise %77'si Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerine yeterince ilgi duyup takip ettiklerini, %20.5'i kısmen ilgi duyduklarını, %2.5'i ilgi duymadıklarını belirtmişlerdir.

Genel olarak ise öğrencilerin 387(%75)'si Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerine ilgi duyup takip ettiklerini, 117(%22.7)'si kısmen ilgi duyduklarını, 12(%2.3)'si Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerine ilgisiz olduklarını belirtmişlerdir.(B.k.z.Tablo:53)

Gerekçeler:

Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Derslerine;

a) Yeterince ilgi duyup takip ettiklerini belirtenlerin gerekçeleri:

“Soruyu cevaplayanların görüşlerini-benzerlerini bir araya getirerek, fakat yorumsuz olarak veriyoruz / Bu ders sevdiğim, önem verdiğim ve dinimiz hakkında bilmediklerimi öğrendiğim bir derstir / Bu dersleri dinlemek hoşuma gidiyor, çünkü öğretmenimiz dersi çok güzel anlatıyor / Öğretmenimizi çok sevdiğim ve O'na

saygısızlık etmemek için takip ediyorum / Hem ders olarak hem de hayatta gerekli olan konular bize öğretilmektedir / Dinimizi en ince ayrıntısına kadar bilmek, öğrenmek ve uygulamak için ilgiyle takip ediyorum / Bu derste dinimizi, Peygamberimiz (S.A.V)'in hayatını, tarihimizi öğreniyoruz. Bu da benim ilgimi çekiyor / Bu dersi takip etmek zorunda olduğuma inanıyorum. Çünkü bu derslerde öğrendiklerimizden Allah'a karşı sorumluyuz.”

b) Kısmen ilgi duyduklarını belirtenlerin gerekçeleri;

“Diğer derslerimizin yoğun ve zor olması nedeniyle yeterince ilgilenemiyorum / Her derse eşit olarak ilgi gösterdiğim için bu derse de kısmen ilgi duyuyorum / Öğretmenimizin çok otoriter olması rahatsızlık veriyor, öğretmen-öğrenci ilişkileri çok zayıf olduğu için derse olan ilgim azalıyor / Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerimiz çok değiştiği için derse ilgimiz azalıyor / Öğretmenimiz sınıfa hakim olamadığı için arkadaşımın konuşmaya dalıyor ve dersi takip edemiyorum / Bize dinimizin önemi anlatılmadığı için iyi takip edemiyorum.”

c) İlgi duymadıklarını belirtenlerin gerekçeleri;

“Dersleri sevmediğim için takip edemiyorum / Sınıf çok kalabalık olduğu için ilgimiz azalıyor ve takip edemiyoruz / Ders öğretmenlerimiz çok değiştiği için ilgimiz azalıyor ve yeni öğretmene uyum sağlayamıyoruz.”

29- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Derslerinin Öğrenciler Üzerinde Bıraktığı Etkiler

Beş yıl boyunca devam eden Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretiminin öğrenciler üzerinde bıraktığı etkileri tespit edebilmek için, "Beş yıl boyunca gördüğünüz Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersleri sayesinde içinizde ne gibi bir duygu uyandı?" Sorusunu yönelttik.

Tablo 54: Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin öğrenciler üzerindeki etkileri

Din Kült. Ve A.B. Dersinin öğrenciler üzerindeki etkileri	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Dine karşı sevgi uyandı	251	90.3	230	95.8	481	92.8
Dinden soğudum	2	0.7	-	-	2	0.4
Bir fikrim yok	25	9.0	10	4.2	35	6.8
Cevapsız	3	-	5	-	8	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerin %90.3'ü beş yıl boyunca gördükleri Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi sayesinde içlerinde dine karşı sevgi uyandığını, %0.7'si dinden soğuduğunu, %9'u ise bu konuda fikirleri olmadığını belirtmişlerdir.

Erkek öğrencilerin ise %95.8'i dine karşı sevgi uyandığını, %4.2'si bu konuda fikirleri olmadığını belirtmişlerdir. Erkek öğrencilerden ise “dinden soğuduğunu” belirten öğrenciye rastlanmamıştır.

Genel olarak ise araştırmamıza katılan öğrencilerimizin 481(%92.8)'i Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi sayesinde içlerinde dine karşı sevgi uyandığını, 2(%0.4)'si dinden soğuduğunu, 35(%6.8)'i bu konuda fikirleri olmadığını ifade etmişlerdir.(B.k.z.Tablo:54)

Gerekçeler:

Beş yıl boyunca gördüğüm Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersleri sayesinde;

a) “Dine karşı sevgi uyandı, inancım kuvvetlendi.” Diyenlerin gerekçeleri:

Soruyu cevaplayanların görüşlerini-benzerlerini bir araya getirerek, fakat yorumsuz olarak veriyoruz.

“Bu derslerde öğrendiğim bilgiler sayesinde dini inancım kuvvetlendi / Öğretmenlerimizin bize anlattıkları ile dinimizi geniş bir şekilde öğrendim / Öğretmenimiz bize dinin önemini ve faydalarını anlattı, bize dini sevdirdi / Bu derslerde anlatılan dini hikayeler ve olaylar bizim dine olan ilgimizi ve sorumluluklarımızı artırdı / Dinimizin inceliklerini, güzelliklerini ve yüceliğini öğrendik / Bir insan bir şeye inanıyorsa, bunun nedenini bilmelidir. İki sene önce İslâm dini ile ilgili pek bilgim yoktu, ama şimdi öğrendiklerimle dinimi daha çok seviyorum / Dinimizin inceliklerini ve Peygamberimiz (S.A.V)'in hayatını öğrenmek bizi çok etkiledi / Bu derslerde okuduğum peygamber kıssaları ve din âlimlerine ait hikayeler beni heyecanlandırdı, bazen o devirlerde yaşamış olmayı çok istedim.”

b) “Dinden soğudum” diyenlerin gerekçeleri:

“Ailemin bana yapmış olduğu baskılar ve öğretmenimizin olumsuz tavırları beni dinden soğuttu.”

c) Fikri olmadığını belirtenlerin gerekçeleri:

“Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin ders gereği olarak görüyor ve işliyorum. Bir etkisi olmuyor / Beş yıl boyunca derslerde devamlı savaşılar ve peygamberlerin hayatlarını görüyoruz, bu da çok sıkıcı oluyor / Okul öncesi ibadetlerimi zaten yapıyor ve dinimi biliyordum. Okulun bir etkisi olmadı / Dersler düzenli ve etkili işlenmiyor, gereken önem verilmiyordu.”

30- Öğrencilerin Cennet ve Cehennem Hakkındaki Tanımlamaları

Öğrencilerim Cennet ve Cehennem hakkındaki değerlendirmelerini alabilmek için, "size göre Cennet ve Cehennem nedir, tanımlar mısınız?" Sorusunu yönelttik.

a) Öğrencilere Göre Cennetin Tanımı:

“Bu dünyada iyilik yapanların mükâfat olarak gittikleri yerdir / Âhiret günü günahı az olanların gideceği yerdir / Bu dünyada iyilik yapan ve ibadetlerini yerine getirenlerin mükâfat olarak gidecekleri yerdir / Bu dünyada iyilik yapan ve sevapları çok olan insanların gittiği yerdir / Müslümanların mükâfat olarak gittikleri yerdir / Allah’a inanan, doğru yolda giden ve hak yemeyen iyi insanların gideceği yerdir / Müslüman olup da görevlerini tam yaptıktan sonra gidilecek yerdir / Allah’ın yasakladıklarını yapmayan ve Allah’ın resûlüne inananların gideceği yerdir / İyilikten ve doğruluktan ayrılmayanların Âhirette gidecekleri yerdir / Allah’a karşı ibadetlerini tam olarak yapan kişilerin gidecekleri, içinde çeşitli güzel nimetlerin bulunduğu yerdir / Dünyada Allah’a inanarak O’na ibadetlerini tam yapan günah işlememiş insanların gittiği yerdir / Sevapları olan insanların gidecekleri ve içinde her türlü güzelliklerin olduğu yerdir / Allah’ın sevgili kullarının gideceği ve çeşitli nimetlerle donatılmış bir yerdir / Yalnızca iyilik ve güzelliklerle dolu olan, bizi her cuma Rabbimizle karşılaştıracak olan en güzel bahçedir.”

b) Öğrencilere Göre Cehennem Tanımı:

“Allah’a inanmayanların ve inandığı halde günah işleyenlerin cezalandırıldığı yerdir / Kötülerin, kötülük ve zulüm yapanların cezalandırıldığı yerdir / Allah’ın emir ve yasaklarına uymayan kişilerin cezalandırılacağı yerdir / Kötü insanların, görevlerini yerine getirmeyen insanların öldükten sonra gidecekleri yerdir / Dünyada kötülük yaparak günah kazanan insanların Âhirette gittikleri yerdir / Allah’a inanmayanların ve günahı çok olan insanların Âhirette cezalandırılacakları yerdir /Allah’a ortak koşan, ibâdetlerini yapmayan ve kötülük yapan kişilerin gideceği yerdir / Kötülerin cezalandırıldığı ateş ve azapla dolu bir yerdir / Hiçbir insanın gitmek istemediği, fakat cezası olanların cezalarını çekecekleri karanlık bir yerdir / Öldükten sonra gidilecek azap, korku ve ateş yeridir / Dünyada kötülük yapan, Allah’ın emir ve yasaklarına uymayan ve şeytanın yolundan giden insanların öldükten sonra gidecekleri yerdir / Hatalarımız ve günahlarımız yüzünden Rabbimizin cemâlinden uzaklaşacağımız en büyük azap yeridir / Allah’ın kötü kullarını cezalandırdığı yerdir.”

C- ÖĞRENCİLERİN İSLÂM DİNİNE İLİŞKİN TUTUMLARI

Burada öğrencilerin İslâm dininin temel özellikleri konusundaki tutumları tespit edilerek, bu konulara bakış açıları değerlendirilmiştir. Bununla ilköğretim öğrencilerinin İslâm dini hakkındaki olumlu veya olumsuz düşüncelerinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

1- Öğrencilerin İslâm'ın İnsanlara Düşünce ve Vicdan Özgürlüğü Sağladığı Konusundaki Tutumlarına İlişkin Tespitler

Tablo 55- İslâm'ın Düşünce ve Vicdan Özgürlüğü Konusundaki Öğrencilerin Tutumları

İslâm insanlara düşünce ve inanç özgürlüğü sağlar	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Fikrime uygun	247	90.1	210	87.2	457	88.7
Fikrime kısmen uygun	23	8.4	29	12.0	52	10.1
Fikrime aykırı	4	1.5	2	0.8	6	1.2
Cevapsız	7	-	4	-	11	-

Anketimize katılan kız öğrencilerimizin %90.1'i yukarıdaki İslâm'ın temel özelliğinin fikirlerine uygun olduğunu, %8.4'ü fikirlerine kısmen uygun olduğunu belirtmişler, %1.5'i ise fikirlerine aykırı bulmuşlardır.

Erkek öğrencilerin %87.2'si yukarıdaki değerlendirmeyi fikirlerine uygun, %12'si kısmen uygun olduğunu belirtmişler, %0.8'i fikirlerine aykırı bulmuşlardır. Genel olarak anketimize katılan öğrencilerimizin 457(%88.7)'si İslâm'ın insanlara düşünce ve inanç özgürlüğü sağladığını, 52(%10.1)'si kısmen sağladığını, 6(%1.2)'si İslâm'ın insanlara düşünce ve inanç özgürlüğü sağlamadığını belirtmişlerdir.(B.k.z.Tablo:55)

Anketimize katılan öğrencilerimizin büyük bir çoğunluğu son ilâhi din olan İslâm'ın insanlara düşünce ve inanç özgürlüğü sağladığının fikirlerine uygun olduğunu belirtmişlerdir.

İnsanların hayatları boyu savundukları ve benimsedikleri değerlerin başında düşünce ve vicdan hürriyeti gelir. Bu nedenle ilköğretim çağı öğrencilerine İslâm dinini ve esaslarını öğretirken sevgi ile yaklaşılmalı, onlar dinden soğutulmamalıdır.

İslâm dini insanlar için mutlu ve aydınlık bir dünya sağlayan yegâne bir sistemdir. İslâm dini insanların onur, haysiyet ve hayatını koruyan emir ve yasakları koymuştur.

Bu adaletli ve güzel esaslara samimiyetle uyan fert, toplum ve devletlerin ebediyen mutlu olacakları şüphesizdir.³⁷

İnsanın doğumundan itibaren sâhip olduğu hakların başında fikir ve vicdan hürriyeti gelir. Çünkü insanın değerini yükselten ve onu ilâhi hitâba lâıyk kılan özelliği akılı ,dolayısıyla vicdanıdır."Düşünce aklın, iman da vicdanın birer mahsülü olduğuna göre; düşünen insan, tabii olarak fikrini açıklayacak, inanan kişi de imanın gereği olarak ibadet edecektir. Yani şahsiyetli bir varlık olarak fikir ve vicdan hürriyetine sâhip olacaktır."³⁸

İslâmiyet, din adına vicdanlara tahakküm edilmesine izin vermemiştir. Bu sebeple hiçbir kimse diğerinin imânı üzerinde nüfûz yürütmek hakkına sâhip değildir. İslâm târihindeki sayısız örnekler, İslâm dininin insanı yücelttiğini, gururunu okşadığını ve ona lâıyk olduğü değerini verdiğini gösterir. İslâmiyet insan irâdesini hür ve serbest olarak kullanamadığı takdirde onu sorumlu tutmamıştır. Böylece insanın hür bırakıldığını; inandığını serbestçe yapabildiği gibi, düşündüğünü serbestçe söyleyebildiği takdirde gerçek insan olabileceğini göstermiştir.³⁹

Araştırmamıza katılan öğrenciler, İslâm dininin akıl ve mantığa değer verdiği fikrine katıldıklarını, %88.7'lik bir oranla belirtmişlerdir. (B.k.z. Tablo: 55). Kısaca İslâm dini ile akıl ve mantığın çelişmediğini öğrencilerimiz de kabul etmektedirler. Derslerin öğretilimi daha çok akla ve mantığa hitap ederek anlatılırsa bu oran daha da artacaktır.

³⁷ Doğan,Lütfi,Toplumun Temelini Sarsan Belli Başlı Problemler,s.283

³⁸ Kandemir, a.g.e, s. 101

2- İslâm'ın Akıl ve Mantığa Değer Verdiği Konusundaki Öğrencilerin Tutumlarına İlişkin Tespitler

Tablo 56: İslâm'ın akıl ve mantığa değer verdiği konusunda öğrenci tutumları

İslâm akıl ve mantığa değer verir	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Fikrime uygun	235	87.6	192	81.0	427	84.4
Fikrime kısmen uygun	31	11.2	38	15.6	69	13.6
Fikrime aykırı	2	1.2	8	3.4	10	2.0
Cevapsız	13	-	7	-	20	-

Kız öğrencilerin %87.6'sı yukarıda verdiğimiz İslâm'ın temel özelliğinin fikirlerine uygun, %11.2'si fikirlerine kısmen uygun olduğunu belirtmişler, %1.2'si fikirlerine aykırı bulmuşlardır.

Erkek öğrencilerin %81'i yukarıdaki İslâm'ın temel özelliğinin fikirlerine uygun, %15.6'sı fikirlerine kısmen uygun olduğunu belirtmişler, %3.4'ü fikirlerine aykırı bulmuşlardır.

Genel olarak anketimize katılan öğrencilerin 427(%84.4)'si İslâm'ın akıl ve mantığa değer verdiğini, 69(%13.6)'u kısmen değer verdiğini, 10(%2)'u İslâm'ın akıl ve mantığa değer verdiği fikrine katılmadıklarını belirtmişlerdir.(B.k.z.Tablo56)

İnsanoğlunun yaratılıştan sahip olduğu değerlerinden biri de aklıdır. İnsan akli sayesinde davranışlarına yön verir, toplumda kendisine bir yer edinir. İnsanın içinde bulunduğu toplumla uyum içinde olması psikolojik ve sosyal yönden dengeli bir yaşamın gereğidir. İnsanın toplum içerisinde intibakını sağlayan duyu organlarının en önemlisi akıldır. İslâm dini insanın sahip olduğu akıl ve mantık yeteneklerini hiç bir zaman gözardı etmez. Her zaman bu yeteneğini kullanmasını emreder. Anketimize katılan öğrencilerimiz de bu görüşe katılmaktadır.

3- İslâm'ın ırk ve Sınıf Ayırımı Yapmadığı Konusundaki Öğrenci Tutumlarına İlişkin Tespitler

Tablo 57: İslam'ın ırk ve sınıfl ayırımı yapıp-yapmadığı konusunda öğrenci tutumları

	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İslâm'da ırk ve sınıf ayırımı yoktur						
Fikrime uygun	239	88.5	206	86.5	445	87.5
Fikrime kısmen uygun	23	8.5	25	10.5	48	9.5
Fikrime aykırı	8	3.0	7	3.0	15	3.0
Cevapsız	11	-	7	-	18	-

Anketimize katılan kız öğrencilerin %88.5'i İslâm'da ırk ve sınıf ayırımı olmadığı fikrine katıldığını, %8.5'i kısmen kabul ettiğini, %3'ü fikirlerine aykırı bulmuşlardır.

Erkek öğrenciler ise %86.5'i fikirlerine uygun, %10.5'i fikirlerine kısmen uygun olduğunu belirtmişler, %3 gibi düşük bir oranda olana öğrenciler de fikirlerine aykırı bulmuşlardır.

Genel olarak anketimize katılan öğrencilerimizin 445(%87.5)'i İslâm'da ırk ve sınıf ayırımı olmadığını, 48(%9.5)'i İslâm'da ırk ve sınıf ayırımı yoktur fikrine kısmen katıldıklarını, 15(%3)'i İslâm'da ırk ve sınıf ayırımı yoktur fikrine katılmadıklarını belirtmişlerdir.(B.k.z.Tablo:57)

İslâm dini insanlar arasında ırk ve sınıf ayırımını hiç bir zaman uygun bulmamıştır. Arab'ın Arap olmayana hiç bir üstünlüğü olmadığı gibi, beyaz insanın siyah insana üstünlüğü yoktur. Üstünlük ancak Allah'a yapılan ibadet ve bağlılıktadır⁴⁰.

İslâm'ın geldiği ilk devirlerde insanlar, dünyanın hemen her bölgesinde sosyal sınıflar hâlinde yaşıyorlardı. Servet ve iktidarları ile orta ve fakir sınıftan ayrılan aristokratların kimi ilâhların soyundan geldiğini iddia ediyor; kimi damarlarında dolaşan kanın, halkın aksine soylu bir kan olduğunu iddia ediyordu.

⁴⁰ Hucurât sûresi 49/13

Hindistan'da günümüzde bile katılığını koruyan kast sistemi, insanları beş sınıfa ayırıyordu. Ortaçağ Avrupa'sında derebeylik rejimi hâkimdi, halk kendilerini idâre eden toprak sâhibi şövalyelerin emrinde esir gibi çalışır; toprakla beraber üstünde çalışanlar da alınır satılırdı.⁴¹

İslâm ise, gönülleri sevgi ile birleştiren kardeşlik duygusuyla, insanlar arasındaki bu katı duvarları yıktı, yerle bir etti. Onlara hep anlaşılabilir kaynaşmaları gerektiğini söyledi. "Asıl ve menşeyi itibarıyla aralarında hiç bir fark olmadığını anlattı."⁴²

Peygamberimiz(S.A.V)'in hayatı incelendiğinde insanlar arasında daima eşitlik ve hürriyeti savunduğu, evrensel bir insanlık anlayışını yerleştirmek için çalıştığı görülür.

Araştırmamıza katılan öğrencilerimiz İslâm'ın bu temel özelliğinin de fikirlerine uygun olduğunu belirtmişlerdir.

4- İslâm Dininin İlme ve Öğrenmeye Yeterince Değer Verip-Vermediği Konusundaki Öğrenci Tutumlarına İlişkin Tespitler

Tablo 58: İslâm Dininin İlme ve Öğrenmeye Yeterince Değer Verip-Vermediği Konusunda Öğrenci Tutumları

İslâm İlme ve öğrenmeye yeterince değer vermediği için müslümanlar geri kalmıştır	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Fikrime uygun	32	12.4	31	13.4	63	13.0
Fikrime kısmen uygun	24	9.3	24	10.4	48	9.8
Fikrime aykırı	202	78.3	176	76.2	378	77.2
Cevapsız	23	-	14	-	37	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerin %12.4'ü İslâm'ın ilme ve öğrenmeye yeterince değer vermediği fikrine katıldığını, %9.3'ü kısmen katıldığını belirtmişler, %78.3'ü fikrine aykırı bulmuşlardır.

⁴¹ Kandemir, M. Yaşar, a.g.e, s. 123

⁴² Tarık sûresi 86/ 5

Erkek öğrencilerin ise %13.4'ü fikirlerine uygun, %9.3'ü fikirlerine kısmen uygun bulduklarını, %76.2'si fikirlerine aykırı olduğunu belirtmişlerdir.

Genel olarak araştırmamıza katılan öğrencilerin 63(%13.3)'ü İslâm'ın ilme ve öğrenmeye yeterince değer vermediği için müslümanların geri kaldığı fikrine katıldıklarını, 48(%9.8)'i kısmen fikirlerine uygun olduğunu, 378(%77.2)'i İslâm ilme öğrenmeye yeterince değer vermediği için müslümanların geri kaldığı fikrine katıldıklarını ifade etmişlerdir.(B.k.z.Tablo:58)

Bu tespitlerimize göre öğrencilerimizin yaklaşık beşte dördü (4/5) İslâm dininin ilme ve öğrenmeye değer verdiğini belirtmişlerdir. Çünkü öğrencilerimiz İslâmiyet'in ilme verdiği önemin bilincindedirler. İlim öğrenmek, araştırmak, düşünmek yalnız insana özgü bir özelliktir. Bu kabiliyet insanın mânevî yapısının bir gereğidir. Allah tarafından başka hiç bir canlıya verilmemiş bir özelliktir. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de : “Oku, yaratan Rabbi'nin adıyla!... İnsana kalemle yazmayı öğreten O'dur.”⁴³ İslâm dini, ilim öğrenmek için zaman, yer, yaş sınırlaması koymamıştır. Beşikten mezara kadar ilim tahsil etmeyi farz kılmıştır.

Ayrıca unutulmamalıdır ki İslâm; tefekkürü, ilim öğrenip-öğretmeyi emreder, teşvik eder. İslâm tefekkür tarihi incelendiğinde, bir çok bilim adamı ve düşünürün, Ortaçağ'da Batı karanlığı yaşarken müslümanlar medeniyet ve gelişmenin en zirve noktasına ulaştıkları görülür. Hz. Ali (r.a)'nin “çocuklarınızı kendi yaşadığınız çağa göre değil, onların yaşayacakları çağa göre yetiştiriniz”⁴⁴ sözü müslümanların eğitim, öğretim ve ilme verdiği önemin en açık ifadesidir.

⁴³ Alâk sûresi 96/ 1 ve 4

⁴⁴ Özden, Erdal, İslâm'ın İlme ve Okumaya Verdiği Önem, M.E.B. Din Öğretimi Dergisi, sy.21, s.83

5- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Derslerinin Örf ve Âdetlerimizi Tanıtmadaki Rolü

Tablo 59: Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersinin Örf ve Âdetleri Tanıtmadaki Rolü

Din Kült. ve Ahlâk Bilgisi dersinin örf ve âdetleri tanıtmadaki rolü	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yeterince tanıtıyor	192	72.5	163	69.7	355	71b1
Kısmen tanıtıyor	51	19.2	60	25.6	111	22.2
Tanıtıyor	22	8.3	11	4.7	33	6.7
Cevapsız	16	-	11	-	27	-

Tablo 59’da verdiğimiz değerlendirmeyi anketimize katılan kız öğrencilerinin %72.5’i fikirlerine uygun olduğunu, %17.2’si fikirlerine kısmen uygun olduğunu belirtmişler, %8.3’ü fikirlerine aykırı bulmuşlardır.

Erkek öğrencilerin ise 569.7’si bu değerlendirmeyi fikirlerine uygun, %25.6’sı kısmen uygun olduğunu belirtmişler, %4.7’si ise fikirlerine aykırı bulmuşlardır.

Genel olarak anketimize katılan öğrencilerimizin 255 (%71.1)’i din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinde örf ve adetlerimizi tanımada yeterli bilgiler verildiğine inanmakta, 111(%22.2)’si kısmen yeterli bilgiler verildiğine inanmakta, 33 (6.7)’ü ise bu derste örf ve adetlerini tanımada yeterli bilgiler verilmediğine inanmaktadırlar.(B.k.z.Tablo:59)

Her okul, milletin milli ve mânevi değerlerini toplumun kabul ettiği, benimsediği dünya görüşünü çocukları seviyelerine göre öğretmek, benimsetmek, iradesini, idealini o istikamette eğitmekle görevlidir.

Cemiyetin kabûl ettiği veya aldığı değer yargılarını, yetişmekte olan çocuklara kazandırmak okul eğitiminin başlıca hedefidir. Kişinin yaşadığı çevre ve toplumla ters düşmeyen, inandığı değerleri ve inançları olmalıdır. Hiç kimse toplumun örf ve ananelerini, geleneklerini ve değer yargılarını ve ahlâk kurallarını tümünden reddedemez ya da kendini onların dışında ve üstünde göremez.

6- Geçmişte Müslümanların Pozitif İlimlerin Gelişmesine Katkı Sağladığı Konusundaki Öğrenci Tutumlarına İlişkin Tespitler

Tablo60 : Müslümanların pozitif ilimlere katkı sağladığı konusunda öğrenci tutumları

Geçmişte müslümanlar pozitif bilimlerin gelişmesine büyük katkılar sağlamışlardır.	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Fikrime uygun	179	68.6	156	66.3	335	67.5
Fikrime kısmen uygun	53	20.3	52	22.2	105	21.2
Fikrime aykırı	29	11.1	27	11.5	56	11.3
Cevapsız	20	-	10	-	30	-

Yukarıdaki tabloda da görüleceği gibi, kız öğrencilerin %68.6'sı müslümanların pozitif bilimlere katkı sağladığı fikrine katıldığını, %20.3'ü kısmen katıldığını, %11.1'i ise bunu düşüncelerine aykırı bulduklarını beyan etmişlerdir..

Erkek öğrencilerin ise bu tanımlamayı %66.3'ü fikirlerine uygun, %22.2'si kısmen uygun, %11.5'i fikirlerine aykırı bulmuşlardır.

Genel olarak araştırmamıza katılan öğrencilerimizin 335 (%67.5)'i geçmişte müslümanların pozitif ilimlerin gelişmesine büyük katkılar sağladığı fikrine katıldıklarını, 105 (%21.2)'i bu fikre kısmen katıldıklarını, 56 (%11.3)'sı bu fikre katılmadıklarını ve fikirlerine aykırı olduğunu belirtmişlerdir.(B.k.z.Tablo:60)

Öğrencilerimizin %67.5'i "İslâm dini ilme ve öğrenmeye değer vermediği için müslümanlar geri kalmıştır," fikrine katılmadıklarını belirtmişlerdir. Çünkü aksine öğrencilerimizin büyük bir çoğunluğu İslâm dininin ilme, öğrenmeye önem ve değer verdiğinin bilincindedirler.

Unutulmamalıdır ki, İslâm dini akla, ilme ve öğrenmeye değer verdiği için, pozitif ilimlerin ortaya çıkmasında ve gelişmesinde müslüman bilim adamlarının etkisi olduğu tarihen sabittir. Araştırmamıza katılan öğrencilerimizin %88.7'si geçmişte müslüman bilim adamlarının ilimlerin gelişmesine katkıları olduğunu kabul etmektedirler. (B.k.z. Tablo:60) İslâm dininin bu temel özelliğinin öğrenciler tarafından fikirlerine uygun olmasında Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin önemli etkisi olduğunu da belirtmeliyiz. Çünkü ilköğretimde yer alan bu dersin müfredatlarında İslâm

dininin temel esas ve özellikleri yer almakta ve öğretimi yapılmaktadır. İlköğretim öğrencilerinin İslâm dininin özellikleri hakkında olumlu düşüncelere sahip olduklarını söyleyebiliriz. Böylelikle öğrencilerimiz İslâm Dininin milletleri geri bırakmadığı ve geliştirdiği fikrinin kendilerine uygun olduğunu ifade etmişlerdir.

İKİNCİ BÖLÜM

**ÖĞRENCİLERİN DİN KÜLTÜRÜ VE AHLÂK BİLGİSİ
ÖĞRETMENLERİNE İLİŞKİN TUTUM VE DAVRANIŞLARI İLE
İLGİLİ TESPİTLER VE YORUMLAR**

A- ÖĞRENCİLERİN DİN KÜLTÜRÜ VE AHLÂK BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETMENLERİNE İLİŞKİN TUTUM VE DAVRANIŞLARI İLE İLGİLİ TESPİTLER VE YORUMLAR

Burada öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi ile ilgili tutum ve davranışlarını tespit edebilmek için 25 adet soru soruldu. Alınan cevaplara göre tespitler ve yorumlar yapıldı.

1- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Derslerinin İşlenmesinin Öğrenciler Üzerinde Etkinlik Derecesi

Tablo 61: Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin öğrencilere göre işlenme durumu

Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin öğrencilere göre işlenme durumu	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet, dersi etkili olarak anlatıyor.	193	69.7	169	70.1	362	70.0
Hayır, etkili olarak anlatmıyor	28	10.1	16	6.6	44	8.5
Dersi kısmen etkili anlatıyor	30	10.8	36	15.0	66	12.7
Bu konuda kararsızım	26	9.4	20	8.3	46	8.8
Cevapsız	4	-	4	-	8	-

Tablo 61’de görüleceği gibi, kız öğrencilerinin %69.7’si dersin yeterince etkili ve faydalı olarak işlendiğine inandıklarını, %10.1’i inanmadıklarını belirtirken, %10.8’i kısmen yeterince etkili ve faydalı olarak işlendiğine kani olduklarını ifade etmişlerdir. %9.4’ü kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Erkek öğrencilerin ise %70.1’i derslerin etkili ve faydalı olarak işlendiğine inandıklarını, %6.6’sı inanmadıklarını, %15’i kısmen yeterince etkili ve faydalı olarak işlendiğini, %8.3’ü ise kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Genel olarak anketimize katılan öğrencilerimizin 262(%70)’si Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin öğretmenler tarafından yeterince etkili ve faydalı olarak işlendiğine inanmakta, 66 (%12.7)’si yeterince etkili ve faydalı olarak işlendiğine kısmen

inanmakta, 44 (%8.5)'ü yeterince etkili ve faydalı olarak işlendiğine inanmamaktadırlar. 46(%8.8)'sı kararsız olduklarını ifade etmişlerdir.

Anketimize katılan öğrencilerimizin beşte dördten fazlası Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin tamamen veya kısmen yeterince etkili ve faydalı olarak işlendiğine inanmaktadırlar. Bu durum Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi eğitimi ve öğretimi açısından sevindiricidir.

İlköğretim üçüncü sınıf öğrencileri, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinde pedagojinin tespit ettiği “iyi öğretmende bulunması gereken” özellikleri aynen bulmak ve görmenin yanında etkili ve faydalı ders işlemlerini istemektedirler.

Öğretmenlerince Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin yeterince etkili ve faydalı olarak işlendiğini belirtenlerin görüşleri:

“Konuları ilginç ve güzel örneklerle anlatıyor, bizi her konuda bilgilendiriyordu / Öğretmenimiz dine bağlı ve derslere hazırlıklı olarak geliyor ve bizi her konuda bilgilendiriyordu / Öğretmenimiz oldukça bilgili ve kitaplarımız da gayet güzeldi / Öğretmenimiz kendisine verilen imkânı en iyi değerlendirerek konuları en ince ayrıntısına kadar anlatıyordu.”

Derslerin kısmen etkili ve faydalı olarak işlendiğine inananların görüşleri:

“Sormak istediğimiz soruları soramıyorduk. Çünkü zaman yetersizliğinden öğretmenimiz soru sormaya imkân tanımıyordu / Zaman yeterli olmadığı için konular yüzeysel geçiliyordu / Öğretmenimiz öğrencilerin ilgisini derse çekemiyordu. Böyle olunca da ders verimsiz oluyordu / Öğretmenimiz öğrencilerin seviyesine inemiyor, sâde ve anlaşılır dil kullanmıyordu / Ders saatleri az olduğundan konular yeterli işlenmiyor / Okullarda Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerine gereken önem verilmiyor.”

Öğretmenleri tarafından Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin yeterince etkili ve faydalı olarak işlenmediğini belirtenlerin sebepleri:

“Ders saatleri az olduğundan, konular yeterince işlenmiyor ve sorularımıza doyurucu cevaplar verilmiyordu / İslâm dinini sevmediğim için ilgilenmiyorum / Bâzi

öğretmenlerimiz derslerini ciddiye almıyorlardı / Konuların yoğun olması nedeni ile ders saatleri yeterli olmuyor ve konuların üzerinde yeterince durulmuyordu.”

Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi çok yönlü bir derstir. Bu bakımdan bu dersle ilgili çalışmalar sırasında birden çok değişik yöntem ve tekniğe başvurulmalıdır. Etkin bir öğretim için metot zenginliğine gitmek artık bir zorunluluktur. Çünkü hiçbir ders için hiç bir öğretim yolu tek başına sihirli bir değnek değildir. Her derse uyacak, her zaman kullanılabilir tek bir yöntem yoktur. Ancak belli dersler hatta belli konular için uygun yöntemlerinden söz edilir. Öğretmen konusunu en iyi bir şekilde öğretebilmesini sağlayacak yöntemi seçecek ve sınıftan aldığı ipuçları ile bazı değişikliklere gidebilecektir. Aslında yöntem bilgisinin amacı da budur.

Yukarıda yaptığımız tespitler ders metotları ile ilgili ipuçları vermektedir. Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinde uygulanabilecek metotların olumlu ve olumsuz yönleri değişik kaynaklarda genişçe anlatılmıştır.

Öğrencilerimiz dersin nasıl işlenmesi gerektiği konusunda düşüncelerini belirtmişler, beklentilerini ifade etmişlerdir.

2- Öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenleri ile Diyalog Kurma Durumları

Tablo 62: Öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenleri ile diyalog kurma durumu

Öğrencilerin Din Kült. ve A. B. Öğretmenleri ile diyalog kurma durumları	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet, yeterince diyalog kurabiliyoruz	145	52.5	150	62.2	295	57.0
Hayır, yeterince diyalog kuramıyoruz	67	24.3	32	13.3	99	19.2
Bazen, diyalog kurabiliyoruz.	53	19.2	41	17.0	94	18.2
Kararsızım	11	4.0	18	7.5	29	5.6
Cevapsız	5	-	4	-	9	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerinin %52.5'i din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenleriyle yeterince diyalog kurduklarını, %24.3'ü kuramadıklarını, %19.2'si bazen diyalog kurabildiklerini, %4'ü kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Erkek öğrencilerin ise %62.2'si "evet", %19.2'si "hayır", %17'si "bazen" cevabını vermişler, %7.5'i kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Kız öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlâk bilgisi öğretmenleri ile diyalog kurabilme oranı erkek öğrencilerine oranla daha düşüktür.

Genel olarak anketimize katılan öğrencilerimizin 295(%57)'i Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenleri ile yeterince diyalog kurabildiklerini, 99(%19.2)'u yeterince diyalog kuramadıklarını, 94(%18.2)'ü bazen diyalog kurabildiklerini ifade etmişler, 29(%5.6)'u kararsız olduklarını belirtmişlerdir.(B.k.z.Tablo:62)

Araştırmamıza katılan öğrencilerimizin dörtte üçü Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenleriyle her zaman veya bazen yeterince diyalog kurabildiklerini belirtmişlerdir. Bu durum ders öğretmenlerinin öğrencileriyle iyi ilişkilerde bulunduğunu göstermektedir diyebiliriz.

3- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenlerinin Diğer Öğretmenler Arasındaki Yeri

Tablo: 63: Öğretmenlerin yeri

Din Kült. Ve A. B. Öğretmenlerinin yeri hakkında öğrencilerin görüşleri	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sevilen öğretmen	145	53.0	135	56.0	280	54.6
Herhangi bir öğretmen gibi	120	44.0	101	42.0	221	43.0
Sevilmeyen bir öğretmen	8	3.0	4	2.0	12	2.4
cevapsız	8	-	5	-	13	-

İlköğretim son sınıf öğrencilerine göre Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin, okul içerisindeki ve diğer öğretmenler arasındaki yerleri tablo 63'de gösterilmiştir. Anketimize katılan kız öğrencilerimizin %53'ü en sevilen öğretmenler, %42'si herhangi bir öğretmen, %3'ü sevilmeyen bir öğretmen cevabını vermişlerdir.

Erkek öğrencilerin ise %56'sı sevilen öğretmenler, %42'si herhangi bir öğretmen, %2'si sevilmeyen öğretmen cevabını vermişlerdir.

Yine kız öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerine “Sevilen öğretmendir” dir cevapları erkek öğrencilerden düşüktür.

Toplam olarak anketimize katılan öğrencilerimizin 280 (%54.6)’i Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerini, “en sevilen öğretmen” 221 (%43)’i herhangi bir öğretmenimiz gibidirler, 12 (%2.4)’si sevilmeyen öğretmendir cevabını vermişlerdir.

Gerekçeleri:

“Sevilen ve takdir edilen öğretmenlerdir.” Cevabını verenlerin gerekçeleri:

“Bizimle iyi diyalog kuruyor, sorunlarımızla ilgileniyor, bize zevkli ve güzel ders anlatıyor / Bizimle bir dost gibi ilgileniyor, bütün dertlerimizi rahatlıkla açabiliyorum, en ço sevdiğim öğretmen Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenimdir / Benimle ilgilendiği ve beni sevdiği için en sevdiğim öğretmendir / Bilgili, Kültürlü ve anlayışlı birisidir. Derslerini çok iyi anlatır, O’na çok saygı duyarım / Öğrenciler arasında ayırım yapmıyor, herkesle ilgileniyor, derslerimizi gayet güzel anlatıyor / Çok cana yakın, güler yüzlü ve alçak gönüllü bir kimsedir. Derslerini çok iyi anlatır / Adâletli ve hoşgörülü davranıyor, bilgileri ile bize dinimizi öğretiyor ve görevini en iyi şekilde yapıyor.”

“Herhangi bir öğretmenimiz gibidirler.” Cevabını verenlerin gerekçeleri:

“Bütün öğretmenlerimiz gibi beni anlamıyor, ben çalıştığım zaman beni kaldırmıyor ve haksızlık yapıyor / Diğer öğretmenlerden farkları yoktur. Diğer öğretmenler gibi derse girenler, anlatırlar ve giderler. Onun için öğretmenler arasında fark yapmıyorum / Davranışları arasında bir tutarlılık yoktur. Bazen iyi, bazen Kötü bir öğretmen rolü oynar. Benim daha tutarlı bularak sevdiğim öğretmenlerim var.”

“Sevilmeyen öğretmenlerdir.” Cevabını verenlerin gerekçeleri:

“Çok asık suratlı, hoşgörüsü olmayan ve diğer inançlara karşı küfür yağdıran birisidir. Öğrencilerle hiç diyalogu yoktur / Sosyal yönleri zayıftır. Davranışları tutarlı değildir.”

Eğitim ve öğretimle ilgili yapılan anketlerde öğrencilerin çoğu en çok sevilen öğretmende aşağıdaki niteliklerin bulunmasını istemişlerdir. Öğretmen:

- Çalışkan, bilgili, nazik, güler yzly olmalı.
- Öğrencilere iyi davranmalı, adil olmalı.
- Güzel konuşmalı, iyi ders anlatmalı.
- Öğrencilerle ilgilenmeli, toleranslı olmalı.
- Alay etmemeli, not vermede cömert olmalı.¹

Araştırmamıza katılan öğrencilerimizin yarısından fazlası Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi ğretmenlerinin bu özellikleri taŐıdığını ortaya koymuşlardır. Ümit ediyoruz ki; ilköğretim ğrencilerinin ilişki kurdukları ve her problemini aabildikleri öğretmenlerinden birisi de Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi ğretmenleridir. İstisnalar hariç bu branş öğretmenleri her yönüyle öğrencilere ve çevrelerine iyi bir örnektir.

Tespitlerimizden Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi sevilen ders; ve öğretmenleri ise sevilen öğretmenler arasında yer aldığı varsayımı da doğrulanmıştır.

4- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi ğretmenlerinin öğrencilerini Kutsal Kavramlarla Korkutup-Korkutmama Durumu

Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi ğretmenlerinin öğrencileri etki altına alabilmek amacıyla öğrencileri kutsal kavramlarla korkutuyorlar mı? Bu konuda tespitler yapabilmek için sorduğumuz soruya aldığımız cevaplar Őyledir. (B.k.z. Tablo: 64)

Tablo 64: Öğretmenlerin ğrencileri kutsal kavramlarla korkutma durumu

Seçenekler	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet, korkutuyorlar	29	10.5	43	18.0	72	14.0
Hayır, korkutmuyorlar	248	89.5	194	82.0	442	86.0
Cevaplar	4	-	8	-	12	-

Araştırmamıza katılan kız ğrencilerinin %10.5'i din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi ğretmenlerinin kendilerini Allah ve Cehennem kavramlarıyla korkuttuklarına

¹ Aytuna, A. Hasip, Orta Dereceli Okullarda ğretmenlik ve Problemleri, S. 285

inandıklarını, %89.5'i buna inanmadıklarını ifade etmişlerdir. Erkek öğrencilerin ise %18'i bu anket sorumuza "evet", %82'si "hayır" cevabını vermişlerdir.

Genel olarak ise anketimize katılan öğrencilerimizin 72(%14)'si bu anket sorumuza "evet" cevabını vermişler, 442(%86)'sı ise "hayır" cevabını vermişlerdir.

"Evet" cevabını verenler etkisini şu şekilde ifade etmişlerdir:

"Olumlu yönde etkiliyor, ibâdetlerimizi ciddi ve sürekli yapmaya çalışıyoruz (yaygın kanaat) / Olumlu yönde etkiliyor. Cehenneme gitmemek için iyilik yapmaya ve ibâdetlerimi terk etmemeye çalışıyorum / Olumsuz yönde etkileniyor ölümden ve ibâdetlerimi yapamadığım için Cehenneme gitmekten korkuyorum / Olumsuz etkileniyorum, sanki yaptığım her şeyin günah ve yasak olduğu düşüncesine kapılıyorum / İçimi bir korku kaplıyor ve her dinsel bir olayda içimde bir korku duyuyorum."

Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretiminde sevgi esas hareket noktası olmalıdır. Kuşkusuz her ders öğretmeni başarılı olmak için dersini sevdirmek zorundadır. Fakat Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmeni kendi dersinin yanında İslâm dinini de temsil etmektedir. Her sözü, her davranışı önemlidir. Bunun bilincinde olup, kendisini ve dersini sevdirecek, hoşgörülü ve toleranslı olmalıdır.

Araştırmamız tespitlerine göre; öğrencilerimizin dörtte üçten fazlasının öğretmenlerinin kendilerini kutsal kavramlarla korkutmadığını ifade etmeleri sevindirici bir durumdur. Ancak yeterli değildir. Hiçbir Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmeni öğrencilerini kutsal varlıklarla veya başka yollarla korkutmamalıdır. Çünkü, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenin unutmaması gereken bir husus da, okulda kendisinin aynı zamanda bir moral eğitimcisi olarak görüldüğüdür. O, öğrencilerle daima iyi ve güzel ilişkiler içerisinde bulunarak onların sorunları için zaman ayıracaktır. Öğrencilere rehberlik etmeye çalışacaktır.

5- Öğrencilerin Meslek Olarak Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenliğini İsteyip-İstemedikleri

Öğrencilerimizin Meslek hayatına atıldıklarında Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmeni olmak isteyip istemediklerini tespit edebilmek için, ileride meslek hayatına atıldığımız zaman Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmeni olmak ister misiniz? sorusunu yönelttik.

Tablo 65: Öğrencilerin din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmeni olmak isteyip-istemedikleri durumu

Seçenekler	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet, istiyorum	96	34.2	130	53.0	226	43.0
Hayır, istemiyorum	165	58.7	97	40.0	262	50.0
Cevapsız	20	7.1	18	7.0	38	7.0

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi araştırmamıza katılan öğrencilerimizin %34.2'si bu anket sorumuza "evet" cevabını vermişler, %58.7'si ise "hayır" cevabını vermişlerdir. %7.1'i ise bu sorumuza cevap vermemişlerdir. Erkek öğrencilerin ise %53'ü ise "evet", %40'ı "hayır", cevabını vermişler, %7'si bu sorumuzu boş bırakmışlardır.

Genel olarak ise anketimize katılan öğrencilerimizin 226 (%43)'sı sorumuza "evet", 262 (%50)'si "hayır" cevabını vermişler, 38 (%7)'si ise cevap vermemişlerdir. (B.k.z. Tablo: 65)

Kişinin seçtiği meslek, yaşam biçiminin nasıl olacağını da önemli etkenlerinden biridir. Harcanacak zaman, kazanılacak para, yükselme ve nasıl bir yaşam sürüleceği gibi etkenler kişinin meslek seçimini büyük ölçüde etkiler. Kişinin kabiliyetleri de meslek seçiminde önemli bir rol oynar.

Araştırmamıza katılan çocuklarımızın %43'ü Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenliği mesleğini seçmek istediklerini belirtmişlerdir. Bu oran düşük gibi görünmekle beraber oldukça sevindiricidir. Çünkü çocukların meslek seçimine doğru

yönelmeleri lise yıllarına, yani ergenlik dönemine rastlamaktadır.² Henüz ergenlik döneminin ilk yıllarına rastlayan bu yaşlarda %43 oranında bir istek oldukça sevindiricidir. Çocuklarımızın Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmeni olmak istememelerinin gerekçeleri ise şöyledir:

Gerekçeleri;

“Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmeni olmak.” istediklerini belirtenlerin gerekçeleri:

“Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenliği güzel bir meslektir. Öğretmenimiz de bize iyi örnek olduğu için seçmek istiyorum / Hem dinimi yaşamak hem de dinimizi insanlara öğretmek isterim / Bildiklerimle gelecek nesilleri aydınlatmak ve din adına insanları yanlış yönlendirenleri engellemek için / Bu mesleği seçerek hem bu dünyamı hem de âhiretimi kurtarmak isterim / Bu dersi ve öğretmenini sevdiğim için Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmeni olmak isterim.”

"Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmeni olmak istemediğini " belirtenlerin gerekçeleri:

“Başka bir mesleği düşündüğüm için seçmek istemiyorum.(Yaygın kanaat) / Maaşı az olduğu için öğretmen olmayı düşünmüyorum / Bu mesleği seçersem anlattıklarımı uygulamam gerekir. Bunu yapamayacağım için Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmeni olmak istemiyorum / Sorumluluğu çok ağır olan bir meslek, bu sorumluluğu taşıyabileceğimi zannetmiyorum.”

6- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenlerinin Anlattıkları ile Yaşantıları Arasında Çelişki Olup-Olmadıkları Durumu

Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerini sözleri ile davranışları arasında tutarlı olup olmadıklarını tespit edebilmek için öğrencilerimize, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin size anlattıkları ile kendilerinin günlük hayatında yaptıklarına bir uyum sağlıyor mu? Yoksa çelişki var mı? Sorusunu yönelttik.

² Erden, Münire-Akman, Yasemin, Eğitim Psikolojisi, s. 86

Tablo 66: Öğretmenlerin sözleri ile davranışları arasında tutarlılık durumu

Seçenekler	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet, çelişki var	140	50.0	126	53.4	266	52.0
Hayır, çelişki yok	19	7.0	13	5.5	32	6.0
Bazılarında çelişki var	47	17.0	40	17.0	87	17.0
Farkında değilim	72	26.0	40	24.1	129	25.0
Cevapsız	3	-	9	-	12	-

Tablo: 66'da görüldüğü gibi araştırmamıza katılan kız öğrencilerinin %50'si din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin sözleri ile anlattıkları arasında çelişki olduğunu belirtmişler, %7'si çelişki olmadığını belirtmişler, %17'si bazılarında çelişki olduğunu belirtmişler, %26'sı ise farkında olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Erkek öğrencilerin ise %53.4'ü çelişki olduğunu, %5.5'i çelişki olmadığını, %17'si bazılarında çelişki olduğunu ifade etmişler, %24.1'i ise farkında olmadığını belirtmişlerdir.

Genel olarak ise araştırmamıza katılan öğrencilerimizin 266 (%52)'si Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin anlattıkları ile yaptıkları arasında çelişki olduğunu, 32 (%6)'si olmadığını, 87 (%17)'si bazılarında çelişki olduğunu ifade etmişler, 129 (%25)'u farkında olmadıklarını belirtmişlerdir.

İyi bir öğretmen en güzel örnek olabilen kimsedir. Söylediklerini bizzat hayatında yaşayandır. Çünkü Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenleri öğrencilerine iyi birer örnek olmak zorundadır. Din eğitimcileri ve din görevlileri, toplumda az da olsa görülen hatalarından dolayı sürekli olumsuz propagandaya tâbi tutulurlar. Bu olumsuz imajlarını yok etmek için söz ve davranışları ile örnek olmalıdırlar.³

Yaptığımız tespitler sonucu Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin yarından fazlasının anlattıkları ile yaptıkları arasında çelişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum Din eğitimi ve öğretimi açısından oldukça endişe verici bir durumdur. Din

³ Öcal, Mustafa, Din Eğitimi ve Öğretiminde Metotlar, s. 232

Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenleri daha ciddi ve tutarlı olmalı ve bu olumsuz düşünceye sebep olan davranışlardan uzak durmalıdırlar.

Okulda öğretmenin vazgeçilmez bir yeri vardır. Öğrenci takdir ettiği bir öğretmeni giyinişi, konuşması, iyi ve kötü bütün şahsi özellikleriyle örnek alır. Ona benzemeye, onun gibi davranmaya çalışır.⁴

Araştırmamız tespitlerine göre Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenleri, öğrencilerin yarısından fazlasından sevilen öğretmenler olarak görüldükleri ortaya çıkmıştır. (B.k.z. Tablo: 63) Bu da gösteriyor ki, öğrencilerin dikkat ve ilgileri öğretmenlerin üzerindedir. Öğretmen arkadaşlarımızın bu ilgileri dikkate alarak öğrencilere iyi örnek olmalıdırlar. Bu da söylediklerini kendi hayatlarında yaşamaları ile mümkündür. Tespitlerimize göre öğrencilerimizin yine yarından fazlası Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin anlattıkları ile yaptıkları arasında çelişki olduğunu belirtmişlerdir. Bu oldukça yüksek bir orandır. Bu da gösteriyor ki, öğrencilerin gözünden hiçbir şey kaçmamaktadır. Meslektaşlarımızın bu durumlarını düzeltmeleri için daha ciddi ve tutarlı olmaları söz ve davranışlarıyla uyumlu olmaları gerektiğini düşünüyoruz.

⁴ Çamdibi, H. Mahmut, a.g.e., s. 171

7- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenlerinin Öğrencilerin Seviyesine Göre Ders Anlatıp-Anlatamadıkları Durumu

Tablo 67: Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin öğrencilerin seviyesine inip-inemedikleri

Seçenekler	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Seviyemize uygun anlatıyor	234	84.0	208	87.4	442	85.5
Seviyemize uygun anlatamıyor	13	4.6	6	2.5	19	3.7
Bazıları seviyemize uygun anlatabiliyor	32	11.5	24	10.0	56	10.8
Cevapsız	2	-	7	-	9	-

Tablo: 67'de görüldüğü gibi araştırmamıza katılan kız öğrencilerinin %84'ü Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin öğrencilerin seviyelerine göre ders anlatabildiklerini, %4.6'sı anlatamadıklarını, %11.5'i ise bazılarının anlatabildiğini belirtmişlerdir.

Erkek öğrencilerin %87.4'ü öğretmenlerinin öğrencilerin seviyelerine göre ders anlattıklarını, 2.5'i ise anlatamadıklarını, %10.1'i ise bazılarının anlatabildiklerini belirtmişlerdir.

Genel olarak ise araştırmamıza katılan öğrencilerin 442(%85.5)'si ders öğretmenlerinin kendi seviyelerine göre ders anlattıklarını, 19(%3.7)'u anlatamadıklarını, 56(%10.8)'sı bazılarının anlatabildiğini belirtmişlerdir.

Hayır cevabını verenlerin gerekçeleri şöyledir:

“Öğretmenimiz bizim seviyemize inmiyor, derlerde çok sert ve otoriter bir tavır sergiliyor, daha yumuşak ve hoşgörülü olmalı / Öğretmenimizin dili çok ağır, konuştuklarını anlayamıyoruz. Daha sâde ve günümüz Türkçesi ile konuşmalı.”

Anketimize katılan öğrencilerimizin %85.5'i Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin öğrencilerin seviyelerine uygun ve etkili ders anlattıklarını ifade etmişlerdir. Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi çok yönlü bir derstir. Bu bakımdan bu dersler öğrenciye anlatılırken çok değişik yöntem ve tekniklere başvurmalı, etkin bir öğretim için ne gerekiyorsa yapılmalıdır. Bu yapılırken öğrencilerin gelişim seviyeleri göz önünde bulundurulmalı ve bu seviyeye göre yöntem ve teknikler kullanılmalıdır. Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin %85.5'inin bunu başardıkları araştırmamız tespitlerinden ortaya çıkmıştır.

8- Öğrencilerin Öğretmenleri Tarafından Kendilerine İsimleriyle Hitap Edilmesine Karşı Tepkileri

Tablo 68: Öğretmenlerin öğrencilerine ismen hitap etmesi durumu

SEÇENEKLER	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet, hoşuma gider	213	77.2	186	78.2	399	77.6
Hayır, gitmez	8	2.8	14	5.8	22	4.3
Bu konuda fikrim yok	55	20.0	38	16.6	93	18.1
Cevapsız	5	-	7	-	12	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerin %77.2'si Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmenlerinin kendilerine ismen hitap etmelerinin hoşlarına gideceğini, %2.8'si ise hoşlarına gitmeyeceğini, %20'si ise bu konuda fikirleri olmadığını belirtmişlerdir.

Erkek öğrencilerin ise %78.2'si bunun hoşlarına gideceğini, %5.8'i hoşlarına gitmeyeceğini, %16'sı ise bu konuda fikirlerinin olmadığını belirtmişlerdir.

Genel olarak ise araştırmamıza katılan öğrencilerimizin 399 (%77.6)'u öğretmenlerinin kendilerine ismen hitap etmesinin güzel bir şey olduğunu ve hoşlarına gideceğini, 22 (%4.3)'si hoşlarına gitmeyeceğini, 93 (%18.1)'ü ise bu konuda fikirleri olmadığını belirtmişlerdir. gitmeyeceğini, 93 (%18.1)'ü ise bu konuda fikirleri olmadığını belirtmişlerdir. (B.k.z. Tablo: 68.)

Gerekçeleri;

“Evet” cevabı verenlerin gerekçeleri:

“Öğretmenim tarafından sevilme ve tanınmak güzel bir şey, bu beni mutlu eder / Öğretmenimin beni tanıdığını ve bana güvendiğini gösterir. Bu da bir öğrenci için güzel bir durumdur / Öğretmenimin beni tanıdığını gösterir, ben de ona daha rahat yaklaşabilir ve sorularımı anlatabilirim / Hoşuma gider çünkü insanın kendisini en zor beğendirebileceği öğretmen Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenidir / Benim Başarılı ve yetenekli bir öğrenci olduğumu gösterir. Bu da beni mutlu eder / Benim çalışkan ve derse ilgi gösteren bir öğrenci olduğumu ve öğretmenimiz tarafından sevildiğimi gösterir.”

"Fikrim yok" cevabını verenlerin gerekçeleri:

“İsmen hitap etmesi ve etmemesi benim için önemli değil. Önemli olan benim çalışkan olmamdır / Öğretmenimiz isimleri tutmasa bile öğrencilerini iyi tanır.”

9a- Öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Derslerinden Yıllık Ödev Alıp- Almama Durumu

Öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinden ödev alıp-almadıklarını tespit edebilmek için, "önceki yıllarda Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinden yıllık ödev yaptınız mı?" Sorusunu yönelttik.

Tablo 69: Öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinden yıllık ödev yapma durumu

Öğrencilerin Din Kült. ve A. B. derslerinden ödev alıp-almadıkları durumu	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet, aldım	58	21.0	62	26.5	120	23.5
Hayır, almadım	218	79.0	172	73.5	390	76.5
Cevapsız	5	-	11	-	16	-

Öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinden yıllık ödev yapıp-yapmadıkları Tablo:69'daki şekilde tespit edilmiştir. Bu tabloya göre araştırmamıza

katılan kız öğrencilerinin %21'i Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinden yıllık ödev yaptıklarını, %79'u ise yapmadıklarını belirtmişlerdir. Erkeklerin %26.5'i yıllık ödev yaptıklarını, %73.5'i ise yapmadıklarını ifade etmişlerdir.

Genel olarak ise araştırmamıza katılan öğrencilerin 120 (%23.5)'si Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinden yıllık ödev yaptıklarını, 390 (%76.5)'i ise yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmamızın bu sorusuna verilen cevaplara göre öğrencilerin dörtte üçünden fazlası Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinden yıllık ödev yapmadıklarını belirtmişlerdir. Yıllık ödevler Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi konularının daha detaylı araştırılıp kavranması için öğrencilere önemli bir fırsattır. Bu oranın düşük olması derslerimiz açısından oldukça üzücü bir durumdur. Ders öğretmenlerinin bu konunun üzerinde önemle durup, ödev alan öğrencilerin sayılarını artırmaları, öğrencilerin dinimizi öğrenmeleri açısından da yararlı olacaktır.

9b- Öğrencilerin Aldıkları Yıllık Ödevlerden Faydalanıp-Faydalanamadıkları durumu

Tablo 70: Alınan ödevlerin öğrencilere faydalı olup-olmadığı durumu

Yapılan ödevlerin faydalı olup-olmadığı durumu	KIZ/58		ERKEK/52		TOPLAM/120	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet, faydalı oldu	32	55.2	44	71.0	76	63.3
Biraz, faydalı olmuştur	18	31.0	16	25.8	34	28.4
Hayır, faydası olmadı	8	13.8	2	3.2	10	8.3
Cevapsız	-	-	-	-	-	-

Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinden yıllık ödev yapmış olan kız öğrencilerinin %55.2'si verilen bu ödevlerin faydalı olduğunu, %31'i biraz faydası olduğunu, %13.8'i hiç faydası olmadığını belirtmişlerdir.

Erkek öğrencilerin ise %71'i verilen ödevlerin faydalı olduğunu %25.8'i biraz faydası olduğunu, %3.2'si ise faydası olmadığını belirtmişlerdir.

Genel olarak ise Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin yıllık ödev yapan 120 öğrenciden 76(%63.3)'sı ödevlerden yararlandıklarını, 34(%28.4)'ü biraz yararlandıklarını, 10(%8.3)'u ise yararlanamadıklarını belirtmişlerdir.

Eğitim ve öğretimde ödevlerin öğretici fonksiyonları aslâ inkâr edilemez bir gerçektir. Yapmış olduğumuz araştırmamızda ödev yapmış olan öğrencilerden üçte ikisi ödevlerin kendilerine faydalı olduğunu ifade etmişlerdir. (B. k .z . Tablo: 70)

"Okullarda öğrencilere yaptırılan ödevlerin, genel eğitim-öğretim faaliyetleri içerisinde olduğu gibi, din eğitimi ve öğretimi içerisinde de önemli yeri vardır. Yaptığımız araştırmalara göre meslektaşlarımızın çoğunluğu, ödevlerin eğitim ve öğretim faaliyetleri içerisindeki yerini ve önemini gereği gibi kavramış durumdadırlar. Meslektaşlarımız çoğunlukla öğrencilerinin özel ve genel durumlarını dikkate alarak ödevler vermekte, bunun da faydalı ve verimli sonuçlarını almaktadırlar."⁵

⁵ Öcal, Mustafa, a.g.e, s. 281

Ancak yaptığımız tespitlerden ve kendi müşahedelerimizden hareketle diyebiliriz ki; bâzı öğretmen arkadaşlar ödevlerin eğitim-öğretim faaliyetlerindeki yerini ve değerini yeterince kavrayamamışlardır. Araştırma tespitlerimiz de bunu destekler mâhiyettedir. Araştırmamız tespitlerine göre öğrencilerin sâdece dörtte biri Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinden yıllık ödev yapmışlardır. Bu araştırmanın muhâtabı olan öğrencilerin beş yıl boyunca bu dersi gördükleri dikkate alınırsa bu oran oldukça düşüktür.

"Halbuki günümüzde, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinde öğrencilere verilecek ödevler; öğrencilerin dini duygularının gelişmesinde, İslâm Kültürünü tanımalarında ve bilgilerinin pekişmesinde yardımcı olacaktır. Çünkü öğrencilerin dini yönden bilgilerinin pekiştirilmesi yalnızca ders saatleri içerisinde mümkün değildir. Ders dışı bâzı faaliyetlerle bunun desteklenmesi gerekir ki bunun en uygun yollarından birisi de ödevlerdir."⁶

10- Öğrencilere Göre Öğretmenlerin Soru Yöntem ve Teknikleri

Tablo 71: Öğretmenlerin soru sorma yöntem ve teknikleri

Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin soru yöntemleri	KIZ/ 281		ERKEK/ 245		TOPLAM/ 425	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Konuların özü ile ilgili sormaktadır	118	43.2	131	55.2	259	49.0
Bazen özü, bazen ayrıntılarla ilgili sormaktadır.	133	48.0	90	38.0	223	43.6
Genellikle ayrıntılarla ilgili sormaktadır	22	8.0	16	6.8	38	7.4
Cevapsız	8	-	8	-	16	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerinin %43.2'si öğretmenlerinin konuların özü ile ilgili sorular sorduğunu, %48.8'i bazen özü ile bazen ayrıntılarla ilgili sorular sorduğunu, %8'i ise genellikle ayrıntılarla ilgili sorular sorduğunu ifade etmişlerdir.

⁶ Öcal, Mustafa, a.g.e, s. 282

Erkek öğrencilerin ise %55.2'si öğretmenlerinin konunun özü ile ilgili sorular sorduklarını, %38'i bazen özü , bazen de ayrıntılarla ilgili sorular sorduklarını, %6.8'i ise genellikle ayrıntılarla ilgili sorular sorduklarını belirtmişlerdir.

Genel olarak ise araştırmamıza katılan öğrencilerin 249 (%49)'u konuların özü ile ilgili sorular sorulduğunu, 223 (%43.6)'ü bazen özü, bazen de ayrıntısı ile ilgili sorular sorulduğunu, 38 (%7.4)'i ise genellikle ayrıntılarla ilgili sorular sorulduğunu belirtmişlerdir.(B.k.z.Tablo:71)

İlk ve Orta öğretimde sınavlar, öğrencilerin bilgi ve başarılarını ölçmede en önemli araçlardan biridir. Bu sınavlarda sorulan soruların tekniği ve anlaşılır olması önemlidir. Bunun içindir ki Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin soru sorarken bu durumu dikkate almaları gerekir. Araştırmamız tespitlerine göre Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin yarısı buna dikkat ettikleri görülmektedir. Bu oranın yükseltilmesi için meslektaşlarımızın biraz daha duyarlı olmaları ve sınavlarda soru sorarken konuların esası ile ilgili sorular sormaları gerekmektedir.

11- Öğrencilerin Derse Olan İlgi ve Başarısını Öğretmenlerin Sözlü Notu Olarak Değerlendirip-Değerlendirmedikleri Durumu

Tablo 72: Öğrencilerin derse olan ilgi ve başarısının değerlendirme durumu

Öğrencilerin derse olan ilgi ve başarılarının sözlü notu olarak değerlendirip-değerlendirmeme durumu	KIZ/ 281		ERKEK/ 245		TOPLAM/ 526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet, sözlü notu olarak değerlendiriliyor	243	90.0	211	90.0	454	90.0
Hayır, değerlendirilmiyor	28	10.0	24	10.0	52	10.0
Cevapsız	10	-	10	-	20	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerinin %90'ı öğretmenlerinin derse olan ilgi ve başarılarını sözlü notu olarak değerlendirdiğini, %10'u ise değerlendirmedeğini belirtmiştir.

Erkek öğrencilerinin ise yine %90'ı derse olan ilgilerinin sözlü notu olarak değerlendirildiğini, %10'u ise değerlendirilmediğini belirtmişlerdir.

Genel olarak araştırmamıza katılan öğrencilerimizin 454 (%90)'ü öğretmenleri tarafından derse olan ilgi ve başarılarının sözlü notu olarak değerlendirildiğini, 52 (%10)'si sözlü notu olarak değerlendirilmediğini belirtmişlerdir.(B.k.z.Tablo:72)

Araştırmamıza katılan öğrencilerimizin büyük bir çoğunluğu öğretmenlerinin kendilerine yeteri kadar kanaat notu verdiklerini belirtmişlerdir. Bu durum da gösteriyor ki Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenleri öğrencilere notu bir silah olarak kullanmamaktadırlar. Bunun da Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerini öğrencilerin daha fazla sevmelerini sağlayacağını umuyoruz.

12- Öğretmenlerin Öğrencilere Sınavlarda Hak Ettiği Notu Verip-Vermediği Durumu

Tablo 73: Öğretmenlerin sınavlarda öğrencilere hak ettiği notu verip- vermediği

Öğretmenlerin öğrencilere hakettikleri notu verip-vermediği durumu	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet, veriyorlar	238	87.5	215	92.3	453	89.7
Hayır, vermiyorlar	34	12.5	18	7.7	52	10.3
Cevapsız	9	-	12	-	211	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerin %87.5'i Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin kendilerine hak ettikleri notu verdiklerini, %12.5'i vermediklerini belirtmişlerdir.

Erkek öğrencilerin ise %92.3'ü bu anket sorumuza "evet" derken, %7.7'si ise "hayır" cevabını vermişlerdir.

Genel olarak araştırmamıza katılan öğrencilerimizin 453 (%89.7)'ü Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin öğrencilere hak ettiği notu verdiğini, 52(%10.3)'si ise vermediklerini ifade etmişlerdir.(B.k.z.Tablo:73)

Önceki anket sorumuzda olduğu gibi bu sorumuza da öğrencilerimizin büyük çoğunluğu olumlu görüş belirtmişlerdir Bu neticelere göre öğretmenlerin öğrencilerle

bir not problemi olmadığı anlaşılmaktadır. Bu da öğrencilerin dersleri daha çok sevmeleri açısından oldukça önemlidir.

13- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenlerinin Derslerde Kur'an-ı Kerim Meâlini Öğrencilere Tanıtıp-Tanıtmadıkları Durumu

Tablo 74: Öğretmenlerin derslerde Kur'an-ı Kerim Meâli tanıtıp-tanıtmadıkları durumu

Öğretmenlerin K.Kerim Meâli getirip öğrencilere tanıtıp-tanıtmadıkları durumu	KIZ/ 281		ERKEK/ 245		TOPLAM/ 526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sık sık getiriyor	50	18.2	49	20.6	99	19.4
İlgili konularda getiriyor	144	52.6	138	58.2	282	55.2
Hiç getirmiyor	80	29.2	50	21.2	130	25.4
Cevapsız	7	-	8	-	15	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerin %18'i öğretmenlerinin derslere sık sık Kur'an-ı Kerim Meâli getirip tanıttıklarını, %52.6'sı ilgili konularda getirip tanıttıklarını, %29.2'si ise hiç getirmediğini ifade etmişlerdir.

Erkek öğrencilerin ise %20.6'sı sık sık getirip tanıttıklarını, %58.2'si ilgili konularda getirip tanıttıklarını, %21.2'si hiç getirmediğini belirtmişlerdir.

Genel olarak ise araştırmamıza katılan öğrencilerimizin 99 (%19.4)'u Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmenlerinin derslere sık sık Kur'an-ı Kerim Meâli getirip tanıttıklarını, 282 (%52.2)'si ilgili konularda getirip tanıttıklarını, 130 (%25.4)'u ise hiç getirmediğini belirtmişlerdir.(B.k.z.Tablo:74)

Okullarda Kur'an-ı Kerim meâli getirip tanıtmak çocukların Yüce Kitabımızı tanımaları açısından çok önemlidir. Çünkü genellikle her Türk ailesinin evlerinde bir Kur'an-ı Kerim bulunmasına rağmen bunun okunması ve anlamı üzerinde düşünülmesine pek dikkat edilmemektedir. Bu da genellikle okullarda Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinde mümkün olmaktadır. Tespitlerimize göre Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin büyük çoğunluğu derslerde Kur'an-ı Kerim meâlini tanıtmaktadırlar. Ancak öğrencilerin beşte biri öğretmenlerinin kendilerine Kur'an-ı Kerim meâli tanıtmadığını ifade etmişlerdir. (B.k.z. Tablo: 74) Bu da oldukça yüksek bir orandır. Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinde her meslektaşımızın Kur'an-ı Kerim meâli getirip öğrencilere tanıtmalarının çok yararlı olacağı düşüncesindeyiz.

14- Öğretmenlerin Derslerde Kullandığı Yardımcı Kaynaklar

Tablo 75: Öğretmenlerin kullandıkları yardımcı kaynaklar

Yardımcı ders kaynakları	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yardımcı kitap	138	51.3	125	53.0	263	52.1
Resim ve harita	2	0.7	5	2.1	7	1.4
Tepegöz	-	-	-	-	-	-
Slayt	-	-	-	-	-	-
Televizyon ve video	17	6.3	22	9.3	39	7.7
Gerektiği zaman hepsini kullanıyor	48	18.0	38	16.1	86	17.0
Hiçbirini kullanmıyor	64	23.7	46	19.5	110	21.8
Cevapsız	12	-	9	-	21	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerin %51.3'ü derslerde yardımcı kaynak olarak yardımcı kitap kullanıldığını, %0.7'si resim ve harita, %6.3'ü televizyon ve video, %18'i gerektiği zaman hepsinin kullanıldığını, %23.7'si hiç birinin kullanılmadığını belirtmişlerdir.

Erkek öğrencilerin ise %53'ü Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenleri tarafından yardımcı kaynak olarak; yardımcı kitap, %2.1'i resim ve harita, %9.3'ü televizyon ve video kullanıldığını belirtmişler, 16.1'i gerektiği zaman hepsinin kullanıldığını, %19.5'i hiç birinin kullanılmadığını ifade etmişlerdir.

Genel olarak ise araştırmamıza katılan öğrencilerimizin 263 (%52.1)'ü yardımcı kaynak olarak; yardımcı kitap, 7 (%1.4)'si resim ve harita, 39 (%7.7)'u televizyon ve video kullanıldığını, 86 (%17)'sı gerektiği zaman hepsinin kullanıldığını, 110 (%21.8)'u hiç birinin kullanılmadığını belirtmişlerdir. Araştırmamızın bu sorusunda tepegöz ve slayt seçeneğinin hiç kullanılmadığını görmekteyiz.

Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretiminde başarının artırılabilmesi için, öğretimin sâdece işitmeye dayalı olmaktan çıkartılıp göze ve kulağa birlikte hitap edebilmesi zorunludur. Bunun başarılabilmesi için de ders araç ve gereçlerinin etkin olarak kullanılması gereklidir. Yöntem ve eğitim ortamı, öğrenme ve davranış geliştirmede önemli faktörlerdir. Okullarımızdaki din eğitiminde, eğitim teknolojisinin

ve uygun yöntemlerinin kullanılması sebebiyle, eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerden beklenen tutarlı ve nitelikli davranışların artması beklentisi gerçekleşmektedir.⁷

Araştırmamız tespitlerinden Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmenlerinin derslerde yardımcı kaynak ve araç gereçlerini etkin olarak kullanmadıkları görülmektedir. (B.k.z. Tablo:75). Bunun da başarıyı olumsuz etkileyeceği muhakkaktır. Bu durumun üzerinde durulması ve sebeplerinin araştırılması, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinde gerekli yardımcı kaynak ve ders araç-gereçlerinin kullanılması sağlanmalıdır.

15- Öğretmenlerin Öğrencilere Günlük Ev Ödevi Verip-Vermediği Durumu

Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin öğrencilere günlük ev ödevi verip vermediklerini tespit edebilmek için, "Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmeniniz derslere hazır olarak gelmeniz için günlük ev ödevi veriyor mu?" Sorusunu yönelttik.

Tablo 76: Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin öğrencilere günlük ödev verip-vermediği durumu

Öğretmenlerin öğrencilere günlük ödev verip vermeme durumu	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet, devamlı veriyor	73	26.4	71	30.0	144	28.0
Bazen, veriyor	127	45.8	107	45.0	234	45.4
Pek vermiyor	77	27.8	60	25.0	137	26.6
Cevapsız	4	-	7	-	11	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerinin %26.4'ü öğretmenlerinin devamlı günlük ödev verdiklerini, %45.8'i bazen verdiklerini, %27.8'i ise pek ödev vermediklerini belirtmişlerdir.

Erkek öğrencilerin ise %30'u devamlı günlük ödev verdiklerini, %45'i bazen verdiklerini, %25'i ise vermediklerini ifade etmişlerdir.

⁷ Tosun, Cemal, "Din Öğretiminde Gezi-Gözlem Yöntemi", Din Öğretimi Dergisi, sy. 40, s. 24

Genel olarak ise araştırmamıza katılan öğrencilerin 144 (%28)'ü öğretmenlerinin devamlı günlük ödev verdiklerini, 234 (%45.4)'ü bazen verdiklerini, 137 (%26.6)'si vermediklerini ifade etmişlerdir. (B.k.z. Tablo: 76)

Eğitim-öğretim faaliyetleri içerisinde ödevlerin yeri oldukça önemlidir. Çünkü, sınıfta öğretmen tarafından anlatılan konuların öğrencilerce yalnızca dinlenmesi ve kitaptan çalışılması yeterli değildir. Bilgilerin pekişebilmesi ve benimsenebilmesi için ders dışında yapılması gereken faaliyetlerden birisi de ödevlerdir. Eğer öğretmenler bunun önemini kavrar ve öğrencilerine günlük ev ödevi verirlerse, bunun faydasını göreceklerdir.

“Emeksiz hasat olmaz. Zahmet çekilmeden, emek ve zaman harcanmadan yapılan işlerden verim elde edilemez. Onun için öğrencilere ödevler verirken, onlara öncelikle bu duygu ve anlayış benimsetilmeli ve kendi gayretleri ve emekleriyle ödevler yapmaları sağlanmalıdır. Bunu temin etmenin yollarından birisi de mümkün olduğu kadar öğrencilere günlük ödevler verilmesidir. Böylelikle öğrencilerin kendi emeklerinin karşılığını zevkli bir şekilde ve yeni bilgiler öğrenerek almaları temin edilmiş olur.”⁸

Bütün bunlara riayet edildiği takdirde öğretmenler de öğrencilerinin yeni bilgiler öğrenmiş olmalarını sağlayacaklar ve bundan dolayı mutlu olacaklardır. Ayrıca görevlerini yerine getirmenin vicdanî rahatlığını hissedeceklerdir.

16a- Öğretmenlerin Öğrencilere Okumaları için Ders Dışı Kitap Tavsiye Edip-Etmedikleri Durumu

Tablo 77: Öğretmenlerin öğrencilere ders dışı kitap tavsiye edip-etmedikleri durumu

Öğretmenlerin öğrencilere kitap tavsiye etme durumu	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet, sık sık tavsiye ediyor	69	25.0	68	29.0	137	27.0
Bazen, tavsiye ediyor	94	34.0	86	36.3	180	35.0
Hayır, tavsiye etmiyor	114	41.0	82	34.7	196	38.0
Cevapsız	4	-	9	-	13	-

⁸ Öcal, Mustafa, a.g.e., s. 299

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerinin %25'i din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmenlerinin sık sık kitap tavsiye ettiklerini, %34'ü bazen tavsiye ettiklerini, %41'i ise pek tavsiye etmediklerini belirtmişlerdir.

Erkek öğrencilerin ise; %29'u sık sık kitap tavsiye edildiğini, %36.3'ü bazen tavsiye edildiğini, %34.7'si pek tavsiye edilmediğini ifade etmişlerdir.

Genel olarak ise araştırmamıza katılan öğrencilerin 137 (%27)'si Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin sık sık kitap tavsiye ettiklerini, 180 (%35)'i bazen kitap tavsiye ettiklerini, 196 (%38)'sı ise pek tavsiye etmediklerini ifade etmişlerdir. (B.k.z. Tablo: 77.)

Bir başka ifade ile öğrencilerin üçte ikisi(2/3) kendilerine bazen veya sık sık kitap tavsiye edildiğini belirtmişlerdir. Bu, öğrencilerin fikrî gelişimi ve sosyal aktivitelerinin artmasını sağlayacak önemli bir durumdur.

16b- Öğretmenler Tarafından Tavsiye Edilen Bazı Kitaplar Şunlardır;

- Hz. Muhammed(S.A.V)'in hayatı, Kur'an-ı Kerim Meâli.
- Çeşitli Ansiklopediler, Sevgili Peygamberim.
- Namaz Hocası, bazı dua kitapları.
- Kolay Namaz Hocası, Tam Namaz Hocası.
- Safahat (M. Âkif Ersoy), Çöle İnen Nûr(N. Fazıl Kısakürek)
- İslâm İlmihâli, Kur'an Dili.
- Peygamberler Tarihi, çeşitli dinî hikâyeler.
- Ölüm ve Ötesi, Mahşer Gülü, Elma Suyu.
- Elvedâ Buhâra, Yasemen.
- Bir Küçük Osmancık Vardı, Günahkâr Baba.
- Okyanusun ötesinde.

Çocuklara Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinde ders dışı kitap tavsiye edilmesi onların fikrî ve sosyal aktivitelerinin gelişmesi açısından oldukça önemli katkı sağlayacaktır. Çünkü diğer ders öğretmenleri kendi branşları veya ideolojileri gereği bazı kitapları öğrencilere tavsiye ettiklerini müşahade etmekteyiz. Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenleri de kendi dersleri ile yakından ilgili millî ve manevî yanı ağır basan kitaplar tavsiye etmeleri çocukların millî ve manevî duygularla bütünleşmeleri açısından çok önemlidir.

Araştırmamız tespitlerine göre öğrencilerin üçte ikisinden fazlası öğretmenlerinin ya sık sık ya da bazen kitap tavsiye ettiğini ifade etmelerine rağmen bu oran yeterli değildir. Bunun yükseltilmesi için meslektaşlarımızın bu konuya daha duyarlı yaklaşmaları gerektiğini düşünüyoruz.

17- Öğretmenlerin Dersleri Güncel Olaylarla Bağlantı Kurarak Anlatıp-Anlatamadıkları

Öğretmenlerin dersleri güncel olaylarla bağlantı kurarak anlatmaları çok önemlidir. Öğrencilerin konuları iyi kavramalarını sağlar. Acaba öğretmenler bunu ne oranda dikkate almaktadırlar. İşte bunu tespit edebilmek için öğrencilere, "Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmeniniz dersleri günlük olaylarla ilgi kurarak anlatabiliyor mu?" Sorusunu yönelttik.

Tablo 78: Öğretmenlerin dersleri güncel olaylarla bağlantı kurarak anlatıp-anlatamama durumu

Öğretmenlerin güncel olaylarla bağlantı kurarak dersleri anlatıp-anlatmama durumu	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet, anlatabiliyorlar	182	66.0	155	67.0	337	67.6
Bazen, anlatabiliyorlar	78	28.3	61	26.3	139	28.0
Hayır, anlatamıyorlar	16	5.7	16	6.7	32	6.4
Cevapsız	5	-	13	-	28	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerinin %66'sı öğretmenlerinin dersleri güncel olaylarla bağlantı kurarak anlatabildiklerini, %28.3'ü bazen anlattıklarını, %5.7'si ise güncel olaylarla ilgi kurmadan anlattıklarını ifade etmişlerdir.

Erkek öğrencilerin ise %67'si öğretmenlerinin dersleri güncelleştirerek anlattıklarını, %6.7'si ise güncel olaylara pek dikkat çekmediklerini belirtmişlerdir.

Genel olarak ise; araştırmamıza katılan öğrencilerin 337(%67.6)'si bu sorumuza "Evet" cevabını verirken, 139(%28)'u "bazen" cevabını vermişlerdir.

Bir başka ifade ile öğrencilerimizin büyük bir çoğunluğu Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmenlerinin dersleri güncel olaylarla bağlantı kurarak anlattıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum da Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin başarılı öğretmenler arasında yer aldığını göstermektedir denilebilir.

18- Öğrencilere Göre Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlilikleri

Tablo 79: Öğrencilere göre; Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin yeterlilikleri:

Öğrencilere göre Din Kült. ve A. B. öğretmenlerinin yeterlilikleri	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet, yeterlidirler	214	77.0	194	82.0	408	79.2
Hayır, yetersizdirler	6	2.2	6	2.5	12	2.3
Kısmen, yeterlidirler	16	6.8	18	7.5	37	7.2
Kararsızım	39	14.0	19	8.0	58	11.3
Cevapsız	3	-	8	-	11	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerinin %77'si Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmenlerinin bir öğretmende bulunması gereken özellikler bakımından yeterli olduklarını, %2.2'si yetersiz olduklarını, %6.8'i kısmen yeterli olduklarını, %14'ü ise kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Erkek öğrencilerin ise %82'si öğretmenlerinin yeterli olduklarını, %2.5'i yetersiz olduklarını, %7.5'i kısmen yeterli olduklarını, 8'i kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Genel olarak bu anketimizi cevaplayan öğrencilerin 408 (%79.2)'i bu sorumuza "evet" 12 (%2.3)'si "hayır", 37 (%7.2)'si kısmen cevabını vermişler, 58 (%11.3)'i kararsız olduklarını belirtmişlerdir. (B.k.z. Tablo: 79.)

Öğrencilerin beşte dördü (4/5) Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin tamamının bir öğretilerde bulunması gereken özellikler bakımından yeterli olduklarını belirtmişlerdir. Bu da bize meslektaşlarımızın büyük çoğunluğunun bilgi bakımından kendilerini yetiştirdiklerini ders ve ders dışında öğrenciler ile iyi diyalog içerisinde, onların her türlü sıkıntı ve problemlerine yardımcı olduklarını, iyi bir öğretilerde bulunması gereken vasıfları taşıdıklarını göstermektedir. Öğretmenlerin bu başarısı derslere de olumlu etki yapacak ve başarıyı önemli oranda artıracaktır.

19a- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Öğretmenlerinin Öğrencilerle Alay Edip-Etmeme Durumu

Tablo 80: Öğretmenlerin öğrencilerle alay edip-etmedikleri durumu

Öğretmenlerin öğrencilerle alay edip-etmedikleri durumu	KIZ/ 281		ERKEK/ 245		TOPLAM/ 526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet, alay ediyorlar	12	4.3	12	5.0	24	4.7
Bazen, alay ediyorlar	22	8.0	20	8.5	42	8.2
Alay etmiyorlar	243	87.7	205	86.5	448	87.1
Cevapsız	4	-	8	-	12	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerin %4.3'ü öğretmenlerinin kendileri ile alay ettiklerini, %8'i bazen alay ettiklerini, %87.7'si ise alay etmediklerini ifade etmişlerdir. Erkek öğrencilerinin ise %5'i alay ettiklerini, %8.5'i bazen alay ettiklerini, %86.5'i ise alay etmediklerini belirtmişlerdir.

Genel olarak ise araştırmamıza katılan öğrencilerin 24(%4.7)'ü öğretmenlerin kendileri ile alay ettiklerini, 42(%8.2)'si bazen alay ettiklerini, 448(%87.1)'i ise alay etmediklerini belirtmişlerdir. (B.k.z. Tablo: 80.)

Araştırmamız verilerine göre; öğretmenlerin büyük çoğunluğunun öğrencilerle alay etmediklerini tespit etmiş bulunuyoruz. Ancak yaklaşık onda bir (1/10) oranında da olsa öğrencilerle alay eden öğretmenler olduğu görülmektedir. Bu durumun ise alaya maruz kalan öğrencileri olumsuz etkileyeceği kaçınılmazdır.

19b- Alay Edildiğini Belirtenlerin Belirttikleri Alay Şekilleri

“Soy ismimizle dalga geçiyor / En küçük yanlışımızda bizi sınıfta küçük düşürebiliyor / Sinirlendiği zaman bize bazı hayvan isimleri ile bağırıyor / Küçük düşürücü şeyler söylüyor / Koku sürdüğümüz zaman alay ediyor, sınıfta bizi rezil ediyor / Sınıfın tembelliği ile alay ediyor, geri zekalılar diyor / Bize hayvansınız diyor / Hababam sınıfı, tembeller diyor / Notlarımızdan dolayı küçümsüyor / Yüz hatları ve mimikleri ile alay ediyor / İsmimizle alay ediyor.”

19c- Öğrencilere Yapılan Alayların Etkileri

“Bizi Din dersinden soğutuyor. (Yaygın görüş) / Etkilenmiyorum, ciddiye almıyorum / Hiç kafama takmıyorum / Kötü şekilde etkileniyorum, moralim bozuluyor / Küçük duruma düşüyorum, üzülüyorum / Kendimi başarısız görüyorum, kendime güvenim sarsılıyor / Sınıf huzurunda mahcup oluyorum, arkadaşlarımla ilişkilerim bozuluyor / Bir insan ne kadar dışlanırsa o kadar başarısız olur, atasözünde de olduğu gibi “tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.” / Gururumu kırıyor, şahsiyetimi zedeliyor.”

20- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenlerinin Öğrencilerin hataları karşısındaki tutumları

Tablo 81: Öğretmenlerin öğrencilerin yaptıkları hatalar karşısındaki tutumları

Öğretmenlerin öğrencilerin hataları karşısındaki tutumları	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Genellikle anlayışla karşılıyor	154	57.0	158	67.5	312	62.0
Bazen, anlayışla karşılıyor	57	21.0	41	17.5	98	19.2
Anlayışsız karşılıyor ve bizi affetmiyor	11	4.0	19	8.2	30	6.0
Dikkatimi çeken bir olay olmadı	49	18.0	16	6.8	65	12.8
Cevapsız	10	-	11	-	21	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerin %57'si bir hataları karşısında öğretmenlerinin genellikle anlayışla karşıladıklarını, %21'i bazen anlayışla karşıladıklarını, %4'ü hatalarını affetmediğini belirtmiş, %18'i ise dikkatini çeken bir olay olmadığını ifade etmişlerdir.

Erkek öğrencilerin ise %67.5'i Din Kültürü öğretmenlerinin hatalarını genellikle anlayışla karşıladıklarını, %17.5' bazen anlayışla karşıladıklarını, %19.2'si hatalarını affetmediklerini belirtmişler, %6.8'i dikkatlerini çeken bir olay olmadığını belirtmişlerdir.

Araştırmamıza katılan öğrencilerin toplamının %62'si genellikle hataları anlayışla karşıladıklarını, %19.2'si bazen anlayışla karşıladıklarını, %6'sı ise pek anlayışla karşılamadıklarını ve hatalarını affetmediklerini ifade etmişler, %12.8'i dikkatini çeken bir olay olmadığını belirtmişlerdir. (B.k.z. Tablo: 81)

Özellikle İlköğretim döneminde öğrencilere karşı toleranslı olmanın onların eğitiminde önemli etkisi olmaktadır. Böyle davranan öğretmen ve idareciler sevilme, dikkate alınmakta ve saygı duyulmaktadır. Araştırmamız tespitlerine göre öğrencilerin üçte ikisi (2/3) Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin herhangi bir hataları karşısında kendilerini anlayışla karşılayıp affettiklerini belirtmişlerdir. Bu da meslektaşlarımızın eğitim ve öğretimde sevgiyi esas aldıklarını göstermesi açısından sevindirici bir durumdur.

21a- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenlerinin Öğrenciler Arasında ayırım yapıp- yapmadıkları durumu

Tablo 82: Öğretmenlerin öğrenciler arasında ayırım yapıp-yapmama durumu

Öğretmenlerin öğrencilerine ayırım yapıp-yapmama durumu	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet, yapıyorlar	18	6.5	23	10.0	41	8.1
Bazen, yapıyorlar	34	12.4	15	6.4	49	9.6
Hayır, yapmıyorlar	223	81.1	195	83.6	418	82.3
Cevapsız	6	-	12	-	18	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerin %6.5'i öğretmenlerinin öğrenciler arasında ayırım yaptıklarını, %12.4'ü bazen ayırım yaptıklarını, %81.1'i ise ayırım yapmadıklarını belirtmişlerdir. Erkek öğrencilerin ise %10'u öğretmenlerinin kendileri arasında ayırım yaptıklarını, %6.4'ü bazen ayırım yaptıklarını, %83.6'sı ise ayırım yapmadıklarını ifade etmişlerdir.

Genel olarak ise araştırmamıza katılan öğrencilerin 41 (%8.1)'i Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin öğrenciler arasında ayırım yaptığını, 49 (%9.6)'u bazen ayırım yaptıklarını, 418 (%82.3)'i ise ayırım yapmadıklarını ifade etmişlerdir. (B.k.z. Tablo: 82)

Bir Başka ifade ile öğrencilerimizin 4/5'inden fazlası Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin kendileri arasında ayırım yapmadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin öğrenciler arasında çeşitli ayırımlar yapmaları öğretmenin sevilmesi ve ciddiye alınması açısından olumsuzluk meydana getirmektedir.

21b- Ayırım Yapıldığını Belirten Öğrencilere Göre Ayırım Şekilleri

“Kız öğrencilerle daha fazla ilgileniyor / Başarılı-başarısız öğrenci ayırımı yaparlar / Belli başlı sevdiği öğrencilere hem sözlü notu olarak, hem de sınıf içerisinde daha hoşgörülü yaklaşıyor / Not ayırımı yapıyor, sevdiği öğrencilere daha fazla not veriyor. Sevmediği öğrencilerin notlarını ise düşük tutuyor / Sadece bazı öğrencilerle ilgileniyor, onların isimlerini biliyor ve söylüyor / Sevdiği öğrencilerle ilgileniyor, bizimle ilgilenmiyor / Başarılı ve düzenli öğrencileri daha çok sever.”

21c- Yapılan Ayırımların Etkileri

“Bizi sevmediğini anlıyor ve derslerden soğuyorum / Öğretmenimize kızıyor ve o’ndan soğuyorum / Olumsuz etkileniyor öğretmenimden ve derslerden soğuyorum / Herhangi bir etkisi olmuyor ve ciddiye almıyorum.”

22- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Öğretmenlerinin Kılık-Kıyâfet Durumları

Tablo 83: Öğretmenlerin kılık-kıyâfet durumları

Öğrencilere göre öğretmenlerin kılık-kıyâfet durumları	KIZ/ 281		ERKEK/ 245		TOPLAM/ 526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Aşırı derecede şık giyiniyorlar	10	3.6	10	4.3	20	4.0
Sade temiz, düzenli ve tertipli giyiniyorlar	250	90.0	221	93.6	471	91.6
Dağınık tertipsiz, düzensiz ve zevksiz giyiniyorlar.	3	1.1	1	0.4	4	0.7
Fikrim yok	15	5.3	4	1.7	19	3.7
Cevapsız	3	-	9	-	12	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerinin %3.6’sı Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin aşırı derecede şık giyindiklerini, %90’ı sade, tertipli ve düzenli giyindiklerini, %1.1’i tertipsiz, düzensiz ve zevksiz giyindiklerini belirtmişler, %5.3’ü ise bu konuda fikirleri olmadığını belirtmişlerdir.

Erkek öğrencilerin ise %4.3’ü aşırı derecede şık giyindiklerini, %93.6’sı sade, temiz, düzenli ve tertipsiz giyindiklerini, %0.4’ü dağınık, tertipsiz, düzensiz ve zevksiz giyindiklerini belirtmişler, %1.7’si ise bu konuda fikirleri olmadığını belirtmişlerdir.

Genel olarak ise anketimize katılan öğrencilerin 20 (%4)’si aşırı derecede şık giyindiklerini, 471 (%91.6)’i sade, düzenli, tertipli giyindiklerini, 4 (%0.7)’ü ise dağınık, tertipsiz ve düzensiz giyindiklerini belirtmişler, 19 (3.7)’u bu konuda fikirleri olmadığını belirtmişlerdir. (B.k.z. Tablo: 83.)

Araştırmamıza katılan öğrencilerin tespitlerine göre Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmenlerinin kıyâfetleri öğrenciler tarafından büyük bir çoğunlukla

beğenilmektedir. Bu da bir öğretmen için öğrencilere kendisini kabul ettirmek açısından önemli bir özelliktir.

23- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Öğretmenlerinin Sosyal Faaliyetlere Katılıp-Katılmadıkları Durumu

Tablo 84: Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin sosyal faaliyetlere katılıp-katılmadıkları durumu

Seçenekler	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%262	Sayı	%
Evet, katılıyorlar	131	48.0	131	56.0	262	51.5
Hayır, katılmıyorlar	18	6.6	18	7.5	36	7.1
Kısmen veya bazıları katılıyorlar	53	19.4	29	12.3	82	16.2
Kararsızım	71	26.0	57	24.2	128	25.2
Cevapsız	8	-	10	-	18	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerinin %48.0'i din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmenlerinin okullardaki sosyal faaliyetlere katıldıklarını, %6.6'sı katılmadıklarını, %19.4'ü bazılarının katıldıklarını, %26'sı ise bu konuda kararsız olduklarını ifade etmişlerdir.

Araştırmamıza katılan erkek öğrencilerin %56'sı Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmenlerinin okullardaki sosyal faaliyetlere aktif olarak katıldıklarını, %7.5i katılmadıklarını, %12.3'ü bazılarının katıldıklarını, %24.2'si ise kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Toplamda ise araştırmamıza katılan öğrencilerin 262 (%51.5)'si öğretmenlerinin sosyal faaliyetlere aktif olarak katıldıklarını, 36 (%7.1)'sı katılmadıklarını, 82 (%16.2)'si kısmen katıldıklarını, 128 (%25.2)'i kararsız olduklarını ifade etmişlerdir. (B.k.z. Tablo: 84.)

Araştırmamıza katılan öğrencilerimizin üçte ikisinden fazlası (2/3) Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin tamamının veya bazılarının okullardaki sosyal faaliyetlere aktif olarak katıldıklarını ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin temel görevi kendi branşlarında bilgi sâhibi olup bunları öğrencilere aktarmaktır. Ancak bunu yaparken kendisini öğrencilere, diğer branş arkadaşlarına ve çevresine kabul ettirmesi gerekir ki etkileyici ve inandırıcı olabilsin. Bunun yollarının başında da okuldaki eğitici kol faaliyetlerine ve sosyal faaliyetlere aktif olarak katılmak gelmektedir. Okuldaki faaliyetlere katılmayan, öğretmen ve öğrencilerle diyalogu iyi olmayan kendi köşesine çekilmiş Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin başarılı olamayacakları ve sevilmeyeceklerini söylersek mübâlağa etmiş olmayız. Çünkü toplumda aktif ve sosyal olan insanların sevildikleri ve başarılı oldukları her zaman müşahede edilmiştir.

24a- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Öğretmenlerinin Ceza Verip-Vermeme Durumu

Tablo 85: Öğretmenlerin ceza verip-vermeme durumu

Öğretmenlerin ceza verme durumları	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Hiç ceza vermiyor	219	79.0	173	72.3	392	76.0
Dayak atıyor	5	1.8	18	7.5	23	4.4
Bizimle ilgisini kesiyor	3	1.1	1	0.3	4	0.6
Bizi azarlıyor ve sözle cezalandırıyor	36	12.7	34	14.2	70	13.4
Başka cezalar veriyor	15	5.4	14	5.7	29	5.6
Cevapsız	3	-	5	-	88	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerinin %79'u Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmenlerinin öğrencilere ceza vermediğini, %1.8'i dayak attıklarını, %1.1'i bizimle ilgisini kesiyor, %12.7'si azarlıyor, %5.4'ü ise başka cezalar veriyor şeklinde ifade etmişlerdir.

Erkek öğrencilerin ise %72.3'ü öğretmenlerinin ceza vermediklerini, %7.5'i dayak attığını, %0.3'ü kendileriyle ilgisini kestiklerini, %14.2'si azarlayıp sözle cezalandırdıklarını ifade etmişler, %5.6'sı ise başka cezalar verdiğini belirtmişlerdir.

Toplam olarak bakıldığında ise; araştırmamıza katılan öğrencilerin 392 (%76)'si öğretmenlerinin ceza vermediğini, 23 (%4.4)'ü dayak attığını, 4 (%0.6)'ü kendileriyle ilgisini kestiğini, 70(%13.4)'i azarlayıp, sözle cezalandırıldığını belirtmişler, %5.6'sı ise başka cezalar verdiğini belirtmişlerdir.

Başka cezalar verildiğini belirtenler, bu cezaları şöyle açıklamışlardır:

“Gurur kırıcı sözler söylüyor / Tebeşir fırlatıyor / Sınıftaki çöpleri yaramazlık yapan öğrencilere toplatıyor / Sınıfı pis gördüğü zaman nöbetçiler sınıfı temizleyinceye kadar bütün öğrencileri ayakta tutuyor.”

24b- Öğrencilere Göre En Etkili Ceza Şekli

“Söylediği sözlerle bizi sınıfta mahcup düşürmesi, (yaygın görüş) / Kötü söz söyleyip azarlaması / Dayak atıp sınıfta rezil etmesi / Tebeşir fırlatması / Sınıftaki çöpleri yaramazlık yapan öğrencilere toplattırması / Gururumuzu kırıcı sözleri söylemesi.”

Araştırmamıza göre öğrencilerin dörtte üçü (3/4) Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin hiç ceza vermediği görüşünü ifade etmişlerdir. Ceza verdiğini ifade edenlerden; eğitimde en ağır ceza olan ve pedagoji uzmanları tarafından hoş karşılanmayan dayak cezası verdiğini belirtenler ise yüzde dört buçuk gibi çok küçük bir oranda kalmıştır. Bu tespitler din eğitimi açısından oldukça sevindiricidir.

Belli bir davranışın tekrarlanmasını önlemek veya işlenen bir suçun önünü almak için alınan birtakım maddî ve manevî tedbirler⁹ olarak tanımlanan cezanın amacı; yanlış davranışların ve kötü alışkanlıkların meydana gelmesini önlemektir.

"Eğitim-öğretimin ceza ile ilişkili olduğu bilinen bir gerçektir. Çünkü ceza da eğitim-öğretimde disiplini sağlama vasıtalarından biri olarak görülmekte ve bu özelliği ile eğitimin işlerliği açısından da ayrıca önem kazanmaktadır."¹⁰

Modern eğitimde dayanın yeri yoktur. Dayak ıslah edici değil daha fazla olumsuz rol oynar. Ancak çocuğa sınırsız bir hürriyet de düşünülemez. Esasen psikologlar insan tabiatında kendisini kuvvetle hissettiren iki ihtiyaç tespit etmişler. Bir tanesi hür olma

⁹ Tuğlacı, Pars, Okyanus Ansiklopedik Sözlük c.I. s.401'den nakleden Ay, M. Emin, Din Eğitimi ve Öğretiminde Mükâfat ve Ceza, s. 22

¹⁰ Ay, M. Emin, a.g.e, s. 23

diğeri ise disiplin ihtiyacıdır. O halde çocuk okulda bir taraftan kendisini rahat hissedebilmeli ancak kurallara da uymasını bilmelidir.¹¹

Dikkat edilecek diğeri bir nokta da çocuğı ideal toplum kurallarına göre değıl, yaşadığı topluma uyumunu sağlayacak şekilde eğitmektir. Eğitimde gaye topluma uyum sağlayabilen aktif bir kişilik geliştirebilmektir. Çocuk yetiştiren anne-baba, öğretmenlerin kişiliğinin çocukların kişiliğinin dinamik olduğunu yani gelişip değıştğini bilmeleri gerekir. Dünyün tembel öğrencisi yarının parlak öğrencisi olabilir. Okul hayatında orta dereceli bir çocuk hayatta çok başarılı olabilir. İlim adamları arasında böyleler çoktur. Örneğın; Edison, Einstein gibi...¹²

Öğretmenin her şeyden önce "örnek bir şahsiyet" olması gerekir. Öğretmen; söylediklerini bizzat yaşayan ve yaşantısıyla öğrencilere bizzat örnek bir şahıs olması gerektiğı Kur'an-ı Kerim'de belirtilmektedir. Kötü davranışların aileden veya kötü örnek olan öğretmenlerden kaynaklandığı yönündeki görüşler, öğretmenin öğrencilere çok iyi örnek olmaları gerektiğı gerçeğini ortaya koymaktadır.¹³

Okullarda disiplinin sağlanması açısından öğretmenin vazgeçilmez yeri vardır. Öğrenci takdir ettiğı bir öğretmeni giyinişini, konuşması, beğendikleri, beğenmedikleri, iyi ve kötü bütün kişisel özellikleriyle kendine örnek alır ve ona benzemeye, onun gibi davranmaya çalışır. Bu bakımdan ağır bir sorumluluğı vardır.¹⁴

Araştırmamız neticelerinden Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin çok iyi birer örnek oldukları bunun sayesinde çocuklara ceza vermeye gerek duymadıkları bizzat öğrenciler tarafından ortaya konulmuştur. (B.k.z. Tablo:85).

¹¹ Gökçe, Birsen, Aile Yazıları, c. 3, s. 18

¹² Gökçe, Birsen, a.g.e., c. 3, 20-21

¹³ Ay, M. Emin, a.g.e, s. 171

¹⁴ Çamdibi, H. Mahmud, Din Eğitimin Temel Meseleleri, s. 171

25- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmenlerini Öğrencilerin Örnek Alıp Onlar Gibi Yaşamak İsteyip-İstemedikleri Durumu

Tablo 86: Öğrencilerin Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenleri gibi yaşamak isteyip-istemedikleri durumu

Öğrencilerin öğretmenlerini örnek alıp-almadıkları durumu	KIZ/281		ERKEK/245		TOPLAM/526	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet, örnek alıp onlar gibi yaşamak isterim	78	25.5	110	45.6	188	36.5
Hayır, yaşamak istemem	63	23.0	26	10.8	89	17.3
Kısmen veya bazıları gibi yaşamak isterim	28	10.2	22	9.5	50	9.7
Bu konuda kararsızım	105	38.3	83	34.5	188	36.5
Cevapsız	7	-	4	-	11	-

Araştırmamıza katılan kız öğrencilerin %25.5'i Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenleri gibi yaşamak istediklerini, %23'ü onların yaşam tarzını beğenmediklerini, %10.2'si bazıları gibi yaşamak istediklerini, %38.3'ü bu konuda kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Erkek öğrencilerin ise %45.6'sı Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenleri gibi yaşamak istediklerini, %10.8'i yaşamak istemediklerini, %10.2'si kısmen veya bazıları gibi yaşamak istediklerini, %34.5'i bu konuda kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Kız öğrencilerden bu sorumuza "hayır" cevabını verenler erkek öğrencilere oranla yaklaşık iki katıdır.

Genel olarak ise araştırmamıza katılan öğrencilerin 188 (%36.5)'i Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenleri gibi yaşamak istediklerini, 89 (%17.3)'u yaşamak istemediklerini, 50 (%9.7)'si bazıları gibi yaşamak istediklerini, 188 (%36.5)'i bu konuda fikirleri olmadığını belirtmişlerdir.

"Hayır" Cevabını Verenlerin Gerekçeleri:

"Kendi hayatımdan memnunum / Merak etmiyorum, çünkü yaşam tarzlarının bana uygun olmadığını biliyorum / Öğretmenimizin karakter yapısını beğenmiyorum / Herkes kendi hayatını yaşmalıdır / Ben Müslüman olmak istemiyorum / Öğretmenimin yaşam tarzı benim hoşuma gitmiyor."

Araştırmamız tespitlerinden; öğrencilerimizin üçte birinden (1/3) fazlası Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenleri gibi yaşamak istediklerini belirtmişlerdir. Yaklaşık beşte biri (1/5) ise yaşamak istemediklerini belirtmişlerdir. Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenleri gibi yaşamak istemediklerini belirtenlerin gerekçelerini yukarıda belirtmiştik.

Öğrenciler, bütün öğretmenlerden etkilenirler. Ancak onların etkilenmelerinde öğretmenlerin bilgi ve kültürlerinden ziyâde, kişilik ve karakterlerinin, tavır ve davranışlarının, fiziki ve ruhi yapılarının daha çok rol oynadığını belirtmeliyiz. Bunun içindir ki, din eğitimi veren öğretmenler, görev yaptıkları okullarda bizzat kişilik ve karakter örneği olarak mesleklerini yerine getirmek zorundadırlar. Öyle ki onlar, kişilik ve karakter itibarıyla zayıf olmakta hür olmadıklarını ve olamayacaklarını bilmelidirler. Onlar sağlam bir karaktere sahip olmak için gayret sarfetmelidirler.¹⁵

Ortaöğretimdeki öğretmenlerin kişilikleri ve başarıları, öğrencilerin meslek seçiminde de etkili olmaktadır. Öğrenciler, hangi branş öğretmenlerinden daha çok etkilenmişse, o branş öğretmenin mesleğine yönelebilmektedirler.

Konumuzla ilgili olarak yapılmış bir araştırmada öğrencilerin dinî duyguları edinmede ve dinî yaşam tarzını benimsemelerde Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinden önemli oranda etkilendiklerini ve Onları örnek aldıklarını belirtmişlerdir. Bu etkilenmede öğrencilerin gösterdikleri gerekçelerden bazıları şöyledir:

- Huylarını ve davranışlarını takdir ediyorum.
- İyi kalpli, dürüst ve zeki insanlar.
- Ahlâkı ve davranış biçimi güzel.
- Herkesi iyi davranıyor, çok iyi bir insan.
- Olgun, ahlâklı, anlayışlı insanlar.¹⁶

¹⁵ Öcal, a.g.e, s. 52

¹⁶ Kılavuz, M.Akif, Ergenlerde Özdeşleşme ve Din Eğitimi, (Yayımlanmamış Doktora Tezi) s.132

O halde din eğitimcileri, iyi bir kültür birikimine, yeterli seviyede mesleki bilgi ve pedagojik formasyona ve hepsinden de önemlisi, iyi bir kişilik ve karaktere sâhip olmak zorundadırlar. Öyle ise, din eğitimcileri ister önemli, ister önemsiz gibi gözüksün, her zaman tutum, tavır ve davranışlarını iyi kontrol etmek zorundadırlar. Çünkü, aslında önemsiz gibi gözükken birtakım tutum ve davranışların arkasında önemli davranışlar ortaya çıkabilir.

Aynı zamanda öğrencilerin dine yaklaşımları veya dinden uzaklaşmaları da, öğretmenlerinin kişilik ve karakterlerine göre şekillenen tutum ve davranışlarına bağlıdır.¹⁷

Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenleri öğrencilerine güzel örnek olup, davranışlarının şekillenmelerine yardımcı olurlarsa, öğrencilerin de onlar gibi yaşamak isteyecekleri inancındayız. Araştırmamız sonuçlarına göre öğrencilerimizin ancak üçte biri öğretmenleri gibi yaşamak istediklerini belirtmişlerdir. Bu durumun da din eğitimi açısından yeterli olmadığı kanaatindeyiz.

¹⁷ Öcal, a.g.e, s. 56

SONUÇ ve ÖNERİLER

A- SONUÇ

Din insanda doğuştan var olan bir duygudur. Bu duygu insanın ihtiyaçlarına ve davranışlarına yön vermiş, insanlığın gelişmesini sağlamıştır. Din yaratıcısını arayan insana Allah'ı buldurur ve hayatının mânâsını kavratır. Bu nedenle dinden gelen değerler insanları daha çok ve yaygın olarak ilgilendirir. Bu değerler insanların ihtiyaçlarına, davranışlarına ve hayatına yön verir.

Din ile eğitim, toplumsal bir gerçek olarak ele alındığında, onların, insanla birlikte başlayıp devam ettikleri görülecektir. Din eğitiminin bilimselleşmesi ise ancak bu alanda yapılacak araştırmalarla mümkün olacağı görülmektedir. Bu alanda yapılan çalışmaların tarihi çok yakındır ve sayısı çok azdır.

Türkiye'de din eğitiminin problemlerinin çözümüne bir katkı olması amacıyla yapmış olduğumuz araştırmamızın, bu konuya bir ışık tutacağı düşüncesindeyiz. Yaptığımız araştırmaya göre; ilköğretim öğrencilerinin dine ve dini konulara karşı ilgi duydukları, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretiminin kendi davranışları üzerinde etkili olduğu bir kez daha ortaya çıkmıştır. Öğrencilerimizin büyük bir çoğunluğu dinin, kişi ve toplum hayatını olumlu yönde etkilediğine inanmaktadırlar.

Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin, öğrencilerin arkadaşlarıyla iyi geçinmelerinde, sorumluluk duygusu kazandırılmasında, iyi huylu ve tutarlı olmalarında, aile büyüklerine saygılı olmalarında, iyilikleri yapmada ve kötülüklerden kaçınmada etkisi olduğunu öğrenciler kabul etmektedirler.

Yine bu dersler sayesinde; öğrenciler İslâm'ın temel ibadetlerini öğrendiklerini, İslâm dinini bir bütünlük içerisinde kısmen kavrayabildiklerini, buna karşılık namaz sûre ve dualarını ise, yeterince öğrenemediklerini ifade etmişlerdir.

Öğrenciler öğretmenlerince Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin etkili ve faydalı olarak işlendiğini, bu dersin öğretmenleri ile yeterli diyalog kurabildiklerini, onları en sevdikleri öğretmenleri gibi gördükleri tespit edilmiştir.

Keza öğrenciler Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin, okullardaki önemli derslerden biri olduğunu belirtmişler, ders için ayrılan süreyi ise yetersiz bulmuşlar, ders saatinin haftada en az üç saat olmasını istemişler, dersleri ilgi ve istekle tâkip ettiklerini ifade etmişlerdir.

Öğrenciler ayrıca Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinde okudukları konuları yeterli bulmadıklarını, hep aynı konuların tekrar edildiğini, derslerin cazip hâle getirilmediğini, namaz sûre ve duaları ile namazın kılınışının özellikle ilköğretim son sınıfta öğretilmesini istemişler, ders kitaplarının yeterli olduğunu ve beğendiklerini ifade etmişlerdir. İslâm'ın temel özelliklerinin kendi düşünce yapılarına uymakta olduğunu belirtmişlerdir.

Derslerin işleniş metodu olarak, çeşitli yöntemler tavsiye eden öğrenciler, derslerin amaca ulaşması için uygulamaya yer verilmesini, uygulama yapılamıyorsa resim veya video, film ve slaytla gösterilmesini istemişler, ders ve konuların özelliğine göre tekniklerin uygun olanının kullanılmasını istediklerini, tartışma metodunun da kullanılmasını istediklerini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin, ders konularını günlük hayatla bağdaştırarak anlatmalarını, verilecek örneklerin ilgi çekici ve çağın gereklerine ve gelişmelerine uygun olmasını, Peygamberimiz(S.A.V)'in hayatından yeterince örnekler verilip kavratılmasını, Kur'an-ı Kerim'in ayetlerinin geniş olarak açıklama ve yorumunun yapılmasını istemişlerdir.

Öğretmenleri hakkında çeşitli isteklerde bulunan öğrenciler; onları kültürlü, sözü ve davranışları ile tutarlı, şahsiyet sahibi, sağlam karakterli, kendileri ile iyi ilişkiler kurabilen, sade, temiz ve düzenli giyinen ve bakımlı olarak görmek istediklerini belirtmişlerdir.

Varsayımların Değerlendirilmesi

Araştırmamıza başlarken bir takım varsayımlarda bulunmuştuk. Bu varsayımlarımızın hangilerinin gerçekleşip, gerçekleşmediğini şu şekilde özetleyebiliriz.

Araştırmamızın yapıldığı okullarda öğrencilerin dine ve dini konulara karşı ilgili oldukları 1. varsayımımız gerçekleşmiştir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu dine ve dini konulara ilgi duyduklarını ve öğrenmek istediklerini belirtmişlerdir.

Araştırmamız neticesine göre; Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenin öğrenci davranışları üzerinde olumlu anlamda etkili olabileceği 2. varsayımımız doğrulanmıştır. Gerçekten de Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin ilköğretim öğrencilerine gerekli olan olumlu davranışlar kazandırdığını söyleyebiliriz.

Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin ilköğretim öğrencilerinin arkadaşlarıyla iyi geçinmelerinde, sorumluluk duygusu kazanmalarında, iyi huylu ve tutarlı bir insan olmalarında, aile büyüklerine saygılı olmalarında etkisi olabileceği 3. varsayımımız doğrulanmıştır.

Ayrıca Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi ders ve öğretmenlerinin öğrencilerin sosyal ve düşünce hayatlarına olumlu katkıları olduğu, öğrencilerin öğretmenleri ile yeterli diyalog kurabildikleri 4. ve 5. varsayımlarımız da doğrulanmıştır.

Öğrencilerimizin Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi için ayrılan süreyi yeterli bulmadıkları 7. varsayımımız da tespitlerimize göre doğrulanmıştır.

İslâm dininin temel özellikleri, öğrencilerin düşünce yapılarına uygun olduğu 8. varsayımımız gerçekleşmiş, öğrencilerimiz, İslâm dininin temel özelliklerinin kendi düşünce yapılarına uygunluğunu ortaya koymuşlardır.

Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi ders kitapları ile işleniş metodunu yeterli bulmuşlardır. Bu tespitlerimize göre bu konudaki 9. varsayımımız doğrulanmamıştır.

Din Kùltürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin, sevilen bir öğretmen oldukları ve şahsiyet ve karakter yapılarının öğrenciler üzerinde etkili olabildiği 6. varsayımımız doğrulanmıştır.

Öğrencilerin ilkokul 4. ve 5. sınıfa başlarken namaz dua ve sùrelerini ailelerinden yeterince öğrenerek gelmedikleri ve ilköğretim 8. sınıf sonunda da yeterince namaz dua ve sùrelerini öğrenemedikleri 10. varsayımımız doğrulanmıştır.

B- ÖNERİLER

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLÂK BİLGİSİ DERSLERİNİN İLKÖĞRETİM PROGRAMLARINDA AMACINA ULAŞABİLMESİ VE ÖĞRENCİLER ÜZERİNDE DAHA ETKİLİ OLABİLMESİ İÇİN ÖNERİLERİMİZ

a) Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi konuları ilköğretim çağı öğrencilerinin duygu, düşünce, ilgi ve ihtiyaçlarına göre geliştirilmeli, daha çok öğrencilerin beklenti ve ihtiyaçlarına yönelik olmalıdır.

b) Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin ilköğretim okullarında 4. sınıftan itibaren başlatılması, eğitimde bütünlük ilkesini zedeler görülmektedir. Araştırmamız verilerinin de gösterdiği gibi okul öncesinde aileden yanlış ve yetersiz ya da hiç din eğitimi alamayan çocuk, ilkokul 4. sınıfa gelinceye kadar bu konulardan habersiz kalabilmekte, dine karşı ilgi ve ihtiyaçlarını yeterince tatmin etme fırsatı bulunabilmektedir. Bu bakımdan ilköğretim okullarındaki ilk üç sınıfta da bir müfredat tatbik edilerek bu dersler okutulmalıdır.

c) Bu derslerin zorunlu olması şüphesiz ülkemizde önemli bir gelişme olmuştur. Ancak bundan beklenen verimin istenen seviyede elde edilmesi, uygulamada sağlanacak başarıya bağlıdır. Uygulamada beklenen başarının elde edilebilmesi için Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin haftalık ders saati yeterli görülmemektedir. Haftada üç veya dört saat olması halinde muhtevanın kısırlıktan kurtulacağı, öğrenci sorunlarıyla daha çok ilgilenileceği, ağırlık verilmesi gereken konulara daha fazla ağırlık verilebileceği düşüncesindeyiz.

d) Öğrencilerimiz Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerine karşı oldukça ilgilidirler. Bu ilgiden hareketle öğrencilere baskı yapılmadan, seviyelerine inilmeli ve onlara güven vererek sevgi ve anlayışla yaklaşılmalıdır.

e) Ders konularının; davranışlara yönelik olanları, öğrenciler üzerinde gözlemlenerek, başarıları test edilmeli, araştırılmalı ve konular öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek biçimde düzenlenmelidir.

f) Ders sadece teorik olarak işlenmekten kurtarılmalı, belli gün ve saatlerde okula en yakın mescid ve camilerde uygulamalı dersler yapılabilir. Namaz süre ve dualarının, namaz ve abdest gibi konuların öğretilmesinde göze ve kulağa hitap eden film, diya, video bandı, televizyon ve tablolar gibi ders araçlarından yararlanılmalıdır.

g) Müfredat programları yeniden gözden geçirilmeli, öğrencilerin ihtiyacı olan konular programa dahil edilmeli, gereksiz ve ilgisiz konular programlardan çıkartılmalı, yeni geliştirilen müfredat programları doğrultusunda, çocukların zihni gelişim ve seviyelerine uygun, dini muhtevası zengin, anlaşılması kolay kitaplar yazılarak veya mevcut kitaplar geliştirilerek öğrencilerin kullanması sağlanmalıdır.

h) Derslerin branş öğretmenleri tarafından verilmesi (Özellikle ilköğretim 1. kademedede) sağlanmalı, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenleri derslerinin ciddiyetine inanmalı, öğrencilerle yeterince diyalog kurmalı, görev ve sorumluluğun bilinci içerisinde faydalı olmak için çaba sarfetmelidir.

i) Ders kitaplarında, Peygamberimiz(S.A.V)'in hayatı ve Türk-İslâm tarihinden örnek şahsiyetlere daha fazla yer verilmeli ve bu konular değişik örneklerle derslerde sürekli işlenmelidir.

j) Öğrenci başarısını değerlendirme tekniği konusunda, klasik yazılı imtihanların yanında test tekniğine de yer verilmelidir. Sözlü sınavlarda da ders saatinin yetersizliği gündeme gelmektedir. Bu bakımdan uygulamalı çalışmaların da öğrenci başarısının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması düşünülmelidir.

k) Diğer ders öğretmenleri ile işbirliği yapılmalı, çelişki yaratabilecek konularda dikkatli olunmalı, ders ve konuların, öğrenci öğretmen ve diğer kişiler tarafından kötüye kullanılmasına izin verilmemelidir.

l) Din Kùltürü ve Ahlâk Bilgisi branş öğretmenleri okullardaki sosyal ve kùltürel faaliyetlere aktif olarak katılmalı, öğrencilere her konuda en güzel örnek olmaya çalışmaladırlar.

m) Okul kùtùphanelerinde dini kitap ve yardımcı ders araç-gereçleri zenginleştirilmelidir. Konular daha müşahhas olarak işlenmeli, Türkçe anlamlı Kur'an-ı Kerim, tercümelii hadis kitapları yardımcı ders kitabı olarak kullanılmalıdır.

n) Dersler film, slayt, tepegöz, televizyon, video... vb. araç-gereçlerle işlenerek cazip hale getirilmelidir.

BİBLİYOGRAFYA

- AKYÜZ, Yahya, Türk Eğitim Tarihi, A. Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara, 1989
- ALTINOK, Rafet, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Öğretiminin Orta Öğretim Öğrenci Davranışları Üzerindeki Etkileri, Bursa, 1994 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)
- ALTINTAŞ, Hayrani, “Çocukluk Devresinde Ailede Din Eğitimi” T. 1. D. E. S. , A. Ü. İ. F. V. Yayınları, Ankara, 1981
- AY, M. Emin, Din Eğitimi ve Öğretiminde Mükâfat ve Ceza, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa, 1993
- AYHAN, Halis, Eğitime Giriş Ve İslamiyet’in Eğitime Getirdiği Değerler, Damla Yayınları, Ankara, 1986
- AYHAN, Halis, Din Eğitimi ve Öğretimi, D.İ.B.Y, Ankara, 1985
- AYTUNA, A. Hasip, Orta Dereceli Okullarda Öğretmenlik ve Problemleri, M.E.B. Yayınları, İstanbul, 1974
- BAŞARAN, İbrahim, Ethem, Eğitim Psikolojisi, Ankara, 1987
- BİLGİN, Beyza, Türkiye’de Din Eğitimi ve Liselerde Din Dersleri, Emel Matbaacılık, Ankara, 1980
- BİLGİN, Beyza, Eğitim Bilimi ve Din Eğitimi, A. Ü. İ. F. Yayınları, Ankara 1988
- CÂNAN, İbrahim, Peygamberimizin Sünnetinde Terbiye, Tuğra Neşriyat, İstanbul, 1990

- ÇAMDİBİ, H. Mahmud, Din Eğitiminin Temel Meseleleri, M.Ü.İ.F.V.Y. İstanbul, 1994
- DOĞAN, Lütfi, Toplumun Temelini Sarsan Belli Başlı Problemler, D.İ.B.Yayınları, Ankara, 1986
- ERDEN, Münire-AKMAN, Yasemin, Eğitim Psikolojisi, Arkadaş Yayınları, Ankara, 1995
- ERGİN, Osman, Türk Maarif Tarihi, İstanbul, 1977, I-V c.
- GAZZALİ, Muhammed b. Muhammed, İhyau Ulumi'd-Din, (terc: Ahmet Serdaroğlu), Bedir Yayınları, İstanbul, 1989
- GÖKÇE, Birsen, Aile Yazıları, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara, 1990
- KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem, İnsan ve İnsanlar, İstanbul, 1979
- KANDEMİR, M.Yaşar, Örneklerle İslâm Ahlâkı, Nesil Yayınları, İstanbul, 1993
- KILAVUZ, Akif, Ergenlerde Özdeşleşme ve Din Eğitimi, Bursa, 1993 (Yayınlanmamış Doktora Tezi)
- KRECH, Crutchfield, (Çev: Mümtaz TURHAN) Cemiyet İçerisinde Fert (Birinci Kitap), M.E.B. Yayınları, İstanbul, 1983
- KRECH, Crutchfield, S. Richard, Sosyal Psikoloji (Çev: Erol Güngör), Ötüken Yayınları, İstanbul, 1980
- KÜÇÜK, Abdurrahman, "İlkokullarda Din Eğitimi ve Öğretimi" T. 1. D. E. S., A. Ü. İ. F. V. Yayınları, Ankara, 1981
- KODAMAN, Bayram, Abdülhamid Devri Eğitim Sistemi, T. T. K. Basımevi Ankara, 1991
- KONUK, Yurdagül, Okul Öncesi Dini Duygunun Gelişimi ve Eğitimi, T. D. V. Yayınları, Ankara, 1984

- ÖCAL, Mustafa, İmam-Hatip Liseleri ve İlköğretim Okulları, Ensar Neşriyat, İstanbul, 1994
- ÖCAL, Mustafa, "Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersleri ve Öğretmenleri", M. E. B. Din Öğretimi Dergisi, sy. 20-21, Ankara, 1989
- ÖCAL, Din Eğitimi ve Öğretiminde Metotlar, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1990
- ÖZBEK, Abdullah, Bir Eğitimci Olarak Hz. Muhammed, Konya, 1991
- ÖZDEN, Erdal, İslâm'ın İlme ve Okumaya Verdiği Önem, M.E.B. Din Öğretimi Dergisi, Sy. 21, Ankara, 1989
- PARMAKSIZOĞLU, İsmet, "Türkiye'de Din Eğitimi", Cumhuriyet Döneminde Eğitim, M. E. B. Yayınları, İst. 1983
- PEKEL, Hüseyin, Eğitim ve Öğretimde Metodun Önemi ve Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretiminde Metotlar, M.E.B. ve G.S.B. Din Öğretimi Dergisi, 1988, sy. 17, s. 86
- SELÇUK, Mualla, Çocuğun Eğitiminde Dini Motifler, T. D. V. Yayınları, Ankara, 1990
- ŞENTÜRK, Habil, "Çocukta Dinî Duygunun Gelişimi Açısından Çevre Faktörü", M.E.G. Ve S.B. Din Öğretimi Dergisi, 1988, sy. 15, s. 55
- TAVUKÇUOĞLU, Mustafa, "İlköğretimde Din Eğitimi ve Program Geliştirme Üzerine Bazı Düşünceler", S.Ü. İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Sy.3, Konya, 1990
- TOSUN, Cemal, "Din Öğretiminde Gezi ve Gözlem Yöntemi", M.E.B. Din Öğretimi Dergisi, sy. 40, s. 24
- VARIŞ, Fatma, Eğitimde Program Geliştirme, Ank. 1978
- YAVUZ, Kerim, Çocukta Dini Duygunun Gelişimi, D. İ. B. Yayınları, Ank. 1980

YÖRÜKOĞLU, Atalay, Çocuk ve Ruh Sağlığı, Ankara 1980

YÜCEL, H. Âli, Türkiye’de Orta Öğretim, T. C. K. B. M. K. Basımevi, Ank. 1994

Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi (Muhtelif Sayıları)

EKLER***Ek1: Anket Formu******Ek2: Anket Uygulaması İle İlgili İzin Belgeleri***

**İlköğretim Okullarında
Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretiminin
Öğrenciler Üzerindeki Etkileri:**

Sevgili çocuklar;

Bu anket Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde Din Eğitimi Anabilim dalından yapılmakta olan bir yüksek lisans tezine esas olmak üzere hazırlanmıştır.

Amacı; 8 yıllık temel eğitim boyunca okutulmakta olan Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin siz sevgili çocuklarımıza kazandırabildiklerini tesbit etmektir.

Vereceğiniz cevapları yalnızca biz bileceğiz. Öğretmenleriniz dahi yazdıklarınızdan haberdar olmayacaktır. Onun için sorularımıza içtenlikle cevap verebilirsiniz. Ankete adınızı yazmanız gerekmez.

Zaman ayırıp, anket sorularımızı cevaplayacağınız için şimdiden teşekkür eder, derslerinizde başarılar dileriz.

...../...../1995

ARASTIRMACI:

Halil İbrahim Kâhya

I. Murat İlköğretim Okulu

Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmeni

BURSA

ARASTIRMAYI YÖNETEN:

Yrd.Doç.Dr. Mustafa Öcal

Uludağ Üniverstesi İlahiyat Fakültesi

Din Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

SORULAR

Cevaplarınızı (x) şeklinde işaretleyerek belirleyiniz. "Neden" veya "başka" ifadelerinden sonra bırakılan (.....) şeklindeki yerlere ise, düşüncelerinizi açıkça yazabilirsiniz.

I.BÖLÜM

1- Cinsiyetiniz:

1-()Kız

2-()Erkek

2- Yaşınız:

1-()12

4-()15

2-()13

5-()16 ve daha büyük.

3-()14

3-Anne ve babanızın öğrenim durumunu işaretleyiniz:

Anne:

Baba :

1.()

()

Okur yazar değil.

2.()

()

Okur yazar.

3.()

()

İlkokul mezunu.

4.()

()

Ortaokul terk veya mezunu.

5.()

()

Lise terk veya mezunu.

6.()

()

Üniversite terk.

7.()

()

Üniversite mezunu.

4-Aileniz hangi yerleşim merkezinde oturuyor?

1.() Köy veya kasaba.

3-() Şehir merkezi.

2.() İlçe merkezi.

4-() Yurtdışında

5-Anne ve babanızın mesleği:

Anne:

Baba:

Anne:

Baba:

1-()

()

Ev kadını veya işsiz.

5-()

()

Sanatkar

2-()

()

Memur.

6-()

()

Serbest meslek.

3-()

()

İşçi.

7-()

()

Emekli.

4-()

()

İşadamı veya sanayici.

8-()

()

Başka bir işle uğraşıyorsa lütfen belirtiniz

6-Ailenizin ekonomik durumunu aşağıdaki ölçülere göre aylık olarak belirler misiniz? (şayet ailenizin geliri aylık değilse, tahmini olarak belirler misiniz?)

1-() 5.000.000.-TL'den az.

4-() 12.000.000.-TL-20.000.000 -TL arası.

2-() 5.000.000.-TL-8.000.000.-TL arası.

5-() 20.000.000 TL'den fazla.

3-() 8.000.000.-TL-12.000.000.-TL arası

7-Ailenizin (anne, baba ve diğer büyüklerinizin) dine ve dini inançlara karşı ilgisi nasıldır?

Anne:

Baba:

Diğer Büyüklere

()

()

()

1-Dini inançları oldukça güçlüdür ve ibadetlerini yapar.

()

()

()

2-Dini inançları vardır ancak ibadetlerini bazan (veya bazılarını) yapar.

()

()

()

3-Dini inançlara karşı ilgisizdir.

()

()

()

4-Dini inançları yoktur.

8- Dini inanç ve tutumlarınızın oluşmasında en çok etkisi bulunan kişi (veya kişiler) kimdir?

1-() Annem.

2-() Babam.

3-() Evdeki diğer büyüklerim.

4-() Dini eğitim ve öğretim veren cami görevlileri.

Başka (varsa lütfen yazınız).....

9- Ailenizde aldığınız dini eğitim ve öğretimi yeterli buluyor musunuz ?

1-() Evet.

3-() Biraz.

2-() Hayır.

4-() Bir fikrim yok.

II. BÖLÜM

1- "Din" kavramı hakkındaki düşünceleriniz:

1- () Din, insanlıkla beraber ortaya çıkmış olup, insanların asla vazgeçemediği bir kurumdur

2- () Din, insanın içinde varolan fakat yorum yapılamayan bir duygudur.

3- () Din, kişi ve toplumlar için zaman zaman gerekli olan bir kurumdur.

4- () Din, kişi ve toplumlar için gerekli olmayan bir kurumdur.

5- () Başka (farklı bir düşünceniz varsa, lütfen tanımlayınız)?.....

2- "Din" in kişiye ve topluma yararlı olduğuna inanıyor musunuz?

1- () Evet.

3- () Biraz.

2- () Hayır.

4- () Bir fikrim yok.

3- "Din" in kişiye ve topluma yararlı olduğuna inanıyorsanız bunların ne tür yararlar olduğunu da belirtir misiniz?

4a- Arkadaşlarınızla ilişkilerinizde, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin olumlu etkileri olduğuna inanıyor musunuz?

1-()Evet.

3-()Biraz.

2-()Hayır.

4-()Bir fikrim yok

4b- Arkadaşlarınızla ilişkilerinizde Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinin olumlu etkilerinin olduğuna inanıyorsanız, bunların neler olduğunu yazar mısınız?.....

5- Şimdiye kadar Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinde öğrendikleriniz sorumluluk anlayışınızın gelişmesine katkıda bulundu mu?

- 1-() Sorumluluk anlayışımı geliştirdi.
2-() Sorumluluk anlayışımı kısmen etkiledi ve geliştirdi.
3-() Sorumluluk anlayışımın gelişmesine etkisi olmadı.
4-() Bir fikrim yok.

6a- Kendizi iyi huylu ve tutarlı bir insan olarak tanımlayabilir misiniz?

- 1-() Evet. 3-() Hayır.
2-() Kısmen. 4-() Bir fikrim yok.

6b- Kendinizi iyi huylu ve tutarlı bir kimse olarak kabul ediyorsanız, bu konuda Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinde anlatılan ahlâk konularının etkisi olduğuna inanıyor musunuz?

- 1-() Evet. 3-() Hayır, bir faydası olmamıştır.
2-() Kısmen faydası olmuştur. 4-() Bir fikrim yok.

7a-İslâmın temel ibadetlerinden olan, namazı kılıyor ve orucu tutuyor musunuz? (Kızlar kendilerini ilgilendirmeyen seçeneği işaretlememelidir.)

- 1-() Evet, her iki ibadetimi de devamlı yapıyorum.
2-() İbadetlerimi yapmayı arzu ettiğim halde bazı sebeplerle yapamıyorum.
3-() Yalnız oruç tutuyorum.
4-() Yalnız oruç tutuyor, cumaları kılıyorum.
5-() Yalnız Cuma ve bayram namazlarını kılıyorum.
6-() İbadetlerin lüzumuna inanmıyorum.

7b- İbadetlerinizi yapmayı arzu ettiğiniz halde yapamıyorsanız, sebebini açıklar mısınız?.....

8- İlkokul dördüncü sınıfta Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersini okumaya başlamadan önce namaz sure ve dualarından hangilerini biliyordunuz?

Dualar:

- 1-() Sübhâneke
2-() Ettehiyyâtü
3-() Allâhümmesalli
4-() Allâhümmebârik
5-() Allâhümme rabbenâ
6-() Rabbic'alnî
7-() Rabbenâğfirî
8-() Kunut duaları

Sûreler:

- 1-() Fâtiha
2-() Fîl
3-() Kureyş
4-() Mâ'ûn
5-() Kevser
6-() Kâfirûn
7-() Nasr
8-() Tebbet

- 9-() İhlâs
10-() Felâk
11-() Nâs
12-() Âyet'el-Kürsî

9- Şu anda namaz sure ve dualarından hangilerini biliyorsunuz?

Dualar:

- 1-() Sübhâneke
2-() Ettehiyyâtü
3-() Allâhümmesalli
4-() Allâhümmebârik
5-() Allâhümme rabbenâ
6-() Rabbic'alnî
7-() Rabbenâğfirî
8-() Kunut duaları

Sûreler:

- 1-() Fâtiha
2-() Fîl
3-() Kureyş
4-() Mâ'ûn
5-() Kevser
6-() Kâfirûn
7-() Nasr
8-() Tebbet

- 9-() İhlâs
10-() Felâk
11-() Nâs
12-() Âyet'el-Kürsî

10- Şu anda bildiğiniz namz süre ve duâlarını ailenizden mi yoksa okuldan mı öğrendiniz?

1-() Hepsini ailemden öğrendim.

2-() Bir kısmını ailemden bir kısmını okuldan öğrendim.

3-() Hepsini okuldan öğrendim.

11a- Kelime-i Tevhidi yazar mısınız?.....

11b- Kelime-i Şehâdeti yazar mısınız?.....

12- Aile büyüklerinize saygılı olmanızda Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin etkili olduğuna inanıyor musunuz?

1-() Evet.

3-() Hayır.

2-() Kısmen.

4-() Kararsızım.

Neden (Cevabınız hangisi ise sebebini de yazar mısınız)?.....

13-İyilikleri yapmada ve kötülüklerden kaçınmada dinî inancınızın etkisi olduğuna inanıyor musunuz?

1-() Evet

3-() Hayır.

2-() Bazan.

4-() Kararsızım

14-Çalışmanızda ve başarılı olmanızda dinî inancınızın size bir güç verdiğiğine inanıyor musunuz?

1-() Evet.

3-() Bazan.

2-() Hayır.

4-() Kararsızım.

Neden (Hangi seçeneği işaretledinizse gerekçesini de yazar mısınız)? ...

15a-Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinde okuduğunuz konuları yeterli buluyor musunuz?

1-() Evet.

2-() Hayır.

3-() Kararsızım.

15b-Konuları yeterli bulmuyorsanız, hangi konuların müfredat programına ilave edilmesine istersiniz? Lütfen yazar mısınız?.....

15c-Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi konuları arasında okutulmasını uygun bulmadığınız ve çıkarılmasını istediğiniz konular var mı? Varsa lütfen belirtir misiniz?.....

16a-Geçen yıllarda okuduğunuz *Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi* ders kitaplarını beğeniyor muydunuz? (Her sınıf kitabı için ayrılan yerlere (x) koyarak görüşünüzü belirleyiniz.)

	<u>İyi hazırlanmıştı</u>	<u>İyi hazırlanmamıştı, anlıyamıyorduk</u>	<u>Fikrim yok</u>
Ortaokul 1. Sınıf	()	()	()
Ortaokul 2. Sınıf	()	()	()
Ortaokul 3. Sınıf	()	()	()

16b-Hangi sınıfa veya sınıflara ait kitapları beğenmediyseniz *sebebini de yazar mısınız?*.....

17-Bu sene kitaplarınız değiştiyse, yeni kitaplarınızı nasıl buluyorsunuz?

	<u>İyi hazırlanmış</u>	<u>İyi hazırlanmamış, anlıyamıyoruz</u>	<u>Fikrim yok</u>
Ortaokul 3. Sınıf	()	()	()

18a-Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerine ayrılan haftada "iki saat"lık süreyi yeterli buluyor musunuz?

- 1-() Yeterlidir.
- 2-() Yetersizdir.
- 3-() Karasızım.

18b-Size göre süre yetersiz ise, en az kaç saat olarak okutulmasını isterdiniz?

- 1-() Haftada 3 saat.
- 2-() Haftada 4 saat.
- 3-() Haftada 5 saat.

19-Size göre *Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin diğer dersleriniz arasındaki yeri nedir?*

- 1-() Birinci derecede önemli derstir.
- 2-() Herhangi bir ders gibidir.
- 3-() Önemsiz ve sıradan bir derstir.

Neden (Hangi seçeneği işaretlemişseniz *sebebini de yazar mısınız?*)?.....

20-İlkokul 4. sınıfta *Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi* dersleri okumaya başlanmadan önce-:

- a-İki rekatlık bir namaz kılmayı; 1-() Biliyordum.
2-() Bilmiyordum
- b-Namaz abdesti almayı; 1-() Biliyordum.
2-() Bilmiyordum.

21-İlkokul 4. sınıftan itibaren *Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi* dersleri okuyarak geldiniz. Şimdiye kadar öğrendiklerinizi bir değerlendirmenizi istiyoruz:

- a-Kendi kendime rahatlıkla abdest;
1-() Alabilirim. 2-() Alamam.
- b-Gusül abdestini aslına uygun olarak;
1-() Alabilirim. 2-() Alamam.

c-Kendi kendime herhangi bir namazı;

1-() Kılabilirim.

2-() Kılamam.

d-Bir yakınım öldüğünde cenaze namazını (Erkek öğrenciler için);

1-() Kılabilirim.

2-() Kılamam

22- (21. soruda verilen) temizlik ve ibadetleri yalnızca okuldan mı öğrendiniz, yoksa aileden veya yaz tatillerinde mahalle veya köy camilerine, kurslara giderek mi öğrendiniz?

1-() Tamamını okulda öğrendim.

2-() Biraz ailemden ve kurslardan, biraz da okuldan öğrendim.

3-() Tamamını okul dışında ailemden ve kurslardan öğrendim.

23-Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinden öğrendiğiniz bilgilere dayanarak aşağıdaki soruları cevaplandırır mısınız?

a-Peygamberimizin ismi.....

b- Peygamberimiz yılında doğmuş yılında vefat etmiştir.

c- Peygamberimizin annesinin ismi, babasının ismi.....

d- Peygamberimiz..... yılında 'den 'ye hicret etmiştir.

24-Öğretmeniniz dersleri nasıl işliyor?

1-() Tartışma metodu.

2-() Soru-cevap metodu

3-() Hoca anlatıyor -öğrenci dinliyor.

4-() Öğrenciler anlatıyor.

5-() Konuların özelliklerine göre hepsini kullanıyor.

6-() Bunların dışında eklemek istediğiniz bir anlatım şekli varsa belirtir misiniz?.....

25-Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersleri hangi öğretim metodları ile işlenmelidir?

1-() Tartışma metodu.

2-() Soru-cevap metodu

3-() Hoca anlatmalı -öğrenci dinlemeli.

4-() Öğrenciler anlatmalı.

5-() Konuların özelliğine göre hepsi kullanılmalı

6-() Bunların dışında eklemek istediğiniz bir öğretim yöntemi varsa belirtir misiniz?.....

26a-Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinde “ abdest ve namaz” konusu işlenirken sınıfta uygulama yapabiliyor musunuz?

1-() Evet.

2-() Hayır.

26b-Abdest ve namaz konularını işlemek üzere veya gezi-gözlem amacıyla ilkökul 4. sınıftan beri öğretmenleriniz sizi camilere götürdüler mi?

1-()Evet.

2-()Hayır.

26c-Gitmişseniz ne tür izlenimler edindiniz? (Kısaca yazar mısınız?)

27-Şimdiye kadar sınıfça camiye götürülmemişseniz, gitmek ister misiniz?

1-() Evet.

2-() Hayır.

28-İlkokul 4. ve 5. sınıflarda Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinde öğretmenleriniz konu işliyorlar mıydı?

Yoksa başka şekilde mi değerlendiriyorlardı? (Hatırladığınız kadarıyla yazarmısınız?)

29- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerine yeterince ilgi duyuyor ve takip ediyor musunuz?

1-() Evet.

2-() Kımen veya biraz.

3-() Hayır.

Neden? (Cevabınız hangisi ise sebebini de yazar mısınız?).....

30-Beş yıl boyunca gördüğünüz Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersleri sayesinde içinde ne gibi bir duygu uyandı?

1-() Dine karşı sevgi uyandı, inancım kuvvetlendi.

2-() Dinden soğudum.

3-() Bir fikrim yok.

Neden? (Cevabınız hangisi ise sebebini de yazar mısınız?).....

31-Size göre Cennet ve Cehennem nedir tanımlar mısınız?

III.BÖLÜM

1-Öğretmenleriniz tarafından Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin yeterince etkili ve faydalı olarak işlendiğine inanıyor musunuz?

1-() Evet.

3-() Kısmen veya bazıları.

2-() Hayır.

4-() Kararsızım

Neden (Hangi seçeneği işaretlemişseniz sebebini de yazar mısınız?).....

2-Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmenlerinizle yeterince diyalog kurabiliyor musunuz? (Meselâ; gerektiğinde onları, herhangi bir sorununuzu rahatlıkla anlatabilecek yakınlıkta bulabiliyor musunuz?)

1-() Evet.

3-() Bazılarını.

2-() Hayır.

4-() Kararsızım.

3-Size göre Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmenlerinizin diğer öğretmenlerniz arasındaki yeri nedir?

1-() En sevdiğimiz öğretmenlerdendir.

2-() Herhangi bir öğretmenimiz gibidirler.

3-() Sevilmeyen öğretmenlerdendir.

Neden (Hangi seçeneği işaretlemişseniz sebebini de yazar mısınız)?

4-Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmenleri sizi Allah ve cehennem kavramlarıyla korkutuyorlar mı?

1-() Evet.

2-() Hayır.

Cevabımız "evet" ise etkisi ne yönde oluyor açıklar mısınız?.....

5-İleride meslek hayatına atıldığınız zaman Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmeni olmak ister misiniz?

1-() Evet

2-() Hayır

Neden (Hangi seçeneği işaretlemişseniz sebebini de yazar mısınız)?

6- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenlerinin size anlattıklarıyla kendilerinin günlük hayatta yaptıkları birbiriyle uyum sağlıyor mu? Yoksa çelişki var mı?

1-() Evet.

3-() Bazılarınıniki veya bazan.

2-() Hayır.

4-() Farkında değilim.

7a- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmenleri konuları rahatlıkla anlayabileceğiniz şekilde anlatabiliyorlar mı?

1-() Evet.

2-() Hayır.

3-() Bazıları veya bazan.

7b-Cevabınız hayır ise nasıl anlatmalarını isterdiniz?.....

8- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmeninizin size ismen hitabetmesi hoşunuza gider mi?

1-()Evet.

2-()Hayır.

3-()Fikrim yok.

Neden? (Cevabınız hangisi ise sebebini de yazar mısınız?).....

9a-Önceki yıllarda Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinden yıllık ödev yaptınız mı?

- 1-()Evet. 2-()Hayır.

9b-Yıllık ödev yapmışsanız, size verilen konu bilgilerinizin gelişmesine yardımcı oldu mu?

- 1-()Evet. 2-()Biraz. 3-()Hayır.

10- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmeniniz sınavlarda konuların özü ile ilgili mi yoksa ayrıntılarla ilgili mi sorular sormaktadır?

- 1-()Özü ile ilgili sormaktadır.
2-()Bazan özü bazan da ayrıntılarla ilgili sormaktadır.
3-()Genellikle ayrıntılarla ilgili sormaktadır.

11-Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmeniniz derse olan ilginizi ve başarınızı sözlü notu olarak değerlendiriyor mu?

- 1-()Evet. 2-()Hayır.

12- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmeniniz sözlü ve yazılı sınavlarda size hakettiğiniz notu veriyor mu?

- 1-()Evet. 2-()Hayır.

13- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmeniniz sınıfa Kur'an-ı Kerim ve Kur'an-ı Kerim medli (tercümesi) getirip tanıtıyor mu?

- 1-()Sık sık getiriyor.
2-()İlgili konularda getiriyor.
3-()Hiç getirmiyor.

14- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinde öğretmeniniz ders kitabı dışında yardımcı kaynak olarak neleri kullanmaktadır?

- 1-()Yardımcı kitap. 5-()Televizyon ve video.
2-()Resim ve harita. 6-() Gerektiği zaman hepsini kullanıyor.
3-()Tepegöz. 7-()Hiçbiri kullanılmıyor.
4-()Slayt.

15- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmeniniz derslere hazır olarak gelmeniz için günlük ev ödevi veriyor mu?

- 1-()Evet devamlı veriyor.
2-()Bazan veriyor.
3-()Pek vermiyor.

16a- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmeniniz okumanız için size ders dışı kitaplar tavsiye ediyor mu?

- 1-()Evet sık sık tavsiye ediyor.
2-()Bazan tavsiye ediyor.
3-()Hayır pek tavsiye etmiyor.

16b- Eğer kitap tavsiye edilmişse, onlardan birkaç tanesinin ismini yazar mısınız?

.....
.....
.....

17- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmeniniz dersleri günlük olaylarla ilgi kurarak anlatabiliyor mu?

- 1-()Evet. 2-()Bazan. 3-()Hayır.

18- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmenleri öğretmenlik özellikleri bakımından sizce yeterli mi dirler?

- 1-() Evet
2-() Hayır
3-() Kısmen veya bazıları
4-() Kararsızım.

Cevabınız "hayır" ise sebebini de yazar mısınız?.....

19a- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmeniniz sizinle alay ediyor mu?

- 1-()Evet. 2-()Bazan. 3-()Hayır.

19b- Alay ediyorsa ne gibi alaycılığı var?.....

19c-Yapılan alaylar sizi nasıl etkiliyor?.....

20- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmeninizin, bir hatanız karşısında tavrı nasıl oluyor?

- 1-() Genellikle anlayışla karşılıyor. 3-() Anlayışsız davranıyor ve bizi affetmiyor.
2-() Bazan anlayışla karşılıyor. 4-() Dikkatimi çeken bir olay olmadı.

21a- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmeniniz öğrenciler arasında ayırım yapıyor mu?

- 1-()Evet. 2-()Bazan. 3-()Hayır.

21b-Ayırım yapıyorsa nasıl ve ne gibi bir ayırım yapıyor?.....

21c-Yaptığı ayırım sizin üzerinizde ne gibi bir etki bırakıyor?.....

22- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmeninizin kılık-kiyafeti nasıl?

- 1-() Aşırı derecede şık giyiniyor.
2-() Sade, temiz, düzenli, tertipli giyiniyor.
3-() Dağınık, tertipsiz, düzensiz ve zevksiz giyiniyor.
4-() Fikrim yok. (Dikkatimi çeken bir yönü olmadı.)

23- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmenleri okulunuzdaki sosyal ve kültürel faaliyetlere aktif olarak katılıyorlar mı?

- 1-() Evet.
2-() Hayır
3-() Kısmen veya bazıları
4-() Kararsızım.

Cevabınız "hayır" ise katılmayışlarının sebebi sizce nedir?

24a-Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmeniniz size ceza veriyor mu? Veriyorsa ne tür veya nasıl ceza veriyor?

- 1-() Hayır hiç ceza vermiyor.
- 2-() Dayak atıyor.
- 3-() Bizimle ilgisini kesiyor.
- 4-() Bizi azarlıyor ve sözle cezalandırıyor.
- 5-() Başka. (Eğer başka türlü ceza veriyorsa yazar mısınız?).....

24b-Ceza veriyorsa sizin üzerinizde en çok hangi tür ceza etkili oluyor?

25-Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersi öğretmenlerinizin aile yapısını ve yaşam tarzını merak eder ve onlar gibi yaşamak ister misiniz?

- 1-() Evet.
 - 2-() Hayır.
 - 3-() Kısmen veya bazıları gibi.
 - 4-() Kararsızım.
- Neden (Cevabınız hayır ise sebebini de yazar mısınız?)?.....

ASAĞIDAKİ CÜMLELERİN KARŞILARINDAKİ SEÇENEKLERDEN DURUMUNUZA UYGUN OLANLARI İŞARETLEYİNİZ:

	<u>Fikrime uygun</u>	<u>Fikrime kısmen uygun</u>	<u>Fikrime aykırı</u>
1-İslâm insanlara düşünce ve inanç özgürlüğü sağlar.	()	()	()
2-İslâm akıl ve mantığa değer verir.	()	()	()
3-İslâm'da ırk ve sınıf ayrımı yoktur.	()	()	()
4-İslâm ilme ve öğrenmeye yeterince değer vermediği için müslümanlar geri kalmıştır.	()	()	()
5-Geçmişte müslümanlar matematik ve fen bilimleri gibi pozitif ilimlerin gelişmesine büyük katkılar sağlamışlardır.	()	()	()
6- Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinde örf ve âdetlerimizi tanımada yeterli bilgiler verilmektedir.	()	()	()

Bütün bu sorulardan başka, bizim sormayı unuttuğumuz ve sizin eklemek istediğiniz hususlar varsa, lütfen buraya yazar mısınız?.....

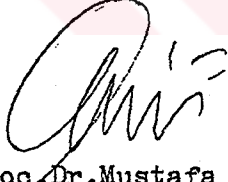
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Danışmanlığında " İlköğretim Okullarında Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersleri Öğretimi " konulu yüksek lisans tez çalışması yapmakta olan Halil İbrahim KAHYA, konusuna materyal temin etmek amacıyla bir örneği ekte sunulan anketi Bursa Merkez İlköğretim Okullarında uygulayacaktır.

Adı geçen öğrencinin anketini uygulayabilmesi için Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü kanalıyla durumun Bursa ili ve Osman Gazi, Nilüfer ve Yıldırım İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerine bildirilmesi gerekmektedir.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

11.10.1995

Yard.Doç.Dr.Mustafa ÖCAL
Danışman Öğretim Üyesi

T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DEKANLIĞI
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI

Sayı :B.30.2.ULU.0.67.00.00803/165

Konu : Anket uygulaması,

BURSA

11.10.1995

U.Ü.SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Anabilim Dalımız Öğretim üyesi Yard.Doç.Dr.Mustafa ÖCAL'ın danışmanlığını yürüttüğü Yüksek lisans öğrencisi Halil İbrahim KAHYA'nın Bursa ili ve İlçelerindeki İlköğretim Okullarında Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersleri Öğretimi ile ilgili anket uygulaması yapmak istemine ilişkin dilekçesi ilişikte sunulmuştur.

İlgilinin bu isteği Anabilim Dalımız Başkanlığınca da uygun görülmüş olup ilgili okullardan gerekli iznin alınması hususunda gereğini arz ederim.

Prof.Dr.Hayati HÖKELEKLİ
Anabilim Dalı Başkanı V.

Eki: Dilekçe(1 Adet)

T.C
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı: B.30.2.ULU.O.El.00.00/350/2658

13 EKİM 1998

Konu: Anket Çalışması Hk.

İLGİLİ MAKAMA,

Hailil İbrahim Kahya Enstitümüzün Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim dalı Yüksek Lisans programı öğrencisi olup, "İlköğretim 0-6 yaşlarında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersleri ve Öğretimi" konulu tez çalışması yapmaktadır.

Adı geçen öğrencinin tez çalışmasından dolayı kurumunuzda anket çalışması yapılması için bilgilerinizi ve gereğini arz ve rica ederim.

Prof. Dr. Ercan DÜLGEROĞLU
Müdür

T. C.
BURSA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

SAYI : KÜltür Hizm.050/ 42062
KONU : Anket çalışması.

9.5. KASIM 1995

İL MAKAMINA

BURSA

Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi H.İbrahim KAHYA'nın İlköğretim Okullarında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersleri ve Öğretimi konulu tez çalışması için anket çalışması yapmak istediği, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 13/10/1995 tarih ve B.30.2.ULU.O.EE. 00.00/350/2658 sayılı yazıları ile bildirilmektedir.

İlimiz İlköğretim Okullarında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleri ve öğretimi konulu ankete katılacak öğrencilerin adı-soyadı gibi kimlik bilgilerini belirtmeden sorulara cevap vermeleri şartıyla, söz konusu anket uygulamasının yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde gereğine müsaadelerinizi arz ederim.

İlhan DOĞAN
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
.. / KASIM / 1995
Hayati YAŞAR
Vali a.
Vali Yardımcısı

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ